

Gheorghe Calcan

SĂGEATA

Studii / Studies

Gheorghe Calcan ■ SĂGEATA Studii / Studies

Gheorghe Calcan, n. 16. 04. 1956, Săgeata, Buzău. Prof. univ. dr. Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești (din 2021, prof. asociat). Studii generale în localitatea natală, Liceul Teoretic „B. P. Hașdeu”, Buzău, Facultatea de Istorie-Filozofie și doctoratul la Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași. Autor/coautor a peste 20 de volume cu caracter științific, metodic și didactic, peste 150 de studii și articole în reviste de specialitate și de cultură, cu indexări în baze de date internaționale, peste 200 de comunicări științifice în țară și în străinătate (Chișinău, Lorient și Paris, Cracovia și Bobrka, Sofia, Senegal, Ouagadougou – BurkinaFaso, Pamukalle și Istanbul, Castilia La Mancha și Granada), cu editări în Belgia, Bulgaria, Canada, Germania, Grecia, Franța, Italia, Polonia, Republica Moldova, Turcia, Singapore). *Chevalier des Palmes Academiques* (Decret, Primul Ministru al Republicii Franceze), Director Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Ploiești (2001–2002), Rector al Universității Populare „Dimitrie Gusti” din Ploiești (2002–2010). Participant la cursurile mai multor Universități de Vară din Franța, proiectele *Socrates* și *Erasmus* (Finlanda, Franța, Spania, Turcia), profesor invitat, Universitatea Bretagne-Sud, Franța, vizite interșcolare (Anglia), membru al mai multor proiecte internaționale privind implicarea tinerilor în știință și societate (Franța și Grecia) etc.

ISBN: 978-606-020-634-7

editura
MEGA

Editura MEGA

Gheorghe Calcan

Săgeata
Studii / Studies

Gheorghe Calcan

SĂGEATA

Studii / Studies

*Cu excelenta prezentare a localității
realizată de Dumitru Bălănescu*

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2023

ISBN 978-606-020-254-

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.

DTP și copertă:
Editura Mega

Redactor:
Iulia Pop

© Gheorghe Calcan, 2023

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	9
SĂGEATA, SĂGEȚENII ȘI FRUMOSUL LOR MONUMENT.....	13

PARTEA I

CAPITOLUL I. DIN ISTORIA SĂGEȚII.....	29
I.1. BAGDAȚII, PRIMII PROPRIETARI AI MOȘIEI SĂGEATA.....	29
1. Preliminarii. Bagdații și moșia Săgeții. „Conacul” Bagdaților de la Săgeata.....	29
2. Cartierul, Căminul de bătrâni și strada Bagdat din Râmnicu Sărat.....	31
3. Casa/Conacul Bagdat.....	31
4. Statuia Bagdat.....	32
5. Ansamblul arhitectural al Bisericii Bagdat.....	33
6. Bagdații, proprietari ai moșiei Săgeata.....	36
7. Urmașii familiei, înrudiri prin alianță, renume.....	39
8. Concluzii.....	40
I.2. DIN TOPONIMIA COMUNEI SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU.....	41
Concluzii.....	52
I.3. NUME DE STRĂZI ALE LOCALITĂȚILOR DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU.....	53
1. Introducere.....	53
2. Denumirea străzilor.....	54
3. Concluzii.....	62
I.4. CONVENȚIONAL ȘI NECONVENȚIONAL ÎN NUMELE DIN SPAȚIUL PUBLIC AL COMUNEI SĂGEATA DIN JUDEȚUL BUZĂU.....	64
1. Introducere.....	64
2. Unități de învățământ, de cultură și sport.....	65
3. Bisericile comunei.....	66
4. Instituțiile de sănătate.....	68

5. Unități economice de ieri.....	69
6. Unități economice de azi.....	70
7. Unități comerciale.....	71
8. Servicii și utilitate publică.....	72
9. Spațiul public.....	72
10. Concluzii.....	73
I.5. „REVOLUȚIA” DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU, ÎMPOTRIVA „COOPERATIVIZĂRII AGRICULTURII”, OCTOMBRIE 1962.....	74
1. Introducere.....	74
2. Revolta din satul Dâmbroca.....	76
3. Revolta din satul Bordușani.....	81
4. Revolta din localitatea Săgeata.....	82
5. Reverberații în satele vecine.....	83
6. Reverberații târzii ale revoltei de la Săgeata.....	84
7. Concluzii.....	85
I.6. NUME ȘI EPITAFURI ÎN CIMITIRELE LOCALITĂȚII SĂGEATA DIN JUDEȚUL BUZĂU.....	86
1. Introducere.....	86
2. Nume de familie din localitatea Săgeata.....	87
3. Epitafuri din cimitirele localității Săgeata.....	93
4. Concluzii.....	97
I.7. COMPLEXUL MEMORIAL AL EROILOR DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU..	98
1. Introducere.....	98
2. Complexul memorial al eroilor din localitatea Săgeata.....	99
3. Complexul memorial al eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial din localitatea Săgeata.....	102
4. Monumente ale eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial în celelalte sate ale comunei.....	105
5. Scrisori și memorii din război.....	106
6. Concluzii.....	110
I.8. VICTOR ANDREICA, FLORENTIN STELIAN-ALBU, ÎN CĂUTAREA UNEI NOI ȘANSE. SĂGEATA.....	113
 CAPITOLUL II	
PERSONALITĂȚI. OAMENI. FAPTE.....	119
II.1. LOCOTENENT-COLONELUL MIHAIL V. GHEORGHIU (1889-?). EROISM ȘI CIVISM.....	119
1. Introducere.....	119
2. Mediul familial și biografia.....	119
3. Debutul carierei militare. Intersectarea războaielor balcanice.....	120

4. Eroism în timpul războiului de reîntregire națională (1916–1917)	121
5. Evidențieri în consolidarea României Mari și apărarea graniței estice a țării (1918–1921).....	125
6. Un frumos exemplu de implicare socială.....	129
7. Continuitate și sfârșit de carieră. Recompense.....	130
8. Un gest de recunoaștere publică a valențelor personalității sale.....	131
9. Concluzii.....	131
II.2. LOCOTENENT-COLONELUL CONSTANTIN APOSTOL (1903–1995): O STEA A SPORTULUI HIPIC MILITAR ROMÂNESC. DE LA GLORIE LA UMILINȚĂ.....	132
1. Introducere.....	132
2. Mediul familial, studii, carieră, statut social	133
3. Începutul carierei militare	136
4. Pe culmile gloriei sportive	137
5. Constantin Apostol și faptele sale de eroism în cel de Al Doilea Război Mondial.....	148
5.2. Constantin Apostol pe frontul de Vest.....	153
6. Constantin Apostol în perioada de tranziție a țării spre „democrația populară”, 1945–1947.....	156
7. Constantin Apostol în calvarul epocii comuniste.....	158
8. Concluzii.....	164
II. 3 ALTE PERSONALITĂȚI ALE LOCALITĂȚII.....	169
1. Jean (Ion) Bănescu (1910–1988?).....	169
2. Nicolae Efrimescu.....	171
3. Florea R. Oprea.....	173
4. Alexandru Stancu (1886–1965).....	175
II.4. OAMENI DE VAZĂ AI LOCALITĂȚII, 1934.....	179
II.5. DINTRE FII DESTOINICI AI SĂGEȚIL.....	182
1. Aurel Burlacu.....	182
2. Ieromonahul Neofit Florea	183
3. Ion (Jean) Mușat.....	184
4. Mihail (Mănel) Mirea.....	186
5. Florea Al. Oprea.....	187
II.6. SĂGEȚENI ÎN PARLAMENTUL ȘI ÎN ADUNAREA REPREZENTATIVĂ A ROMÂNIEI.....	188
1. Constantin (Costache) Cazan.....	188
2. Gheorghe N. Calcan.....	190
3. Stanca Ciurea.....	192
4. Alexandrina Iordache.....	193

PART TWO

A. STUDIES.....	199
I. A MODEL FOR THE SOCIETY. ON THE CENTENARY OF THE FIRST WORLD WAR AND OF THE NATIONAL GREAT UNION: MIHAIL V. GHEORGHIU (A CASE STUDY)...	199
1. Introduction.....	199
2. Mihail V. Gheorghiu: Biographical data.....	200
3. Mihail V. Gheorghiu during the First World War.....	200
4. Mihail V. Gheorghiu and the Heroes Monument from his home village.....	202
5. A decision of the local public administration: Mihail V. Gheorghiu Street.....	204
6. Conclusions.....	204
II. LIEUTENANT COLONEL CONSTANTIN APOSTOL, A GLORY OF THE ROMANIAN MILITARY SPORT.....	205
1. Introduction.....	205
2. Personal background: family environment, studies, career.....	205
3. On the heights of sport and military glory.....	207
4. Conclusions.....	211
III. THE PARTICIPATION OF CONSTANTIN APOSTOL IN THE MILITARY OPERATIONS OF WORLD WAR II.....	212
1. Introduction.....	212
2. Constantin Apostol on the Eastern Front.....	213
3. Constantin Apostol on the Western Front.....	216
4. Conclusions.....	219
IV. LIEUTENANT-COLONEL CONSTANTIN APOSTOL, FROM GLORY TO UNFAIR HUMILIATION.....	220
1. Introduction.....	220
2. An Unfair Humiliation.....	220
3. Conclusions.....	224
V. VICTOR ANDREICA, FLORENTIN STELIAN-ALBU, <i>SEARCHING FOR A NEW FORTUNE. SĂGEATA</i>	225
B. ABSTRACTS.....	231
PART I. CHAPTER I. FROM THE HISTORY OF SĂGEATA COMMUNE.....	232
CHAPTER II. PERSONALITIES. PEOPLE AND THEIR DEEDS.....	235
PART TWO.....	238
CONCLUSIONS.....	241
BIBLIOGRAFIE.....	243

Cuvânt-înainte

În ultima perioadă s-au tipărit câteva lucrări care se referă la Săgeata. Este vorba, mai întâi, despre două lucrări monografice semnificative. Prima a fost publicată în anul 2010, de către Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu, cu titlul *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*¹, iar cea de a doua îi are ca autori pe Mircea Iordache și Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, publicată în anul 2020². În același an, profesoara Constanța Albu (n. Boacă) a introdus în circuitul informațional o lucrare care pune accentul pe universul propriilor amintiri și considerații despre sine și familia sa, despre satul natal și universul relațional realizat în acest mediu, și nu numai. Adiacent, această lucrare, *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*³, realizează un tablou dinamic și realist al cotidianului rural și istoric al Săgeții, extrem de suculent și de dens în informații. Cercetări arhivistice, notații și considerații extrem de profunde și de pertinente asupra începutului și evoluției localității a realizat profesorul Florea Oprea, unele introduse în monografia din anul 2020, altele rămase încă în formă de manuscris⁴.

Coborând în timp, evidențiem preocupările și concretizările realizate de Aurel Burlacu, prin anii '70 ai secolului trecut, în cotidianul județean „Viața Buzăului”⁵. Nu putem neglija nici preocupările unor dascăli ai localității,

¹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010.

² Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020. Lucrarea este disponibilă și electronic la adresa <http://comuna-sageata.com/index.htm>, accesat în data de 18 iunie 2022.

³ Constanța Albu, *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*, Buzău, (s.n.), 2020.

⁴ Florea Oprea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 19–29; Florea Oprea, *Scurtă istorie* (lucrare tehnoredactată), [19 p.]; Florea Oprea, *[Documente referitoare la com. Săgeata, în cartea lui Mihail Regleanu, „Episcopia Buzău. Indice cronologic nr. 3”, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1958]* (lucrare tehnoredactată), [9 p.]; Florea Oprea, *Prima atestare documentară* (lucrare tehnoredactată), [1 p.].

⁵ Aurel Burlacu (C. Trentea, Florea Oprea, consultanți), *Săgeata. File de monografie*, în „Viața Buzăului”, an II, nr. 362, 17 aprilie 1969.

care au realizat prezentări cu caracter istoric și monografic despre Săgeata, rămase în stadiul de dactilografieri. Amintim în acest sens comunicările realizate de profesorul Alexandru Sandu⁶, în același orizont temporal al trezătorilor ani '70, ori de cele mai noi realizate de Nicolae (Nicu) Ispas⁷.

Cu ocazia ridicării Monumentului Eroilor din comună, în anul 1934, Dumitru Bălănescu, a realizat o excelentă descriere a localității⁸. Considerăm paginile scrise de Dumitru Bălănescu unele dintre cele mai frumoase care au fost scrise despre localitatea noastră. Valoarea lor istorică și emoțională este de excepție. Din aceste considerente, am considerat util să introducem integral în lucrarea noastră, cu valoare de prezentare generală și „de deschidere”, însemnările și gândurile acestui autor.

Astăzi, la nivel uzual, pot fi fructificate informații cu caracter istoric, social, economic și cultural despre localitatea noastră, pe site-ul oficial al Primăriei Săgeata⁹. Informații adiacente, consistente, accentuând și viața spiritual-bisericească a comunei pot fi întâlnite „navigând” în universul informațional electronic¹⁰.

Privind exhaustiv problematica istorică a localității noastre, putem spune că nu stăm așa de rău! Ba dimpotrivă! Cu toate acestea, rămâne și va continua să rămână suficient spațiu pentru noi cercetări, extensiuni, nuanțări, sistematizări și structurări informaționale.

În acest orizont al „perfectabilității” și al acoperirii „altor spații” se poate înscrie și lucrarea de față. Ea are ca osatură comunicările, studiile și preocupările realizate de noi de-a lungul timpului, cu prilejul diferitelor conferințe (cele mai multe cu caracter internațional) și publicate în volumele acestor manifestări, ori în revistele anumitor instituții. Pentru conturarea unui orizont mai larg, am adăugat acestor scrieri unele investigații noi, circumscrise în esență sferei personalităților și factorului uman de sorginte săgețească afirmat atât în referențialul natal, cât și în cel național.

Sursele investigației noastre au fost diverse: documente ori fonduri arhivistice locale și naționale, literatura circumscrisă tematicii abordate,

⁶ Profesorul Alexandru Sandu a prezentat la diferite manifestări publice aspecte din monografia comunei. În perioada în care am efectuat studiile generale în localitatea Săgeata, l-am audiat pe „Domn' Săndel” realizând astfel de susțineri în cadrul unor activități cu caracter cultural.

⁷ Ispas C. Nicolae, *Monografia Comunei Săgeata* (lucrare dactilografată), f.a.

⁸ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934.

⁹ A se vedea spre exemplu: <https://www.comunasageata.ro/comuna/istoric-comuna/>, accesat în data de 18 iunie 2022.

¹⁰ A se vedea spre exemplu: *Comuna Săgeata de la origini până astăzi. Un site despre voi și pentru voi*, <https://comunasageata.wordpress.com/>, accesat în data de 18 iunie 2022.

convorbiri cu diverse persoane, investigații personale *in situ*, amintiri și considerații proprii. Orizontul celor din urmă sfere informaționale menționate poate fi tangibil fenomenului de subiectivism, fapt pentru care invităm cititorul la „circumspecția” cuvenită.

Pentru unitatea și fluența lucrării, am adus unele actualizări textelor publicate anterior. Am efectuat unele mici modificări ale titlului unor lucrări publicate, din rațiunea unei mai bune focalizări și a încadrării acestora în lucrarea de față. Notele de subsol prelucrate „automat” reprezintă în fapt entități separate pentru fiecare studiu, capitol și subcapitol al lucrării. În acțiunea de uniformizare, am transpus acele citări realizate în interiorul textului în publicarea inițială, în note de subsol.

Anatomia de realizare a lucrării, prin inserarea mai multor studii „separate” și publicate disparat, a generat ușoare repetabilități în partea introductivă a acestora, fiecare studiu inițial având nevoie de introducerea și încadrarea acestora în același univers informațional. Întrucât o parte a studiilor au fost realizate și publicate în limba engleză, am considerat profitabil ca lucrarea să conțină și o secțiune a acestora. Secțiunii în limba engleză i-au fost atașate rezumatele tuturor subiectelor/titlurilor existente în lucrare.

În general, ne-am ocupat de localitatea Săgeata, dar sunt unele studii care se raportează la întreaga comună, aspect care integrează în fond localitatea în mediul său ambiental.

Dacă vom lua în discuție „registru” personalităților ori al numelor asupra cărora ne-am oprit în lucrare, acest orizont trebuie perceput, în mod evident, ca abia deschis, și nicidecum încheiat. El poartă neîndoielnic valențele proprii noastre percepții. Lucrarea poate deveni, în fond, o invitație deschisă adresată întregii colectivități pentru a descoperi, a sugera, a evidenția cât mai mulți dintre fiii destoinici ai acestei așezări, ori pentru a completa pagini ale trecutului și ale prezentului localității noastre.

Departate de a reprezenta o abordare de forță, sistemică și eshaustivă a „întregii istorii” a Săgeții, și mai departe de „a elucida” întreaga galerie a orizonturilor ocupaționale și spirituale ale satului nostru, lucrarea de față aduce unele investigații secvențiale noi și realizează nuanțări ale devenirii comunității noastre. Lucrarea constituie, astfel, o nouă contribuție la descoperirea și extensiunea orizonturilor istoriei trecute a localității noastre.

Considerăm că menirea lucrării de față este nu numai aceea de a releva o fațetă sau alta a trecutului, ci și aceea de îndemn, de exemplu și de îmbărbătare, astfel încât fiecare dintre noi să putem realiza fapte durabile atât pentru satisfacerea propriului eu și pentru propria noastră familie, cât și pentru comunitatea în care ne-am născut ori cea în care ne derulăm existența.

SĂGEATA, SĂGEȚENII ȘI FRUMOSUL LOR MONUMENT

Dumitru Bălănescu

Pentru voi, Eroi Săgețeni, povestea satului pe care l-ați iubit și cu a cărui icoană ați murit în suflet, având reflectată în ea însăși icoana cea mare și sfântă a Patriei¹¹.

Glorie vouă, ce ați luptat pentru a neamului întregire și prin luptă ați înălțat Stindardul de înfrățire!

Glorie vouă, ce în prin avânt v-ați asvârlit peste hotare și ați desrobot pământul sfânt de hoardele barbare!

Glorie vouă, ce ați căzut cu fruntea spre lumină!

Eroi ce v-ați jertfit, un neam întreg vi se închină!

ÎN AMINTIREA EROILOR DIN COM. SĂGEATA

Cele mai străvechi așezări românești sunt satele.

Dacă pătrundem cu ochii sufletului prin negura vremilor depărtate, aflăm în cuprinsul acestei țări un popor de săteni risipit pe șesuri, pe văi, agățat pe dealuri, ori ascuns sub poale de munți...¹². Așezările lui simple s-ascund mai adeseori sub umbrar de pomi – scăldate de ape... Căsuțe cu acoperișuri

¹¹ Titlul acestei prezentări, *Săgeata, săgețenii și frumosul lor monument*, este atribuit de noi lucrării lui Dumitru Bălănescu, *În amintirea Eroilor din Comuna Săgeata*, Buzău, 1934. În privința lui Dumitru Bălănescu, facem precizarea că numele acestuia apare inscripționat pe placa de marmură „Directorii liceului”, din holul Liceului Economic din Buzău. Conform acesteia, Dumitru Bălănescu a fost director al acestui liceu în perioada 1949–1950. (Placa de marmură „Directorii liceului” din holul Liceului Economic din Buzău a fost studiată în data de 1 aprilie 2022).

¹² Punctele de suspensie îi aparțin lui Dumitru Bălănescu și le-am păstrat de fiecare dată când acesta le-a utilizat în lucrarea sa.

țuguiate spre cer, și cu prispe de jur-împrejur. Având în preajmă coșare de nuiele și garduri de cătină... și mai toată vremea de deasupra tuturor acestor gospodării – se respiră în văzduh fumul vetrelor, ca un semn că viața e fără întreruperi, că acolo, în tihnitele adăposturi, trăiește un suflet veghetar.

La răstimpuri, izvoare de tot felul se ridică deasupra satului. S-aud mugete și behăeli, nechezături și strigăte – semn că turmele se întorc de la pășune și odată cu ele se aud crâmpieie de cântece populare. Alteori, în zori sau la amurg, s-aud altfel de huiete, mai grele, mai înfundate – se duc sau se întorc convoaiele de căruțe și pluguri de la câmp.

Când și când s-aud deasupra satelor vaiere ascuțite și zăngănit de fier. Năpădesc dușmanii hotarele – cotropind așezarea românească. Pâlcuri, pâlcuri pleacă din sate ostașii, să se adune mulți și apoi să plece, cu căpeteniile în frunte la locul primejdiilor. Pe urmă, unii nu se mai întorc – rămân acolo, la hotare, să le întărească jos, la temelie, cu sânge cald și case albe.

Cei de acasă torc mai departe firul vieții. Morții rămân în amintirea lor. Din faptele lor se țes legende și basme, trecute din gură în gură, din generație în generație... Morții devin eroi – trec în patrimoniul sufletesc al neamului... și nu e sat sau cătun de pe întreg cuprinsul acestei țări care să nu-și aibă eroii săi, ale căror fapte să nu se fi împletit cu numele și icoana lui...

Temelia sufletească a acestui neam se reazămă pe eroii săi și satul care a dat mai mulți eroi e vrednic de cinstire...

Săgeata e unul din miile de sate care se poate mândri cu eroii dăruiți. Obol sufletesc neamului... Numai în ultimul război – ea a lăsat ofrandă pe altarul împlinirii marelui ideal național un număr de...¹³

Faptele acestor eroi trebuie cunoscute. Numele lor trebuie săpate în marmura sufletească a fiecăruia dintre noi... Nu putem înțelege mai bine însă faptele eroilor, decât cunoscând în întregime viața satului care i-a crescut și din care s-au rupt apoi pentru a trece în nemurire...

Cunoscând viața satului, desfășurată în timp și supusă tuturor transformărilor sociale, înțelegem pe deplin valoarea marelui sacrificiu făcut de acești eroi pentru neam și țară.

Săgeata este o comună mare și bogată, așezată în partea de câmp a județului Buzău, la o distanță de 17,3 km de orașul Buzău și 26 km de ultimele cete ale munților Carpații calcaroși. Este formată din 3 sate: Săgeata, satul de reședință, Beilicul și Bordoșanii. Toate trei satele sunt așezate în lungul aceleiași șosele, pe malul stâng al râului Buzău. În unele părți, apropierea de râu ajunge [la] 7–8 m, distanța medie fiind de 400 m. În timpul revărsărilor, când

¹³ Informație rămasă necompletată de Dumitru Bălănescu.

plouă abundent la munte, apele râului pătrund chiar unele părți mărginașe, periclitând clădirile și viața locuitorilor. Pericolul poate fi cu atât mai mare, cu cât lunca Buzăului nu-i acoperită cu păduri sau cultivată cu plantații...

Satele cari compun comuna sunt așezate la intervale mici, comunicativitatea locuitorilor și buna organizare administrativă nesuferind neajunsuri. Astfel, satul Beilic se află la 1.500 m depărtare de reședință, iar satul Bordoșani numai la 800 m.

Dacă treci râul Buzău și străbați distanța de 7 km spre sud, dai de gara Cilibia, iar spre N-V la 5½ km de gara Tăbărăști. Amândouă gările, fiind așezate pe linia ferată Buzău – Brăila – Constanța, sunt centre principale de desfacere a produselor agricole bogăție de căpetenie a comunei. Majoritatea locuitorilor sunt agricultori.

Pământul arabil fiind de bună calitate, iar săgețenii fiind plugari harnici, îndrăgostiți de brazdă, roadele muncii lor întrec aproape totdeauna trebuințele locale și o bună parte din ele trec în comerț.

O altă ocupație a locuitorilor este creșterea vitelor. Aproape fiecare gospodar are 2 boi, sau cai cu care se ajută la muncă, o vacă pentru îndeostularea casei cu lapte, câteva oi etc.

Vița-de-vie se cultivă pe porțiuni mici, în apropierea satului. Vinul obținut este de proastă calitate, fiind din struguri negri de terasă sau zaibăr. Locuitorii cari posedă vie altoită sunt puțini. Prin vii din loc în loc se găsesc pomi roditori: nuci, pruni, zarzări, cireși, meri, peri etc.

Din depărtare satele par suprafețe de copaci. Aceasta fiindcă prin ogrăzi, pe margini de drumuri, prin grădini etc. se găsesc mulți salcâmi, care învâluie cu rămurișul lor, ca într-o pânză de mătăasă verde, casele și dependințele lor. Salcâmul e copacul cel mai răspândit în părțile câmpului. Lemnul lui se întrebuințează la construcții și chiar la foc.

În afară de animale, nu se poate concepe o gospodărie fără păsările de curte. Fiecare gospodină se simte mândră când, ieșind dimineața din casă, se vede înconjurată de găini, rațe, găște, cari prin foloasele ce le aduc, măresc bogăția și belșugul casei.

Lipsind pădurile mari din apropierea satelor, lipsesc în genere și animalele sălbatice. Doar unele păsări sălbatice: dropii, găște, rațe etc. se aciuiază, cele dintâi prin holdele câmpului, iar celelalte prin stuhărișurile Buzăului. Vânătorul iscusit își poate procura hrana numai din vânatul lor.

Cum începe primăvara, sosesc păsările cântătoare cari umplu văzduhul cu cântările lor de veselie, dând sufletului muncitorului nădejde de viață nouă.

Într-adevăr, odată cu primăvara, începe și pentru plugarul săgețean o viață închinată muncii ogorului strămoșesc. Uneori familia întreagă pleacă

la câmp, unde stă zile și nopți de-a rândul. Acasă, paznic neclintit și credincios rămâne doar câte un câine...

*
* *

Numărul populației comunei Săgeata se ridică la ... suflete¹⁴ formând la un loc o masă compactă. Locuitorii sunt de religie creștină ortodoxă. Nu există în comună altă religie, nici sectă religioasă. În *Dicționarul Iorgulescu*¹⁵ se menționează pe la 1892, 1 familie israelită și 3 familii grecești. Azi nu se mai pomenește despre ele. Populația comunei crește în fiecare an cu câteva zeci de locuitori. În medie numărul născuților întrece cu 40–45 numărul morților.

Dacă privim un locuitor din Săgeata în față, vedem că el este tipul țaranului român neaoș, urmaș al vechilor Daci, țăran care [de-]a lungul vremii, cu toate vicisitudinile istoriei și-a păstrat aproape intacte fizionomia și sufletul. Are o constituție robustă. E vioi, răbdător și înțelept. În manifestările lui exterioare vezi spontaneitatea, bună cuviință și simț practic. Plin de vibrație sufletească, de simțire adâncă, el își poetizează viața în cântece și versuri populare. Bucuria, durerea, întristarea, dragostea, dorul și le însoțește în cântări și le țese în versuri scânteietoare de frumusețe... Ține cu îndărătnicie la obiceiurile vechi. Își iubește cu patimă pământul. Pentru dragostea aceasta de pământ multe îi sunt vitejiile, multe și duioase cântecele. Pământul e pentru el „frate” de multe ori mai bun decât fratele de sânge. Pământul cu tot ce poartă pe el: lanuri, ape, vii, zăvoaie etc. Această dragoste neînfrântă de pământ se întinde asupra întregului ținut al patriei. În dragostea lui de pământ, țăranul iubește pământul patriei – pe care îl știe năclăit cu lacrimi, sudoare și sânge de frați.

În privința alimentației, țăranul se hrănește mai mult cu zarzavaturi, lapte, cu derivatele sale, pește și produse avicole. Hrana de bază o formează porumbul.

Pentru îngrijirea sănătății populației se află un medic, cu reședința în comuna Scurtești, un agent sanitar local și o moașă comunală.

Săgețenii păstrează încă în tradiția lor istoricul primelor începuturi de viață ale satului. Bătrânii povestesc încă despre ele. Povestirea se deșiră luminoasă ca un basm...

¹⁴ Informație rămasă necompletată de Dumitru Bălănescu.

¹⁵ B. Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzeu*, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1892.

Erau prin aceste părți, pe atunci, pășuni întinse. Pe ambele maluri ale Buzăului, ierburile creșteau în voie, înalte și îmbălsămate de parfumuri de flori. Rătăcind cu turmele sale de oi, un mocan de peste munți, Stan Săgeată, dă în drumul lui de ele. Se oprește pe malul drept al râului Buzău, fără să știe că din clipa când s-a hotărât pentru popas a aruncat, în cumpăna viitorului și germenul unui sat, care va crește peste vreme, și-i va purta numele. Stan Săgeată era – probabil – un mocan liber și înstărit. Avea turme de oi ale lui sau în tovărășie, ciobani, câini etc. Și-a înghebat mai întâi un țarc de oi, o stână, apoi un bordei pentru sine și al familiei. Viața trecea senină. Turmele se înmulțeau și galbenii umpleau chimirul stăpânului.

Dar în primăvara anului 1812, la câțiva ani după așezarea sa, apele Buzăului cresc pe nesimțite și, svârcolite în adâncimi, prididesc malurile și se revarsă amenințătoare. Stan Săgeată cu tovarășii săi, cuprinși de groaza prăpădului, trec pe malul stâng al râului, unde malul fiind mai înalt, apele nu pătrunseră așa tare... Aici se întindea moșia paharnicului Alexandru Bagdat care-i primește drept „clăcași”, favorizându-i înaintea altora. Ei își fac târle noi și se rostuiesc. În anul 1837, se adunaseră la un loc 40 de familii, care trăiau în bordeie... Pe la anul 1855, Alexandru Bagdat împarte moșia în două, dăruind-o celor doi moștenitori ai săi: Toma Bagdat și Katy Bagdat formându-se astfel două sate: Săgeata de sus și Săgeata de jos.

Mai târziu, Katy Bagdat s-a căsătorit cu un grec – Dumitru Zissu sub care oamenii au dus-o foarte bine. Katy Bagdat a vândut moșia sa Matildei St. Brătianu, afară de 100 ha. care au fost ale D-nei Ecaterina Oteteleşeanu care, la rândul său, le-a vândut în 1927 obștei de cumpărare „Săgeata”.

Toma Bagdat, care stăpânea Săgeata de sus, a avut o fiică, Sofia Bagdat căreia i-a lăsat-o moștenire. Sofia Bagdat s-a căsătorit cu doctorul Eftimescu, moșia luând numele de „Sofia Dr. Eftimescu”. D-na Eftimescu, locuind la București, moșia este lucrată în dijmă de către locuitorii comunei Săgeata.

Fiind așezată în apropierea drumului care duce de la București prin Buzău spre Brăila, renumită raia turcească, pe atunci Săgeata a fost întrebuințată ca punct strategic de armatele rusești, împotriva turcilor. Astfel, în timpul războiului ruso-turc din anii 1806–1812, satele Săgeata și Beilic au fost devastate de mai multe ori. În anul 1809, generalul Essen III a fortificat-o, făcând din ea un lagăr rusesc. După Essen, generalul Langeron a comandat mult timp lagărul de aici.

Cadrul psihic. Trăind cu toții între marginile aceluiași sat, legați prin amintiri scumpe, locuitorii au putut să formeze o masă compactă și în ceea ce privește ideile și toată activitatea spirituală.

Aici sunt îngropați moșii și strămoșii, aici au văzut pentru prima dată

lumina zilei, aici simt plăcerea și durerea, aici au să fie înmormântați etc. Toate acestea fac să se iubească unii pe alții, să se ajute în nenorociri și să se mângâie în dureri. De cade nenorocirea pe cineva, fie că-i arde casa, fie că-i mor vitele, pun mână de la mână, reparând și ușurând întrucâtva nenorocirea. Durerea este întotdeauna mai mică, când te vezi înconjurat de dragoste, sprijinit și ajutat.

Când se întâmplă neînțelegeri între oameni, intervin întotdeauna bătrânii satului, cari prin sfaturile lor aduc duhul împăcării.

După o săptămână întreagă de muncă, țăranul săgețean se duce duminica la biserică să se roage și să mulțumească lui Dumnezeu. Sunetele clopotelor se resfrâng luminoase în sufletul său, umplându-l de credință. De la biserică Săgețeanul se întoarce în mijlocul alor săi.

Săgețeanca își arată vrednicia și gingășia sufletească în scoarțele, veșmintele și țesăturile cu cari își împodobește casa. Fata care a stat la război sau nevasta ce a stat la gherghef când a țesut sau a brodat au trecut acolo prin firul subțire, cine știe ce gând, cine știe ce alean, cine știe ce dor... Și de aceea firul s-a așezat frumos și trainic, iar când prinzi în mână astfel de țesături, simți cum se sbate ușor în preajmă sufletul celui care l-a lucrat. Păcat însă că în ultimul timp aceste țesături sunt tot mai rare. Ele încep să dispară, ca și portul național, făcând loc „modei” streine de sufletul satului românesc.

Viața sufletească a poporului e în strânsă legătură cu obiceiurile de la naștere, căsătorie, înmormântare etc., obiceiuri trecute din generație în generație. Aceste obiceiuri sunt cam aceleași în toate satele. Astfel, obiceiurile caracteristice la nașterea unui copil sunt:

Trei zile după naștere se țin așa-numitele „ursitori”, punându-se pe masă, în fața copilului, diferite lucruri: pâine, sare, vin, busuioc, o carte, bani etc., fiecare având o mare însemnătate în viața de mai târziu a copilului. Înainte de a-l boteza, copilul este așezat în mijlocul casei, nașul face trei mătânii la icoană, înfășându-l apoi în scutece și într-o plapumă a cărei culoare depinde de sexul copilului, fiind albastră pentru băieți și roșie pentru fete. Douăzeci și patru ore de la botez, copilul este scăldat în scăldătoare, unde se pun de asemenea: cereale, bani, o foaie de hârtie etc. Scăldatul îl face nașa, ținându-se tot timpul aprinsă lumânarea de la botez. Dacă mai rămâne ceva din lumânare, este obiceiul ca să se aprindă ori de câte ori copilul este bolnav, crezându-se că are puteri tămăduitoare. După scăldat, se întinde masa, la care se dau diferite daruri.

Obiceiurile de la căsătorie sunt:

După ce-și alege flăcăul fata cu care vrea să se căsătorească, își trimite părinții și cu o rudă de-a lor în peșit. Dacă merge și flăcăul, el stă așezat între

viitorii socri. Fata n-apare decât numai după ce s-au înțeles asupra zestrei. Dacă se înțeleg „pețitorii”, petrec până la ziuă – iar tinerii tăinuiesc împreună – sub supravegherea lor. Tot atunci se hotărăște și data nunții.

Vineri seara înaintea nunții se face velința la mireasă, unde se adună fetele din sat, iar ginerică vine cu flăcăi. În vremurile mai demult, era obiceiul ca mireasa, când aștepta să vină ginerele, să coasă o scoartă sau o velință, de unde a rămas și numele obiceiului.

A doua zi, adică sâmbătă, se face „bradul”, ginerică pleacă cu mai mulți flăcăi la nun, pe care-l ia și pornesc la mireasă, fiecare flăcău poartă câte o ramură de brad pe care o bat la stâlpii caselor și porților ginericului, nunului și miresei. Un flăcău rudă cu ginerică poartă la căciulă sau la pălărie un șir de bani de aur, numiți lefți, pe cari, după ce i-a scos de la pălărie împreună cu o verișoară de-a miresei, îi dă ei. O rudă de-a ginericului aduce pe o tavă rochia de mireasă, voalul, beteala și floarea de lămâiță. Mireasa ia apoi bradul de la flăcăul care i-a dat lefții, îl înconjoară de trei ori cu un colac făcut din făină de grâu, îl leagă [colacul] cu un fir roșu de lână și apoi îl leagă de brad, bătându-l la stâlpul casei. Intrând în casă, mireasa împarte funde de beteală tuturor celor de față, apoi în cântecele lăutarilor se gătește cu cele aduse de ginerică.

După aceasta, mirele pleacă acasă, sora sau o rudă de-a lui aducându-i cămașa de ginerică, cu care se va îmbrăca a doua zi. Seara, are loc la ginerică „rasul”, când în fața unei oglinzi ținută de o fată mare și a două lumânări aprinse pe masă, un flăcău îl rade pe ginerică pe față în timp ce lăutarii cântă anumite cântece de jale. După ce a fost ras, înconjoară masa de 3 ori, jucând împrejurul ei, după care se retrage într-o cameră unde petrec până târziu noaptea. În ziua de duminică, ziua cununiei, alaiul pleacă de la ginerică cu flăcăi călări pe cai împodobiți. Aceștia-s colăcerii cari merg și iau nunul și se întorc iar la ginerică, care, după ce-și ia iertăciune de la părinți, pleacă la mireasă. Înainte de a intra în curte, mireasa cu un prieten al mirelui joacă cu o găleată cu apă, gătită frumos, cu brad, busuioc etc. După aceasta, un colăcer ține o orăție în fața casei. Așezându-se la masă, se aduce ginericului o găină friptă pentru a o rupe în două. Această găină o vor mânca tinerii împreună, seara la masă.

Ultimul joc este nuneasca, o horă tradițională, care se joacă numai de 3 ori de către ginerică, mireasă, nun etc. Un stolnic poartă o ploscă cu vin, iar altul un vâtrai de fier, frumos împodobit. Mireasa își cere iertăciune de la părinți, apoi ia colacul de la bradul de la stâlpul casei, îl rupe în 4 bucăți, toarnă vin peste ele și svârle trei părți înspre trei puncte cardinale, a patra oprind-o în căruța cu care va merge acasă. După încărcarea zestrei în căruță, alaiul pleacă spre biserică, unde se face cununia religioasă. După cununie,

mireasa merge la ginerică acasă, unde toarnă apă socrilor și nunului pe mâini. Mireasa le dă șervete pentru șters, apoi intră în casă, face semnul crucii pe pereți, apoi se așează la masă. Spre seară, mireasa este desgătită de voal și ia un tulpă alb, punându-i-se în coc cânepă și un ban, să fie harnică și bogată. Apoi petrecerea ține până la ziuă...

Obiceiuri caracteristice sunt și la moartea cuiva:

Astfel, mortul este scăldat într-o albie, așezată apoi cu gura în jos. Pisicile sunt închise sau supravegheate să nu treacă peste albie ca mortul să nu se facă strigoi. Tot timpul cât e ținut în casă, stă o rudă sau un bătrân lângă mort. Mortul, de asemenea, este ferit să treacă vreo pisică sau câine peste el.

La ieșirea din casă îl scoate cu picioarele înainte. În trecere spre cimitir, coșciugul cu mortul este oprit la fiecare răspântie, citindu-i-se ectenii. Mortului i se leagă un ban, cu un fir roșu la degetul mic, ca să aibă drept plată la vamă.

În afară de aceste obiceiuri care însoțesc pe om de la intrarea până la ieșirea din viață, mai sunt altele, prilejuate de sărbătorile principale ale anului. Astfel, în ajunul Crăciunului, copiii umblă cu „Bună dimineața”. În ajunul Sf. Vasile se umblă cu „Plugul”, iar a doua zi, în ziua de Anul Nou copiii umblă cu „Sorcova”.

În seara de 31 decembrie, fetele își încearcă norocul prin diferite obiceiuri tradiționale. Bătrânii, pentru a cunoaște semnele anului, întocmesc calendarul; se pun sub douăsprezece străchini, închipuind cele 12 luni ale anului, câte o foaie de ceapă umplută cu sare. La ziuă cepele cari au mai multă apă în ele, arată lunile ploioase.

Printre obiceiurile poporului acestui sat, aproape caracteristic regiunii acesteia, este „Caloianul”, urmat de „Paparuda”. Acest obicei are loc a treia zi după Paște, astfel: Fetele mai mici din sat fac marți înainte de joia susnumită, două chipuri omenești de lut, un soț și o soție, numiți Caloian – Caloiana. După ce-i gătesc frumos, îi pun într-un sicriu și-i îngroapă. Joi dis-de-dimineață îi scot de-acolo și merg cu ei să-i svârle în apa Buzăului.

Fetele îl plâng astfel:

Ene, Ene Caloiene,
Mă-ta la nuiete
Tat-tu la surcele.

Iană, Iană caloiană
Te caută mă-ta-n poiană
Cu inima friptă amară.

Ene, Ene Caloiene,
Deschide portița
Să intre ploița.

După ce-l svârl pe gărlă, fetele petrec cu cântece și mâncăruri. După masă încep „Paparudele”, stropindu-se lumea cu apă și cântându-se:

Paparudă, Paparudă
Vin cu ploaie-n bozi și udă.
Trup de soare
Gând de floare
Ochi de fată mare ... etc.

Toate aceste obiceiuri se găsesc și în comunele învecinate și întreaga regiune a câmpului. Cu mici variante, ele se găsesc la întreg poporul românesc și sunt rămășițe ale vremurilor creștine, când credințele și superstițiile populare aveau mare rol în viața oamenilor.

Ele dovedesc până la un punct legătura tainică dintre om și natură, multe dintre ele, de exemplu „Paparudele”, fiind invocări ale puterii acesteia...

Păcat că aceste obiceiuri încep și ele să dispară. Doar bătrânii satului mai țin cu dârzenie la ele și povestesc cu melancolie despre vremurile când cultul lor era menținut cu sfințenie.

Activitatea economică. Uitându-ne în curtea unui gospodar din comuna Săgeata, vom vedea imediat buna situație economică în care se găsește. Săgețeanul muncește cam 5–10 ha pământ arabil pe an, parte proprietatea sa, parte în dijmă sau laarendă. Pământul se lucrează cu unelte vechi: plug, grapă, borană, rariță, sapă etc. Tractoarele nu se întrebuintează decât rar, pe moșile mari. Cerealele mai cultivate sunt: grâul, porumbul, orzul, secara, ovăzul etc.

În sat se află și diferiți meseriași, fierari, tâmplari, cismari, croitori etc.

Forma satelor este neregulată, fiind străbătute de șoseaua vicinală Buzău – Găvănești. Din această șosea se despart alte drumuri sau ulițe, cari taie satul în părți simetrice și înlesnesc circulația locuitorilor. Șoseaua e frecventată des, mai ales joia, când e zi de târg la Buzău.

Lungimea satului Săgeata este de 1700 m, iar lățimea de 1300 m. Moșia satului atinge o suprafață de 25 km². Islazul comunal se întinde pe amândouă malurile râului Buzău, fiind pe o suprafață de 130 ha. El hrănește circa 250 vite cornute și 2800 oi, proprietatea locuitorilor satelor.

Fiecare locuitor câștigând bani, poate plăti la timp dările către sat și către

comună. Bugetul primăriei atinge anual suma de circa 520.000 lei, excedentul fiind întrebuințat la repararea șoselelor și înfrumusețarea satelor.

În comună se mai află o bancă populară, înființată din anul 1902, care dispune de un capital de aproape 500.000 lei. Pe lângă bancă, s-a mai înființat și o obște de cumpărare „Săgeata”, formată din 59 de membri, obște care a cumpărat în 1927 moșia de 100 ha proprietate a D-nei Oteteleșeanu.

Cum se vede din cele de mai sus, starea economică a comunei Săgeata e prosperă și ea tinde tot mai spre o desăvârșită înflorire.

Activitatea juridică. Progresul pe care l-a făcut omenirea s-aplică și în activitatea juridică a satelor. Înainte, satele erau conduse de un sfat de bătrâni, după „obiceiul pământului”. Azi, pentru aplicarea legilor se află în comună un primar ajutat de consilieri, un șef de post pentru menținerea ordinii, un perceptor pentru strângerea diferitelor dări etc.

Legăturile între oameni sunt foarte strânse și cele mai multe conflicte ivite între ei se aplanează de multe ori pe loc prin înțelegere și sfătuire reciprocă. Neînțelegerile cele mai mari provin aproape întotdeauna de pe urma moștenirilor și-a împărțirilor de pământ...

Activitatea politică. Această activitate este în strânsă legătură cu cea precedentă, căci de aceasta depinde cea dintâi. Prin introducerea votului universal, oamenii își aleg singuri reprezentanții cari vor susține drepturile lor.

Grație conștiinciozității, grație activității depuse în toate direcțiile și mai ales în cea spirituală a săgețeanului, activitatea a crescut în ultimul timp, comuna Săgeata reușind a trimite un fiu al său în parlamentul țării. Deputatul ales în persoana lui C. Cazan, învățător, e fiu de țaran, ridicat prin muncă proprie și merite distincte... Spirit democrat, cultivat la marea școală a suferinței celor mulți – deputatul comunei Săgeata – prezintă izbânda unui crez politic și a unei dreptăți sociale.

Activitatea spirituală. Activitatea spirituală a comunei încununează toate celelalte activități ale ei. Aproape toți locuitorii știu carte. Îndeosebi tineretul se dovedește a fi avid de lumina sufletească...

Fiecare din cele 3 sate are câte o școală, unde copiii se adună pentru învățatură. În prezent, la școala din satul Săgeata sunt 7 învățători, la școala din satul Beilic 3 învățători, iar în școala din satul Bordoșani un singur învățător. În anul 1925, s-a înființat pe lângă școala din satul Săgeata o bibliotecă școlară, cu un mare număr de cărți. La școli se dau anual serbări școlare, cu scopuri educative, morale, naționale etc.

Comuna are două biserici, una în satul Săgeata, iar alta în satul Beilic. Poporul e păstorit de 3 preoți parohi. Atât școlile, cât și bisericile sunt făcute prin strădania locuitorilor.

Comuna a dat și continuă a da mulți oameni însemnați ca: preoți, învățători, ofițeri, profesori, studenți etc. E una din comunele cu cel mai numeros număr de elevi de curs secundar.

[De-]a lungul vremii, mulți au fost cei cari au lucrat pentru ridicarea comunei. Mulți și-au jertfit viața și averea, din simbolul lăuntric de a vedea comuna între o stare de continuă prosperare ... Tuturor acestora se cuvine recunoștință. Dar recunoștința cea mai vie se cuvine celor ce la vreme de cumpănă pentru destinele acestui neam nu și-au precupețit nici sângele, nici viața, ci la chemarea lui a alergat cu conștiința îndeplinirii unei sfinte datorii. Aceștia sunt eroii, oamenii care prin devotamentul lor, prin abnegația de care au dat dovadă s-au ridicat deasupra măruntelor noastre preocupări... Trăim prin ei... ne bucurăm de roadele supremului lor sacrificiu... Ei, acești eroi, pe meleagurile depărtate pe unde îi purta destinul lor amar și măreț, în umezeala tranșelor, vâltoarea încăierărilor, în încheștarea cerință a morții etc. purtau în credința lor icoana scumpă a satului cu toți cei dragi ai lui. Și-n clipa supremă, când treceau hotarele vieții, o aveau încă în pleoapele înrouate de durere...

Ne bucurăm de o moștenire plătită scump cu tribut de carne și de sânge... Datori suntem să simbolizăm în marmură și în piatră purtătoare de cântec și slavă peste vremelnicii acest tribut scump.

Și săgețenii și-au înțeles cum se cuvine această îndatorire... Încă de prin anul 1923, din inițiativa învățătorului lor C. Cazan, proiectaseră ridicarea unui monument în amintirea eroilor săgețeni morți în războiul pentru întregirea neamului. Părăsită pentru un timp ideea aceasta, deoarece inițiatorul ei plecase din comună, ea a fost reluată mai târziu de un comitet în frunte cu *Maiorul Mihai V. Gheorghiu*. Datorită energiei acestui ofițer, el însuși un erou în război, monumentul s-a putut realiza, fiind unul dintre cele mai mărețe din județ. E poate nu numai o întâmplare, ci unul din semnele de sus ale lui Dumnezeu ca tot un militar să înfăptuiască o operă de o așa de adâncă semnificație morală.

Cu iubirea sa de frate mai mare și secundat de aproape de tânărul și energicul Pr. C. Eftimescu în adunarea fondurilor, sprijinit moral precum și material din bugetul comunei de către bătrânul și bunul gospodar C. Scârlet, primarul comunei, de priceputul notar T. Ciupu care înțelegând scopul și măreția lui, a dat tot concursul primarului în repartiția fondurilor comunei, ajutat în toate ocaziile de deputatul C. Cazan și prof. Al. Staicu [Stancu!] cu concursul învățătorilor C. Popescu, I. Sburlan, Al. Sburlan, a percepturului D. Sburlănescu și a bunilor și energicilor fruntași ai satului, N. Șerban, S. Mirea, N. Albu, I. Calcan, St. R. Albu, R. Ispas, Costică Georgescu,

N. Sburulan, C. Ciurea, Stan Neacșu, Ion Gh. Ioniță, Radu A. Ghiță, Zaharia Ciurea, Gh. C. Baboiu, dintre care unii foști primari.

Maiorul Gheorghiu Mihai a înțeles că sacrificiul nenumăraților lui camarazi trebuie eternizat și lăsat ca pildă generațiilor viitoare... În faptele lor și-a simțit vibrând sufletul său și și-a zis că nu există școală mai frumoasă pentru educația patriotică a tineretului acestei comuni decât acest monument care va vorbi tuturor cu limbă de lumină și taină despre părinți și frați, cu oase putrezite pe pământuri învăluite în nimb de glorie...

Căci săgețenii au fost întotdeauna în ceasurile mari ale istoriei neamului la datorie. În Războiul pentru Independență de la 1877, în cel pentru anexarea Dobrogei din 1913, dar mai ales în cel pentru întregirea neamului, ei au dat cu prisosință prinos de viață și de sânge...

Când glasul clopotelor din sat, cernit cu sunetul trâmbițelor și buciurilor, i-a chemat la datorie, ei și-au părăsit tot ce aveau mai drag, părinți, frați, nevestă, copii etc., și au plecat nu triști și îndurerăți, ci veseli, cu flori la pălărie, cu dor de luptă și bărbăție în inimă. Știau mulți că nu se vor mai întoarce, că nu vor mai vedea locurile dragi, dar chemarea patriei era pentru ei mai sfântă, mai puternică... Ea biruia măhnirea [...] ¹⁶, povară lacrimilor și le ilumina cărările care [...], și glorie.

Și mulți nu s-au mai întors. Trupurile lor s-au destrămat ciuruite de gloanțe dar sufletele lor dăinuiesc... Sufletele lor fac cunună în jurul tronului dumnezeiesc și se roagă încă neconținut, pentru noi, pentru această țară și acest pământ sfințit de jertfa lor.

Iată aici numele lor:

Sub.-Lt.: Stoenescu M. Tache, Reg. 6 Inf.; *Sergentii:* Albu Ștefan 39 Inf., Bița Nicolae 79 Inf., Diriu Constantin 8 Inf., Ispas Constantin 79 Inf., Iamandi Ichim 8 Inf., Militaru Vasile 3 Jandarmi; *Caporalii:* Baboi Marin 79 Inf., Boacă Neacșu 79 Inf., Ciurea Nicolae 39 Inf., Florea Ion Compania Subsistență, Scarlet Gheorghe 79 Inf., Șerban Radu 79 Inf., Vasile S. Dumitru 6 Călărași; *Soldații:* Aughel Ion 79 Inf., Alexandru Dumitru 79 Inf., Albu Ion 79 Inf., Andronache N.C. Depozitul Remontă, Andronache M.C. 79 Inf., Boacă Nicolae 79 Inf., Boacă Petre 6 Călărași, Bița Neagu 79 Inf., Buleandă S. 79 Inf., Bentaru Neagu 9 Vânători, Burlacu Marin 79 Inf., Bârsan Nicolae Reg. Pionieri, Bița Ștefan 79 Inf., Baboi N. Marin 39 Inf., Buculei Dobre 79 Inf., Chirilă Panait 79 Inf., Crăciun Petre 39 Inf., Crăciun Dumitru 79 Inf., Cosma Alexandru 23 Art., Ciurea N. Constantin 39 Inf., Ciurea I. Dumitru

¹⁶ Ilizibil. În partea finală a lucrării lui Dumitru Bălănescu apar mai multe cuvinte ilizibile. De fiecare dată le-am marcat prin trei puncte între paranteze drepte.

39 Inf., Ciurea C. Ion 39 Inf., Ciurea Daniil Compania Subsistență, Dinu Anghel 79 Inf., Dobre Ghiță 39 Inf., Ene Gheorghe 39 Inf., Florea Tănase 79 Inf., Florea Duță 79 Inf., Ghiță Toader 79 Inf., Georgescu P. 79 Inf., Ion Tudor 3 Cetate, Ispas Alexandru 39 Inf., Ispas Gheorghe 79 Inf., Ichim Gheorghe 39 Inf., Lupașcu M. 79 Inf., Lungu Dumitru 39 Inf., Lungu Haralambie 39 Inf., Matei Iacob 40 Inf., Matei Simion 79 Inf., Matei Marin Compania Subsistență, Manole Pahone 39 Inf., Militaru Pătrașcu 10 Roșiori, Mărgărit Radu 39 Inf., Mihai Tănase 39 Inf., Matei Pătrașcu 79 Inf., Mircea Gheorghe 39 Inf., Manole Alexandru 79 Inf., Neacșu Radu 79 Inf., Neacșu Constantin 79 Inf., Olteanu Dumitru 79 Inf., Oprea Anghel 8 Inf., Petroșanu Iordache 79 Inf., Popescu C. Nicolae 79 Inf., Petre Nicolae 3 Cetate, Radu Grigore 79 Inf., Scarlet Dedu 79 Inf., Scarlet Nicolae 39 Inf., Sburlan Șerban 39 Inf., Sburlan Constantin 39 Inf., Sburlan Dragu 79 Inf., Stratone Gheorghe 79 Inf., Șerban D. Ion 39 Inf., Șerban L. Ion 39 Inf., Șerban Constantin 3 Cetate, Stoica Vasile 39 Inf., Toma Nicolae 79 Inf., Toader Gheorghe 39 Inf., Teodorescu Petre 39 Inf., Țintea Vasile 39 Inf., Vânătoru Ion 79 Inf., Vasile Dumitru 39 Inf., Vieru Gheorghe 8 Inf.; *Sergent Mănescu Constantin* 8 Infanterie.

Morți 1913. Avram S. Petre, *soldat*, 39 Infanterie.

Morți 1877. Vlad Matei, *soldat*, 4 Călărași.

Morți acasă din cauza războiului 1916–1919. *Sergent Mitică Calcan* 79 Inf., *Caporal Negoită Radu* 12 Artilerie; *Soldați:* Dinu Vasile 39 Inf., Dobrin Gheorghe Compania Subsistență, Florea P. Neagu 79 Inf., Staicu Vasile 4 Obuziere, Zaharia Vasile 39 Inf., Anghel Vlad 40 Inf.; *Toți din Comuna Săgeata, județul Buzău.*

Numele acestora s-a săpat în marmora monumentului.

Mulți din cei cărora soarta le-a hărăzit să se întoarcă acasă din război au venit cu pieptul împodobit de decorații și cu trupul înflorit de răni. Unii au fost decorați chiar de legațiunile [...] și franceză pentru faptele lor...

Astfel sunt:

Sergent Neacșu Ene decorat cu Crucea [...], ceză” În [...], *Serg. Neacșu Ene* cu No. Br. 3391 8 Inf., *Oancea Nicolae* decorat cu Medalia Engleza 40 Inf., *Ciurea Pahone* decorat cu crucea Sf. Gheorghe Rusă, No. Br. 12291 din 25 Inf., *Calcan Iancu* decorat cu Crucea Sf. Gheorghe Rusă cu No. Br. 2298 din 7 Artilerie.

Prin decorarea [...], Anglia, Franța care ne-au fost [...] au ajutat la primejdie recunosc câtă vitejie [...], pieptului său „de armă” cum zice nemuritorul poet V. Alecsandri.

Dacă faptele acestor eroi decorați au impresionat pe străini, cu atât mai mult trebuie să ne bucure pe noi și să ne umple sufletul de mândrie.

Comitetul pentru ridicarea monumentului a fost compus din:

Președinte Maior M. Gheorghiu; Vicepreședinte Preot C.N. Efrimescu, Membri: Costache Scârlet, Costache Cazan, Alexandru Stancu, Traian Ciupu, D.M. Sburlănescu, Costică Georgescu, Nicolae Sburlan, C.M. Popescu, Iancu D. Sburlan, Al. M. Sburlan, Nicolae L. Șerban, Sava Mirea, Costică Ciurea, Neagu N. Albu, Iancu C. Calcan, State R. Albu, Stan Neacșu, Radu N. Ispas, Ion G. Negoită, Radu A. Ghiță, Zaharia Ciurea și Gh. C. Baboi. Aceștia s-au străduit pe toate căile să ducă la bun sfârșit lucrarea începută. Prin serbări, prin colecte, prin donații etc., el a adunat fondul necesar.

Iată numele donatorilor Monumentului Eroilor din com. Săgeata:

Ministerul Instr., Prefectura Buzău, Primăria Buzău, Soc. Fiii Apărători ai Patriei, P [...], Gheorghiu, Preot Const. D [...], Vasile Sburlan, Ingineri: P.V. Gheorghiu, Gh. Ghe [...], N. Gheorghiu, C. R [...], Lupescu, C. [...], N. Roșca, V. Negoescu, C. Râpeanu, Bria, Pe [...].

PARTEA I

Motto:

„... te rog oprește și cetește cine sunt, căci ca tine am fost în lume și cu voi am petrecut, dar vai, căci moartea ne-a despărțit de averi de vanitate, și ori ce a iubit pe pământ muritorul, se desparte când se închide în mormânt...”

(Epitaf, 1892, Cimitirul vechi, Săgeata)

CAPITOLUL I

DIN ISTORIA SĂGEȚII

I.1. BAGDAȚII, PRIMII PROPRIETARI AI MOȘIEI SĂGEATA¹⁷

1. Preliminarii. Bagdații și moșia Săgeții. „Conacul” Bagdaților de la Săgeata

Atât din spusele bătrânilor, cât și din lucrările consacrate localității, se știe faptul că Alexandru Bagdat a fost cel dintâi proprietar cunoscut al moșiei Săgeata. Atunci când Stan Săgeată a trecut, la cumpăna secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, cu turmele și oamenii lui pe malul stâng al râului Buzău, întemeind localitatea omonimă, a avut cel mai probabil încuviințarea proprietarului locurilor de aici, Alexandru Bagdat¹⁸.

În jurul anului 1855, moșia lui Alexandru Bagdat s-a împărțit între copiii acestuia Toma și Katz (Katy) Bagdat. Toma a moștenit partea din susul apei Buzăului, iar Katz pe cea din josul curgerii apei. În acest mod au luat ființă satele Săgeata de Sus și Săgeata de Jos. Moșia Săgeata de Sus a trecut spre sfârșitul secolului al XIX-lea, după moartea lui Toma Bagdat, în proprietatea Sofiei Bagdat, fiica acestuia. Aceasta a stăpânit-o împreună cu soții ei succesivi, Grigore Bilciurescu și mai apoi doctorul Eftimescu. Moșia a fost denumită, astfel, „Sofia Dr. Eftimescu”¹⁹. Sofia locuind în București, a lăsat

¹⁷ Acest text a fost publicat anterior sub titlul Gh. Calcan, „Bagdații, primii proprietari ai moșiei Săgeata, județul Buzău”, în *Analele Buzăului*, XIV, Muzeul Județean Buzău, 2022, p. 113–126.

¹⁸ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 10; Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010, p. 10, 40, 56–58; Florea Oprea, *Scurtă istorie*, lucrare tehnoredactată de autor (nepublicată, care mi-a fost transmisă prin e-mail, 2018). Această lucrare a fost introdusă cu unele modificări în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 19–29; Constanța Albu, *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*, Buzău, 2020, p. 11.

¹⁹ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 10.

în arendă moșia lui Costache Scârlet din localitate. Atunci când Costache Scârlet a ocupat funcțiile administrative importante de notar și de primar al comunei, administrarea moșiei Săgeata de Sus a fost realizată de ginerele său, preotul Nicolae Efrimescu²⁰.

Moșia Săgeata de Jos, stăpânită de Katz Bagdat, a intrat prin vânzare în proprietatea Matildei St. Brătianu și a Ecaterinei Oteteleșeanu. Partea de moșie a Ecaterinei Oteteleșeanu (100 ha) a fost vândută în anul 1927 obștei de cumpărare „Săgeata”²¹.

Bagdații au construit pe moșia lor de la Săgeata, pe terasa înaltă a râului Buzău, la începutul Săgeții de Sus, pe partea dreaptă a drumului ce curge spre vale, un frumos conac. Acesta ar fi intrat ulterior în proprietatea familiei Oteteleșeanu²². În perioada comunismului, conacul a devenit sediul a ceea ce s-a numit Cooperativa Agricolă de Producție (C.A.P.) din localitate. După anii 1990, lăsat în paragină, din păcate, el a fost demolat.

Construcția avea un anume aer de eleganță. Intrarea se evidenția prin trepte de beton flancate de o balustradă realizată tot din beton. Deasupra intrării, acoperișul construcției creiona un fel de turnuleț ce o deosebea vizibil de locuințele obișnuite ale localității. Construcția avea un demisol. În spate exista o altă intrare, tot în trepte, atribut specific conacelor boierești. Interiorul părea a avea o structură clasică, cu un hol central în lungul întregii construcții, din care plecau câte două camere pe fiecare latură. Pardoseala era realizată din scânduri lungi de lemn. În perioada comunismului, aceasta era unsă cu motorină.

Acestea fiind în mare faptele, în mod justificat pot apărea o serie de întrebări: Cine au fost Bagdații? Ce știm despre legăturile lor cu Săgeata? Au avut ei vreo influență asupra mentalului colectiv săgețean?

Generic, știm că Bagdații au fost mari proprietari din Râmnicu Sărat. Ceea ce știm, deocamdată este destul de puțin, iar răspunsurile sunt secvențiale, iar uneori... intuitive! Odată lansat însă subiectul, unele referințe au început să apară, iar informații noi pot veni...!

Încercăm în paginile următoare, să răspundem, fie și parțial acestor interogații.

²⁰ Constanța Albu, *op. cit.*, p. 15–16.

²¹ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 10. Constanța Albu indică drept cumpărători ai moșiei lui Katz Bagdat pe Brătianu Stavri, Ion Matilda și Ecaterina Oteteleșeanu (Constanța Albu, *op. cit.*, p. 12).

²² Constanța Albu, *op. cit.*, 2020, p. 14.

2. Cartierul, Căminul de bătrâni și strada Bagdat din Râmnicu Sărat

Familia Bagdat și-a avut reședința în orașul Râmnicu Sărat, capitală a fostului județ cu același nume. Numele Bagdaților a fost atât de important în urbe, încât el a fost atribuit unui întreg cartier²³ al orașului. Numele acestui cartier se păstrează și astăzi, distingându-se atât prin „arhaicitatea” sa, cât și prin atuurile unei anumite eleganțe arhitecturale cu valențe „rezidențiale”, și avantajele unei părți „mai liniștite” a urbei care o lungă perioadă a fost reședință de județ.

În vecinătatea Bisericii, făcând inițial parte organică cu ansamblul arhitectonic ecleziastic, se află *Căminul pentru persoane vârstnice „Alecă Bagdat”* (identificabil astăzi pe strada Păun Pincio, nr. 13)²⁴. Discret, el ascunde privirii spațiile complexe necesare unei astfel de activități. Micile fante ale zidurilor descoperă văzului mici spații de relaxare cu băncuțe așezate în umbră, ghereta portarului, placa cu numele instituției etc. Aceste „anexe” au fost construite de Alexandru Bagdat, cu destinație de spital. După schimbările politice survenite în anul 1944, spațiul a fost transformat în azil de bătrâni²⁵, destinație pe care o păstrează și în prezent.

Să adăugăm acestui prim contur al universului referențial Bagdat faptul că numele lui Alecă Bagdat este atribuit și unei străzi în zona cartierului cu același nume²⁶.

3. Casa/Conacul Bagdat

Casa/Conacul Bagdat se păstrează și astăzi. Localizarea este relativ simplă: în cartierul omonim, tangentă piețetei care are integrat obeliscul cu bustul lui Alexandru Bagdat. O inscripție șifonată arată ca acolo funcționează un spital de boli infecțioase, care este supus interdicției de vizitare.

Stăruind, se deschide privirii o mare incintă. Un gard din fier forjat

²³ *Investiții în cartierele Alecă Bagdat și Costieni (2016–2022)*, <https://susramnicul.ro/2019/07/16/investitii-in-cartierele-alecu-bagdat-si-costieni-proiectele-ramnicului-2016-2022/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

²⁴ <http://www.dgaspc-buzau.ro/caminul-pentru-persoane-varstnice-alecu-bagdad-rimnicu-sarat/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

²⁵ Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru de trecutul său*, Buzău, Editgraph, 2018, p. 234.

²⁶ https://moovitapp.com/index/ro/transport_public-Strada_Alecă_Bagdat-Buzău%C4%83u-street_11439707-4672 accesat în data de 11 ianuarie 2021. (Înainte de anul 1948, numele lui Alecă Bagdat a fost purtat de strada Păcii, din localitate. Cf. Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 234).

delimitează un spațiu luxuriant și umbros. Temelia gardului și stâlpii sunt dintr-un zid gros. Stâlpii de la intrare sunt monumentali. Impresionează grosimea acestora, specifică puternicelor cetăți de apărare medievală. Capitelul lor doric, căruia i se suprapune un trunchi de piramidă și un vârf „conic” cu laturi triunghiulare, lasă a se identifica, totuși, un așezământ laic. O alee ușor arcuită, cu borduri văruite, conduce la numeroase dependințe. Copacii mari ori arbuștii ornamentali permit a se dezvălui totuși ceva din silueta mai mult intuită a clădirii principale.

Despre măreția acestei construcții în epocă se păstrează amintirea sălii de recepție a conacului, al cărei tavan a fost pictat de Gheorghe Tattarescu. Aici se desfășurau serate literare care uneori aveau invitați de excepție precum Cezar Bolliac ori Vasile Alecsandri²⁷.

4. Statuia Bagdat

Un rond în centrul unei piațete destul de generoase în dimensiune. Spațiul delimitat printr-un garduleț din fier înconjoară perimetrul monumentului. Zona rondului udată din abundență într-un oraș și o vreme toridă. Verdeăț și flori succulente²⁸. În centru statuia. O coloană zveltă terminată printr-un capitel în stil ionic cu frunze și flori de acant stilizate alcătuiește baza susținerii bustului. Bustul realizat din bronz surprinde cutezanța unei priviri profund meditative, dar mai ales îndrăznețe, a personajului glorificat, cu o pieptănătură fermă și îngrijită și o barbă elegantă, stufoasă aranjată hotărât, sugerând forma unei delte „în două ape”. Personajul întruchipat e la fel de ferm, îmbracă o costumație elegantă de epocă cu un guler larg al unui veston gros și papion. Coloana se fixează pe un postament dreptunghic susținut de trei trepte în formă de pătrat, alcătuind o structură piramidală din piatră ce-și multiplică dimensiunile spre pământ. Toate cele patru laturi ale soclului conțin inscripții bine conservate. Acestea sunt extem de lămuritoare și, mai ales, pline de semnificație. Inscripția din fața monumentului transmite: „Marelui filantrop, Paharnicul Alecu Bagdat și urmașilor săi Toma Bagdat și Alexandru T. Bagdat”.

Inscripția a doua arată: „Orașul Râmnicu Sărat recunoscător pentru dăruirea moșiilor Plăsoiu și Blejani în folosul Bisericii și spitalului Bagdat”.

Următoarea inscripție are notat: „Ridicată în anul 1905 prin hotărârea Consiliului Comunal spre piosă amintire”.

²⁷ Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 233.

²⁸ Vizită în Râmnicu Sărat, în cartierul și ansamblul istoric Bagdat, august 2020.

Cea de a patra latură statua: „Faptele mari nu se uită, ele trăiesc de-a pururea”.

Statuia a fost realizată de primărie în anul 1905, fiind instalată chiar în fața acestei instituții. În anul 1935, monumentul a fost amplasat în apropiere de biserica construită de familie. Regimul comunist a impus scoaterea statuii din spațiul public (1952). Înlăturarea acestui regim a făcut ca statuia să fie reamplasată în oraș (1994). Fotografii și cărți poștale de epocă având explicații în română și uneori în germană ilustrează aprecierea de care s-a bucurat monumentul în mentalul colectiv de-a lungul timpului. Unele ilustrate surprind chiar momentul organizării unor festivități de omagiere²⁹.

5. Ansamblul arhitectural al Bisericii Bagdat

În Râmnicu Sărat toată lumea știe de Biserica Bagdat. Ghidurile și hărțile turistice, precum și indicatoarele rutiere ale orașului direcționează prin cunoscutele plăcuțe de culoare maro specifice monumentelor istorice spre Biserica „Sf. Dimitrie-Bagdat”. În fața acesteia, pe trotuar, un indicator susține o placă metalică cu semnul specific monumentelor cu valoare istorică cu inscripția lămuritoare „Ansamblul Bisericii Sf. Dumitru-Badgat”.

Investigând internetul, titlul „Ansamblul Bisericii Sf. Dumitru-Badgat” din Râmnicu Sărat: Obiective turistice Buzău”, având precizată ultima actualizare în 2016, prezintă cu generozitate o serie de frumoase fotografii ale ansamblului. Fotografiile sunt lămuritoare și incitante spiritului investigator: biserica, altarul, inscripțiile chirilice și „latine”, impresionanta piatră tomală monumentală a ctitorilor etc.³⁰

Complexul ecleziastic este alcătuit din biserică, clopotniță, capelă, ziduri groase și roase de timp, cruci cu scriere chirilică adunate în grupuri și sprijinite de zidul istoric etc.

Biserica se prezintă zvelt și cu un acoperiș ascuțit, ce ar putea face trimitere la o anumită influență gotică. Și ferestrele în ogivă cu nervuri fac trimitere la același stil gotic. Un brâu în partea superioară a peretelui exterior face loc și stilului arhitectonic tradițional, specific lăcașurilor românești.

²⁹ Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 233–235.

³⁰ <https://destepti.ro/ansamblul-bisericii-sf-dumitru-bagdat-din-ramnicu-sarat-ramnicu-sarat>, accesat în data de 11 ianuarie 2021. Pisania clopotniței: „Această sfântă și dumnezeiască biserică unde se păstrează hramul Sf. și marelui mucenic Dimitrie, din temelie o au zidit o au făcut dumnealui Dumitrașcu Bagdat în zilele prea luminatului și înălțatului Domn IO Constantin Basarab Voievod pentru a lui a părinților veșnică pomenire septembrie 10 leat 7216”.

Între brâu și cornișă sunt înșiruite firide oarbe, ori decorate iconografic în partea din față și frumos conturate, care rup monotonia zidului înalt și alb. În partea din dreapta lateral, o intrare vestibul cu acoperiș spre gotic, cu brâuri românești în partea superioară și o decupare de intrare de tip romanic realizează coborârea în trepte în gropnița bisericii. Aceasta adăpostește rămășițele familiei întemeietoare și a urmașilor întreținători.

Acoperișul bisericii susține cinci turlle din care trei se remarcă prin înălțimea lor, și prin suplețea („îngustimea”) acestora (mai ales cele două de pe pronaos). Turla centrală a fost proiectată să aibă ferestre destinate pătrunderii luminii în lăcaș. Acoperișul și turllele sunt împodobite cu frumoase și elegante cruci metalice.

Turnul-clopotniță susținut de patru contraforți încastrați în zid îi conferă acestuia un iz de „dom” cu două caturi. Intrarea în spațiul clopotului este realizată printr-o solidă scară exterioară din beton cu balustrade din metal.

Lumânărarul exterior este solid, zvelt, modern.

Întregul complex arhitectonic este înconjurat la stradă printr-un elegant gard din fier forjat cu vârfuri ascuțite, cu stâlpi solizi din beton care conservă aerul epocii.

În spațiul curții, un grup de cruci din piatră sprijină într-o anumite parte zidul și atrag atenția prin vechimea lor, prin maniera arhitectonică cioplită și fermă, prin „capitelurile” (căciulile) lor dorice, prin inscripțiile chirilice care uneori acoperă mai toate laturile, prin rozetele solare frumos încrustate și colorate.

Zidul care delimitează în interior spațiul complexului ecleziastic este gros și construit din cărămidă. Vechea tencuială a fost roasă de vreme, lăsând timpul să macine din roșeața acesteia. Construcția zidului a împrumutat din tehnica arhitectonică bizantină, făcând să alterneze rândurile de bolovani de piatră prinși în chenare pătrate de cărămidă. Când și când ocnițe în arcade romanice frâng „monotonia” zidului. Slujitorii contemporani ai lăcașului au înfrumusețat interiorul prin ghivece de flori, alei din dale betonate și frumoase bănci de odihnă.

Biserica are o serie de inscripții valoroase. În interior se găsește piatra tombală a lui Alexandru Bagdat. Aceasta are dimensiunile, ornamentele și alura pietrelor specifice domnitorilor țării. Decorațiile în marmură sunt deosebit de frumoase, minuțios realizate cu motive florale stilizate alcătuind un chenar într-o succesiune de șapte brâuri, fiecare cu un alt motiv sculptural care flanchează brâul cel mai vizibil și extins în lățime. Toate acestea încadrează frumosul medalion al pietrei care conține inscripția următoare:

„Epitafiu la mormântulu paharnicului Alecsandru Bagdad
 Reposatu la annulu grației 1844 martiu 31 avându etate de 63 anni.
 Totul în lume e vanitate, singură fapta bună eternitate.
 Aici odihnește Alecu Bagdad
 Ce prin fapte bune trăindu s-a însemnatu.
 Ellu locașuri sânte în orașu clădi
 Cu fontâni cișmele illu înavuți
 De ambiții patimi eluu a fost lipsitu
 O socie bună în lume a părăssitu
 Murindu fără vreme de mulți regretat
 Ellu lassă în lume unu fiu adoptatu
 Allu seu fiu
 Capabilu a îndeplini
 Legături și fapte
 Câte ellu dori”

Deasupra ușii de intrare în biserică se află inscripția care certifică înălțarea bisericii de către Dumitrașcu Bagdat și reconstruirea acesteia de către Toma Bagdat. Textul înscris se constituie și într-un pios imn adus divinității³¹.

Pe peretele exterior, deasupra intrării în gropniță, o placă în marmură albă consemnează numele ctitorilor și ale urmașilor acestora³².

Biserica cu hramul *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie*³³ din Râmnicu Sărat

³¹ Textul inscripției este următorul: „Acéstă Santă Biserică ȳidită din temelie de căpitan Dumitrașcu Bagdat la anulu de la creațiune 7261, după cum se arată din inscripțiunea originală din fața clopotniței, prefăcându-se radicalmente la anii grației 1870–1871 de Toma A. Bagdat pe lângă prasniciul Santului Dimitrie Isvorătorulu de miru, sau mai adugatu și parsnicile Apostolului Toma Gemanulu și Născătoarea Născătoarei de Dumnezeu santa Maria.

Alle tale dintru alle tale ție-ți aducem creația mâineloru tale Cristose, Toma, Maria cu fiulu nostru Allesandru, părinților noștri Allesandru, Păuna pe care bine-voiesce a o primi fiule și cuvintule allu lu Dumnedzeu, cellu ce pentru noi ai pătimitu a te întrupa, a te crucifica și a ne păđi întru derapta ta credință pe noi și moșcenirea ta, pe care tu ne ai încredințatu noă, pe care îmulsește-o și o pădește pentru răgăciunile Santei de Dumnezeu născătoare și pururea Feciora Maria”.

³² Aceste nume, redată în paralel, coloane separate bărbați – femei, subscrise sub frontispiciul „Memorulu titoriloru reposați” sunt următoarele: Dumitrașcu, Jónú, Alessadru, Naedimu?, Naumu, Toma, Constantin, Negu, Nicolae, Manole, Șerban, Galaction, Gheorghe, Manole, Toma; Arghira, Smaranda, Profira-Păuna, Ecaterina, Elena, Safta, Eufrosina, Tița, Maria, Elena, Safta, Zoe, Elena, Zenovia. (Numele par a fi puse în corespondență soț-soție. Nefăcând cercetări asupra acestei supoziții, nu o evidențiem decât ca o presupunere!).

³³ Conform unei surse electronice, biserica ar mai avea și hramurile Sf. Toma și „Nașterea Născătoarei de Dumnezeu Sf. Maria”. (*Râmnicu Sărat – monumente istorice și de arhitectură, adevărate repere de identitate culturală*, în „Opinia”, 30 de ani de presă liberă,

a fost construită în anii 1707–1708 de paharnicul Dumitrașcu Bagdat³⁴, în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu. Biserica a fost inițial metoh al schitului Poiana Mărului din Munții Buzăului. În anul 1833 a fost rezidită de Alexandru Bagdat³⁵. Biserica a fost zugrăvită în anul 1853. A fost apoi reparată și refăcută în anii 1870–1871, de către Toma Bagdat. Atunci pictura a fost realizată de faimosul pictor Gheorghe Tattarescu. În curgerea timpului, pictura și biserica au cunoscut și alte intervenții: 1928, 1956 și 1993³⁶. În anul 2016, Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, a oficiat prin sfințire capela, casa de prăznuire și biblioteca parohială, realizând concomitent „slujba Parastasului pentru ctitorii și slujitorii sfântului locaș, mutați la Domnul”³⁷.

Această biserică situată pe strada Păun Pincio nr. 11 a fost integrată monumentelor istorice (având codul BZ-II-a-A-02458)³⁸.

6. Bagdații, proprietari ai moșiei Săgeata

6.1. Alexandru (Alec) Bagdat (1782–1844)

Alexandru Bagdat este considerat, alături de urmașii săi, cel mai mare filantrop al Râmnicului. S-a născut la Râmnic în anul 1782, ca fiu al lui Ionică Bagdat. Stăpânea numeroase proprietăți: pământ, vii, mori, pravălii, han și avea o însemnată activitate negustorească³⁹. A deținut numeroase tiluri și

<https://opiniabuzau.ro/ramnicu-sarat-monumente-istorice-si-de-arhitectura-adevarate-repere-de-identitate-culturala/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021).

³⁴ Sunt opinii care plasează construcția acestei biserici în anul 1641, avându-l ctitor pe Iane. Acesta ar fi avut doi băieți și o fiică. Băieții au ajuns amândoi căpitani. Primul, Dumitrașcu Badgat, a ocupat această funcție în anul 1691. (Despre el se mai știe că în anul 1716, s-a căsătorit cu Safta, sora lui Iane Buzoianu). Cel de-al doilea băiat, Nicolae (1708–1774?), a ajuns să ocupe demnitatea de căpitan în anul 1722. Fiica lui Iane ctitorul s-a căsătorit tot cu un căpitan, Iane Robe (Ene Robescu). (Cf. Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 235).

³⁵ *Ibidem*, p. 233.

³⁶ *Râmnicu Sărat – monumente istorice și de arhitectură, adevărate repere de identitate culturală*, în „Opinia”, 30 de ani de presă liberă, <https://opiniabuzau.ro/ramnicu-sarat-monumente-istorice-si-de-arhitectura-adevarate-repere-de-identitate-culturala/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021; *Sărbătoarea Parohiei „Sfântu Dumitru” Badgat din Râmnicu Sărat*, 26 octombrie 2016, <https://arhiepiscopiabzvn.ro/sarbatoarea-parohiei-sfantul-dumitru-bagdat-din-ramnicu-sarat.html>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

³⁷ *Sărbătoarea Parohiei „Sfântu Dumitru” Badgat din Râmnicu Sărat*, 26 octombrie 2016, <https://arhiepiscopiabzvn.ro/sarbatoarea-parohiei-sfantul-dumitru-bagdat-din-ramnicu-sarat.html>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

³⁸ *Biserica Sf. Dumitru Bagdat Râmnicu Sărat*, <https://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=13410>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

³⁹ În averea acestuia erau consemnate: 1820 de stânjeni de moșie (unitate de măsură medievală care a variat în timp, reprezentând aproximativ 2 m), 25 de pogoane de vie, 2

funcții. A fost paharnic și ispravnic (prefect) al județului Slam Râmnic. La începutul secolului al XIX-lea, o serie de documente îl desemnau prin titlul de medelnicer ori cel de mare serdar⁴⁰.

S-a remarcat prin rezidirea bisericii familiei, înălțată de înaintașul său, căpitanul Dumitrașcu Bagdat⁴¹. A realizat donații imobiliare testamentare substanțiale bisericii și spitalului (1833 și 1842). Unul din aceste documente justifica în termeni simpli și emoționați rațiunea gestului său: „pentru oameni neputincioși care vor năzui căutând ajutor în odăile de lângă biserică, ce le-am zidit pentru asemenea întrebuințare”⁴². A sprijinit financiar captarea apei potabile pentru orașul natal în zona Cacova-Răducești. În anul 1835 a construit biserica de la Stăvărăști (astăzi com. Balta Albă, jud. Buzău)⁴³.

Pentru faptele sale caritabile, primăria orașului i-a ridicat o impozantă statuie, în anul 1905, chiar în fața Primăriei⁴⁴.

6.2. Toma A. Bagdat (1824–1887)

A fost fiul adoptiv al lui Alecu Bagdat. A fost o minte luminată, primarul orașului Râmnicu Sărat, între 1873–1874. În această calitate, a fost cel care a

prăvălii, 2 roți de moară, un han (Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi*, vol. I, Buzău, Alpha MDN, 1999, p. 91–92; Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 234; <https://dexonline.ro/definitie/st%C3%A2njen>, accesat în data de 2 februarie 2021).

⁴⁰ Între documentele care îl desemnau pe Alexandru Bagdat ca mare medelnicer sunt și două scrisori din anii 1810 și 1814. Titlul de medelnicer putea avea în epocă semnificația unui boier de rangul al doilea, fără funcție. În Evul Mediu, medelnicerul era cel care turna domnitorului apa în medelniță pentru a se spăla înainte de masă, aducea bucatele, sarea și servea domnitorul la masă. Tilul de mare serdar îi era consemnat lui Alexandru Bagdat, în anul 1929. În perioadă, acest titlu se acorda boierilor mici. În secolele XVII–XVIII, serdarul era comandantul oastei domnești (cavaleria) și făcea parte din divanul domnesc. (Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 234; Georgeta Smeu, Homer Radu, *Mic dicționar de istoria românilor*, Ploiești, Tempus, 1994, p. 84; Gabriel Leahu, Relu Leoveanu, *Dicționar de termeni istorici*, Bacău, Conexiuni, 1998, p. 158, 223; (<https://dexonline.ro/definitie/medelnicer>; <https://dexonline.ro/definitie/serdar>, accesate în data de 2 februarie 2021).

⁴¹ În 1703, când domnitorul Constantin Brâncoveanu a rezidit biserica înălțată de Ștefan Cel Mare în Râmnic, „de la ferestre în sus”, Dumitrașcu Bagdat era ispravnic al județului. (Gheorghe Petcu, *Legende buzoiene, legende râmnicene*, Buzău, Editgraph, 2020, p. 238).

⁴² Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 233–234.

⁴³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Balta_Alba%83,_Buz%C4%83u, accesat în 18 februarie 2021.

⁴⁴ Cel care deținea funcția de primar în acel moment era Vespasian Pella (Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 234).

organizat prima grădină publică din oraș⁴⁵, prin deschiderea grădinii conacului său pentru cetățeni⁴⁶. A realizat opere de binefacere din salariul său. A introdus în localitate primele cișmele din piatră pentru apă, adusă prin olane de la Răducești. Posteritatea a reținut și substanțiala acțiune a acestuia de refacere a bisericii ctitorie a familiei și înzestrarea ei cu odoare de preț. A fost deputat în Parlamentul României, între 1876–1879.

A fost un spirit cultivat, făcând parte din comitetul de conducere a secțiunii locale a Societății pentru Învățătura Poporului Român. S-a remarcat în epocă prin traducerea dintr-o versiune în limba franceză⁴⁷ a pieselor lui Shakespeare, *Romeo și Julieta* și *Othello*, (București, 1848). Demn de remarcat este faptul că reprezentațiile teatrale ale acestor piese realizate de trupa lui Matei Millo (1851) au folosit traducerea realizată de Toma Bagdat⁴⁸.

Memoria Bagdaților a fost cultivată prin constituirea în anul 1895 a Fundației Bagdat⁴⁹.

Dacă în viața socială și profesională Toma Bagdat a fost un om pe deplin împlinit, nu același lucru se poate spune și pentru planul personal, familial al vieții sale. Documentele epocii destăinuie unele amănunte care pentru publicul larg ar putea fi privite ca „savuroase”. Soția sa Ana (n. Isvoranu) i-a fost infidelă. Acest fapt a generat în cele din urmă divorțul celor doi⁵⁰.

6.3. Sofia Bagdat

Este fiica lui Toma Bagdat. Locuind în capitală, a administrat moșia Săgeata prin arendare. Soții săi au fost personalități remarcabile. Din sfera informațională a mediului săgețean aflăm că primul soț al Sofiei Bagdat, Grigore Bilciurescu, a fost ambasador al României în Suedia și în Finlanda. Toader Eftimescu, cel de al doilea soț al Sofiei, avea studii medicale la Paris, specializarea urologie și s-a remarcat prin înființarea mai multor spitale la nivel național⁵¹.

În memoria colectivă a localității Săgeata sunt păstrate unele din vizitele

⁴⁵ *Râmnicul nostru*, <https://www.facebook.com/229170157139853/posts/859185970804932/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

⁴⁶ Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 234.

⁴⁷ *Toma Bagdat în „Dicționarul literaturii române”*, <https://istoriiregasite.wordpress.com/tag/ramnicu-sarat/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

⁴⁸ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 92–93; *Toma Bagdat în „Dicționarul literaturii române”*, <https://istoriiregasite.wordpress.com/tag/ramnicu-sarat/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

⁴⁹ Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 234, 439.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 289–290.

⁵¹ Constanța Albu, *op. cit.*, p. 16.

pe care doctorul Eftimescu, soțul Sofiei Bagdat, le făcea moșiei și arendașilor acesteia⁵². O valoroasă fotografie de epocă îl înfățișează pe dr. Eftimescu în vizită la Săgeata, în compania Mariei Scârlet, soția preotului Nicolae Efrimescu și a micuțului acestora (viitorul preot Constantin Efrimescu)⁵³. Doctorul era extrem de elegant costumat: pălărie, cămașă albă și cravată, veston. Chipul său degajă afectivitate micuțului copil și deferență familiei gazdă.

7. Urmașii familiei, înrudiri prin alianță, renume

Familia Bagdat a lăsat în mediul social adiacent o puternică impresie, multiplicată prin urmași și înrudirile realizate prin alianță de către aceștia. Semnalăm, fie și parțial, câteva elemente care pot contribui la conturarea dimensiunilor acestui univers.

Numeroși Bagdați au fost menționați în documentele secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea. Dacă luăm ca reper unele din marile evenimente ale epocii, observăm că, într-un fel sau altul, Bagdații au fost implicați în acestea. Exemplificăm, astfel, printr-o scrisoare adresată ispravnicilor de județ, din timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu, la 30 martie 1821, care era semnată de un anume Costache Bagdat. Apoi, în timpul evenimentelor revoluției din anul 1848, care au cuprins și orașul Buzău, a fost menționat un alt reprezentant al familiei, D. Nicu Bagdat, și tot în același an, Dumitru Bagdat deținea subocârmuirea Plaiului Buzăului etc.⁵⁴

O descendentă a familiei, Victoria Grigoriu Bagdat (d. 1911), a fost mama pictorului Gore Mircescu. Acesta s-a format la Școala lui Theodor Aman. A fost cel care a elaborat primele manuale de perspectivă și pictură elementară. Fiul acestuia, Grigore (Gori) Mircescu a devenit tot pictor. Gori a urmat cursurile școlare primare și liceale la Buzău și pe cele de Belle-Arte la București (1902–1905). A avut mai multe expoziții picturale la Buzău, la Salonul Tinerimii artistice și la Ateneul din București. S-a specializat la Munchen (1913) și la Paris (Școala de la Barbizon). Critica pariziană i-a remarcat în mod elogios lucrările sale din etapa franceză⁵⁵.

Eliza Constantinescu-Bagdat (n. 1878, la Buzău), cu studii superioare la București și Sorbona, cu doctorat în litere la Fribourg (1924), a devenit profesor universitar la Cluj⁵⁶.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*, p. 95.

⁵⁴ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 92–93.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 94–95; Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 235–236.

⁵⁶ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 95–96.

Ana Bagdat, soția lui Toma A. Bagdat a fost un personaj cu multiple alianțe în elita societății românești. Născută în familia boierească Isvoranu din Oltenia, Ana a avut încă două surori, Irina și Aristița. Irina a devenit soția poetului Cezar Bolliac, iar Aristița a fost soția lui Iancu Marghiloman. Soții Aristița și Iancu Marghiloman au avut la rândul lor trei copii, care erau nepoții Anei Bagdat. Aceștia au fost următorii: Elena, devenită doamnă de onoare a reginei Elisabeta, a fost soția lui Scarlat/Charles Pherekyde, administrator al Domeniilor regale, președinte al Înaltei Curți de Casație și frate al ministrului de Externe Mihail Pherekyde; Mihai (Mișu) Marghiloman și foarte cunoscutul Alexandru Marghiloman, ministru al Justiției și apoi prim-ministru al României. Rezumând, Ana Bagdat a fost cumnata lui Cezar Bolliac și mătușa de mamă a Anei Pherekyde și a lui Alexandru Marghiloman⁵⁷.

8. Concluzii

Familia Bagdat a fost foarte vizibilă în planul vieții social, politice și economice a zonei Râmnicu Sărat – Buzău. În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, ea a beneficiat de o veritabilă „glorie locală”, iar în secolele XX–XXI, familia Bagdat se bucură de o glorie a memoriei sale.

Sub raport financiar și parțial funciar, familia Bagdat a aparținut categoriei de mijloc a boierimii române. Ea a avut o relevanță locală și zonală remarcabilă, întrucât a avut intersecții cu înalta lume politică, a avut conexiuni în sferile superioare ale spiritualității românești, s-a bucurat de o omagiere publică locală, statuia Bagdat fiind astfel relevantă. Se bucură de o omagiere publică contemporană prin strada, cartierul, biserica și spitalul Bagdat. Neîndoielnic, s-a încadrat elitei societății.

Relevanța familiei Bagdat a intersectat sferile moralității, implicării sociale, actelor caritabile, ctitoriilor. S-a evidențiat în sferile active ale mediului local, în sensul că nu a fost vizibilă „de la sine” în prim-planul vieții publice, ci prin implicare. În peisajul național, se poate spune că a contribuit la ceea ce ar putea fi considerat fundamentul din care au țâșnit acele elemente cu consistență și reprezentativitate din elita locală, regională și națională.

Atașăm considerațiilor de mai sus notorietatea de care s-a bucurat „familia” Bagdat în universul rural al comunei Săgeata, din județul Buzău. Liantul l-a constituit moșia Săgeții și relațiile generate de raporul de proprietate al acesteia.

⁵⁷ Gheorghe Petcu, *Râmnicu Sărat, un județ mândru ...*, p. 290–292.

Neîndoielnic, personalitatea, rafinamentul, altruismul și eleganța Bagdaților nu au putut să nu atragă atenția săgețenilor care au venit în contact cu ei, influențându-le într-un fel sau altul modul de reprezentare și de viață.

Se putea introduce în sfera reflecțiilor noastre și faptul că cea dintâi biserică a săgețenilor (cea din lemn, din Cimitirul Vechi) a avut hramul Sf. Dimitrie, la fel ca și ctitoria Bagdaților din Râmnicu Sărat. Să reținem apoi că actuala biserică a Săgeții s-a finalizat la numai trei ani de la refacerea atât de somptuoasă a celei de la Râmnicu Sărat, realizată de către Toma Bagdat! Nu poate fi exclus că înălțarea Bisericii din Săgeata, definită în unele scrieri ale epocii prin termenul de catedrală, să fi împrumutat ceva din mentalitatea și spiritul Bagdaților. Impactul Bagdaților asupra săgețenilor rămâne, evident, un meritat subiect de reflecție!

O vizită în atât de apropiatul Râmnicu Sărat o considerăm pe cât de inspirată, pe atât de generatoare de meditații ... și poate de noi informații și documente.

Ne place a crede că ceva din spiritul luminat și filantropic al Bagdaților a putut fi transmis și săgețenilor.

I.2. DIN TOPONIMIA COMUNEI SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU⁵⁸

Comuna Săgeata este situată în partea de câmpie a județului Buzău, pe malul stâng al râului Buzău. Reședința comunei, localitatea Săgeata, situată aproape în centrul comunei, se află la aproximativ 17 Km sud de municipiul Buzău. Comuna are o suprafață de 102 Km² și o populație de 5483 locuitori (în anul 2002), în care românii reprezintă 99,23%. Minoritățile naționale sunt în număr nesemnificativ (38 de țigani, reprezentând 0,69%), religia fiind ortodoxă (99,89%)⁵⁹.

Comuna are șapte sate: Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița, așezate în ordinea prezentată de-a lungul șoselei care merge în paralel cu apa Buzăului, dinspre N spre S-SE. Organizarea comunei este veche, putând începe în forma modernă în anul 1864, prin legea

⁵⁸ Acest text a fost publicat anterior cu titlul Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău*, în „Numele și numirea”. *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, editor Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 399–408 (indexat ISI Web of Science, Conference Proceedings Citation Index – Thomson Reuters – <http://onomasticafelecan.ro/iconn1/>). Părți ale acestui text pot fi citite și în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 30, 35–36, 43–44, 50–51.

⁵⁹ *Comuna Săgeata, Buzău, Wikipedia*.

comunală adoptată de Al. I. Cuza⁶⁰. Componenta și structura ei a variat de-a lungul timpului. *Legea pentru organizarea comunelor rurale din anul 1904* o desemna cu următoarele localități: Săgeata de Sus, unde se afla și reședința comunei, Săgeata de Jos, Șeineasca, Beilicu și Bordușanii-Coiteasca, așezându-o în plasa Câmpu. Localitatea Dâmbroca era cuprinsă în Comuna Scurtești, localitate situată pe aceeași șosea spre nord, iar Găvăneștii, Movilița și Banița alcătuiau comuna Gavănești⁶¹.

Originea denumirii localităților este diversă: intuitivă, luată din sfera ocupațională a locuitorilor; cu filieră care ține de înfățișarea topografică a locului sau de origine antroponimică (de la numele unor persoane care au avut un anumit rol în evoluția localității). Astfel, localitatea **Dâmbroca** și-ar fi luat denumirea, conform tradiției orale, de la faptul ca satul este așezat pe o ridicătură a pământului, pe un dâmb⁶². *Dicționarul Județului Buzău* realizat de B. Iorgulescu, menționa pentru sfârșitul secolului al XIX-lea mai multe denumiri Dâmbroca, toate în același perimetru, atribuite la două cătune, unul aparținând comunei Săgeata (5 case și 20 de locuitori) și altul numit și Chiona, aparținând comunei Scurtești (34 de case și 130 de locuitori). Aceeași denumire era atribuită la două păduri (18 și 60 ha) din vecinătatea celor două cătune menționate și moșiei aferente localității (1350 ha), denumirea Dâmbroca desemnând astfel, la sfârșitul secolului al XIX-lea, șapte puncte distincte⁶³. Astăzi, denumirea Dâmbroca este atribuită localității și moșiei aferente satului respectiv.

Localitatea **Beilic** are o denumire de origine turcă, Beilic reprezentând, conform *Dicționarului explicativ al limbii române*⁶⁴ un punct în care turcii strângeau birul de la locuitorii zonei. Iorgu Jordan dă următoarele accepțiuni termenului: a) punct/„odaie” de locuit cu rol de găzduire gratuită a reprezentanților otomani, exemplu Odaia de Beilic (Turnu Măgurele), stație în drumul de trecere a turcilor spre Moldova; b) corvoadă, muncă gratuită sau cu plată mică la care erau obligați localnicii în folosul autorităților/turcilor;

⁶⁰ Gheorghe Calcan, *Administrația publică românească în secolele XIX–XX. Legi și reforme importante*, Volumul I, *De la reformele lui Alexandru Ioan Cuza la cele ale Marii Uniri (1864–1925)*, București, Editura Universitară, 2009, p. 17–26.

⁶¹ *Legea pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, 1 mai 1904, p. 1028.

⁶² Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010, p. 12, 43; Iorgu Jordan, *Toponimie românească*, București, Academia Română, 1963, p. 49, 70.

⁶³ Basil Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1892, p. 212.

⁶⁴ Academia Română, Institutul de Lingvistică din București. *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, București, Academia Română, Întreprinderea Tipografică Sibiu, 1975, p. 81.

c) punct de strângere de zeciuală a vitelor de către turci (Movila Beilicului). Așa este și cazul cătunului Beilic din județul Buzău⁶⁵. Începuturile localității trebuie să fie destul de vechi. Dacă acceptăm accepțiunea care este păstrată în tradiția orală, punct turcesc de strângere a dărilor, dominația otomană asupra Țării Românești datând din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân (1386–1418), se poate intui vechimea foarte mare a localității, turcii putând organiza aici, din vreme, un punct de strângere zonală a taxelor. Din perioada războiului ruso-turc din anii 1806–1812 sunt consemnate informații care atestă fortificații și lupte acerbe de ambele părți, la Beilic și Săgeata⁶⁶, la Beilic remarcându-se fortificațiile generalului Langeron din anul 1808⁶⁷.

În perioada copilăriei noastre, anii 1960–1970, am auzit această accepțiune și din spusele bunicului Nicolae N. Calcan (1880–1976), care afirma că Beilicul ar fi fost sat „turcesc”. Turcii stabiliți aici s-ar fi căsătorit cu femei localnice și așa se explică faptul că beiliceni sunt mai bruneteți și mai „răi” decât ceilalți locuitori ai zonei. Localitatea Beilic este destul de mică, la sfârșitul secolului al XIX-lea având 68 de case și 350 de locuitori⁶⁸.

Localitatea **Bordușani** este menționată prin *Legea comunelor rurale din anul 1904* sub denumirea Bordușani-Coiteasca⁶⁹, iar *Dicționarul Județului Buzău* de la sfârșitul secolului al XIX-lea menționa moșia Coiteasca în legătură logică cu localitatea umană care trebuia să o stăpânească și să o lucreze. Conform legendei, denumirea localității provine de la numele unui argat harnic și iute al moșiei Coiteasca⁷⁰ care se numea Bordușanu. Localitatea s-ar fi întemeiat în anul 1814⁷¹.

Referința legendei la hărnicie pare să aibă corespondență în realitate, bordușănenii fiind percepuți ca oameni harnici. Casele, anexele și gospodăriile lor sunt frumos aranjate, gardurile întotdeauna văruițe în alb, iar acum vopșite, șanțurile măturate, iar la șosea, în fața casei, florile înveslesc imaginea localității. De remarcat este faptul că în vorbirea curentă localnicii numesc localitatea Bordoșani, iar locuitorii acesteia sunt bordoșeneni.

Localitatea **Șeineasca**, dispărută în ultimele trei-patru decenii, a fost un mic sat (cătun) situat chiar pe malul stâng al râului Buzău, între Săgeata și Beilic. La sfârșitul secolului al XIX-lea avea 12 case și 60 de locuitori. Moșia

⁶⁵ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 255–256.

⁶⁶ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 10.

⁶⁷ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 256.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 35.

⁶⁹ *Legea pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, 1 mai 1904, p. 1028.

⁷⁰ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 432.

⁷¹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 12.

sa (470 ha, din care 40 ha pădure), ca toate celelalte moșii ale satelor comunei, era situată în partea estică a localității și se numea tot Șeineasca⁷². Această localitate s-a mai numit și Plevna. Denumirea este pusă în legătură cu războiul de independență din anul 1877 și bătăliile de la Plevna. *Dicționarul Județului Buzău* precizează faptul că localitatea s-a format pe moșia Beilicului prin împrumotărirea însurățelilor. Într-adevăr, micuța localitate a funcționat întotdeauna ca un mic satelit al Beilicului, cu care s-a aflat în legătură printr-un drum special apropiat de albia Buzăului și în paralel cu drumul central al comunei, care trecea prin toate celelalte sate aferente. Interpretând datele *Dicționarului* menționat mai sus, am putea deduce că în momentul constituirii satului, ca urmare a *Legii de împrumotărirea a însurățelilor* din anul 1878, localitatea avea 3 case și 20 de locuitori⁷³.

Denumirea Șeineasca pare a avea rezonanțe atât dacice, cât și turcești⁷⁴, ceea ce conduce la ideea unei vechimi considerabile a localității. În anul 1857, moșia Șeineasca apare menționată în documente⁷⁵. Pledăm pentru ideea că localitatea s-a numit Șeineasca, iar apoi, după Războiul de Independență, când s-a adoptat legea de împrumotărirea a tinerilor însurăței, prin venirea unui „flux demografic” acolo, localitatea și-a schimbat probabil denumirea în Plevna. Documentele și lucrările mai vechi sunt confuze în această privință, utilizând cele două denumiri, concomitent sau alternativ. Localitatea a fost întotdeauna de dimensiuni foarte mici, fapt care nu permitea existența a două localități distincte în același perimetru⁷⁶.

Localitatea a fost prezentă în conștiința săgețenilor și pentru faptul că aici exista și funcționa aproape mereu luntrea (barca), care realiza trecerea de pe un mal pe celălalt al Buzăului, râu ce în vremea ploilor nu putea fi trecut decât în acest mod. Astăzi localitatea a dispărut. Cauzele dispariției localității provin din izolarea acesteia (singura localitate care nu se afla pe șoseaua principală a comunei).

Localitatea **Găvănești** are o existență veche; după datele pe care le deținem în prezent, este cea mai veche dintre localitățile comunei. Denumirea pare și ea „ancestrală”, provenind, conform tradiției locale, de la ocupațiile tradiționale ale oamenilor de acolo de a face găvane (eventual, duble) din lemn. Zona de luncă a Buzăului avea atunci întinse păduri utile vieții și

⁷² Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 79.

⁷³ *Ibidem*, p. 404.

⁷⁴ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 48–49.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ A se vedea și precizările făcute de Florea Oprea în legătură cu această localitate. (Florea Oprea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 28).

ocupațiilor omenești. Luând în considerație varianta lucrării în lemn, denumirea localității ar putea proveni și de la căușul – găvanul – lingurilor de lemn pe care localnicii le confecționau. Găvanul ar mai putea fi și blidul/strachina din care oamenii mâncau. O altă ipoteză ar putea fi faptul că localitatea s-a aflat inițial în zona de luncă, pe vechia albie a Buzăului, în „găvanul” apei Buzăului. Iorgu Iordan aprecia că în Muntenia, găvan(a) reprezenta un obiect din lemn, semisferic și adânc scobit care servea la pisatul sării, usturoiului sau a altor produse. În Moldova de Nord, cuvântul desemna scobitura semisferică a unui obiect din lemn, precum găvanul lingurii. Aceeași semnificație putând fi atribuită și pentru o groapă, o vâlcea semisferică, o mică depresiune în căldare, între munți, precum locul amplasării fostei mici mănăstiri Găvanul, din Munții Buzăului. Cuvântul găvană are proveniență bulgărească, însemnând strachină de lemn, blid, gamelă, accepțiuni predominante în Muntenia⁷⁷.

Inițial, localitatea era așezată chiar în luncă, în zona fostei albie a Buzăului. La începutul secolului al XIX-lea, Episcopia Buzăului, care deținea pământuri și păduri în zonă, a hotărât ca oamenii să-și construiască locuințele pe terasa înaltă a râului, unde se află acum localitatea. Pe la 1800, localitatea avea aproximativ 30 de case, iar la sfârșitul secolului al XIX-lea, Găvăneștii, împreună cu micul cătun învecinat la S-E, Movilița, avea 231 de case și 1080 de locuitori⁷⁸.

În Găvănești există o biserică însemnată. După ce Episcopia Buzăului a decis strămutarea localității într-o poziție mai bună, episcopul Constantie a luat inițiativa construirii aici a unei biserici din lemn. Biserica nu a durat mult „din cauza invaziilor”. În anul 1844, episcopul Chelasie a hotărât înălțarea unei alte biserici mult mai durabilă pe locul celei vechi din lemn. Biserica a fost finalizată în anul 1847, devenind un lăcaș mareț al timpului respectiv. Această biserică are o pisanie extrem de importantă care precizează: „Lăcaș D-nezeiesc, afieriesit marelui ierarh Nicolae și mă înalț pe un pământ dulce, pe care l-a dăruit Sf. Episcopii Buzău, marele Mihai, viteazul creștinătății, la an. 1598. Mult timp au fost prădat și pustiit de păgânătate și stropit de lacrimile creștinismului căzut. Din ruine m-a înălțat Prea Sfinția Sa Chesarie Episcopul, la an. 1844, iar râvnitorul econom Filotei m-a săvârșit la anul 1847, decembrie 6. Astăzi auzi ruga umilă a românului creștin: fie ca mâine să serbez triumful eroului român sub un alt Mihai”⁷⁹.

Conform autorilor monografiei comunei Săgeata, zona Găvănești este

⁷⁷ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 27, 390, 555.

⁷⁸ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 237.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 238.

menționată într-un document pentru prima dată în anul 1533, iar localitatea ca atare, în anul 1547, când Mircea Ciobanul, domnitorul Țării Românești întărește o ocină în Găvăneștii de Coastă unui anume Badin. După atestare, localitatea apare cu frecvență apreciabilă, de cel puțin două ori în secolul al XVI-lea și al XVII-lea, de trei ori în secolul al XVIII-lea, pentru ca începând cu secolul al XIX-lea, documentele să se înmulțească în mod considerabil⁸⁰. Denumirea localității Găvănești s-a atribuit și moșiei satului, situată în partea estică a localității, numită în mod curent Găvăneasca, denumire uzuală și astăzi.

Movilița este o localitate mică, un cătun, situată în vecinătatea estică a localității Găvănești. Numele localității provine de la faptul că așezarea este situată pe/lângă o ridicătură a pământului, o movilă. Localitatea s-ar fi înființat în anul 1881 (sau în 1892), din înșurăței împrorietăriți pe o parte a moșiei Găvănești, numită Măgura Mică⁸¹. Localitatea a funcționat ca un satelit al localității Găvănești. Cătunul nu a dispărut, pentru că se află la numai 150–200 m de șoseaua principală care unește celelalte localități ale comunei.

Banița este localitatea cea mai estică a comunei. Numele acesta provine, ca și în cazul Găvăneștiului din vecinătate, de la confecționarea obiectelor din lemn, a banițelor de către localnici din lemnul pădurilor învecinate. *Dicționarul Județului Buzău* consemna această denumire pentru o parte de 40 ha din pădurea satului Găvănești-Cotu Ciorii, pe moșia Găvănești-Priviți⁸². În mod cert, localitatea s-a dezvoltat în vecinătatea acestei păduri.

Autorii monografiei comunei Săgeata nuanțează legenda întemeierii localității pe care o plasează în anul 1892 (sau 1894), prin împrorietărirea însurățelor⁸³, cu două variante. Prima este aceea că localitatea și-a luat numele de la o mică pădure situată în vecinătate – *Băncioara*. Cea de-a doua, că localitatea s-a constituit într-un „loc de popas”, unde un om de încredere al mai marelui locului (boierul) măsoara grânele (dările țaranului) cu banița. În acel loc de popas al țaranilor se confecționau și se comercializau banițele⁸⁴. Evident, ambele variante sunt posibile. Înclinăm spre varianta confecționării banițelor/dublelor din lemnul pădurilor învecinate.

Localitatea **Săgeata**, reședința comunei, apare pentru prima dată menționată scris într-o hartă a Țării Românești, realizată de specialiștii austrieci în anul 1790⁸⁵.

⁸⁰ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 51–52.

⁸¹ *Ibidem*, p. 49–55, 97.

⁸² Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 22.

⁸³ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 12, 97.

⁸⁴ *Ibidem*.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 10, 47. Florea Oprea oferă un detaliu al acestei hărți, în care apare localitatea

Autorii monografiei comunei Săgeata, Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu își însușesc punctul de vedere al lui Basil Iorgulescu. Acesta, culegând date istorice referitoare la zona Buzăului și luând în considerare informații de primă mână (Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei, De neamul moldovenilor...* etc.), apreciază că Săgeata ar fi existat în timpul domniei lui Mihai Viteazul. Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu îl citează, astfel, pe autorul *Dicționarului* buzoian din anul 1892: „în anul 1596, hanul tătăresc, profitând de absența din zonă a trupelor lui Mihai Viteazul, angajate, la acea dată în altă bătălie, trece și prin Buzău, unde pradă orașul, dar îi bagă în sperieți și pe locuitorii din Săgeata, Dâmbroca și Găvănești – care fug în pădurile din zonă și în stufărișurile de lângă lacul Costeiu, aprinzându-le locuințele, după ce, în prealabil, le luaseră și sacrificaseră animalele și păsările”⁸⁶. De asemenea, Săgeata și alte localități din zona Buzăului ar fi avut de suferit pagube importante și în timpul răscoalei seimenilor din anul 1656.

Desigur, aceste informații sunt extrem de tentante și prețioase, coborând existența localității până în secolul al XVI-lea, ceea ce nu ar părea neplauzibil, având în vedere faptul că Găvăneștiul situat la 7 km este menționat de cel puțin două ori în același secol, iar Beilicul aflat la numai 4 km poate avea o vechime considerabilă. Logic, nu am putea exclude existența localității Săgeata concomitent cu cea a Găvăneștiului și a Beilicului. Neliniștitoare este însă absența menționării localității în documentele secolelor XVII–XVIII, cel puțin până la această fază a cercetării. Acest lucru ne face să fim circumspecți până la certificarea unor documente indubitabile. Rezerva pe care o avem este aceea că, în relatarea evenimentelor istorice din zonă, Basil Iorgulescu să fi interpretat în sens larg că acele evenimente petrecute în secolele XVI–XVII au afectat oamenii din zona care, la sfârșitul secolului al XIX-lea, alcătuia localitatea Săgeata.

Conform lucrărilor care fac referință la zonă, în timpul războiului ruso-turc din anii 1806–1812, localitatea a fost devastată în mai multe rânduri⁸⁷. Generalul rus Essen al III-lea a realizat aici fortificații puternice în anul 1806, constituind un lagăr rusesc care a fost apoi comandat de generalul Langeron⁸⁸.

Pe la anul 1837, localitatea se compunea din aproximativ 40 de familii

Săgeata. (A se vedea Florea Oprea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 21).

⁸⁶ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 42.

⁸⁷ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 433.

⁸⁸ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 10.

care trăiau în bordeie⁸⁹. Reforma agrară a lui Cuza din anul 1864 s-a aplicat și în localitate. În Săgeata de Jos, de exemplu, au beneficiat de împroprietărire 97 de țărani, dar și preoții și învățătorii, iar suprafața cimitirelor a fost extinsă⁹⁰.

Localitatea s-a intersectat cu evenimentele și fenomenele care au traversat istoria națională: Războiul de Independență⁹¹, seceta din anul 1900, Răscoala din anul 1907, războiul balcanic din 1913. La sfârșitul secolului al XIX-lea, Săgeata avea 1490 de locuitori, școală frecventată de 37 de băieți și 4 fete, biserică cu preot, cântăreț și paraclisier, „locuințele sunt convenabile, multe învelite în fier. Traiul începe a se îmbunătăți”⁹².

Ca toți fiii pământului românesc, săgețenii și-au adus contribuția lor la războiul întregirii naționale din anii 1916–1919 și au plătit un scump tribut celui de-Al Doilea Război Mondial. Ca în mai toate comunele țării⁹³, săgețenii au ridicat în perioada interbelică un foarte frumos monument, „unul dintre cele mai mărețe din județ”⁹⁴. Monumentul reprezintă un soldat fandat cu baioneta la armă în poziție de atac, realizat în bronz, cu înălțimea de 5,5 m, opera celebrului sculptor Ion Jalea⁹⁵.

Numele localității Săgeata provine de la un anume Stan Săgeată, cioban de peste munți, care în drumurile pentru găsirea unor fânețe mai bune, și-a așezat turma pe acele plaiuri, pe partea dreaptă a râului Buzău. Conform lui Dumitru Bălănescu, care a consemnat această legendă locală, pe la 1812, s-ar fi produs o puternică inundație a râului Buzău, iar Stan Săgeată a hotărât să treacă albia râului și să se așeze pe malul stâng al râului mult mai înalt, unde se află acum localitatea⁹⁶.

Stan Săgeată cu ajutoarele lui au fost acceptați de proprietarul moșiei de pe malul stâng al Buzăului, Alexandru Bagdat, care i-a primit pe cei nou-veniți în calitate de clăcași pentru a-și asigura astfel lucrul pământului. De la târla

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 20.

⁹¹ Marian Rizea, *130 de ani de la sfârșitul marelui război de independență și începutul relațiilor diplomatice româno-ruse*, în „Monitorul de petrol și gaze”, Serie nouă, Revistă editată de Asociația „Societatea inginerilor de Petrol și Gaze”, VII (6), 2008 p. 49.

⁹² Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 433.

⁹³ Gheorghe Calcan, *Mărturiile ale eroismului prahovean din timpul primului război mondial reflectate în presa din orașul Ploiești*, în „Anuar”, Fundația pentru Istoria Prahovei, Societatea de Științe Istorice, Filiala Prahova, Arhivele Statului, Filiala Prahova, (VII), Silex, Ploiești, 1995, p. 97–99.

⁹⁴ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 19.

⁹⁵ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 107–108.

⁹⁶ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 9–10.

lui Stan Săgeată, așezarea a crescut constant, devenind localitatea care va purta numele întemeietorului său. Autorii monografiei comunei Săgeata, Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu, redau și punctul de vedere al lui Iorgu Iordan, care aprecia că toponimul *săgeată* ar putea provine și de la iuțimea peștilor care înotau în apele Costeiului sau în cele ale Buzăului atunci când acestea se învolburau (în inundații)⁹⁷. Personal, suntem mai atașați de varianta împrumutării numelui de la Stan Săgeată, viteza peștilor și apele învolburate reprezentând prezențe quasiuniversale.

O altă variantă pe care am auzit-o în copilărie de la bunic și de la alți bătrâni ai satului păstrează același nucleu al legendei lui Stan Săgeată, dar introduce câteva nuanțe interesante. Stan Săgeată, mocanul cu oi, ar fi fost cu adevărat cel care ar fi întemeiat localitatea pe malul drept al Buzăului. Locul satului ar fi fost pe platoul înalt de la Cotul Băcanului, unde malul Buzăului face un cot de aproape 90° și unde există un mic codru prezent și astăzi. Așezarea s-a dezvoltat în jurul movilei (tumulului) de acolo. Prezența tumulului certifică o locuire a zonei din timpuri vechi, poate chiar predacice. În jurul tumulului, și astăzi sunt și pot fi observate la suprafața terenului fragmente din vase de ceramică care sunt răsturnate în fiecare an de plug la arat.

Localitatea era des prădată de către turci, mai ales în timpul nopții, când aceștia devastau gospodăriile localnicilor. Jaful constant al otomanilor i-a determinat pe localnici să se mute pe celălalt mal al râului. Primul om care a luat această inițiativă și s-a mutat pe malul stâng al Buzăului ar fi fost Stan Săgeată. De la numele acestuia a provenit numele localității.

Localitatea s-ar fi întemeiat mult mai departe de locul unde este astăzi satul, tocmai pentru a se feri mai bine de jafurile nocturne ale turcilor. Punctul unde s-ar fi așezat fugarii ar fi fost la vreo 5 km mai spre Est, pe Suseanca, în câmp „după Cotitură”. Localitatea nu a viețuit mult aici. O molimă izbucnită i-ar fi determinat pe localnici să se mute din nou, de această dată chiar în vecinătatea albiei Buzăului, exact acolo unde acum se află așezată localitatea. Explicația pare plauzibilă prin prisma faptului că fixarea așezării la o distanță mare de apă putea să îngreuneze viața oamenilor, iar lipsa apei putea favoriza bolile infecțioase. O variantă a legendei susține că Stan Săgeată abia acum ar fi intrat în acțiune, fiind cel care a decis mutarea așezării pe malul stâng al râului. Legenda întemeierii satului Săgeata este relativ stufoasă, având mai multe variante greu verificabile. Nu putem preciza cu exactitate când anume a intrat în acțiune Stan Săgeată, la așezarea turmei de oi, pe malul drept al Buzăului, la trecerea apei Buzăului

⁹⁷ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 10–11.

și întemeierea localității în câmp dincolo de Cotitură sau la așezarea definitivă din câmp, pe malul stâng al râului, unde se află astăzi. Nu putem certifica, de asemenea, existența etapei intermediare, la 5 km est de râul Buzău. Important este faptul că toate variantele legendei îl plasează în centru pe Stan Săgeată, care este astfel unanim recunoscut ca întemeietor al localității. Incertă rămâne și data întemeierii localității. Dumitru Bălănescu opinează în lucrarea sa că aceasta s-ar fi produs în anul 1812. Consider că așezarea localității pe malul stâng al râului Buzău s-a produs mai devreme, probabil undeva pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Opinia noastră este susținută de faptul că în timpul războiului ruso-turc din anii 1806–1812 localitatea exista deja aici, prin 1808–1809, mai mulți generali ruși ridicând fortificații la Beilic și Săgeata. În plus, harta austriacă din anul 1790 certifică existența localității pe malul stâng al râului Buzău⁹⁸.

Comună de „șes fertil puțin ondulat”, după cum apărea în *Dicționarul* de la sfârșitul secolului al XIX-lea, cu o suprafață de 5545 ha din care 4548 ha arabil, 225 ha pădure, 621 ha islaz și 160 ha sterp⁹⁹, ea trecea și în perioada interbelică drept „o comună mare și bogată” cu „pământul arabil [...], de bună calitate”, având „starea economică [...] prosperă”¹⁰⁰. La sfârșitul secolului al XIX-lea, realizând o succintă prezentare eclectică, în comună existau: o moară cu aburi, 932 de boi, 537 de vaci, 225 de viței, 8 bivoli, 169 de cai, 131 de iezi, 44 de mânji, 1840 de oi, 10 capre, 32 de porci, 26 de stupi, 1 lemnar, 4 fierari, 1 mașinist, o stână, 6 cârciumi, 3 greci și un israelit¹⁰¹. În perioada interbelică, pe islazul comunal întins pe ambele maluri ale râului Buzău pe o suprafață de 130 ha erau hrănite aproximativ 250 de cornute mari și 2800 de oi, proprietate a locuitorilor satului¹⁰². Apogeul economic al localității pare să fi fost atins însă în deceniile 7–8 ale secolului trecut, când s-au putut obține producții mari de cereale și legume, vorbindu-se chiar de un brand al Săgeții, localitatea remarcându-se și prin semnificative împliniri în domeniul socio-cultural¹⁰³.

Toponimia punctelor de lucru, a căilor de acces, a punctelor de reper are în general o proveniență intuitivă. Moșia Săgeții este compusă în genere din două corpuri: *Suseanca* și *Văleanca*. Denumirea provine de la faptul că în anul 1855, proprietarul moșiei, Alexandru Bagdat, a împărțit-o celor doi

⁹⁸ Florea Oprea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 21.

⁹⁹ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 432.

¹⁰⁰ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 6–7, 16.

¹⁰¹ Basil Iorgulescu, *op. cit.*, p. 432–433.

¹⁰² Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, 16.

¹⁰³ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 244, 274, 360, 364.

moștenitori ai săi: Toma Bagdat și Katy Bagdat¹⁰⁴. În acest mod satul a fost împărțit în două: Săgeata de Sus și Săgeata de Jos, denumiri atribuite în funcție de așezarea acestora pe cursul apei Buzăului. Astfel, moșia Săgeții de Sus a devenit Suseanca, iar cea a Săgeții de Jos, Văleanca. Cele două moșii sunt despărțite de un drum numit *Hotar*. La jumătatea moșiei, la aproximativ 5 km est de sat, iar moșia Săgeții este străbătută transversal de un drum numit *Cotitură* (sau *Cârmitură*).

Moșia pleca din vatra satului și mergea spre est, aproximativ 10 km, în *Drumul Fierului* sau *Drumul Costeiului*. Acest drum reprezenta în același timp vechiul hotar între județul Buzău și fostul județ al Râmnicului Sărat. Drumul mergea aproximativ paralel cu râul Buzău, dar la o distanță de aproximativ 10 km de acesta, înspre est. Acest drum nu trecea prin localități. El mergea mai departe, pe o vale naturală care dădea în lacul Costeiului. Drumul Fierului are o origine medievală. El reprezintă vechiul drum comercial ce ajungea de la Carpați la porturile dunărene Brăila și Galați. Drumul Fierului mai era cunoscut de săgețeni și sub denumirea de *Valea Costeiului*. Această vale cu o lățime de la 100 până la 500 m mergea de-a lungul Drumului Fierului până ajungea la *Lacul Costeiului*, situat mai în apropiere de localitatea Banița. Lacul, menționat încă din 1731, conținea stufăriș și papură și era bogat în pește mic (în special caras) apreciat în alimentația localnicilor¹⁰⁵. Denumirea lacului a provenit probabil de la costrei, o plantă prezentă în zonă, cu rădăcini foarte puternice, care îndesește locul și e foarte greu de stârpit.

Un alt fenomen topografic și toponimic interesant al comunei este cel al tumulelor numite popular movile. Întâmplător, sau poate nu, trei dintre aceste movile sunt înșiruite pe „Drumul Mare” al Susencii. Toate sunt situate pe partea dreaptă a drumului cum mergi spre câmp și la o distanță foarte mică de acesta. Prima movilă este aproape de sat, a doua este la aproximativ 2 km de localitate, iar cea de-a treia este dincolo de Cotitură, mai aproape de Valea Costeiului, este mai puțin proeminentă și este numită *Bășică*. Interesant este faptul că dacă s-ar continua această linie dreaptă ce unește cele trei movile, peste apa Buzăului, ajungem la o a patra movilă aflată pe platoul de lângă Cotul Băcanului, exact acolo unde se presupune că a existat inițial localitatea Săgeata.

O altă axă a movilelor însoțește cursul râului Buzău, mai corect șoseaua care trece prin localitățile situate pe malul stâng al râului. În comună, prima

¹⁰⁴ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 10.

¹⁰⁵ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 51.

movilă este pe partea stângă a șoselei între Dâmbroca și Bordușani. Cea de-a doua, și cea mai vizibilă și recunoscută, este cea dintre Săgeata și Beilic. Movila este cunoscută ca loc de reper (*Movila Mare*), iar *Valea Movilei* a reprezentat în perioada anilor 1960–1990 o importantă zonă (Grădina) de zarzavaturi a CAP Săgeata. O altă movilă este în zona localității Movilița, care a dat numele localității respective.

Ca puncte importante în toponomastica localității am putea reține și *Sărătura Mică* și *Sărătura Mare*. Ambele sunt mici văi străbătute de către un firșor de apă sălcie, la marginea satului, spre câmp. Interesante puncte toponomastice au devenit și fântânile satului și ale moșiei. Localitatea are două cimitire: *Cimitirul Vechi*, în Săgeata de Sus și *Cimitirul Nou*, amplasat la marginea localității, pe Hotar, în Săgeata de Jos.

Concluzii

Toponomia comunei Săgeata este una specifică localităților rurale. Denumirea satelor, a moșiei, a locurilor, a punctelor are o proveniență intuitivă. Numele satului Săgeata are la origine un antroponim, iar celelalte localități ale comunei își trag denumirea de la ocupațiile locuitorilor (Găvănești, Banița), de la înfățișarea topografică a locurilor respective (Dâmbroca, Movilița), de la fenomene istorice sau social-politice (Beilic, Șeineasca/Plevna). Aceași schemă se repetă în genere și în toponomastica diferitelor puncte de reper ale localităților unde întâlnim filiera antroponomastică (*Puțul lui Zgârți*, *Puțul Boiereștii* etc.), sau cea topografică (*Valea Movilei*, *Valea Costeiului*).

O semnificație aparte o are *Drumul Fierului*, denumire care transcede orizontul geografic al comunei, având o rezonanță istorică, regională și chiar națională, cu rădăcini în comerțul medieval al Țărilor Române, de la Dunăre în Transilvania, Moldova și Muntenia Subcarpatică și invers.

Aplecările asupra toponimiei comunei Săgeata din județul Buzău au menirea de a invita la reflecții prin aprofundarea acestui aspect important al vieții spirituale locale și al integrării și înțelegerii acestui proces într-un cadru mai larg, zonal sau chiar național. Antroponomastica și toponomastica pot contribui la deslușirea unor sensuri subtile și profunde ale metamorfozei spiritualității naționale în curgerea timpului.

I.3. NUME DE STRĂZI ALE LOCALITĂȚILOR DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU¹⁰⁶

1. Introducere

Comuna Săgeata este una din comunele mari ale județului Buzău¹⁰⁷, situată la o distanță de aproximativ 17,5 km sud-sud-est de orașul Buzău și la aproximativ 25 km de ultimele cete ale munților Carpați. Comuna are în componență următoarele șapte sate: Banița, Beilic, Bordușani, Dâmbroca, Găvănești, Movilița și Săgeata, reședința comunei. Toate aceste sate sunt înșiruite de-a lungul aceleiași șosele, care însoțește la mică distanță malul stâng al râului Buzău. Suprafața comunei este de 102 km², iar numărul locuitorilor este 4789, conform datelor provizorii ale recensământului din anul 2011¹⁰⁸. Potrivit datelor din anul 2002, românii reprezentau 99,23% (minoritățile trăiau în număr nesemnificativ, fiind înregistrați 38 de țigani, ceea ce însemna 0,69%), iar religia creștin ortodoxă este îmbrățișată practic de întreaga populație (99,89%)¹⁰⁹.

Satele comunei au origine veche, coborând documentar până la domnia lui Mihai Viteazul¹¹⁰, dar în realitate putând avea o existență mult mai

¹⁰⁶ Acest text a fost publicat anterior cu titlul Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Facultatea de Litere, Centrul de Onomastică, Conferința Internațională de Onomastică, „Numele și numirea”, Ediția a II-a, *Onomastica din spațiul public actual*, Programul Conferinței, Baia Mare, 9–11 mai 2013; *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262 – indexate ISI Web of Science, Conference Proceedings Citation Index – Thomson Reuters – <http://onomasticafelecan.ro/iconn2/>). Părți ale acestui text, cu unele modificări, pot fi citite și în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 139–140, 142–145, 147–150, 665–669, 691–692.

¹⁰⁷ Județul Buzău este situat în partea central sud-estică a României, are o suprafață de 6102,6 km², 490981 de locuitori (2006), dintre care 133166 de locuitori sunt în orașul de reședință, Buzău (2005); județul are două municipii (Buzău și Râmnicu Sărat), trei orașe (Nehoiu, Pătărlagele și Pogoanele), 82 de comune și 475 de sate (*Harta Județului Buzău*, afișată în interiorul Primăriei Săgeata, vizualizată în aprilie 2013).

¹⁰⁸ Comuna Săgeata, județul Buzău, Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 19 aprilie 2013.

¹⁰⁹ Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău*, în „Numele și numirea”, *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, editor Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 399.

¹¹⁰ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata, Buzău*, Editograph, 2010, p. 42.

veche. Începuturile organizării comunale moderne sunt fundamentate prin Legea comunală, adoptată în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza¹¹¹. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Săgeata avea 1490 de locuitori (fără Dâmbroca, ce aparținea de comuna Scurtești, iar satele Gavănești, Banița și Movilița alcătuiau comuna Găvănești, care avea separat 1060 de locuitori)¹¹². Formula administrativă de la sfârșit de secol XIX a fost întărită prin Legea de organizare a comunelor rurale din anul 1904¹¹³ și, *grosso modo*, a rezistat până la reforma administrativă din anul 1968, de când ființează actuala configurație a comunei. Dacă la cea dintâi ediție a Conferinței de onomastică ne-am referit la câteva aspecte legate de toponomastica comunei Săgeata¹¹⁴, ne propunem ca de această dată să abordăm problematica denumirii străzilor localităților acestei comune.

2. Denumirea străzilor

Străzile (ulițele) satelor au avut întotdeauna o anumită denumire în mentalul colectiv al localităților respective. Aceasta se atribuia ad-hoc, în funcție de factori diferiți. Exemplificăm prin situația din localitatea Săgeata. Unele din străzi purtau denumirea instituțiilor reprezentative pe care erau amplasate. Astfel, strada din vecinătatea școlii era ulița Școlii, cea care pornea de la biserică era ulița Bisericii, ulița Cimitirului etc. Alte străzi erau indicate după numele unor personalități reprezentative ale comunității care locuiau pe strada respectivă. De exemplu, în deceniile șase-șapte ale secolului trecut, toată lumea știa de ulița lui Titi Stancu (învățător și director al școlii), ori de ulița lui dom' Bănescu (asistent medical) etc. De reținut că aceste denumiri aveau și o valoare fluctuantă, ele putând fi desemnate și prin alte denumiri, în funcție de universul referențial creat la nivel de microgrupuri. În cazul desemnării denumirilor la nivelul reprezentativității puerile, nominalizarea se putea face prin referința la rude („ulița lu' Mama Ioana”, „ulița lu' nenea Titi” etc.), prieteni, colegi etc. Un fapt important de precizat este acela că unele din denumirile ad-hoc ale străzilor s-au schimbat de la o generație la alta, în funcție de dinamica afirmării personalităților culturale, caracteriale,

¹¹¹ Gheorghe Calcan, *Administrația publică românească în secolele XIX–XX. Legi și reforme importante*, Volumul I, *De la reformele lui Alexandru Ioan Cuza la cele ale Marii Uniri (1864–1925)*, București, Editura Universitară, 2009, p. 17–26.

¹¹² Basil Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1892, p. 212–233.

¹¹³ *Legea pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, nr. 26, 1 mai 1904, p. 1028.

¹¹⁴ Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata ...*, p. 399–407.

economice ale generațiilor. Evident, această situație caracterizează, în mare, universul întregii lumi rurale. Denumirea oficială a străzilor unei localități uniformizează acest fenomen.

Hotărârea de denumire a străzilor satelor comunei Săgeata a fost adoptată în ședința Consiliului Local din data de 29 ianuarie 2010¹¹⁵. Această hotărâre a avut la bază *Expunerea de motive* a primarului (ing. Adina Bădescu) privind Nomenclatorul stradal al comunei, un aviz din partea Compartimentului registrului agricol și rapoartele de avizare ale comisiilor de specialitate a Consiliului Local Săgeata. Baza legală a hotărârii a fost reprezentată de O.G. nr. 63/2002 privind atribuirea sau schimbarea de denumiri, H.G. nr. 1370/2009 privind organizarea și desfășurarea recensământului general agricol din România și Legea 215/2001 privind administrarea publică locală, republicată (art. 36, alin 2, lit. c; alin 5 lit. d și art. 45). La ședință au fost prezenți toți cei 15 consilieri comunali și hotărârea a fost adoptată cu unanimitate de voturi¹¹⁶. Vom face în continuare câteva considerații asupra rezultatelor acestei acțiuni.

Săgeata. Reședința comunei Săgeata are 32 de străzi, așezate, în general, perpendicular, de o parte și de alta a străzii principale, care este în același timp șoseaua de legătura cu celelalte localități ale comunei. Toate denumirile străzilor poartă numele unor eroi sau participanți la operațiunile militare, aproape toți decedați pe câmpul de onoare al țării. În funcție de gradele militare, situația este următoarea: doi colonei, un căpitan, un sublocotenent, doi plutonieri, un sergent-major, șapte sergenți, șapte caporali, trei frunțași, opt soldați¹¹⁷. Dintre aceștia, doi sunt menționați expres ca fiind eroi: strada Erou serg.-maj. Georgescu Apostol și strada Erou sold. Radu Gh. Constantin. Strada principală poartă numele colonelului Gheorghiu Mihail.

¹¹⁵ *Anexa la H.C.L. Nr. 1, 29 ianuarie 2010*, Arhiva Primăriei Comunei Săgeata, Județul Buzău.

¹¹⁶ *Consiliul Local, 2010*, <http://www.comunasageata.ro/>, accesat în data de 19 aprilie 2013.

¹¹⁷ Străzile localității poartă numele următorilor militari (în ordinea așezării străzilor): cap. Ispas Ion, serg. Mircea Alexandru, cap. Albu Tănase, sold. Anghel Nicolae, erou sold. Radu Gh. Constantin, serg. Ioniță Constantin, cap. Ioniță Gheorghe, cap. Ispas Oprișan, sold. Boacă Gheorghe, sublocot. Stănescu M. Tache, serg. Ispas Gheorghe, col. Apostol Ion, serg. Ispas Alexandru, frțș. Șerban Nicolae, cap. Mirea Costache, serg. Popa Gheorghe, frțș. Boacă Gheorghe, pe partea stângă; serg. Mirea T. Alexandru, serg. Stancu Nicolae, serg. Bănescu Nicolae, erou serg.-maj. Georgescu Apostol, sold. Ciurea Vasile, sold. Florea Dumitru, plt. Albu Constantin, cap. Lungu Constantin, Stratulat Vasile, locot. Apostol Dumitru, sold. Ciurea Aurel, plt. Apostol Ion, cap. Albu Gheorghe, frțș. Albu N. Constantin, pe partea dreaptă a străzii principale Col. Mihail Gheorghiu (*Anexa la H.C.L. ...*, Arhiva Primăriei Comunei Săgeata).

Mihail V. Gheorghiu a fost Președinte al Comitetului de ridicare a impunătorului și elegantului Monument al Eroilor (Primului Război Mondial) înălțat în Săgeata în anul 1934. Autorul acestui monument este celebrul sculptor Ion Jalea. „Datorită energiei acestui ofițer, el însuși un erou în război, monumentul s-a putut realiza, fiind unul dintre cele mai mărețe din județ. [...] Maiorul Gheorghiu Mihail a înțeles că sacrificiul nenumăraților lui camarazi trebuie eternizat și lăsat ca pildă generațiilor viitoare...”¹¹⁸. Calitatea de președinte al comitetului de ridicare a monumentului este menționată și pe una din inscripțiile în marmură ale monumentului. Acesta reprezintă un soldat fandat cu baioneta la armă în poziție de atac, realizat în bronz și are înălțimea de 5,5 m. Sculptura realizată în atelierele Turnătoriei de artă G. Curani din București este așezată pe un frumos soclu paralelipipedic din piatră masivă, cu câteva rânduri de trepte în jur. Poziția și atitudinea soldatului impresionează prin mesajul pe care îl transmite „hotărât parcă să alunge dușmanul care-i calcă glia strămoșească”¹¹⁹. Privirea și concentrarea sa transmit fiorul înclășărilor de pe front și din tranșee. Monumentul este înconjurat de crucile din piatră ale eroilor pieriți pe frontul celui de-Al Doilea Război Mondial, alcătuind împreună un decent complex arhitectural al recunoștinței față de înaintași. Așezat în fața bisericii din centrul localității, monumentul ce are înscris pe latura din față textul: *Eroilor din Comuna Săgeata – 1916–1918 morți pe câmpul de onoare pentru întregirea neamului*, rămâne un reper spiritual fundamental al localității și nu numai. Celelalte laturi conțin gravate numele eroilor din 1877, 1913 și 1916–1918. Ideea înălțării monumentului a aparținut învățătorului C. Cazan, fiind lansată în anul 1923, însă plecarea acestuia din localitate a amânat concretizarea, inițiativa fiind relansată și finalizată de comitetul coordonat de colonelul Mihail Gheorghiu.

Amintirea colonelului Gheorghiu era puternică în memoria publică a localității (în perioada copilăriei noastre, anii '60 ai secolului trecut). Era un nume la care priveam cu admirație și deferență în viața de copil. Cavoul familiei se impunea în Cimitirul Vechi, fiind singurul, până prin anii '90 ai secolului trecut, cu un frumos obelisc din mozaic și o mică și elegantă cruce de marmură în vârf, având anexate medalioanele părinților. Fratele colonelului era cunoscut de toată lumea drept Domnu' Mitu Gheorghiu (1902–1975), apelativul Domn fiind, de regulă, foarte rar în lumea rurală, și oricum în afara uzanțelor comuniste ale vremii. Casa acestuia, construită pe locul celei părintești, era o casă mare, cu coridor/pridvor și arcade, văruiată

¹¹⁸ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 18–19.

¹¹⁹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 107–108.

în alb, de dimensiuni mari, care atrăgea atenția, situată la șosea, în centrul satului, vizavi de școală. Am făcut aceste aprecieri colaterale tocmai pentru a evidenția mediul elită al familiei din care a provenit colonelul Mihail Gheorghiu. Părinții colonelului, Vasile I. Gheorghiu (1860–1934) și Sanda V. Gheorghiu (1870–1946) au fost posesorii uneia din cele mai mari averi funciare ale comunei¹²⁰. Anuarul Socec al României Mari îl menționa pe Vasile Gheorghiu ca dublu proprietar de băcănie și de cârciumă¹²¹.

Între numele de străzi ale localității, memoria colectivă a reținut și amintirea colonelului *Constantin Apostol*. Acesta era un nume care revenea frecvent în discuțiile ad-hoc care se generau în sat și pe care le auzeam în copilărie. Am luat cunoștință de numele colonelului Apostol și din relatările tatălui meu, mobilizat o perioadă în operațiunile celui de- Al Doilea Război Mondial. Constantin Apostol (1903–1995) a fost ofițer al Regimentului 11 Roșiori din Cernăuți și apoi profesor și instructor la Școala de echitație din Sibiu timp de 14 ani și la Școala Superioară de Război¹²². A fost considerat unul din cei mai buni călăreți ai țării, remarcându-se în mod cu totul deosebit în această ramură sportivă. A reprezentat țara la numeroase concursuri internaționale, inclusiv la Olimpiada de la Berlin. A câștigat numeroase întreceri sportive internaționale: Napoli, Varșovia, Roma, Nice, Viena, Belgrad, Belgia (7 medalii), Polonia (4 medalii în 1937), Marele Trofeu de la Aachen (1933–1940), recompensat cu placheta ziarului *Universul*, membru al clubului londonez *International Royal Horse*. A fost activ și după trecerea în rezervă, pregătind echipa națională pentru olimpiadele de la Helsinki și Stockholm (1952, 1956); a fost antrenorul Clubului sportiv Petrolul Ploiești¹²³. Colonelul Constantin Apostol a fost considerat cel mai prestigios reprezentant al hipismului românesc, alături de Felix Țopescu și Alexandru Penciu¹²⁴. Familia Apostol a făcut parte din familiile de elită ale localității, fiind una dintre cele mai înstărite. Tatăl colonelului, Gheorghe Apostol, este menționat în Anuarul Socec al României Mari ca proprietar de cârciumă¹²⁵. Fratele colonelului, Nicolae Apostol, a fost învățător ca și soția sa Maria,

¹²⁰ Constantin Enuș, *Amintiri de-o viață* (convorbiri din 13 aprilie și 5 mai 2013).

¹²¹ *Comuna Săgeata*, în „Anuarul Socec al României Mari”, p. 134, Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 22 aprilie 2013). Vezi studiul dedicat lui Mihail Gheorghiu în capitolul rezervat personalităților din lucrarea de față.

¹²² Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 305.

¹²³ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău-Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi*, vol. I, Buzău, Alpha MDN, 1999, p. 161–162.

¹²⁴ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 307.

¹²⁵ *Comuna Săgeata*, în *Anuarul Socec al României Mari*, p. 134.

închinându-și întreaga viață educării fililor satului natal. Casa acestora, mare, albă, înaltă, cu un turn ascuțit în acoperișul de tablă se impunea involuntar privirii trecătorului. Casa natală a colonelului se păstrează încă. Cu unele modificări care i-au luat tradiționala prispă (cerdacul), aceasta și-a pierdut din farmecul ei de odinioară. Ea a fost cunoscută de toată lumea sub numele de Casa lui Ghegheu (de la numele tatălui acestuia) și a avut parcă un destin fixat, adăpostind aproape întotdeauna un magazin (cârciumă, cooperativă, magazin mixt etc.)¹²⁶.

Localitatea **Banița** are 16 străzi. Dispunerea lor topografică este cea mai geometrică, reprezentând careuri aproape perfecte. În denumirea lor predomină personalități de vază ale localității pentru șapte străzi: un preot, doi învățători și patru frunțași ai satului (unii participanți la ambele războaie mondiale – Ciupercă Iancu)¹²⁷. Urmează categoria denumirilor care desemnează elemente referențiale ale naturii zonei, șase străzi: Vișinilor, Islazului, Poieniței, Viilor, Iazului, Grădinii. Două denumiri par a desemna realități sociale și istorice mai noi: strada Pensionarilor și strada Nouă. Strada Principală este de fapt șoseaua județeană care face legătura cu celelalte localități ale comunei.

Localitatea **Beilic** are șapte străzi și toate au fost denumite după numele celor care au pierit pe câmpul de luptă¹²⁸.

În localitatea **Bordușani** sunt 15 străzi. Toate denumirile poartă numele unor participanți la războaiele mondiale (trei sergenți, un caporal, doi frunțași, șapte soldați și alți doi militari fără grad precizat)¹²⁹. Este de menționat faptul că doi dintre aceștia au înscris titlul de erou: strada Erou serg. Dinu R. Nicolae și strada Erou sold. Pătrașcu Constantin.

Localitatea **Dâmbroca** are zece străzi. Trei dintre acestea, cele mai

¹²⁶ Vezi studiul dedicat lui Constantin Apostol în capitolul rezervat personalităților din lucrarea de față.

¹²⁷ Personalitățile ale căror nume sunt atribuite străzilor din Banița sunt următoarele: preot Bârsan Dumitru, înv. Ionescu Ion, înv. Stănescu Ion, Ciupercă Iancu, Haralambie Mazilu, Ioniță Nicolae, Ioniță Ștefan (*Anexa la H.C.L Nr. 1, 29 ianuarie 2010* Arhiva Primăriei Comunei Săgeata).

¹²⁸ Este vorba despre: serg. Neagu Ion, sold. Cojocarul Marin, sold. Nicu Constantin, sold. Pâslaru Ștefan, sold. Buculei Constantin, Ichim Gheorghe și Anton Dumitru (*Ibidem*). Pentru ultimele două nume, inginerul Constantin Petre, funcționar la Primăria Săgeata, originar din satul Beilic, ne-a comunicat gradul de soldat al acestora.

¹²⁹ Iată numele acestora, în ordinea așezării străzilor: sold. Bentaru Neagu, sold. Dinu Gheorghe Neagu, sold. Dinu V. Iancu, serg. Dinu Constantin, frțș. Cosma Mihălaș, sold. Baboiu Pătrașcu, sold. Cosma Vasile, Baboiu Traian, Baboiu Oprișan, Erou sold. Pătrașcu Constantin, serg. Dinu R. Alexandru, frțș. Baboiu I. Gheorghe, sold. Ilie Gheorghe, cap. Răpîțeanu Constantin, Erou serg. Dinu R. Nicolae (*Ibidem*).

importante sub raportul lungimii și al numărului de case, poartă numele unor personalități ale satului: preotul Stanciu Emil, agentul sanitar Iordache Nicolae și profesorul universitar Ioan Coman. Celelalte denumiri își au originea în orizonturi diferite: elemente ale concretului economic sau topografic (strada Principală, strada Morii, strada Mică), fenomene ale naturii (strada Primăverii, strada Crizantemelor), ori sunt denumiri convenționale (strada Armoniei, strada Tineretului).

Preotul Emil Stanciu (parohia Dâmbroca, 1966–2000) rămâne în conștiința comunității și prin urmașii săi: cel dintâi copil, preotul Florin Stanciu, paroh al bisericii din Săgeata, cu înfăptuiri ecleziastice admirabile și ing. Adina Bădescu (cel de-al doilea copil), cu două mandate eficiente de primar al comunei, al cărei fiu a devenit la rândul său paroh al localității natale.

Oficiantul sanitar *Nicolae Iordache* (1914–1993), participant la operațiunile militare ale celui de-Al Doilea Război Mondial, șapte ani de prizonierat în URSS¹³⁰, se bucură de stima unanimă a consătenilor săi¹³¹. A rămas în amintirea tuturor datorită spiritului său deosebit de săritor și altruist. A fost omul care răspundea prezent la orice oră ar fi fost solicitat. Trecea drept un foarte bun profesionist. Avea un fler remarcabil în diagnosticarea și prescrierea medicației pe care o făcea atunci când i se cerea, ori își permitea să facă acest lucru, în limitele competențelor sale. „Domnul Iordache”, a cărui siluetă elegantă, îngrijită și plină de optimism și bonomie ne-o amintim din perioada copilăriei, răspundea dezinvolt și la solicitările venite din Săgeata, ori din alte sate ale comunei. Bicicleta, gentuța din piele maro, ochelarii fumurii și alifile (pe care uneori nu se sfia a le prepara el însuși), au devenit repere inconfundabile ale constituentului său.

Profesorul universitar doctor *Ioan Gh. Coman* (1902–1987) este de departe personalitatea comunei, și nu numai, care s-a impus la nivel național și chiar internațional. S-a născut în Dâmbroca și a fost fiul lui Gheorghe Coman Ionescu (decedat în 1962) și al Ancăi Ghe. C. Ionescu (decedată în 1958), una din cele mai înstărite familii din zonă. Ioan Coman a absolvit cursurile cunoscutului Seminar Teologic din Buzău (1915–1922), după care a urmat în paralel, în perioada 1922–1926, cursurile a două facultăți la București: Facultatea de Teologie și Facultatea de Litere și Filosofie, secția de limbi clasice (greacă și latină). După etapa bucureșteană, a urmat o nouă

¹³⁰ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*, 2013, <http://dambroca.com/cap-4-primaria-a-asistenta-medicala-istoric.htm>, accesat în data de 29 aprilie 2013. Vezi și varianta tipărită: Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Suceava, Accent Print, 2013, p. 42–51.

¹³¹ Constantin Enuș, *op. cit.*

perioadă de aprofundări și specializări în străinătate. A mers pe calea deja experimentată, a studiilor realizate în paralel. A devenit doctor în științe teologice și a obținut o diplomă de specialist în domeniul istoriei religiilor în urma studiilor realizate la Facultatea de Teologie Protestantă și de Litere din Strasbourg, în perioada 1927–1931. În paralel a urmat cursuri la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg și la Facultatea de Teologie Protestantă din Montpellier (1928) și din Paris (1930–1932). Revenit în țară, profesorul Ioan Coman a obținut încă două doctorate în specializarea limba și literatura elenă, doctorat obținut în anul 1934, la Facultatea de Litere și Filosofie și apoi în anul 1938, doctoratul obținut la Facultatea de Teologie din București. O scurtă privire retrospectivă asupra etapei „de formare” a profesorului Coman ne indică faptul că mai bine de un sfert de secol l-a dedicat studiilor, aprofundărilor și specializărilor universitare, din anul 1922 și până în anul 1938, ceea ce-l încadrează, fără îndoială, în rândul personalităților de excepție.

De-a lungul vieții, profesorul Coman a avut responsabilități diverse și înalte. A fost prefect de studii la Internatul Teologic Radu Vodă din București (1934–1940), secretar științific la Institutul Român de Bizantinologie, asistent universitar la Catedra de limbă și literatură greacă a Facultății de Litere și Filosofie (1936–1942) și apoi conferențiar, din anul 1942, și profesor titular, din anul 1944, la Facultatea de Teologie din București. După schimbarea regimului politic din anul 1948, profesorul Coman a fost titular al Catedrei de patristică de la Institutul Teologic Universitar din București. În perioada 7 octombrie 1954 – 1 ianuarie 1962 a fost rectorul acestei prestigioase instituții a învățământului superior românesc. A mai deținut demnitatea de preot (1940), iconom stavrofor (1950) și cea de membru cleric în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Profesorul Coman a fost membru al numeroaselor delegații sinodale care s-au implicat de-a lungul timpului în dialogul ecumenismului universal (Atena, Belgrad, Chambesy, Nyborg, Portsach și Suedia, Elveția, Ungaria, Olanda, Polonia), a participat la diverse manifestări și congrese științifice internaționale (Oxford, Utrecht-Olanda, Ecimiadzin-Armenia, Bonn, Strasbourg, Atena, Tesalonic, Tantar-Ierusalim)¹³², fiind adesea inclus în comitetele de organizare și boardul lor științific. În perioada 1940–1970 (1970 reprezentând anul pensionării sale), Ioan Coman a participat la toate sesiunile Comitetului consultativ al Conferinței Bisericilor Europene și la

¹³² Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, Univers Enciclopedic, 1996, <http://biserica.org/WhosWho/DTR/P/MirceaPacurariu.html>, accesat în data de 13 mai 2013.

congresele organizate în țară. Opera lui științifică este impresionantă. Este autorul unui tratat de *Patrologie*, în trei volume¹³³, a sute de lucrări cu tematică patrologică, filologică, de cultură clasică, de istorie a religiilor, ecumenism etc. A realizat sute de traduceri, a ținut numeroase conferințe, a realizat recenzii etc. Opera sa însumează peste 9000 de pagini, scrise în limbile română, franceză, engleză, germană¹³⁴. În semn de recunoaștere a dimensiunii personalității sale, în anul 2009, Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București a lansat bursa „Pr. prof. dr. Ioan G. Coman”, în valoare de 3.000 lei, menită să răsplătească efortul de cercetare și originalitatea unor subiecte de *Patrologie* și *Istoria Imperiului Bizantin*¹³⁵.

Fără îndoială, personalitatea profesorului Ioan Coman este una din cele care a contribuit substanțial la consolidarea culturii și spiritualității naționale. De-a lungul timpului, întotdeauna când am fost martorul ori am adus în discuție numele profesorului Coman¹³⁶, aprecierile au fost mereu fără rezerve, elogioase și la superlativ. Atribuirea numelui său uneia din străzile satului natal reprezintă ceva din recunoștința națională și, fără îndoială, un gest mare din partea comunității natale.

Strada cu numele *Pr. prof. dr. Ioan Ghe. Coman* este atribuită aceleia în care a existat până în anii 1980 casa părintească, unde a copilărit profesorul și care în intersecția ei cu strada Principală devine tangentă cu cimitirul unde se află cavoul familiei (singurul din cimitir, până în anii '90 ai secolului trecut), în care odihnesc părinții și alte rude ale profesorului.

În **Găvănești** sunt 15 străzi. Aici, zece poartă numele unor intelectuali, personalități ale satului: șase învățători, trei profesori, un preot¹³⁷. Strada principală, șoseaua de legătură cu celelalte sate ale comunei, poartă numele

¹³³ Ioan G. Coman, *Patrologie*, vol. I–III, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1984, 1985, 1988.

¹³⁴ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 306–308.

¹³⁵ *Ioan G. Coman*, Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_G._Coman, accesat în data de 19 aprilie 2013.

¹³⁶ Numele profesorului Coman și a tatălui acestuia, Ghiță Ionescu, au fost prezente în universul referențial al copilăriei noastre, fratele tatălui meu, Costică, fiind căsătorit cu sora profesorului, Luxa (Lenuța). Placa de marmură a cavoului părinților profesorului, din Dâmbroca, are următoarea inscripție: „Gheorghe Coman – Ionescu – 25 VIII 1962 / Anca Ghe. C. Ionescu 7 VIII 1958 / Maior Gheorghe Coman 12 VI 1950 / Ion Ștefan Nilă 8 V 1975 / Nu vă vom uita în veci Fam. Costică și Luxa Calcan”.

¹³⁷ Este vorba despre: preot Popescu Constantin, prof. Enuș Radu, prof. Ionescu Ion, prof. Tănase Nicolae, înv. Alexe Octavian, înv. Bălan Nicolae, înv. Enuș Stan, înv. Marin Radu, înv. Potorac Stela, înv. Voinea Gheorghe (*Anexa la H.C.L Nr. 1, 29 ianuarie 2010*, Arhiva Primăriei Comunei Săgeata).

locotenentului Anghel Petre, mort pe front în anul 1944¹³⁸. Celelalte denumiri își au obârșia în referințele universului local (strada Troiței are legătură cu frumoasa troiță de ciment mozaicat dedicată eroilor satului, strada Dispensarului, ori Fundătura Mică și Fundăturii).

Predilecția pentru omagierea personalităților locale atrage atenția și pare a fi o tradiție și particularitate a satului. Profesorul buzoian Constantin Enuș¹³⁹, fiu al satului, ne-a oferit amănunte care pot ilustra tradiția și atuurile localității în educația școlară, calitatea corpului didactic de aici, rezultatele elevilor¹⁴⁰. La această apreciere putem adăuga constatarea proprie, făcută cu ocazia vizitării bisericii din localitate (integrată categoriei monumentelor istorice – secolul al XIX-lea), în anul 2011. Preotul Gheorghe Zaharia, deși venit aici din altă zonă și foarte tânăr, a insistat în prezentarea complexului bisericesc din localitate pe zona în care sunt înmormântați profesorii și învățătorii satului, aducând elogiile activității acestora.

În mica localitate **Movilița** sunt doar două străzi: Stupinei și Soarelui.

3. Concluzii

În urma scurtei analize pe care am întreprins-o asupra acestui subiect, putem reliefa următoarele constatări. Trei localități ale comunei au folosit în exclusivitate în denumirea străzilor lor nume de eroi și militari participanți la războaiele mondiale (Săgeata, Beilic și Bordușani). Localitatea Gavănești se particularizează prin acțiunea de denumire a 66% din străzile sale cu numele personalităților sale cu formație intelectuală cu aport direct la educarea fiilor satului și nu numai. Alte două localități (Dâmbroca și Banița) au optat pentru un anume echilibru între personalități și denumiri care au provenit din universul reprezentativ al naturii și topografiei locale.

Considerăm acțiunea de denumire a străzilor localităților rurale ca fiind una foarte importantă. Aceasta nu numai din considerentul de aliniere

¹³⁸ Constantin Enuș, *op. cit.*

¹³⁹ Profesorul Constantin Enuș a fost una din personalitățile proeminente ale comunei (1932–2021), născut în satul Găvănești. A fost profesor și director al școlii din Dâmbroca o lungă perioadă de timp 1956–1972, cu realizări remarcabile în extinderea clădirii școlii și consolidarea prestigiului acesteia. În perioada 1969–1972 a îndeplinit funcția de director coordonator al școlilor din comună, după care și-a continuat activitatea didactică la unul din liceele din municipiul Buzău. Un foarte bun cunoscător al realităților școlare, al istoriei comunei și al zonei buzoiene din a doua jumătate a secolului trecut. În amurgul vieții s-a retras în București, în preajma copiilor. Este înmormântat alături de soție, în Cimitirul Prelungirea Ghencea, din capitală.

¹⁴⁰ Constantin Enuș, *op. cit.*

automată la practica citadină sau la cea europeană, ci mai ales ca o etapă în consolidarea conștiinței locale, pe linia valorizării tradiției și a specificului local. Atribuirea numelor de străzi din cele care au aparținut unora dintre membrii colectivității locale care au pierit pe câmpul de onoare al patriei reprezintă un gest de pioșenie și de recunoștință față de faptele lor. Atribuirea numelui unor personalități ale orizontului local, și cu atât mai mult al celui regional sau național reprezintă un fapt remarcabil de cinstire a acestora în memoria colectivă și de educație a noilor generații. Prin acțiunea de denumire a străzilor localităților rurale se creează și consolidează tradiția și istoria locală, mai ales, așa cum este cazul Comunei Săgeata, din județul Buzău, când în operațiunea de denumire sunt utilizate preponderent numele unor eroi ori personalități locale, ori elemente cu denumire și cu sens semantic specific localității respective.

Referindu-se la acest aspect, cunoscutul pedagog român Constantin Narly pleda pentru acțiunea de omagiere a personalităților și eroilor locali, pentru că în fiecare localitate sunt oameni cu caractere tari și cu realizări peste media semenilor. Aceștia devin modele pentru cei mici, pentru tineri și, am continua noi, chiar pentru întreaga colectivitate. Personalitatea lor trebuie omagiată în muzeul pe care fiecare localitate ar trebui să-l aibă. Tinerele generații „găsesc admirație pentru oamenii cu deosebită putere de voință, oameni capabili de un efort puternic și susținut, oameni care au putut ajunge la realizări mari” care se transformă involuntar într-un „fel de intenționare a ceace el însuși (copilul – n.n., Gh. C.) ar voi să fie”¹⁴¹. Impactul faptelor personale asupra celor din jur este un fapt de multă vreme documentat. „Fiecare om, prin acțiunile lui, prin cugetarea și simțirea lui aduce o parte de modificare în ființa fiecăruia dintre semenii săi, și a grupului social în totalitatea sa”¹⁴². Cu atât mai mult cu cât este vorba despre oameni care și-au jertfit viața pentru semenii lor, ori au clădit lucruri durabile în satul ori în țara lor. Prezența acestora în denumirea străzilor este un element de perpetuă amintire și exemplu. Localitatea poate deveni astfel un „muzeu” mare și deschis tuturor.

¹⁴¹ Constantin Narly, *Pedagogie generală*, Ediția a II-a revăzută și adăugită. Text stabilit și studiu introductiv de Viorel Nicolescu, București, Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1996, p. 378.

¹⁴² *Ibidem*, p. 68.

I.4. CONVENȚIONAL ȘI NECONVENȚIONAL ÎN NUMELE DIN SPAȚIUL PUBLIC AL COMUNEI SĂGEATA DIN JUDEȚUL BUZĂU¹⁴³

1. Introducere

Comuna Săgeata este o comună mare din partea de câmpie a județului Buzău cu aproximativ 5000 locuitori și o suprafață de 102 km pătrați¹⁴⁴. Ea este situată la aproximativ 20 de km S-E de orașul Buzău, pe malul stâng al râului Buzău. Comuna este alcătuită din următoarele șapte sate, înșiruite de-a lungul râului menționat: Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița¹⁴⁵. Reședința comunei se află în localitatea Săgeata, care a dat și numele comunei.

Zona fiind prielnică vieții și favorabilă creșterii animalelor, cu vânat și pescuit, a fost locuită din timpuri imemorabile. Dovadă sunt numeroșii tumuli presărați în arealul comunei. Unii tumuli au devenit chiar denumiri topografice: Movilă, Movila Mare, Valea Mobilei, Bășică, localitatea Movilița etc. Aceștia li se adaugă unele denumiri cu rezonanță dacică, ori din etapa marilor migrații: Șeineasca, Găvănești etc. Evul Mediu a împletit viața pașnică cu riposta impusă de asigurarea acesteia. Inscricția bisericii din Găvănești preaslăvește faptele lui Mihai Viteazul, iar localitatea Beilic și-a plămădit existența prin conviețuirea cu turcii care-și fixaseră acolo un punct de strângere a dărilor; localitatea Săgeata avea fortificații în timpul războiului dintre turci și ruși din anii 1806–1812.

Partea modernă s-a dovedit sensibilă noilor provocări: școala, rentabilitatea agricolă și creșterea animalelor, a construirii locuințelor mai confortabile

¹⁴³ Acest text a fost comunicat și apoi publicat în Gheorghe Calcan, *Convențional și neconvențional în numele din spațiul public al comunei Săgeata din județul Buzău*, Centrul Universitar Nord Baia Mare (Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca), Conferința internațională de onomastică „Numele și numirea, convențional/neconvențional în onomastică”, ediția a III-a, The 3rd International Conference on Onomastics. „Name and naming”. *Conventional/Unconventional in Onomastics*, Baia Mare, 1–3 septembrie 2015, <http://onomasticafelecan.ro/iconn3/docs/program%20ICONN3.pdf>; (*Proceedings of the Third International Conference on Onomastics „Name and Naming”. Conventional/Unconventional in Onomastics*, September 1–3, 2015, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2015, p. 628–637, http://onomasticafelecan.ro/iconn3/iconn3_proceedings.php). Indexat ISI Web of Science, Conference Proceedings Citation Index – Thomson Reuters. Părți ale acestui text, cu unele modificări, pot fi citite și în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 237–238, 281–282, 313, 338–342, 428–429.

¹⁴⁴ Comuna Săgeata, Buzău, https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 28.08.2015.

¹⁴⁵ Vezi Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010.

și mai aspectuoase, a înălțării bisericilor, a preocupărilor edilitar obștești, cârciumăritul și prăvăliile. Nu au trecut neobservate răscolirile naționale: Revoluția lui Tudor, Unirea Principatelor, Independența, Războiul Întregirii Naționale. Secolul al XX-lea a adus săgețenilor telefonul, dispensarul, becul, asfaltul și trotuarul. Astăzi comuna este racordată fluxului epocii: alimentația cu rețea publică de apă potabilă, tunsul mecanic al ierbii, al asociațiilor agricole, dar și a îmbătrânirii satelor și migrației forței tinere de muncă.

În continuare, ne propunem să ne oprim asupra convenționalului și neconvenționalului din denumirea instituțiilor, asociațiilor și organizațiilor culturale, spirituale, economice și sociale din spațiul public al comunei.

2. Unități de învățământ, de cultură și sport

Unitățile de învățământ și de cultură au purtat denumirea generică a acestor instituții fără a fi particularizate în vreun fel. Denumirilor de școală, grădiniță, cămin cultural i s-au adăugat denumirea localității în care acestea existau. O diferențiere apărea prin indicarea tipului unității de învățământ respective. Astfel, până nu demult, denumirea acestora era: Școala generală cu clasele I–VIII Dâmbroca, Școala cu clasele I–IV Bordușani, Școala generală cu clasele I–VIII Săgeata, Școala generală cu clasele I–IV Beilic, Școala generală cu clasele I–VIII Găvănești, Școala generală cu clasele I–VIII Banița, ori Căminul Cultural Săgeata, Biblioteca comunală Săgeata¹⁴⁶ etc.

În prezent, conform unei decizii ministeriale, denumirea tuturor școlilor conține cuvântul „gimnazial”: Școala Gimnazială Dâmbroca, Școala Gimnazială Găvănești etc. Stereotipia acestui mecanism se aplică și în denumirea grădinițelor: Grădinița cu program normal Săgeata, Grădinița cu program normal Dâmbroca, Grădinița cu program normal Găvănești¹⁴⁷.

O particularizare a apărut în etapa postdecembristă în cazul școlii din localitatea Săgeata, căreia i s-a atribuit numele unei personalități a școlii și a satului: Școala Gimnazială „Nicolae Efrimescu” Săgeata, județul Buzău.

¹⁴⁶ După datele recente biblioteca comunală are 8528 de volume și este conectată programului de Biblionet. (*Numărul de volume aflate în bibliotecile din județul Buzău*, [http://www.bjvzbuzau.ro/new_page_6.htm](http://www.portaleromania.ro/wps/portal/Eromania!/ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_hAAwNfSydDRwP_UGMzA0_XUEtv4-AQYwMDA_2CbEdFAAHKtQI!/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/eccultura/eromania/domenii/educatiesicultura/cultura/bznumaruldevolumeaflateinbiblioteciledinjudetulbuzau&categ=Buzau&auth=SubdomeniuBibliotecii; Programul „Biblionet – lumea în biblioteca mea”, <a href=), accesat în data de 27 iulie 2015).

¹⁴⁷ *Rețeaua școlară a județului Buzău, 2014–2015*, http://www.isjbz.ro/retea_scolara.html, accesat în data de 27 iulie 2015).

Nicolae Efrimescu (1856–1945) a fost cel dintâi învățător cu studii de specialitate al localității. Acesta și-a început activitatea didactică aici în anul 1882, iar în 1893 a pus bazele primului local al școlii. El a lăsat contemporanilor săi o puternică impresie. „Perfect cunoscător al materiei pe care o predă, competent și persuasiv, sever în aparență, dar de o blândețe cuceritoare, respectat și iubit, învățătorul Nicolae Efrimescu și-a făcut din catedră un adevărat apostolat”. Panoul de onoare al școlii situat în holul de intrare oferă alături de cele câteva date biografice și fotografia „Patronul[ui] spiritual al Școlii Săgeata”¹⁴⁸.

În comună a existat fluctuant o echipă de fotbal integrată campionatului județean. În prezent, denumirea acestei echipe este: *Asociația Sportivă Comunală Săgeata* (A.S.C. Săgeata). Alături de această echipă a „seniorilor”, în comună funcționează *Clubul Sportiv „Stăruința” Săgeata*, care reunește „juniorii” talentați ai comunei cu aspirații de ocupare a unui post de titular în echipa „mare”. Denumirea a aparținut, până la înființarea clubului, echipei de fotbal, iar semnificația titlaturii este cuprinsă în mod implicit în semantica acestui cuvânt¹⁴⁹.

3. Bisericile comunei

Biserica reprezintă o instituție veche, tradițională și respectată în spațiul românesc. În spațiul rural, ea a putut preceda, ori merge în paralel cu instituțiile administrative și politice, precum primăria, de exemplu. Aceași a fost situația și în comuna Săgeata, unele din bisericile comunei fiind mai vechi decât organizarea modernă a comunelor și a primăriilor. În comună există șase biserici, câte una în satele comunei (cu excepția micii localități Movilița). Toate sunt denumite generic prin cuvântul Biserică. Atunci când se dorește particularizarea, ori referința la una din ele, în vorbirea cotidiană, termenului i se alătură denumirea satului respectiv, Biserica din Săgeata, Biserica din Dâmbroca etc. Oficial, fiecare biserică se particularizează în denumirea sa, prin hramul pe care îl are. Cum toate bisericile comunei sunt ortodoxe, denumirea acestora a împrumutat nume de sfinți ori sărbători din religia ortodoxă.

Bisericile din Găvănești și Beilic au hramul „Sfântul Nicolae”. Inscricțiunea bisericii din Găvănești, care este cea mai veche biserică din comună¹⁵⁰,

¹⁴⁸ Vizualizare în data de 27 august 2015. Vezi prezentarea realizată lui Nicolae Efrimescu în subcapitolul dedicat altor personalități ale localității, din lucrarea de față.

¹⁴⁹ Detalii despre activitatea sportivă a comunei pot fi observate în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 581–598.

¹⁵⁰ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 177–178.

certifică faptul că hramul Sfântului Nicolae este purtat de acest lăcaș cel mai târziu din anul 1847, când s-a terminat construcția prezentului lăcaș. Denumirea ar putea fi mai veche însă, din 1844, când a început înălțarea noii biserici, sau chiar de pe vremea lui Mihai Viteazul, la care pisania face referire: „Lăcaș D-nezeiesc, afieriesit marelui ierarh Nicolae și mă înalț pe un pământ dulce, pe care l-a dăruit Sf. Episcopii Buzău, marele Mihai, viteazul creștinătății, la an. 1598. Mult timp am fost prădat și pustiit de păgânătate și stropit de lacrimile creștinismului căzut. Din ruine m-a înălțat Prea Sfinția Sa Chesarie Episcopul, la an 1844, iar râvnitorul econom Filotei m-a săvârșit la anul 1847, decembrie 6. Astăzi auzi ruga umilă a românului creștin: fie ca mâine să serbez triumful eroului român sub un alt Mihai”¹⁵¹.

Bisericile din Săgeata¹⁵² și Banița au hramul „Buna Vestire”, biserica din Dâmbroca are hramul „Adormirea Maicii Domnului”, iar cea din Bordușani are hramul „Sfântul Ilie”. Pentru biserica din Bordușani (construită între 1995–2005), ctitorul acesteia, preotul paroh din Săgeata Florin Stanciu, ne destăinuie rațiunea atribuirii acestei denumiri. Ea își găsește sorgintea în faptul că în anul începerii construcției a fost o vară secetoasă. Cum zona este prin excelență agricolă, decizia adoptării hramului Sfântului Ilie, „aducătorul de ploi”, a părut cea mai nimerită.

Aproape în toate cazurile în apropierea acestor biserici sunt amplasate mai multe cruci cu valoare de monumente dedicate eroilor satelor. Excepție face biserica din Bordușani, construită recent. Cel mai semnificativ este monumentul din Săgeata, amplasat pe șoseaua principală, în centrul satului, lângă biserică. Monumentul reprezintă un soldat turnat în bronz în poziție de atac, amplasat pe un soclu înalt din piatră și este opera celebrului sculptor Ion Jalea¹⁵³. El este denumit de către localnici în mod generic și prescurtat:

¹⁵¹ Basil Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, Stabilimentul Grafic I. V. Socecu, 1892, p. 238.

¹⁵² Pisania bisericii din localitatea Săgeata conține următorul text: ACEST SE.[ÂNT] LĂCAȘIU S-AU FĂCUT ÎN ZILILE M.[ĂRIE] SALE D[O]M[NITORULUI] CARULU Î[N]TĂI E ELISAVETA DO[A]MNA ȘI ALE PRIA SFINȚII SALE IPISCOP ENOCENTIE LA ANU 1874 CU CELTUIALA LOCUIITORILOR COMUNA SĂGEATA DE SUSU ȘI A DE JOSU, CĂTUNU COITAESCA ȘI ALȚI BINEFĂCĂTORI ÎN ZILILE SERVIC[I]ULUI DEVIN PREOȚILOR GRIGORE ȘI IOAN. SĂPATÎ CU CELTUIALA D[O]M[NILOR] COSTANTIN SBURLAN ȘI ION ALBU.

¹⁵³ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934; Relu Stoica, *Monumente și eroi buzoieni (1877–1878, 1913, 1916–1919, 1941–1945, 1989)*, Ediția a II-a completată, Buzău, Editgraph, 2011, p. 280; Gheorghe Calcan, *Complexul memorial al eroilor din comuna Săgeata, județul Buzău*, Conferința Internațională Istorie, Cultură și Civilizație în Europa de Sud-Est, 28–29 aprilie 2015, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (<http://antim.md/stiri/267-conferinta-internationala-istorie-cultura-si-civiliza->

Monument. Atunci când se dorește o mai mare prețiozitate în exprimare, se utilizează și denumirea de Monumentul eroilor.

4. Instituțiile de sănătate

În domeniul sanitar, unitățile medicale existente au purtat denumirile convenționale și uzuale la nivel național: Dispensarul uman, comuna Săgeata, județul Buzău, Dispensarul veterinar comuna Săgeata, județul Buzău. În ultima perioadă, denumirea acestora a îmbrăcat uzanța regulilor procesului privatizării. Astfel, în clădirea fostului Dispensar comunal funcționează trei cabinete medicale. Denumirea acestora este cea standardizată la nivel național: *CMI Dr.* În această denumire, CMI reprezintă inițialele de la Cabinet Medical Individual. Dr..., abrevierea uzuală a profesiei de doctor, este urmată în fiecare caz de numele și prenumele medicului respectiv.

În perioada recentă, s-au înființat la nivelul comunei și unități farmaceutice. Farmacia din Săgeata are denumirea *Nicomart Prim Team*. Cuvântul *Nicomart* a fost creat prin alăturarea primelor silabe ale numelor Nicoleta și Marta, fiică și mamă, proprietare ale farmaciei. Cuvântul englezesc *team* = echipă dorește, în mod evident, să exprime relația de perfectă colaborare ale inițiatorilor acestui proiect. Firma postată în stradă are următorul mesaj publicitar: *UniFarmSante, Farmacie*. Acestei firme îi sunt atașate însemnul grafic stilizat al farmaciei și datele de înregistrare ale firmei.

În localitatea Dâmbroca există un punct sanitar și unul farmaceutic, dependente de unitățile tutelare din reședința comunei. Ele sunt denumite ca atare. Astfel, pe firma amplasată pe fațada centrală a clădirii respective, este scris: *Punct Sanitar, Localitatea Dâmbroca*¹⁵⁴.

În Săgeata a existat încă din perioada comunistă un dispensar veterinar. Acesta își continuă existența și în prezent, fiind supus procesului de privatizare contemporan. Denumirea sa este S.C. *Maryfarm SRL*. Referindu-ne la numele *Maryfarm*, acesta provine de la prenumele proprietarei inițiale Maria¹⁵⁵, iar „farm” reprezintă prescurtarea cuvântului „farmacie”. Firma afișată la stradă poartă indiciile subordonării ierarhice de profil: *Direcția Sanitară Veterinară Buzău, Circumscripția Sanitară Veterinară Săgeata, Sanvet*.

tie-in-europa-de-sud-est-28-29-aprilie-2015), în „Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova. Revistă de istorie”, vol. 12, Pontos, București-Chișinău, p. 312–332, https://www.academia.edu/22247365/Analele_ANTIM_vol_12_Chi%C8%99in%C4%83u_2015, accesat în data de 2 martie 2017.

¹⁵⁴ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Suceava, Accent Print, 2013, p. 225–229.

¹⁵⁵ Actualul medic veterinar a cumpărat această unitate medicală/firmă prin anul 1990.

5. Unități economice de ieri

O etapă care a marcat evoluția istorico-economică a comunei, ca de altfel a întregii țări, a fost cea a cooperativizării agriculturii. Procesul confiscării pământului țărănimii s-a desfășurat lent, cu formule pregătitoare și s-a încheiat în anul 1962. Acest proces a dus la constituirea Cooperativelor Agricole de Producție (C.A.P.). Denumirea uzuală era utilizarea prescurtată a acestei forme de organizare a producției agricole, C.A.P., pronunțată „Ceape”. În jargon, se utiliza mai ales în perioada de început a existenței C.A.P.-urilor și denumirea de colhoz. Termenul era împrumutat din spațiul sovietic, de unde provenise de altfel și acel model de organizare. În mod popular C.A.P.-ul mai era denumit și gospodărie, termen luat prin translație de la o altă formă de organizare a producției de tip socialist Gospodăria Agricolă de Stat (G.A.S.).

La nivelul comunei, s-au constituit trei astfel de unități agricole. Denumirea tuturor a fost una convențională, implantată în arealul propagandei și ideologiei comuniste. Astfel, denumirea C.A.P. din localitatea de reședință a comunei Săgeata a fost „11 iunie”: C.A.P. „11 iunie” Săgeata¹⁵⁶. Denumirea făcea trimitere la data de 11 iunie 1948, când s-a adoptat Legea naționalizării principalelor mijloace de producție industrială¹⁵⁷, în fond confiscarea întreprinderilor, fabricilor și a uzinelor proprietate privată și trecerea acestora în proprietatea statului. Acela a fost momentul începutului organizării și obținerii producției de tip socialist. Cum sloganul înfrățirii muncitorilor cu țărani și solidaritatea celor două clase ale „noii orânduiri socialiste” reprezenta fundamentul noii construcții, acea dată trebuia inoculată celor mulți prin toate mijloacele.

C.A.P. din localitatea Găvănești a purtat denumirea „7 noiembrie”. Era o trimitere directă la modelul de organizare a agriculturii inițiat și practicat de „fratele mai mare, poporul sovietic”. Data de 25 octombrie/7 noiembrie 1917 era momentul declanșării revoluției bolșevice/comuniste din Rusia, care a condus la preluarea puterii de către V.I. Lenin¹⁵⁸ și acest moment trebuia întipărit în mentalul colectiv al epocii.

C.A.P.-ul din localitatea Dâmbroca s-a numit „Libertatea”. Denumirea își găsea sorginea în lozinca comunistă omonimă și încerca să transmită mesajul că orânduirea socialistă aducea oamenilor adevărata libertate și egalitate prin înlăturarea exploatării omului de către om etc.¹⁵⁹.

¹⁵⁶ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 116–117.

¹⁵⁷ Dinu C. Giurescu (coord.), Horia C. Matei, Nicolae C. Nicolescu, Mircea D. Popa, Gheorghe Rădulescu, Alexandru Stănculescu, *Istoria României în date*, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 508.

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 341.

¹⁵⁹ Ironic, putem spune că atât de mult a lucrat această denumire asupra conștiinței

Constatăm, astfel, că în comună s-a atribuit denumirea a două date cu semnificație în evoluția comunismului universal (sovietic) – 7 noiembrie și a celui național românesc – 11 iunie, precum și o denumire izvorâtă din propaganda și lozincile epocii comuniste. În mod evident, aceste denumiri nu aveau nicio rezonanță sentimentală în conștiința localnicilor. Ele erau denumiri seci, convenționale și „reci”, inscripționate de regulă cu alb pe un fond roșu, pe firmele de la intrarea sediilor respectivelor C.A.P.-uri.

Celelalte unități cu caracter economic ori comercial aveau până în anul 1989 denumiri standardizate de însăși activitatea pe care o prestau. Așa era cazul morilor (Moară), ori a sifonăriilor (Sifonărie). În cazul în care au existat mai multe sifonării, denumiri acestora li s-a adăugat în vorbirea curentă, numele proprietarului, ori a toponimei locale. Astfel, la Săgeata, prin anii '70-'80 ai secolului trecut, au existat succesiv sau simultan mai multe sifonării. Denumirile uzuale ale acestora erau: Sifonăria de la Vale (din Săgeata de Jos) sau Sifonăria lui Lupu („La Lupu”); Sifonăria de la Băltăgan (din casa lui Gheorghe Băltăgan, Băltăgan fiind de fapt porecla) – din centrul satului („La Băltăgan”) și Sifonăria lui Pârpâiac (Pârpâiac fiind numele de poreclă al lui Ion/Ionel Mihai din Săgeata de Sus).

6. Unități economice de azi

În prezent, activitatea economică a comunei este dominată de asociațiile agricole. Acestea au preluat activitatea fostelor C.A.P.-uri. Ele există în fiecare localitate. În localitățile mai mari funcționează chiar mai multe astfel de unități economice. Denumirea acestora îmbracă uzanțele generale ale procesului de nominalizare. Exemplificăm prin trei societăți/asociații manageriate de familia lui Gheorghe Oprea din localitatea Săgeata. Prima este SA *Oprea*

oamenilor, încât la Dâmbroca oamenii și-au luat și exprimat libertatea în sensul cel mai curat al cuvântului, foarte rapid, și în toamna anului 1962 s-au revoltat violent împotriva acestei forme de organizare. Revolta a cuprins și satele învecinate. Bordușani și Săgeata, dar a fost repede reprimată (Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp...*, p. 60–68; Gheorghe Calcan, „*Revoluția*” din comuna Săgeata, județul Buzău, împotriva „cooperativizării agriculturii”, octombrie 1962 (*Testimonies on a revolt against collectivization. The revolution of Sageata, department of Buzau, October 1962*), Fundația Culturală „Memoria”, Institutul de Investigații a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, Școala Națională de Științe Politice și Administrative, *Conferința Internațională „După 25 de ani. Istoriile și memoriile comunismului”*, București, 20–21 noiembrie 2014, p. 17–19). Forma extinsă a comunicării este publicată în „*Memoria*”. *Revista gândirii arestate*, Editată de Fundația Culturală „Memoria”, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, Nr. 93 (4/2015), București, p. 7–21.

(*Societatea Agricolă Oprea*), numele de familie al titularilor acestei asociații agricole fiind integrat denumirii societății. Celelalte două aparțin fiilor familiei Oprea, Florian și Mădălin. Astfel, numele acestora este: SC „*Oprea Florian*” Team și SC MD „*Agro SRL*”. MD reprezintă inițialele prenumelor celor doi soți – Mădălin și Dorina Oprea¹⁶⁰.

În comună își desfășoară activitatea un anume număr de societăți comerciale mici, cu o sferă relativ variată de activități ori prestări de servicii. Denumirea acestora s-a integrat aceluiași proces de acordare a numelui. Spre exemplu, pe una din firmele afișate la stradă în localitatea Săgeata putem citi: SC *Segeso Termoplast SRL*. Pe o reclamă se află inscripționarea: *Reparații frigidere*, o alta anunță: G.P.L. AUTO (Gaz Petrolifer Lichefiat). O altă reclamă din Bordușani conține înscrierea: *Servicii funerare Non stop* etc.

7. Unități comerciale

Cele mai multe astfel de unități sunt magazinele. Acestea au purtat până la Revoluția din decembrie denumirile convenționale: „Magazin mixt”, „Bufet”, „Librărie”. După acel moment, odată cu extinderea inițiativei private, au apărut magazinele proprietate particulară, denumirea acestora având o anumită varietate. Majoritatea fiind Societăți comerciale sau Societăți cu răspundere limitată, poartă în denumirea lor prescurtările acestora SC/SRL urmate de o denumire compozită. Această denumire poate proveni de la numele proprietarului, al copiilor, al localității etc.

Putem observa acest proces dacă urmărim denumirea câtorva astfel de unități comerciale din localitatea Dâmbroca. SC Miantiv SRL (aparținând Mioarei Ușăr), SC MONTANA SRL (aparținând lui Vasile Bratosin), SC Andreea PETMIX SRL (aparținând lui Zamfir Petre).

Unul din magazinele localității Bordușani are următoarea denumire și firmă: SC *Cosmin Gerodas SRL, Magazin Mixt, P.L. Bordușani*. Discuția cu patronul magazinului ne-a oferit alchimia care a condus la denumirea respectivă. *Cosmin* reprezintă prenumele, de fapt „diminutivul în varianta familiară” al patronului, derivat din Constantin. *Gerodas* este un cuvânt creat prin asocierea primelor silabe ori litere din prenumele copiilor patronului și a unor litere de legătură. Astfel *Ge* provine de la Georgiana, *r* provine de la Robert, *o* provine de la Oana, *s* provine de la Sorin, iar silaba *da* care precede litera *s* sunt integrate pentru a conferi un anume sens fonetic cuvântului creat. Denumirea *Magazin Mixt* este una convențională, desemnând natura

¹⁶⁰ Cele trei asociații agricole manageriază 1800 de ha. (Amănunt consemnat în urma unei discuții cu doamna inginer Oprea, 26 august 2015).

unității comerciale respective. Literele P.L. reprezintă prescurtarea care desemnează statutul unității comerciale în discuție: *Punct de lucru* (patronul având un magazin și în localitatea vecină, Dâmbroca).

Acest procedeu se întâlnește și în denumirea unităților similare din celelalte sate ale comunei. Exemplificăm prin magazinul *C.F. Tudor* din Săgeata, în denumirea căruia *Tudor*, reprezintă numele proprietarului magazinului. Un alt magazin se numește *Amico Cafe Co SRL*, deoarece proprietarul acestuia este un băutor și iubitor al cafelei.

Un fenomen extins în numirea cotidiană/populară a magazinelor îl constituie denumirea acordată spontan de către săteni. Aceștia nu folosesc denumirea oficială a magazinelor, ci pe cea a numelui proprietarului sau a vânzătorului, ori a poreclei acestuia. Spre exemplu, magazinul aflat în proprietatea lui Eugen Ciurea din Săgeata (de Sus) este desemnat prin folosirea poreclei acestuia, „La Caș”, ori prin utilizarea numelui soției acestuia, care este vânzătoarea magazinului, „La Anca”.

8. Servicii și utilitate publică

Unitățile din domeniul serviciilor publice ale Poștei și telefoniei au purtat denumirile standardizate la nivel național, cu atribuirea particularizării denumirii localității în care funcționau (ex. Oficiul Poștal Săgeata). Situația nu pare mult schimbată nici astăzi. Astfel, la nivelul comunei, există trei unități poștale: *Agenția Poștală Săgeata*, *Agenția Poștală Dâmbroca* și *Agenția Poștală Găvănești*, toate integrate/subordonate *Oficiului Zonal Poștal (OZP) Buzău* (care se ocupă cu problematica poștei rurale județene). Firma plasată pe fațada clădirii are inscripționat textul: *Poșta Română. Ghișeu exterior Săgeata*. Firma are integrat și semnul grafic al Poștei Române.

Activitatea fostei Case de Economii și Consemnațiuni (CEC) a fost înlocuită prin noua organizare. Astfel, pe firma acestei instituții se poate citi: *CEC – Bank. Agenția Săgeata*. Alăturat, un complex de două reclame are inscripționat: *CEC – Bank* cu sigla aferentă, și *Bancomat*.

9. Spațiul public

Un aspect important al denumirii din spațiul public l-a constituit acțiunea de nominalizare a străzilor localităților comunei. Acest proces s-a derulat în anul 2010. Trei localități ale comunei – Săgeata, Bordușani și Beilic – au optat în denumirea străzilor localităților pentru atribuirea în exclusivitate a numelui unor eroi ai satelor respective. Celelalte localități au realizat un

echilibru între numele unor personalități locale, denumiri convenționale ori ale topografiei locale¹⁶¹.

În universul denumirilor publice, uzuale, oficiale ori neoficiale la nivelul comunei sunt, așa cum este firesc și specific fiecărei comunități umane, o serie de denumiri care o particularizează în procesul numirii și denumirii din spațiul public: Săgeata de Sus/Suseanca, Săgeata de Jos/Văleanca, Hotar, Valea Movilei, Sărătura Mică, Sărătura Mare, Cimitirul Vechi, Cimitirul Nou etc.¹⁶².

10. Concluzii

Prezentarea noastră conduce la formularea câtorva constatări rezumative. În denumirea unităților de tip singular, filiale ori succursale, s-a utilizat folosirea numelui specific instituției și adăugarea denumirii localității respective. Acest proces este specific unităților școlare și sanitare, celor de utilitate publică ori bancare. Procesul de personalizare a unor astfel de instituții este extrem de rar, cu adevărat excepții, așa cum este cazul școlii din Săgeata. Denumirea acestor instituții s-a schimbat periodic din inițiativa instituțiilor centrale, a ministerului, în cazul școlilor și grădinițelor, care a încercat să cuprindă în denumire, de la o etapă la alta, tipul școlii respective, ori durata de școlarizare.

Procesul unei stereotipii specifice mediului ecleziastic este ușor vizibil în denumirea bisericilor comunei.

Denumirea unităților cu profil economic/comercial a antrenat cel mai dinamic și spectaculos proces. El a îmbinat forma stereotipiei, a introducerii unor elemente cu caracter obligatoriu, cu stilul particularizării care a inclus latura inspirației și chiar a imaginației personale. S-a practicat la scară extinsă atribuirea unor denumiri provenind de la numele proprietarilor sau ale copiilor acestora, utilizându-se primele silabe ori inițialele respectivelor nume.

Nu poate scăpa observației întreprinse influența valului modernizării

¹⁶¹ Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262. Studiul este integrat în subcapitolul precedent al lucrării de față.

¹⁶² Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău*, în „*Numele și numirea*”. *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Editor: Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 399–408. Textul este integrat în lucrarea de față.

adus de avalanșa socială a anglicismelor – atestat în cazul denumirii unităților economice prin asocierea cuvântului *team*.

În denumirea cotidiană și neoficială a unor unități economice mici se practică atribuirea numelui proprietarului, ori a poreclei acestuia.

Unele greutăți ivite în investigația realizată pot conferi concluziilor noastre un anumit grad de relativitate. Acest lucru se datorează studierii fragmentare/parțiale a problematicii abordate. Cauzele acestui fapt se găsesc, pe de o parte, în reticența (și uneori chiar refuzul) de comunicare pe care l-au manifestat atât unii din angajații, ori patronii respectivelor unități economice sau comerciale, cât și funcționarii abilitați ai Primăriei; pe de altă parte, absența afișajului public al denumirii firmelor sau societăților respective a cenzurat investigația nestingherită a acestui proces. În pofida acestor impedimente, cercetarea noastră reușește să ofere o imagine instructivă a evoluției fenomenului analizat.

În numirea și denumirea uzitată în spațiul public al comunei Săgeata din județul Buzău s-a putut constata o varietate a denumirilor și a procedeele de stabilire a acestora, un stereotipism central și local, alternanța și combinația unei laturi logice și comprehensive și a uneia subordonate deplinei ficțiuni.

I.5. „REVOLUȚIA” DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU, ÎMPOTRIVA „COOPERATIVIZĂRII AGRICULTURII”, OCTOMBRIE 1962¹⁶³

1. Introducere

Comuna Săgeata este o comună mare, de câmpie, din județul Buzău. Ea este așezată pe partea stângă a râului Buzău, la o distanță de aproximativ 17 km de orașul Buzău. Are o suprafață de 102 km² și o populație de aproximativ 5000 de locuitori. Comuna este compusă din șapte sate dispuse

¹⁶³ Acest text a fost comunicat și apoi publicat cu titlul Gheorghe Calcan, „Revoluția” din comuna Săgeata, județul Buzău, împotriva „cooperativizării agriculturii”, octombrie 1962 (*Testimonies on a revolt against collectivization. The revolution of Sageata, department of Buzau, October 1962*), Fundația Culturală „Memoria”, Institutul de Investigații a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, Școala Națională de Științe Politice și Administrative, Conferința Internațională „După 25 de ani. Istoriile și memoriile comunismului”, București, 20–21 noiembrie 2014, p. 17, 18–19; „Memoria”. Revista gândirii arestate, editată de Fundația Culturală „Memoria”, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, Nr. 93 (4/2015), București, p. 7–21. Părți ale acestui text pot fi citite și în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 97–104, 106, 107–110.

în lungul șoselei care urmează în paralel cursul râului Buzău: Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița¹⁶⁴.

La fel ca la nivelul întregii țări, în anul 1962 s-a încheiat și în comuna Săgeata așa-numitul proces de cooperativizare a agriculturii. În realitate, a fost vorba de confiscarea forțată a pământului proprietate personală a țărănilor, a vitelor de tracțiune și a atelajelor agricole ale acestora și obligarea lor să muncească într-un sistem de plată derizoriu în aceste forme „asociative”. Fiind făcut prin constrângere și împotriva firescului psihicului țărănesc, acest proces nu a fost bine primit de țărani care s-au împotrivit în toate formele: reticență, tergiversare, protest, refuz, sustragere, revoltă individuală și colectivă etc.

Păstrez de la vârsta de șase ani câteva imagini legate de modul de realizare a cooperativizării în localitatea natală. Un grup de cetățeni cu nuiele subțiri în mâini, cam patru-cinci pe podișcă în fața casei, doreau să intre în curte. Unul din ei a comunicat celorlalți că nu e nevoie pentru că (tata) „se trecuse la colectiv”. Atunci toți au devenit prietenoși și au început să glumească cu mine și sora mea, mai mică cu un an. Ne-au luat cu ei, drept argument, pentru a-l convinge pe „nea Gheorghe Calcan”, vecinul de pe uliță. Aici mai toți au intrat în curte și apoi în casă. L-au scos pe „nea Gheorghe” din casă în bătaie cu nuielele, în țipetele soției care trăgea de el înapoi, strigând că-i moare băiatul în casă. Pe noi, repede ne-au trimis acasă.

Vara am participat ca martor la serbarea înființării C.A.P.-ului (*Cooperativa Agricolă de Producție – 11 Iunie, Săgeata*). Probabil m-am strecurat printre adulți, ca și alți copii prinși de vâlvătaia evenimentului... Cred că am avut încuviințarea mamei care, astfel, asigura prin mine reprezentarea familiei, neputând deci fi etichetată ca potrivnică ... Lume multă, forfotă, se tăiau crengile salcâmlor, se curăța cu sapa terenul, se amenaja scena, se întindeau fire ... Am văzut cu uimire niște cutii mari, negre, din care ieșeau sunete puternice; erau difuzoarele care multiplicau sunetul. Totul se petrecea

¹⁶⁴ Vezi Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata, Buzău*, Editgraph, 2010. Vezi și Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău*, în „Numele și numirea”. *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Editor: Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 399–408; Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Facultatea de Litere, Centrul de Onomastică, Conferința Internațională de Onomastică, „Numele și numirea”, Ediția a II-a: *Onomastica din spațiul public actual. Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262.

în viitoarea curte a C.A.P.-ului (către casa și gardul Chirei). Mama a rămas în casă tânguindu-se cu tanti Marieta.

O altă secvență din acea etapă: puțină agitație în curte; tata a scos din grajd și a predat caii, mângâindu-i pe cap! Erau prietenoși și părinții vorbeau despre ei ca despre niște ființe dragi. După un timp, am aflat „de pe drum” că la fel ca ceilalți cai adunați din sat au fost omorâți în curtea C.A.P.-ului cu lovituri de ciocan în cap (după acoperirea ochilor)... „Rudimentele” trecutului erau aruncate pentru a face loc progresului, tractoarelor ...

Toamna a fost „revoluția”... În octombrie 1962, în comuna Săgeata a izbucnit o revoltă¹⁶⁵ împotriva practicilor și metodelor comuniste de organizare și funcționare a C.A.P.-ului. Revolta a început în satul Dâmbroca și s-a întins în câteva ore și în celelalte localități ale comunei.

2. Revolta din satul Dâmbroca

Octogenarul Gheorghe Calcan din localitatea vecină, Bordușani, aprecia că la Dâmbroca, în anul 1962, a avut loc o adevărată revoluție¹⁶⁶. Termenul de revoluție l-am auzit și de la bunicul meu Nicolae N. Calcan, născut în anul 1880 și participant la răscoala din anul 1907, ca și la alți cetățeni, fiind oarecum încetățenit în zonă.

Cauza profundă era cea cunoscută și străbătea fibra tuturor cetățenilor proprietari: nemulțumirea de tot ceea ce presupunea noua ordine comunistă. Cauza imediată a constituit-o nerespectarea promisiunilor făcute de către autorități în primăvară, de retribuție a muncii țăranilor. Atunci s-a promis atribuirea a 8 kg de porumb pentru fiecare zi de muncă, iar în toamnă, la momentul întocmirii actelor, s-a vorbit de acordarea a doar patru kilograme¹⁶⁷.

La 25 octombrie 1962, la ședința de planificare a activităților de la C.A.P. „Libertatea” din Dâmbroca s-a hotărât să se achite obligațiile C.A.P.-ului față de Stațiunea de Mașini Agricole (S.M.A.) pentru muncile realizate. Aceste obligații se achitau în produse agricole. În consecință, s-a cerut

¹⁶⁵ Gheorghe Calcan, *Istoria Românilor*, Ploiești, Editura Universității din Ploiești, 2005, p. 230.

¹⁶⁶ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 89.

¹⁶⁷ Costică Baroian își amintea că la ședința din primăvară, instructorul de partid le spusese că recolta va fi a celor care lucrează la C.A.P., estimând chiar o distribuție de 10 kg boabe la ziua de muncă, iar toamna s-a vorbit de o repartizare de 4 kg de știuleți la ziua de muncă. (Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Suceava, Accent Print, 2013, p. 64).

fiecărui brigadier să trimită a doua zi la sediul C.A.P. câte doi oameni pentru a încărca porumbul în mașini.

La acea ședință, brigadierii au aflat că C.A.P.-ul trebuia să dea o cantitate de porumb mai mare decât se stabilise anterior. Ei au răspândit această veste în sat, îndemnând chiar oamenii să se opună cu forța (spunând că ei nu o puteau face pentru că „erau membri de partid”). Se periclita în acel mod posibilitatea respectării promisiunilor de retribuire din primăvară.

Revolta s-a declanșat a doua zi, 26 octombrie, și a avut mai multe faze. O parte a sătenilor a plecat la câmp pentru muncile cotidiene (tăierea cocenilor de porumb). Concomitent, de dimineață, în curtea C.A.P.-ului au sosit camioanele destinate transportului de porumb. Operațiunea era executată de aproximativ 40 de săteni mobilizați de activistul de partid al comunei, Dima, de către soldați și de milițieni. S-a dat imediat alarma în sat. Au început să bată clopotele bisericii¹⁶⁸. Lumea a ieșit pe străzi și s-a îndreptat spre curtea C.A.P.-ului. Au venit și țăranii de la câmp. Agitația iscată a fost foarte mare, cuprinzând aproape toată suflarea satului. Cam o oră s-a chemat la ordine. Au început amenințările, injuriile și altercațiile în jurul pătulelor de porumb. Acțiunea a degenerat într-o bătaie între cele două tabere. În această primă fază, țăranii au ieșit victorioși. Ei au folosit ca arme țambrelle pătulelor, bâte, araci, pietre, bolovani și chiar legume (castraveți). Activistul de partid al comunei a fost alergat pe câmp și alungat spre Bordușani. Un alt activist a reușit să fugă cu o motocicletă la Buzău. Revolta s-a întins și în satele vecine, Bordușani și Săgeata. La îndemnul lui Gheorghe Lalu, țăranii au blocat drumul județean cu trunchiuri de copac. Porumbul încărcat a fost dat jos din mașini.

Faza a doua a fost deschisă de sosirea a patru camioane încărcate cu milițieni și activiști de partid. S-au declanșat din nou confruntările dintre cele două tabere. Cu o mașină mică – GAZ a venit în curtea C.A.P.-ului primul secretar al raionului de partid de la Buzău, Moldoveanu, încercând să calmeze spiritele¹⁶⁹. A fost alungat cu știuleți și obligat să se întoarcă rapid.

Forțele venite de la Buzău erau dotate cu arme cu baionetă, muniție de manevră și de război, bastoane de cauciuc. Confruntarea a fost de proporții. Inițiativa și „victoriile” pendulau când de o parte când de alta. Trei săteni au

¹⁶⁸ După spusele lui Dumitru Oprea, cel care a tras clopotele a fost Ion Enache – Pleașcă. (*Ibidem*, p. 66)

¹⁶⁹ Dumitru Oprea, cel care face această afirmație, susține că a doua zi ar fi venit în localitate, de la Ploiești, și secretarul de partid al regiunii, Balalia. Acesta ar fi convocat la școală o ședință a factorilor responsabili din C.A.P. La această ședință s-a aprobat predarea de către C.A.P. a cotei suplimentare de porumb, după care secretarul de partid a plecat. (*Ibidem*)

fost capturați de milițieni¹⁷⁰, duși la camion, imobilizați la podea și maltratați cu sălbăticie. Sătenii au luat cu asalt mașina și i-au eliberat. Au fost trase focuri de armă mai întâi în sus și apoi spre mulțime. Probabil au fost gloanțe oarbe. Unii din participanți (Gheorghe Lalu) îndemnau lumea: „Înaintați că nu au cartușe de război, ci oarbe”! Câțiva săteni au fost răniți la picioare prin împușcare, iar alții prin împungere cu baioneta. Țăranii au reușit și de această dată să împrăștie forțele de ordine. O parte din acestea au fost alungate spre Bordușani și o altă parte spre apa Buzăului, fiind chiar „aruncate” dincolo de apă. Unul din săteni (Dăniță Nicolae) a alergat un milițian până la apa Buzăului, aducându-l înapoi în bătaie. Un alt sătean (Gheorghe Pană) povestește: „a venit de la Buzău primul secretar Moldoveanu, cu o armată de oameni. Aveau și niște țepuși. S-au luat la bătaie în fața C.A.P.-ului. Oamenii au luat căpriori de la C.A.P. și după ei prin varză, bătaie nu jucărie! Toți milițienii căzuți, iar unii oameni erau împușcați și noaptea au început să ridice din oameni...”¹⁷¹. În confruntări s-au implicat activ și femeile, atât în curtea C.A.P.-ului cât și în sat, unde-l căutau pe instructorul de partid pentru a-l bate. (Mița Macovei a fost ulterior arestată).

Cea de a treia fază e deschisă de sosirea altor mașini de milițieni și militari. De această dată, țăranii, percepând probabil schimbarea raportului de forțe, s-au împrăștiat spre câmp. Satul a fost împânzit de securiști, milițieni, armată și activiști. Această acțiune s-a desfășurat concomitent și în Bordușani și în Săgeata. După unele opinii, Dâmbroca ar fi fost înconjurată cu tancuri. S-a ordonat ca toată lumea să intre în curți. S-a interzis circulația prin sat. Unii din cei surprinși pe străzi au fost arestați. Limba clopotului de la biserică a fost legată și clopotnița pusă sub pază.

A început represiunea. Era cea de-a treia parte a zilei¹⁷². Costică Baroian, participant la revoltă, plasa desfășurarea celor trei etape de confruntări între orele 8 și 15, iar realizarea primelor arestări spre ora 20¹⁷³. Un grup de milițieni a sărit dintr-o mașină încercând să-l aresteze de pe marginea drumului pe Stan Bârsan. Sătenii i-au sărit în ajutor. După o scurtă altercație, el a reușit să fugă, refugiindu-se la o stână. I-au fost însă arestați mama, tatăl și fratele. După câteva zile, i-a fost eliberată mama cu scopul de a-l convinge să se predea, pentru ca astfel să ușureze situația tatălui său. După vreo trei zile acesta s-a predat.

¹⁷⁰ Conform relatărilor lui Enache Dedu, cei trei țărani capturați au fost: Mircea Florea, Radu Octav și Radu Oprișan. (*Ibidem* p. 67)

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 331–332.

¹⁷² *Ibidem*, p. 61.

¹⁷³ *Ibidem*, p. 65.

Noaptea au început arestările sistematice. Sătenii apreciază că activiștii de partid Dima și Enache împreună cu președintele Sfatului Popular din Săgeata, Stancu, ar fi fost cei care au întocmit listele pentru arestări. Ei recunosc în același timp implicarea lui Gheorghe Lălu (același care a îndemnat la blocarea drumului) în denunțarea participanților la revoltă. Echipe alcătuite din trei-patru persoane (un securist îmbrăcat civil, un milițian, un activist de partid și un sătean membru de partid, deghizat în milițian) soseau la casele indicate și realizau arestările. Au fost arestate aproximativ 30 de persoane¹⁷⁴. Acțiunea a durat mai multe zile (cel puțin până la 1 noiembrie)¹⁷⁵.

Relatările celor arestați evidențiază bestialitatea și ura cu care au fost tratați în momentul arestării, al transportului către Buzău și Ploiești și al „anchetării” lor. Au fost înghesuți în dube și obligați să stea în genunchi cu bărbia lipită de piept. Toți au fost bătuți, iar cine mișca era lovit cu bocancii și cu ghioagele. „Cercetarea” s-a făcut la sediul Securității regionale din Ploiești de pe strada Vasile Lupu și la închisoarea orașului de pe strada Rudului. Ea s-a întins pe parcursul a 40–45 de zile, perioadă în care arestații erau scoși la „anchetă” cu ochelari opaci la ochi de două ori pe zi. Erau întinși pe masă și bătuți sistematic la piele sau peste pantaloni și cămașă, din călcâie până la ceafă. Bastoane, pumni, șuturi, „mașina de întins” (Dăniță Nicolae), leșin și udat cu apă și reluat „operațiunea” etc., singura grijă fiind aceea ca arestații să rămână în viață...¹⁷⁶. Pentru acuzarea unor arestați (Enache Dedu) au fost chemați la Ploiești să depună mărturie comandantul securității din Buzău, căpitanul Rizea și milițianul din comună, Andrei¹⁷⁷.

Cele mai frecvente întrebări erau: De ce s-au revoltat? Cine i-a îndemnat? Unele răspunsuri retorice de tipul: „Dacă vouă vă reduce salariul la

¹⁷⁴ Dumitru Oprea povestește că s-au constituit echipe de anchetă pe fiecare uliță, în fața cărora erau chemați oamenii pentru cercetare. Cei care nu recunoșteau învinuirile erau bătuți pe pielea goală. (*Ibidem*, p. 66).

¹⁷⁵ *Ibidem*, p. 67).

¹⁷⁶ Metodele așa-zisei cercetări și anchetări realizate de organele de represiune comuniste, ori condițiile de detenție sunt astăzi bine cunoscute din descrierile vastei literaturi concentraționare, a documentarelor de profil realizate de mass-media națională, ori de unele realizări cinematografice. Vezi, spre exemplu, „*Tu vrei, mă banditul, să dărâmi regimul?*”, *Interviu cu Mircea Nicolae, fost deținut politic, instalator la Cazinou, datașat la Canal*, în „Memoria”, Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (86), 1, 2014, p. 85–94. Acest fost deținut politic relatează: „Tot atunci se făcea și colectivizarea satelor, iar la Jilava au fost aduși numeroși țărani nevinovați, învinețiți de atâta bătaie. Fuseseră călcați în picioare și abia dacă le puteam desluși trăsăturile. Erau aproape în pielea goală și țin minte că i-am ajutat și noi cu niște haine”. (*Ibidem*, p. 89)

¹⁷⁷ Mircea Iordache, Constantin Alecsu, *op. cit.*, p. 67.

jumătate vă convine?” erau urmate de noi etape de bătaie groaznice, ale căror urme s-au păstrat ani de zile (Moise Neculai). În anumite cazuri, „ancheta” se încheia abia atunci când țăranii „recunoșteau” că au bătut milițieni și au aruncat cu bolovani în ei (Stan Bârsan).

Arestații nu au fost judecați. Au fost considerați internați în penitenciar. Hotărârea a fost de doi ani de detenție pentru reeducare. Au fost mutați pentru câteva zile la penitenciarul din Galați și de aici transferați în lagărul de muncă de la Periprava. Aici au îndeplinit munci diverse: întreținerea culturilor, irigat, recoltat stuf, fabricat cărămizi, dulgherie, zidărie, croitorie, activități de întreținere etc.

După un an și jumătate de muncă la Periprava, deținuții din lotul Săgeata au fost readuși la Ploiești, și de aici în sat¹⁷⁸. Aici s-a organizat o întâlnire la Sfatul Popular, la care au participat un colonel de securitate, activistul de partid al comunei și președintele Sfatului Popular, Stancu. Au fost avertizați să nu vorbească despre perioada detenției și atenționați că sunt supravegheați permanent. A urmat o altă ședință la C.A.P., la care s-a hotărât reprimirea lor la muncă.

Pe perioada detenției, familiile celor arestați au fost timorate și persecutate. Nu lipseau amenințările că arestații nu se vor mai întoarce. După înapoiere, foștii deținuți au fost marginalizați și urmăriți. Au avut de suferit și copiii acestora, nefiind admiși să urmeze anumite școli. După prăbușirea comunismului în anul 1989, cei care au suferit arestări au fost incluși în categoria foștilor deținuți politici și au primit o pensie simbolică¹⁷⁹...

Unele aprecieri asupra revoltei din anul 1962 au fost făcute retrospectiv și de către Constantin Stănilă. El a fost martor al acestor evenimente, „ca simplu membru în C.A.P.” Se declară mândru pentru că a „condus activitatea C.A.P.-ului timp de 21 de ani, apoi ca primar al comunei, încă cinci ani”, fiind în general apreciat de săteni. El a pus în ecuația declanșării evenimentului trei elemente: a) nedreptatea făcută țăranilor, b) participarea și „înfierbântarea” acestora în dimineața zilei de 26 octombrie (Ziua Sfântului Dumitru) la cele aproximativ 12 pomeni făcute în sat, c) acțiunea unor țărani agitatori care „mergeau prin sat și spuneau oamenilor că li se ia porumbul”.

¹⁷⁸ Eliberarea deținuților din lotul Săgeata s-a făcut în contextul decretelor de eliberare a deținuților politici din anii 1963–1964 (Vezi Alexandru Mihalcea, Mirel Stănescu, *50 de ani de la eliberarea deținuților politici*, în „Memoria”, Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (87–88), 2–3, 2014, p. 50–57). Acest context pare să explice și neintentarea unor procese țăranilor implicați în revoltele din comuna Săgeata din toamna anului 1962.

¹⁷⁹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 89, 252, 346.

El considera că „au greșit și șefii de la județ că nu au făcut calculele bine de la început și lumea s-a simțit mințită, dar și oamenii, care s-au lăsat atrași în cursa violențelor”¹⁸⁰.

Nuanța participării oamenilor la pomeni și a efectului vinului consumat aici a fost sesizată și de către săteanul Dumitru Oprea¹⁸¹, iar cuvântul „instigatori” apare utilizat și în relatările lui Constantin Gh. Iamandi din Bordușani¹⁸². Procesul descifrării acestui eveniment se află, evident la început, miturile comunismului¹⁸³ au început a fi deșirate..., iar fenomenul uitării nu se poate produce¹⁸⁴.

3. Revolta din satul Bordușani

Revolta de aici a avut ca punct de plecare acțiunile dâmbrocenilor, cu care bordușenii constituiau același C.A.P. Oamenii s-au strâns pe ulițe strigând: „Jos C.A.P.-ul!”, „Jos Partidul Comunist!”, „Nu mai vrem colhoz!”. După aceea, ei au ajuns în centrul satului într-o mare surescitare, strigând lozinci. De la Buzău au sosit grupe de câte 20 de milițieni și 20 de militari. Oamenii au fost fugăriți prin sat și capturați. Cei prinși, destul de numeroși, au fost închiși mai multe luni și bătuți. Constantin Gh. Iamandi își amintește că a fost reținut trei zile și trei nopți la primăria din Săgeata, unde a fost anchetat și bătut din oră în oră de un anume colonel Marcu. Au fost urmăriți în mod special așa-ziii instigatori ai revoltei. Șase-zece oameni din localitate au fost privați de libertate. Detenția cea mai mare (2–3 ani de închisoare) au avut-o Ion Dinu și Dăniță Damian¹⁸⁵.

¹⁸⁰ Cf. Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 64.

¹⁸¹ *Ibidem*, p. 66.

¹⁸² Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 69. Referiri la revolta din Dâmbroca vezi și în Gh., Calcan, *Impresionant!*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Suceava, Accent Print, 2013, p. 10; Gheorghe Calcan, *Mircea Iordache, Constantin Alecse, Dâmbroca – Curcubeu peste timp. Repere monografice, [Dâmbroca – A Rainbow Over Time. Monographic References]*, Accent Print Publishing House, Suceava, 2013, 372 p., în Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, Vol. LXIV, nr. 2 /2013, p. 53.

¹⁸³ O teoretizare a miturilor comunismului vezi la Claudia-Florentina Dobre, *Avatarurile imaginarului: miturile comunismului românesc*, în „Memoria”, Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (87–88), 2–3, 2014, p. 58–70.

¹⁸⁴ Vezi Valeriu Antonovici *despre fenomenul uitării – You Tube*, <https://www.youtube.com/watch?v=czVxcD977n4>, accesat în data de 5 ianuarie 2014.

¹⁸⁵ Relatările lui Gheorghe Calcan și Constantin Gh. Iamandi din Bordușani și Ștefan Bârsan din Dâmbroca. (Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 67–69, 252).

4. Revolta din localitatea Săgeata

Vestea celor petrecute la Dâmbroca a ajuns repede în Săgeata. Instantaneu, ulițele satului au fost cuprinse de zarvă și forfotă, producându-se o mare „înghesuială” de oameni care strigau lozinci. Rapid, oamenii s-au adunat în centrul satului vociferând împotriva autorităților locale și a rânduielilor impuse de regimul comunist. Mașina primului secretar al partidului comunist de la Buzău, sosit aici, la centrul de comună, a fost răsturnată. Imediat au fost aduse forțe armate de la Buzău. Localitatea a fost împânzită de forțe de securitate. Clopotele bisericii au fost blocate și puse sub pază¹⁸⁶. Forțele militare au înfrânt rapid răzmerița, făcând ordine destul de repede în localitate. Mulțimea a fost fugărită și lovită cu bastoanele de trupele sosite aici. Oricine circula prin localitate era oprit și obligat să stea închis în casă. Staționarea forțelor de ordine aici s-a prelungit. Zamfir Pâslaru din Beilic, satul vecin, relatează faptul că a găzduit pentru o noapte pe unul din pompierii aduși de la Buzău, care a fugit pentru a scăpa din încăierările din localitate. Mai mulți săteni au fost prinși, aduși la postul de miliție și la primărie unde au fost bătuți cu sălbăticie. Zece dintre aceștia au fost arestați¹⁸⁷.

Acest moment mi-a rămas puternic întipărit în minte, deși eram copil. Era toamnă. Împreună cu mama, pe geamul camerei din antreu am ridicat ușor hârtia dintr-un colț ce camufla geamul și am văzut cum o grămadă de oameni era mânăta în trap, pe drumul principal, ca o turmă, de către milițienii care dădeau continuu și la întâmplare în stânga și-n dreapta cu bastoanele. Ulterior, am asemănat această imagine cu tabloul *La împărțitul porumbului* al lui Ștefan Luchian. „Coana Zamfira”, care venea la noi în vizită când și când, profitând că nu aveam poarta încuiată, s-a furișat în curtea noastră, ascunzându-se între casă și gard. Leana lui Chiț (Costică Ene), lovită de milițieni a rămas în șanț. „Turma” a fost dusă în bastoane în curtea C.A.P.-ului și aici a trecut gârla (apa Buzăului), ascunzându-se în pădure (Cotu Băcanului). Au urmat arestările, oamenii care nu au mai venit și despre care nu se vorbea, ori se vorbea tainic în șoaptă.

Despre consecințele participării la revoltă am luat cunoștință în mod tainic. Nu se vorbea! Mai mult se intuia. Frânturi de conversații ascunse prindeam din discuțiile adulților pe la răspântia ulițelor. Zvonul revoltei de la

¹⁸⁶ Mircea Iordache, Constantin Alece, *op. cit.*, p. 61.

¹⁸⁷ Relatările lui Zamfir Pâslaru și Marin Drăgan din Beilic, Constantin Gh. Iamandi din Bordușani și Ștefan Bârsan din Dâmbroca. (Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 67–69, 252).

Dâmbroca a fost adus de X și de Y care au venit cu bicicleta (și au fost rostite nume pe care nu le mai rețin). În clasele primare am avut o colegă de clasă, Mariana lui Mărețu (Ion Ene), despre care mai mult se știa și nu se vorbea că are mama la pușcărie! Participase la revoluție (Clara lu' Mărețu)! Se auzea că ar fi avut un rol activ! Vociferase și fusese un fel de lider. Aceste lucruri pătrundeau ca un nor în mintea mea, copil, elev de 7–8 ani.

Percepția mea era că la școală, colega în cauză era privită cu un fel de compasiune mută de comunitatea didactică și chiar de către noi, colegii, mici copii. Avea o soră cu vreo doi ani mai mare și eram contaminați de compasiunea mută a comunității sătești și didactice care imprimau mesajul că cele două fete rămăseseră doar în grija tatălui. Se transmitea unda fiorului că fusese bătută mult! Nu s-a mai întors sau a venit și a mai trăit foarte puțin! Nici fetele nu s-au prea întors prin sat după ce au crescut. Toată lumea manifesta compasiune, știindu-se despre mama Marianei că a murit din cauza bătăilor suferite acolo.

Eram prin curte, parcă alături de tata și mama era și Cumătru (Iancu Oancea). Deodată am auzit o veste. *A venit Traian!* Nea Traian era fiul lui Cumătru Iancu și eram oarecum vecini. Nea Traian venise de la închisoare. Participase la revoluție! Nu a mai trăit foarte mult după aceea. Toată lumea dădea verdictul. Se știa că suferea de inimă. Întotdeauna însă când era discutat cazul lui, boala de inimă era conjugată cu „sperietura” și cu bătăile pe care le-a îndurat el „atunci”!¹⁸⁸ Teroarea noului regim trebuia să pătrundă în toate fibrele națiunii, iar dacă se reușea privarea de libertate a unui procent notabil din populație, restul, înspăimântat, putea să se resemneze și să accepte sistemul¹⁸⁹. Practica terorii dădea rezultatele scontate, întrucât „frica a fost bine implantată în conștiința”¹⁹⁰ tuturor indivizilor.

5. Reverberații în satele vecine

5.1. Beilic

Vestea evenimentelor din satele vecine a ajuns și la Beilic. Zamfir Pâslaru a găzduit o noapte un militar care s-a refugiat aici din pricina confruntărilor.

¹⁸⁸ Referiri la „revoluția” din comuna Săgeata, vezi și în recenzia Gheorghe Calcan, Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, „Săgeata. Searching For A New Fortune”, Buzău, Editgraph, 2010; Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, Vol. LXIV, nr. 1/2013, p. 83.

¹⁸⁹ Claudia-Florentina Dobre, *Un pays derrière les barbelés. Brève histoire de la répression communiste en Roumanie*, Deuxième édition revue et augmentée, București, Fundația Culturală „Memoria”, 2014, p. 27.

¹⁹⁰ *Ibidem*, p. 24.

Gheorghe Vasile din Banița, întorcându-se acasă de la Buzău, pentru a se proteja, a ales să meargă pe câmp, ocolind satele, inclusiv Beilicul.

5.2. Găvănești și Banița

Aceste localități alcătuiau la acea dată comună separată. Primăria și C.A.P.-ul se aflau la Găvănești. Gheorghe Vasile din Banița se întorcea pe timpul revoltei (când continuau anchetele și arestările în Săgeata) de la cumpărături, de la Buzău. Pentru a se feri de eventuale complicații, a ocolit satele revoltate, ajungând acasă pe câmp. A fost chemat la primăria din Găvănești, unde l-a auzit pe instructorul de partid Panait Țipând, înjurând, bătând cu pumnul în masă și amenințându-l pe președintele C.A.P.-ului, Anton Albu, să nu dea țăranilor mai mult de 3 kg de grâu la ziua de muncă. Gheorghe Vasile a intervenit, relatând ceea ce s-a întâmplat la Dâmbroca. Instructorul de partid s-a speriat și a fugit la Buzău, trecând apa și ocolind astfel satele răzvrătite. De teama repetării scenariului din satele vecine, inginerul șef al C.A.P.-ului, Nicolae Aldea, a dispus împărțirea întregii cantități de porumb către săteni¹⁹¹.

6. Reverberații târzii ale revoltei de la Săgeata

Reverberații la „revoluția” de la Săgeata am găsit la multe decenii în Ploiești, locul unde m-am stabilit, și reședința Regiunii Ploiești, în care la momentul revoltei era inclus raionul Buzău și comuna Săgeata. Aici am fost în trei situații, în care involuntar am întâlnit reacții la evenimentul în discuție. Primul moment a fost la începutul anilor '80 ai secolului trecut. Într-o anume împrejurare, am întâlnit un activist bătrânel (pe nume parcă Pântea, cu o viziune scămoșată și destul de îndoctrinată), care întrebându-mă de unde sunt și aflând numele Săgeata, a făcut ochii mari și a spus că acolo s-a întâmplat ceva mai demult! O revoltă, prin 1962, am spus eu! Da, a confirmat! Nu a dorit să dezvolte subiectul, dar din puținele interjecții scoase și mai ales prin gesturile feței și mimică a transmis cu claritate că acolo s-au întâmplat lucruri grozave, pe care el le știa destul de bine și la care doar a făcut aluzie. Era evident că era un subiect tabu, despre care nu trebuia să se rostească nimic!

Al doilea moment s-a petrecut după anii '90, când am mers într-o excursie la București. În grup se afla și inspectorul Nedelea, decenii în șir responsabil al „Serviciului Personal” în Inspectoratul Școlar Județean Prahova. De

¹⁹¹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 70–74.

această dată era pensionar și mult mai deschis discuțiilor decât atunci când se afla în funcție. Într-un mic dialog, a aflat că sunt din Săgeata. Brusc s-a oprit și a făcut ochii mari. Mi-a spus că acolo s-a întâmplat ceva mai demult, iar eu am confirmat imediat, o revoltă a țăranilor. „Ce a fost acolo..., ce a fost acolo...!” Exclama meditativ și destul de grav. „Toată ziua au sunat telefoanele, de au înroșit firele la Regiune...!” (Am presupus că poate a avut și alte funcții mai înainte, ori fusese informat pe linie internă locală de partid. Discuția nu a mai continuat pe această temă).

A treia reacție am întâlnit-o în anul 2013, la 51 de ani după evenimente, la o onomastică. Domnul Koteles, pe care îl cunoșteam de multă vreme de la același eveniment anual, a aflat că sunt din Săgeata. Instantaneu a avut aceeași reacție: universul parcă s-a oprit din mișcare, i s-a tăiat respirația, a făcut ochii mari. Acolo s-a petrecut ceva, a spus! O revoltă a țăranilor prin '60, am clarificat eu. A confirmat. Era tânăr șofer angajat al Miliției de la Ploiești. A transportat milițieni de la Ploiești la Săgeata. A transportat țăranii „prinși”, de la Săgeata la Miliția din Ploiești. A confirmat „luptele” dintre țărani și milițieni. Au fost răniți și din rândul jandarmilor. I-a văzut întinși pe jos. I-a transportat în mai multe rânduri la spital. Se observa că nu dorea să intre în amănunte și nu am insistat. De altfel, contextul nu era adecvat...! Cu un lucru, totuși, nu am fost de acord. Că seara, țăranilor li s-ar fi dat drumul și s-au întors acasă. Poate unii din cei capturați să fi fost eliberați, după o sumară „cercetare”. Poate de la nivelul șoferului nu avea date precise despre numărul arestațiilor și al eliberărilor. Poate așa li s-a transmis și ei (șoferii) au crezut, ori a trebuit să creadă. I-am spus pe loc că unii țărani au fost reținuți mai mult, iar alții au făcut ani de pușcărie. Nu a comentat.

7. Concluzii

Revolta țăranilor din comuna Săgeata din toamna anului 1962 constituie un moment notabil din istoria rezistenței naționale împotriva comunismului. Ea a început în satul Dâmbroca și s-a întins în întreaga comună. Localnicii, la nivelul orizontului lor local, au perceput-o ca o veritabilă revoluție. Ea s-a declanșat în chiar anul în care Partidul Comunist anunța (și chiar sărbătorea) cu emfază încheierea procesului de cooperativizare. Din acest punct de vedere, ea a dat o puternică lovitură „mută” filozofiei și praxiologiei comuniste. Ea s-a încadrat unei serii mai largi de proteste naționale împotriva „noii orânduiri socialiste”.

Totodată, ea demonstrează demnitatea nativă a țăranului român față de adevăr și de repulsie față de înșelăciune și minciună. Sătenii din Dâmbroca

capătă involuntar un veritabil monument al recunoștinței colective. Plecăciune țăranilor din Bordușani și Săgeata care li s-au alăturat!

Revolta din comuna Săgeata a fost reprimată cu sălbăticie. Ea arată teama conducătorilor față de astfel de modele. Ea a fost reprimată rapid și brutal. Duritatea reprimării a impus și tăcerea. Despre revolta din Săgeata au știut tainic doar cei implicați. Aproape nimeni nu a îndrăznit în epocă să vorbească liber și deschis despre această revoltă.

Factorii centrali, guvernamentali, cu siguranță au urmărit îndeaproape și monitorizat evenimentele de la Săgeata. Cu certitudine ei au fost cei care au decis ca țăranilor din comuna Săgeata să nu li se întocmească un proces în justiție. Regimul nu trebuia să se înregistreze cu noi acțiuni de contestare a regimului „cele mai drepte și umane societăți pe care a cunoscut-o omenirea vreodată”. Eliberarea țăranilor arestați s-a realizat în contextul adoptării decretelor de eliberare a deținuților politici din anii 1963–1964, când decidenții politici se străduiau să proiecteze o altă lumină asupra societății pe care ei o conduceau.

„Revoluția” din comuna Săgeata are o semnificație aparte nu numai în istoria locală; prin context, desfășurare, conținut și urmări, ea capătă un loc bine definit și pe harta revoltei naționale împotriva regimului și practicilor sistemului politic comunist.

I.6. NUME ȘI EPITAFURI ÎN CIMITIRELE LOCALITĂȚII SĂGEATA DIN JUDEȚUL BUZĂU¹⁹²

1. Introducere

Localitatea Săgeata este reședința comunei cu același nume din județul Buzău. Ea este așezată în partea de câmpie a județului, pe malul stâng al râului Buzău, la aproximativ 20 de km S-E de orașul reședință de județ¹⁹³. Localitatea are o populație de aproximativ 1500 de locuitori, aproape în

¹⁹² Acest text a fost susținut public de către Gheorghe Calcan, *Nume și epitafuri în cimitirele localității Săgeata din județul Buzău*, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Facultatea de Litere, Centrul de Onomastică, Conferința Internațională de onomastică, „Numele și numirea”, ediția a V-a, *Multiculturalism în onomastică*, Baia Mare 3–5 septembrie 2019, (<https://onomasticafelecan.ro/iconn5/en/participants.php>, accesat în data de 13 septembrie 2019).

¹⁹³ Gheorghe Calcan, *Convențional și neconvențional în numele din spațiul public al comunei Săgeata din județul Buzău*, Centrul Universitar Nord Baia Mare (Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca), *Proceedings of the Third International Conference on Onomastics „Name and Naming”. Conventional/Unconventional in Onomastics*, September 1–3, 2015, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2015, p. 628.

totalitate români (96,32% la nivelul comunei) și de religie ortodoxă (96,44% la nivelul comunei)¹⁹⁴. Comuna Săgeata are în componență șapte sate (Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița) și o populație de aproximativ 5 000 locuitori¹⁹⁵.

Lucrarea noastră își propune să realizeze o radiografie a numelor de familie din localitatea Săgeata și a epitafurilor înscrise pe monumentele funerare ale celor două cimitire ale localității (Cimitirul Vechi și Cimitirul Nou)¹⁹⁶.

2. Nume de familie din localitatea Săgeata

Numele asupra cărora ne-am oprit în cercetarea noastră sunt cele mai des întâlnite în localitate. Ele reprezintă neamurile, în fond, un fel de clanuri (în sensul pozitiv) familiale. În cadrul fiecărui nume se întâlnesc mai multe familii înrudite între ele ca urmare a procesului natural de căsătorie/„roire”. Acestea alcătuiesc numele tradiționale ale localității. Ele au fost nominalizate din propriile cunoștințe și experiența de viață petrecută în această localitate natală, din rememorarea numelor colegilor și a generațiilor de școală și din citirea numelor înscrise pe monumentele funerare ale cimitirelor localității. Așadar, în analiza noastră nu sunt cuprinse toate numele de familie din localitate, iar asupra numelor noi, provenite prin căsătorii realizate în afara comunei sau a zonei, ne-am referit doar tangențial. (Ne-am oprit, astfel, numai asupra a trei nume de familie, care nu sunt relevante sub aspectul numeric, întrucât sunt familii „singulare”, cu nume izolate/„accidentale”, dar au semnificație pentru procesul natural de mobilitate/înnoire/„roire” a populației). De precizat că până la declanșarea procesului de industrializare început de regimul comunist după cel de-Al Doilea Război Mondial și de plecare a tinerilor la studii, căsătoriile se realizau precumpănitor în sat, destul de rar în celelalte sate ale comunei și mult mai rar, aproape accidental, în afara comunei. Așadar, a existat un conservatorism și tradiționalitate în păstrarea numelor de familie din localitate. După declanșarea proceselor menționate anterior, situația a cunoscut unele schimbări (neesențiale, totuși) asupra cărora nu am insistat în cercetarea de față.

¹⁹⁴ Comuna Săgeata, Buzău. https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 11 septembrie 2019.

¹⁹⁵ Vezi Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010.

¹⁹⁶ Vezi Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, Județul Buzău*, în „Numele și numirea”, *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Editor: Oliviu Felecan, Mega, Cluj-Napoca, 2011, p. 399–407.

Analiza noastră, focalizând investigația, s-a oprit asupra a 51 de nume de familie tradiționale din localitate și, după cum am menționat, a încă trei nume netradiționale. Sub raportul provenienței/originii acestor nume, se constată un tablou destul de divers asupra căruia vom insista în rândurile următoare.

Cele mai multe nume, 13 dintre cele tradiționale (25,4%) și încă 1 din cele netradiționale (25,9% din totalul numelor studiate) sunt nume biblice, cu origini în creștinism, și cu iz religios. Acestea sunt următoarele: Andrei (nume biblic, venit la noi prin filieră slavă); Anghel (nume grecesc, adoptat prin creștinism de către slavi. Acest nume ar putea avea originea în sărbătorirea la 8 noiembrie a Arhanghelilor Mihail și Gavril. Este posibil ca acest nume să fi fost dat cu ocazia nașterii în această zi, ca și la botezul copiilor); Apostol (de origine grecească, în amintirea celor doi apostoli ai lui Iisus – Petru și Pavel); Chirilă (un nume calendaristic, provenit din bulgarul Kiril/Kirilă); Cosma (un nume biblic); Crăciun (cu origini în sărbătoarea Crăciunului, 25 decembrie); Ioniță (de la Ioan/Ion, cu sufixul diminutival -iță); Ispas (reprezintă numele popular al sărbătorii „Înălțarea Domnului”); Ivan (provenit prin filieră slavă de la Ioan); Mihai (un nume biblic); Oancea (provine de la (I)oana/ (I)oan cu sufixul -cea); Petrache (de la Petru, nume calendaristic, cu sufixul -achi/aki prin filieră greacă sau bulgară) și Zaharia (din ebraicul Zekarjah). Acestor nume li se adaugă unul din cele trei nume netradiționale satului: Tănase (provenit din Atanasie, nume calendaristic, venit prin filieră slavă)¹⁹⁷.

În toponime și-ar putea avea originea următoarele nume: Ardeleanu (de la toponimul Ardeal + sufixul -eanu); Bădin (de la Bădinești)¹⁹⁸, sau mai degrabă acest nume poate să aibă rădăcini în apelativul *bade*, termen vechi românesc de respect amical față de o persoană în vârstă, atestat ca nume de persoană încă din secolul al XV-lea¹⁹⁹; Bănescu (de la Bănești); Petroșanu (de la toponimul Petroșani)²⁰⁰. Asupra acestor ultime două nume avem o oarecare rezervă în privința interpretării standardizate a originii numelor. Spre exemplu, ne întrebăm de ce numele Petroșanu nu ar putea proveni de la piatră. Localitatea Săgeata este așezată oarecum la poalele munților, având legături istorice de ordin economico-financiar cu zona muntoasă

¹⁹⁷ Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 299–444; N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei, 1963, p. 174.

¹⁹⁸ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 52.

¹⁹⁹ N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 186.

²⁰⁰ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 35–364.

(cu piatră) a județului, unii munteni venind aici cu diverse interese sau, foarte rar, chiar stabilindu-se aici. (Cunoscuta localitate Petroșani din Depresiunea Jiului este foarte departe de localitatea Săgeata pentru a avea o anume legătură cu aceasta, ea căpătând relevanță industrială după anii 1950, iar sensul „migrator” ar fi putut fi din Săgeata spre Petroșani și nu invers). Suspiciunea există și în privința numelui Bănescu, în zona Buzăului neexistând o localitate relevantă cu numele Bănești. Astfel, ne întrebăm de ce acest nume nu ar putea proveni de la *ban*, *bănet* care ar putea da și cuvintele *bănescu*, *bănești*. (Evident, este vorba de o simplă supoziție care pornește și de la faptul că una din familiile reprezentative Bănescu din Săgeata avea o stare materială bună).

Câteva nume ale localității își au origini în ocupații sau în funcții străvechi: Banu, (poate proveni de la *ban* – monedă, ori de la funcția de Ban – Banul Craiovei)²⁰¹; Ceauș (funcționar în Țările Române cu atribuții diverse/comandant cu grad mic în armată); Popa (de la preot, denumit popular popă); Mazălu (nume netradițional în localitate, își poate avea originea în următoarele accepțiuni: 1. *mazil* – persoană care aparține unui corp de cavalerie din boieri rămași fără slujbă; 2. mic boier de țară; 3. răzeș desemnat cu încasarea birurilor/vătășel în slujba boierilor)²⁰². Nume cu origini în statutul social sau material sunt Burlacu (reprezentând denumirea populară a unui celibatar), Șerban (de la șerb, cu sufixul –an)²⁰³. Unele nume își găsesc originea în temperamentul uman: Buleandă (ar însemna un om fără energie). În zonă, termenul *buleandă* este folosit pentru a desemna în sens ușor peiorativ unele piese vestimentare relativ uzate (la singular și la plural). Zăbavă (provine de la *a zăbovi*); Zburlan (uneori, în rostire *Sburlan*) și-ar găsi proveniența în (a se) *sburli*, variantă a lui *zbârli*)²⁰⁴.

Nume care își au originea în felul de a fi sau în starea omului sunt: Albu (alb, adjectiv conform latinescului *Alba*, *Albinus*, reprezentând nume de persoană), Lungu (de la lung, lungan/înalt). În cazul de față, reprezentanții acestui ultim nume chiar se remarcă prin statura lor înaltă, uneori chiar

²⁰¹ Banu este un nume frecvent în onomastica românească și a țărilor vecine. Are origini în dregătorie, după titlul dregătoriei din Ungaria extinsă ca marchizat de graniță (*banat*) în țările vecine, Banatul de Maciva, Banatul de Severin, Bosniei, Bulgariei, de Vidin. Banul/Banatul de Severin alipit trecător de Ungaria în anul 1330, a devenit prototip pentru Banul de Craiova. Dregătoria de ban la unguri a fost preluată de la avari. Turcul – avarul *baian* are sensul de bogat, nobil, termen preluat de turanici de la perși, după B.P. Hasdeu (N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 189–190).

²⁰² Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 47–296; N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 189–190.

²⁰³ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 89, 433.

²⁰⁴ *Ibidem*, p. 66, 408, 490.

zveltă (Stelian Lungu, Grigore Lungu, Gheorghe Lungu, poreclit Roiban), Mușat (însemnând frumos în vorbirea veche)²⁰⁵.

Sunt nume de familie care își au originile în cuvinte care exprimă mângâiere, sentimente de afecțiune sau de alintare (hipocoristice)²⁰⁶: Ghiță (hipocoristic, al lui Gheorghită); Sandu (hipocoristic al lui Alexandru); State (hipocoristic al lui Eustatie)²⁰⁷.

Unele nume de familie sunt desemnate prin numele unor pești: Baboi (baboi, pește mic) și Calcan (pește de mare)²⁰⁸. Referitor la primul nume, este de menționat că în zona localității se află lacul Costeului²⁰⁹, bogat în pește mic – baboi; în plus, satul este așezat pe malul stâng al râului Buzău, în care se pescuia, destul de frecvent, și baboi. Asupra celui de-al doilea nume (purtaș și de autorul studiului de față), există și accepțiunea zidului orb din partea din spate a unei clădiri²¹⁰. Conform „legendei” familiale, numele Calcan, provine de la pește, neamul Calcanilor venind aici din zonele cu apă ale Jirlăului și Brăilei (după spusele bunicului nostru Nicolae N. Calcan, n. 1880). Arealul de baștină al neamului este zona Brăila-Constanța, de unde a migrat mai apoi și în alte zone (București, Ploiești, Târgoviște etc.).

Numele unei familii destul de ramificate în localitate este împrumutat din denumirea unui obiect de uz casnic: Ciurea, de la *ciur*, cu sufixul -ea²¹¹. Un alt nume de familie cu frecvență mare în localitate pare a fi împrumutat de la numele unei plante: Boacă (un fel de nap care seamănă cu guliile)²¹². Numele Florea, provine de la floare cu sufixul -(e)a²¹³. Numele Bița, poate fi o prescurtare de la Bădiț, sau să aibă o proveniență în bulgarul Bitsa; a fost și prenume de femeie²¹⁴. Ichim reprezintă o variantă a lui Ioachim (ar putea proveni și de la toponimul Ichim)²¹⁵. Negoită (provine din Ne(a)go(i)e cu sufixul diminutival -iță)²¹⁶. Oprea, un neam mare cu mai multe ramificații în

²⁰⁵ *Ibidem*, p. 24, 284, 321; N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 180.

²⁰⁶ Academia Română, Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul explicativ al limbii române*, (DEX), București, Editura Academiei, Întreprinderea Tipografică Sibiu, 1975, p. 402.

²⁰⁷ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 222, 423, 465.

²⁰⁸ *Ibidem*, p. 42, 95.

²⁰⁹ Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata ...*, p. 399–407.

²¹⁰ Academia Română, Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul explicativ al limbii române ...*, p. 110.

²¹¹ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 132.

²¹² *Ibidem*, p. 66.

²¹³ *Ibidem*, p. 203.

²¹⁴ *Ibidem*, p. 65; N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 264–266.

²¹⁵ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 254.

²¹⁶ *Ibidem*, p. 329.

localitate (provine din cuvântul *opri*, cu sufixul -ea). Verbul a opri s-a format în limba română și cu semnificația de invocare, în sensul de a fi ultimul copil dorit al unei femei/familii²¹⁷. Scîrlet/Scârlet (are proveniență în Scarlat, cu origini în latinescul medieval *scarlatum*, „catifea roșie”, italianul *scarletta*, neogrecul *scarlaton*, turcescul *iskerlet*, „stofă (sau numai culoare) stacojie”. Este un antroponim grec, echivalat cu apuseanul Carol, adus la noi după anul 1600. Posedă aferențele Cărlat, Scârlet, Scherlet, Cherlești, Scîrlet)²¹⁸.

Dacă până acum am încercat să observăm proveniența etimologică a numelor de familie, interesantă ni se pare a fi de observat și filiera de proveniență sub raportul zonelor geografice a numelor de familie din localitatea Săgeata, care este situată în partea central-sud-estică a țării. După cum se știe, fiecare parte a țării a suferit influențele țărilor/popoarelor cu care s-a învecinat. Așa cum în nordul țării (Maramureș și Bucovina) s-a resimțit influența ucrainiană²¹⁹, în partea de vest, cea a ungarilor, în partea răsăriteană, influența rușilor²²⁰, în partea sudică a țării s-a resimțit influența bulgarilor. Astfel, în Săgeata sunt următoarele influențe ale slavilor bulgari în numele de familie: Anton (conform bulgărescului Anton); Chirilă; Drăgan (din slavul Dragan); Dobre (din slavul Dobre, bun); Dobrin (din slavul Dobrin); Dincă (din bulgărescul Dinka); Ivan; Mirea (din rusul Mir, care înseamnă pace, cu sufixul -ea); Neacșu (de la Neagu, constituind o prescurtare din slavul/bulgarul Nego/mir, construcție cu sufixul -șu, ori variantă masculinizată al lui -șa); Stanciu (din bulgarul Stanco); Stancu (din bulgarul/polonezul Stanko, ori italianul Sanco); Voinea (din bulgarul voina, care înseamnă război + sufixul -ea)²²¹. Astfel, cel puțin 20,3% (sau 22,2%, dacă luăm exclusiv ca slavă filiera numelui Stancu) din numele de familie ale acestei localități sunt de origine slavă, venite prin filieră bulgară.

Influența sud slavă este consolidată de numele slave venite prin filieră

²¹⁷ N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 328–329.

²¹⁸ *Ibidem*, p. 367.

²¹⁹ Oliviu Felecan, *Romanian-Ukrainian Connections in the Anthroponymy of the Northwestern Part of Romania*, în *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact, Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences, August 17–22 2008, York University, Toronto, Canada, 2009*, p. 399, <http://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/handle/10315/2901>; https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3973/icos23_399.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat în data de 3 septembrie 2019.

²²⁰ O. Felecan, *A Diachronic Excursion into the Anthroponymy of Eastern Romania*, în *Philologica Jassyensia, an VI, nr. 1 (11)*, Iași, Alfa, 2010, p. 74, http://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VI_1_Felecan.pdf, accesat în data de 11 septembrie 2019.

²²¹ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 32–489; N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 332.

greacă, precum: Anghel, Ene (de la grecul Iani), Enciu (nume netradițional localității Săgeata, similar cu Ene), Manole (de la grecul Manoli) și Petrache²²². Această influență reprezintă 7,4% (sau 9,2% dacă se ia în considerare influența exclusiv slavă a numelui Petrache).

Deși nu ne-am propus o analiză asupra numelor de persoane din localitatea Săgeata, considerăm utile câteva constatări sumare. Prenumele utilizate în localitatea Săgeata sunt specifice, ca și numele de familie, mediului zonal românesc. Ele au fost supuse procesului de înnoire și modernizare a timpului. În perioadele mai vechi, predominau cele cu un iz arhaic. Astfel, pe monumentele funerare ale Cimitirului Vechi apar scrise cu litere chirilice prenume ca: Apostu, Dragu, Dobrița, Maria, Nichifor, Neculaiu, Stanciu. La sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, se observă prelungirea tradiționalului, pe monumentele funerare fiind înscrise prenume cu un oarecare iz arhaic: Casandra, Caliopa, Eufrosina, Dumitru, Leanca, Manda, Manolache, Neagu, Pahone, Simion, Șița, Smaranda, Vlad, Voica etc. La jumătatea secolului al XX-lea, cele mai uzuale nume de persoane erau cele clasice: Ana, Alexandra, Constantin, Elena, Gheorghe, Ion, Maria, Nicolae, cu diminutivele aferente, pentru vorbirea curentă. Spre sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, se constată, ca peste tot, utilizarea alături de prenumele tradiționale și a unora noi, precum: Adrian/a, Angela, Cristian, Dorina, Eugen, Gabriel/a, Sorin, Emanuel etc. cu diminutivele respective.

Dacă în privința numelor de familie din Săgeata se constată perpetuarea tradițională a acestora, în privința prenumelor, procesul de adaptare, transformare și modernizare este evident, tradiționalul și noul realizând un clivaj ușor sesizabil. Un anume conservatorism persistă, totuși, în păstrarea numelor din localitate. Un aspect al acestuia, cu valoare educativă și de respect, îl constituie și acordarea numelor unor eroi ai localității tuturor străzilor din sat²²³.

²²² Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 31–369.

²²³ Vezi Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Facultatea de Litere, Centrul de Onomastică, *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262. Textul este integrat în lucrarea de față.

3. Epitafuri din cimitirele localității Săgeata

Epitafurile exprimând elogiul defunctului, ori o anumită sentință morală²²⁴, măreția și simplitatea oamenilor²²⁵, cu orizonturi în „străfundurile culturii populare”²²⁶, cuprinzând durerea, deznădejdea, resemnarea, înțelepciunea etc. sunt prezente și în cimitirele localității Săgeata. Cronologic, aceste epitafuri încep în anul 1892, continuând și în prezent.

Din punctul de vedere al mesajului înscris, ele se caracterizează, ca și în alte părți²²⁷, printr-o mare diversitate. Împreună cu simbolistica monumentelor aferente, epitafurile se pot metamorfoza într-un univers reprezentational complex și criptic cu viabilitate perpetuă. Pornind de la percepția generică a spațiului național în care „una din temele majore care se subsumează istoriei simblice este și ceremonialul religios și secular”²²⁸, putem găsi astfel de similitudini și în microclimatul reprezentational al lumii satelor. Și aici, îngemănarea simbol, mesaj, divinitate, religiozitate produce neîndoielnic concretizări în comportamentul atitudinal al posterității.

Mormântul, ca loc de reculegere sau chiar de pelerinaj, a reprezentat dintotdeauna și un simbol al venerației față de un personaj, atitudini ori fapte. Nu trebuie uitat că tradițiile de doliu „constituie probabil cel mai conservator aspect al conștiinței umane”²²⁹. Atunci când monumentului funerar i se asociază și un text cu valoare de mesaj, impactul emoțional nu poate fi neglijat, putând conduce la câștigarea unui respect cu valențe profunde.

Aducând în atenție cel mai vechi epitaf al localității, constatăm că el se integrează categoriei mesajelor de avertizare pentru cei rămași în viață și care devin veritabile apeluri la înțelepciune și cumpătate: „La piatra ce învelește al meu trist jalnic mormânt, trecător te rog oprește și cetește cine sunt, căci ca tine am fost în lume și cu voi am petrecut, dar vai căci moartea ne-a

²²⁴ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediura Unvers Enciclopedic, București, 2016, p. 389.

²²⁵ [Roxana Mihalcea], *Crucile de la Săpânța: „Orice cuvinte ai alege, în fața morții doar culoarea va dăinui...”, 2018, <http://allcafe.ro/blog/crucile-de-la-sapanta-orice-cuvinte-ai-alege-in-fata-mortii-doar-culoarea-va-dainui/>, accesat în data de 15 aprilie 2019.*

²²⁶ L.-V. Lefter, „Prefață”, în *Crucile de la Săpânța. O colecție de epitafuri din veselul cimitir maramureșean, culese și comentate de Roxana MIHALCEA*, București, ALL, 2017, p. 9, <https://www.libris.ro/crucile-de-la-sapanta-o-colectie-de-epitafuri-din-ALL978-606-587-515-9--p1251158.html>, accesat în data de 12 septembrie 2019.

²²⁷ Vezi Roxana Mihalcea, *Crucile de la Săpânța. O colecție de epitafuri din veselul cimitir maramureșean*, București, ALL, 2017.

²²⁸ Andrei Pippidi, *Despre statui și morminte. Pentru o teorie a istoriei simbolice*, Iași, Polirom, 2000, p. 8.

²²⁹ *Ibidem*, p. 12.

despărțit de averi de vanitate, și ori ce a iubit pe pământ muritorul, se desparte când se închide în mormânt, 1892²³⁰. Acest mesaj este cu atât mai relevant, lăsând la o parte vechimea acestuia, cu cât el aparține unui personaj al unei familii de vază în trecutul localității. Pe de altă parte, poziționarea monumentului funerar în spațiul simbolic în care tradiția populară fixează locul primei biserici din lemn a localității, îi sporește valoarea. Într-un alt context temporal și geografic, dar în același registru ideatic, subliniind semnificația amplasării monumentelor, Andrei Pippidi nota: „Însuși faptul de a fi înmormântat lângă regi, trebuie să fi fost considerat un mare privilegiu”²³¹.

Tendența mesajelor cu rol de autocenzurare comportamentală este continuată cu variațiuni: „Din liniștea eternă,/ A Domnului Prea Sfânt, /Privesc la voi ce plângeți,/ La tristul meu mormânt./ Eu vă înțeleg durerea/ Și chinurile grele/ Ce v-au adus pe lume/ Sfârșitul vieții mele,/ Fiți liniștiți nu plângeți,/ Timpul va veni când/ Și voi cei din viață/ Aici vă veți opri”²³². Alte epitafuri sunt adevărate zicale pline de înțelepciune „cântate” în versuri: „Ca o floare ce se trece/ Este omul pe pământ/ Astăzi cântă și petrece/ Măine zace în mormânt”²³³. Alteori este punctat regretul despărțirii de viață: „N-am vrut să plec de lângă voi/ Să trec în neființă/ Mi-aș fi dorit să mai trăiesc/ Dar n-a fost cu puțință”²³⁴. Mai multe epitafuri reprezintă un veritabil apel al celor plecați de aducere aminte pentru cei rămași, copiii, rudele, prietenii: „De voi ca și de viață/ Ne-am despărțit murind,/ Iar voi copiii/ Să nu ne uitați nicicând”²³⁵; „De voi ca și de viață/ Ne-am despărțit murind/ Gândiți-vă la noi/ Măcar din când în când”²³⁶; „Acum ne odihnim pe veci sub lespeda de piatră,/ Copii, voi nu uitați de mamă și de tată”²³⁷.

Zădărnicia vieții și resemnarea în fața morții sunt surprinse într-un mesaj repetitiv, cu mici variațiuni: „Am muncit pe acest pământ/ Pentru-o

²³⁰ Monument funerar pentru Manolache Zburlan, Cimitirul Vechi, Săgeata, 1892.

²³¹ Andrei Pippidi, *op. cit.*, p. 14.

²³² Monument funerar pentru Ardeleanu Drăguța, Cimitirul Nou, Săgeata [1994]. Întrucât, de regulă, pe monumentele funerare nu este indicat anul realizării acestuia, ori cel al înscrierii epitafului, pentru a avea o orientare în timp, am luat ca referință anul decesului persoanei cărei îi este dedicat monumentul, an pe care l-am scris în paranteze drepte.

²³³ Monument funerar pentru Ionel Mușat, Cimitirul Vechi, Săgeata [1985].

²³⁴ Monument funerar pentru Ciurea N. Nicolae și Ciurea Maria, Cimitirul Vechi, Săgeata [2009].

²³⁵ Monument funerar pentru Banu Nicolae și Banu Dumitra, Cimitirul Nou, Săgeata [1994].

²³⁶ Monument funerar pentru Ciurea Nicolae și Ciurea Șița, Cimitirul Vechi, Săgeata [1980].

²³⁷ Monument funerar pentru Neacșu C. Neacșu Erou și Neacșu N. Maria, Cimitirul Vechi, Săgeata [1984]. Acest text se găsește și pe monumentele aparținând familiilor Ioniță C. Constantin Erou și Ioniță C. Elisabeta [2008]; Zaharia Ștefan și Zaharia Maria [1992]; Ioniță Aurel și Ioniță Victoria [1986], aflate în același cimitir.

cruce și-un mormânt”²³⁸; „Am muncit o viață întreagă pe acest pământ/ Și mi-am găsit liniștea în acest mormânt”²³⁹; „Cât am muncit pe acest pământ,/ M-am ales cu un singur mormânt”²⁴⁰.

Sunt epitafuri care reprezintă mesaje de durere ale pământenilor față de persoana dispărută, un fel de scrisori, ori răvașe adresate celui drag, cu un grad accentuat al compoziției proprii: „Lacrimile pică pe mormântul tău. Nu te vom uita niciodată”²⁴¹; „Dragă Nelu, moartea fulgerătoare te-a smuls din mijlocul nostru la cei mai frumoși ani ai tăi, 27 ani. În veci nu te vom uita. Mama, tata, frați și surori”²⁴²; „Dragul nostru Vasilică, moartea fulgerătoare te-a smuls din mijlocul nostru la cei mai frumoși ani ai tăi 23, în veci nu te vom uita. [...] Lacrimile pică pe mormântul tău”²⁴³; „Iubita noastră mamă și soție, Nu te vom uita niciodată. Nicolae și copiii”²⁴⁴; „Ne-ați fost prea scumpi în viață,/ Prin moarte ne-ați lăsat,/ O rană adâncă în suflet/ Ce nu-i de vindecat”²⁴⁵.

Câteodată apare regretul de părăsire a vieții: „Am fost dar am plecat lăsând în urma mea /Un fiu iubit,/ Colegi și rude dragi”²⁴⁶, iar alteori, în antiteză, apare un mesaj de îmbărbătare, cu iz filosofic (în numele unui copil în vârstă de 9 ani): „Eu nu am murit,/ M-am ridicat la stele./ Dacă m-ați iubit,/ Priviți cu drag la ele”²⁴⁷.

Mesajele de regret ale apropiaților, de dragoste și afecțiune față de cei dispăruți sunt frecvente: „Ai plecat la 35 de ani. În veci nu te vom uita”²⁴⁸; „Fulgerător tu ai plecat,/ Durere-n suflet ne-ai lăsat”²⁴⁹; „Îndurerați vom plânge/ Părinții noștri dragi și scumpi”²⁵⁰; „Și oricât va trece timpul,/ Noi nu-ți vom uita,/ Nici chipul, nici glasul”²⁵¹; „Adâncă e durerea,/ Și lacrimi

²³⁸ Monument funerar pentru Mazălu Constantin și Mazălu Aurica, Cimitirul Vechi, Săgeata [2008]. Acest mesaj l-am întâlnit și pe alte trei monumente din Cimitirul Nou.

²³⁹ Monument funerar pentru Scîrlet D. Vasile și Scîrlet D. Floarea, Cimitirul Vechi, Săgeata [1944-?]. Monumentul nu conține anul decesului celor cărora le aparține.

²⁴⁰ Monument funerar pentru familia Nicu C. Sandu, Cimitirul Vechi, Săgeata [2019].

²⁴¹ Monument funerar pentru Ciurea Ionela, Cimitirul Vechi, Săgeata [1997].

²⁴² Monument funerar pentru Scîrlet Ion, Cimitirul Nou, Săgeata [1973].

²⁴³ Monument funerar pentru Mirea Vasilică, Cimitirul Vechi, Săgeata 1986.

²⁴⁴ Monument funerar pentru Ivan Radu Nicolae și Ivan Radu Ioana, Cimitirul Vechi, Săgeata [1996].

²⁴⁵ Monument funerar pentru Ioniță D-tru și Ioniță Maria, Cimitirul Vechi, Săgeata [1976].

²⁴⁶ Monument funerar pentru Neculai Sandu Ioniță, Cimitirul Vechi, Săgeata [1984].

²⁴⁷ Monument funerar pentru Șerban Ionuț Georgian, Cimitirul Nou, Săgeata [2012].

²⁴⁸ Monument funerar pentru Albu N. Vasile, Cimitirul Vechi, Săgeata [1996].

²⁴⁹ Monument funerar pentru Șerban St. Gheorghe, Cimitirul Nou, Săgeata [2003].

²⁵⁰ Monument funerar pentru Stancu Dumitru și Ioana, Cimitirul Nou, Săgeata [1991].

²⁵¹ Monument funerar pentru Dedu Aurica, Cimitirul Vechi, Săgeata [1991].

curg mereu,/ Te vom păstra în suflet,/ Te vom iubi mereu”²⁵²; „Un suflet bun ce tu ai fost,/ Te-ai dus și nu te-ai mai întors,/ Și ne-ai lăsat pe noi plângând,/ O rană-n suflet și în gând”²⁵³; „Regrete eterne din partea celor dragi”²⁵⁴; „Veți rămâne veșnic în sufletele noastre”²⁵⁵; „Veți fi mereu în inimile noastre”²⁵⁶; „Iubirea din sufletele noastre,/ Să aducă pacea în sufletele voastre”²⁵⁷. Consemnăm și existența unor mesaje pentru cei care s-au stins subit, precum: „Tată, ai plecat din lumea asta/ Fără a spune un cuvânt/ Ne-ai lăsat durere-n suflet/ Cât trăim pe acest pământ”²⁵⁸.

Cu valoare singulară se află un epitaf compus din două strofe, cea dintâi cu valoare de rugăciune, iar cea de a doua cu iz de poezie personalizată, dedicată dispărutei: „Sfântă Fecioară Născătoare de Dumnezeu/ Roagă pe Fiul Tău și Dumnezeul nostru/ Să ierte păcatele și să odihnească cu sfinții/ Sufletul adormitei Tale Floarea”; „O ființă minunată/ De Dumnezeu dată/ Blândă și cu suflet mare/ Și o mamă iubitoare/ Ce-a purtat nume de floare”²⁵⁹.

Sunt epitafuri care conțin mesaje filosofice, concretizate în expresii celebre, cu valoare de principiu, ori versuri care ar concretiza concepția despre rostul vieții, mai ales dacă vorbim de monumente funerare ridicate în timpul vieții, în care viețuitorii și-au gravat pe monumentele lor mesajele, precum aceste două exemple: „Nimic fără Dumnezeu”²⁶⁰ și „Sufletul e o taină,/ Viața e un vis,/ Și sufletelor blânde/ Cerul e deschis!”²⁶¹

Destul de numeroase sunt acele epitafuri care conțin mesaje neutre/ste-reotipe: „Veșnică amintire”²⁶², „Veșnica lor pomenire”²⁶³ sau cele de eternă și pioasă amintire a celor dragi față de cei plecați: „Veșnică amintire scumpilor

²⁵² Monument funerar pentru Zaharia Ion, Cimitirul Nou, Săgeata [2018].

²⁵³ Monumente funerare pentru Stancu Gabriela-Daniela și Mircea Sorinel Gabriel, Cimitirul Nou, Săgeata [2013].

²⁵⁴ Monument funerar pentru Stancu Gh. Nicolae, Cimitirul Nou, Săgeata [1995].

²⁵⁵ Monument funerar pentru Oprea Nicolae și Oprea Maria, Cimitirul Nou, Săgeata [2015].

²⁵⁶ Monument funerar pentru Nicolae și Maria Albu, Cimitirul Nou, Săgeata [f. a.].

²⁵⁷ Monument funerar pentru Popa St. Georgică și Popa G. Gabriel, Cimitirul Nou, Săgeata [2008].

²⁵⁸ Monument funerar pentru Vasile R. Calcan, Cimitirul Vechi, Săgeata [2023].

²⁵⁹ Monument funerar pentru Enciu Floarea, Cimitirul Vechi, Săgeata [2013].

²⁶⁰ Monument funerar pentru Manole Vasile și Manole Sofica, Cimitirul Vechi, Săgeata [2015!].

²⁶¹ Monument funerar pentru State Neculai și State Stela, Cimitirul Vechi, Săgeata [2015!].

²⁶² Monument funerar pentru Toma Aurica, Cimitirul Vechi, Săgeata [2009]. Mesajul se repetă pe mai multe monumente.

²⁶³ Monument funerar pentru Neacșu Gheorghe, Cimitirul Vechi, Săgeata [f.a.].

noștri soț și părinți”²⁶⁴; „În veci veți rămâne neuitați. Omagiu pios din partea întregii familii”²⁶⁵; „Eternă amintire scumpei noastre mame” etc.²⁶⁶

Epitafurile din cimitirele localității Săgeata sunt scrise prin incizare/cioplire în materialul din care este confecționat monumentul respectiv: piatră cioplită, ciment mozaicat, cu plăci încastrate de marmură pentru scris și cu decorații vegetale, iar mai nou marmură, fier forjat (în ceea ce am putea numi excepții). Epitafurile și înscrisurile sunt însoțite adesea de decorațiuni diferite. Cel mai adesea există o varietate de modele de imagini hagiografice: Mântuitorul, Fecioara, Sf. Filoftea în costum tradițional colorat de țărancă²⁶⁷, Crucea sculptată în piatră (altorelief) sau în marmură, sfinți (integrați în cerc, cu veșmintele pictate multicolor), chenare, îngerăși sculptați în marmură, flori (lalea, trandafir), frunze în brazi pe monumentele cu înscrisuri chirilice, ornamentații vegetale-ramuri unduite cu frunze, rozetă în cerc (pe monumentele cu înscrisuri chirilice), raze solare, soare zimțat, rozete solare, într-o mare varietate de culori (roșu, verde, galben, alb, albastru).

Prin universul mesajelor transmise (cuvinte, simboluri, monumente), aceste epitafuri constituie o parte importantă a reprezentărilor spirituale ale localității. Ele sunt o fațetă a istoriei locale și pot contribui la nivel microsocial ceea ce ar fi la nivel macro – „reconstituirea deplinei dimensiuni a trecutului”²⁶⁸.

4. Concluzii

Privind exhaustiv asupra sumarei analize pe care am întreprins-o, putem spune că numele de familie și cele de persoane din localitatea Săgeata, județul Buzău sunt specifice mediului zonal autohton românesc. Referindu-ne strict la numele de familie, sub raportul provenienței/originii, remarcăm următoarele caracteristici sumative: a) mai mult de 25% dintre acestea sunt nume cu sorginte biblică, cu origini în creștinism și cu iz religios; b) cel puțin 20% au proveniență slavă, provenind prin filiera bulgară; c) aproximativ 7% au proveniență slavă prin filieră greacă.

Faptul că mai mult de un sfert din numele de familie din localitate își găsesc orizonturile genezei în sfera religioasă ar putea ilustra gradul de

²⁶⁴ Monument funerar pentru Bănescu Nicolae și Bănescu Aneta, Cimitirul Vechi, Săgeata [1962].

²⁶⁵ Monument funerar pentru Nicolae, Maria, Constantin, Ion, Gheorghe și Ioan, Cimitirul Vechi, Săgeata [f.a.].

²⁶⁶ Monument funerar pentru Smaranda P. Ciurea și Pahone Ciurea, Cimitirul Vechi, Săgeata [1970].

²⁶⁷ Cimitirul Vechi, Săgeata, județul Buzău, cruce din piatră sculptată 1904.

²⁶⁸ Andrei Pippidi, *op. cit.*, p. 8.

religiozitate relativ accentuat (însă, neofensiv) al locuitorilor acestei localități, concretizat în respectul față de biserică, participarea la slujbele religioase, respectarea și practicarea cu meticulozitate a cutumelor și tradițiilor legate de pomenirea morților, cinstirea sărbătorilor religioase etc.

În privința epitafurilor, se remarcă varietatea mesajelor transmise. Înclinând spre accepțiunea generală că marea majoritate a acestor epitafuri sunt „prefabricate”, „gata confecționate”, ele reflectă, în esență, atașamentul colectivității din localitate față de aceste înscrisuri²⁶⁹. În registrul acestui tablou, trebuie remarcat faptul că epitafurile de tip „prefabricat” se amestecă cu mesajele originale/personale. Acestea au o compoziție mai simplă. Alte epitafuri au o adresabilitate directă, fiind elaborate în funcție de sfera spirituală/ intelectuală a celui care compune epitaful respectiv. O serie de epitafuri au fost scrise/ comandate de însăși persoanele în viață, pentru ele însele, în versuri ori cuprinzând formule, principii, concepții de viață.

Epitafurile cimitirelor din Săgeata cuprind un orizont sentimental-emotional bogat și diversificat, ce poate constitui sursa a variate direcții de investigare. Numele de familie și de persoane, precum și epitafurile din universul spiritual și identitar al acestei localități, relevă autohtonă, dialogul cultural, sensibilitatea și profunzimea trăirilor locuitorilor acestor meleaguri.

I.7. COMPLEXUL MEMORIAL AL EROILOR DIN COMUNA SĂGEATA, JUDEȚUL BUZĂU²⁷⁰

1. Introducere

Comuna Săgeata este una din comunele mari ale județului Buzău, situată la aproximativ 20 de km sud-est de orașul Buzău, în regiunea de câmpie a acestuia, la porțile Bărăganului. Reședința comunei, Săgeata și celelalte șase sate sunt înlănțuite de-a lungul malului stâng al râului Buzău. Deși în comună sunt sate menționate din secolul al XVI-lea (Găvănești), organizarea localității în comună se suprapune organizării moderne a administrației

²⁶⁹ Într-un registru diametral opus, am putea spune că acest fapt ar putea fi oarecum similar atașamentului pe care îl au oamenii față de un anume gen muzical.

²⁷⁰ Acest text a fost publicat în Gheorghe Calcan, *Complexul memorial al eroilor din Comuna Săgeata, județul Buzău*, Conferința Internațională *Istorie, Cultură și Civilizație în Europa de Sud-Est*, 28–29 aprilie 2015, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, <http://antim.md/stiri/267-conferinta-internationala-istorie-cultura-si-civilizatie-in-europa-de-sud-est-28-29-aprilie-2015>. Volum în format PDF. Părți ale acestui text pot fi citite și în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 349, 539–542, 548–561.

românești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna apare ca structură administrativă cu o evoluție economico-socială dinamică²⁷¹. Localitățile comunei sunt următoarele (în ordinea așezării pe cursul râului): Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița²⁷². Aproape toate au monumente de cinstire a eroilor.

2. Complexul memorial al eroilor din localitatea Săgeata

Reședința comunei se remarcă printr-un armonios complex memorial. Acesta este așezat într-o poziție privilegiată, frontală a perimetrului bisericii, înălțată în anul 1873, cu vedere la șoseaua principală. Acest complex memorial se compune din trei elemente: 1. Monumentul dedicat eroilor din războiul pentru reîntregirea neamului, 1916–1919; 2. Ansamblul de cruci al eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial; 3. Monumentul eroilor Revoluției din decembrie 1989.

Monumentul Primului Război Mondial s-a realizat în contextul înălțării în întreaga țară a unor monumente dedicate omagierii întregitorilor de neam²⁷³. El s-a ridicat prin subscripție publică, eforturile edificării lui întinzându-se pe o perioadă de aproximativ 15 ani. Înfațișarea lui este cu totul deosebită pentru o localitate rurală și este opera celebrului sculptor Ion Jalea. Monumentul reprezintă un soldat fandat în poziție de atac cu baioneta la armă amplasat pe un soclu înalt. Privirea și concentrarea soldatului transmit privitorului încordarea, dârzenia și energia acelor momente atât de speciale. El este o dovadă a eroismului care a caracterizat soldatul român în operațiunile Primului Război Mondial. Statuia, rond-bosse, din bronz este amplasată pe un soclu înalt în formă de paralelipiped dreptunghic din piatră de bună calitate. Acest soclu care are gravate la bază însemnele armatei este așezat la rândul său pe

²⁷¹ Vezi B. Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1892, p. 432–433.

²⁷² Vezi Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010. Vezi și Gheorghe Calcan, *Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău*, în „Numele și numirea”, *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, Ediția I: *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Editor: Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 399–407.

²⁷³ Vezi Eugen Stănescu, Mircea Cosma, Gavriil Preda, Iulia Stănescu, *Jertfele prahovenilor. Monumentele recunoștinței*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Cuvânt-înainte Gheorghe Calcan, Ploiești, Karta Graphic, 2013. Vezi și Gheorghe Calcan, *Mărturii ale eroismului prahovean din timpul primului război mondial reflectate în presa din orașul Ploiești*, în *Anuar*, nr. VII, Fundația pentru Istoria Prahovei, Societatea de Științe Istorice, Filiala Prahova, Arhivele Statului, Filiala Prahova, Ploiești, Silex, 1995, p. 97–99.

un postament din piatră de aceeași calitate, format din trei rânduri de trepte. Cele două rânduri de brâuri ale soclului, mai lat în partea superioară și mai îngust în cea inferioară, așezate aproape simetric, îi sporesc eleganța. Soclul este placat pe toate cele patru fețe cu plăci de marmură, pe două dintre ele fiind înscrise numele eroilor săgețeni. Medalionul central conține dedicația: „Eroilor din Comuna Săgeata, 1916–1919, căzuți pe Câmpul de onoare pentru întregirea neamului și slava sfintei noastre biserici”. Medalionul din spate conține datele înălțării acestuia: Acest monument s-a ridicat în anul 1934, în zilele binecredinciosului nostru Domn Carol al II-lea, din mila lui Dumnezeu Rege a toată Țara Românească, episcop al Eparhiei fiind Ghenadie Niculescu, ministru de Interne fiind I. Inculeț, ministrul Instrucțiunii și Cultelor fiind C. Tegăneanu, prin sânguința următorului comitet: președinte maior Mihail V. Gheorghiu, vicepreședinte preotul C.N. Efrimescu” și a celor 22 de membri, fruntași ai satului. De reținut că maiorul Gheorghiu se bucura de mare apreciere în sat, distingându-se în luptele războiului de întregire, în prezent strada centrală a localității purtându-i numele. Monumentul a fost turnat la București și are o înălțime de 5,5 metri. El a fost considerat „unul dintre cele mai mărețe din județ”²⁷⁴.

Cu ocazia inaugurării acestui monument, Dumitru Bălănescu a realizat o foarte frumoasă broșură de prezentare a localității, a profilului ei psihologic, a activităților economice, juridice, politice și spirituale, sub titlul *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*²⁷⁵. Pagina de gardă a broșurii conține o dedicație pentru eroii săgețeni, realizată în cuvinte extrem de calde, emoționante care sunt dovada harului unui autor talentat și fiorul patriotic al unei epoci care a realizat unitatea națională a neamului românesc:

„Pentru voi, Eroi Săgețeni, povestea satului pe care l-ați iubit și cu a cărui icoană ați murit în suflet, având reflectată în ea însăși icoana cea mare și sfântă a Patriei.

– Glorie vouă ce ați luptat pentru a neamului întregire și prin luptă ați înălțat stindardul de înfrățire.

– Glorie vouă ce în plin avânt v-ați svârlit peste hotar și ați desrobit pământul sfânt de hoardele barbare.

– Glorie vouă ce ați căzut cu fruntea spre lumină.

– Eroi ce v-ați jertfit, un neam întreg vi se închină”²⁷⁶.

Cuvintele frumoase, de sinceră omagiere prezentate în această broșură la

²⁷⁴ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 19.

²⁷⁵ *Ibidem*, p. 1–24. Acest text este integrat în partea de început a lucrării de față.

²⁷⁶ *Ibidem*.

adresa eroilor români rămân o elocventă apreciere a recunoștinței pe care epoca respectivă a avut-o față de cei care s-au jertfit pentru mărirea patriei²⁷⁷.

Ne amintim din copilărie povestirile bunicului despre teribila înclăștare de la Mărășești din vara anului 1917; el relata cum gloanțele le șuierau militarilor cu repeziciune și ca mulțimea picăturilor de ploaie pe lângă urechi, despre curajul soldaților care în momentele lor de răgaz săpau tranșee și se luptau cu mizeria, păduchii și neodihna. Ne amintim de rănile și de alicele pe care corpul lor încă le mai păstrau, de întrunirile lor, ale veteranilor (Nicolae N. Calcan, „Taica” Dobre, Nica Pană, Incu Oancea, „Invalidul” ș.a.)²⁷⁸ la un păhăruș de țuică pentru depănarea amintirilor. În întâlnirile spontane, seara sau în zi de sărbătoare, copiii satului puteau de asemenea auzi poveștile participanților la cel de-Al Doilea Război Mondial, teribilele bătălii de la Cotul Donului, de la Odesa sau cele din Vest, din munții Cehoslovaciei.

Monumentul dedicat eroilor țării jertfiți în luna decembrie 1989 pentru înlăturarea regimului comunist este o frumoasă cruce zveltă, realizată din marmură albă. Crucea este prinsă într-un soclu placat cu marmură. Monumentul are aplicate în partea centrală două medalioane de marmură roz. Primul medalion poartă inscripția: „În memoria eroilor revoluției din decembrie 1989, Savigny – Săgeata”. Cel de-al doilea medalion, așezat dedesubt, are gravat un motiv floral ondulat, ca gest al recunoștinței. Crucea a fost ridicată prin strădaniile Asociației de Înfrățire Savigny-sur-Orge – Săgeata²⁷⁹.

²⁷⁷ Redăm un alt fragment din aprecierile autorului citat ca o ilustrare a cinstirii eroilor căzuți pentru patrie, indiferent de momentul jertfirii lor. Citatul îl considerăm o prefațare a elogierii eroilor jertfiți în cea de a doua conflagrație mondială. „Dar recunoștința cea mai vie se cuvine celor ce la vreme de cumpănă pentru destinul acestui neam nu și-au preocupat nici sângele, nici viața, ci la chemarea lui a alergat cu conștiința îndeplinirii unei sfinte datorii. Aceștia sunt eroii, oamenii care prin devotamentul lor, prin abnegația de care au dat dovadă s-au ridicat deasupra măruntelor noastre preocupări... Trăim prin ei... ne bucurăm de roadele supremului lor sacrificiu... Ei, acești eroi pe meleagurile depărtate pe unde îi purta destinul lor amar și măreț în umezeala tranșeelor, în vâltoarea încăierărilor, în înclăștarea cernită a morții etc. purtau în credința lor icoana scumpă a satului, cu toți cei dragi ai lui. Și-n clipa supremă, când treceau hotarele vieții o aveau încă în pleoapele înrăurate de durere... Ne bucurăm de o moștenire plătită scump, cu tribut de carne și de sânge... Datori suntem să simbolizăm în marmură și în piatră purtătoare de cântec și slavă peste vremelnicii, acest tribut scump” (*Ibidem*, p. 18).

²⁷⁸ Vezi și Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 81–85, 90–91, 101–103.

²⁷⁹ Localitatea Savigny-sur-Orge din Franța s-a înfrățit cu Săgeata ca semn de solidaritate a rezistenței anticomuniste. În perioada în care regimul comunist de la București, sub pretextul sistematizării teritorial-administrative a țării, declanșase o vastă operațiune de demolare a unor sate și biserici, s-a generat o puternică replică a solidarității în Occident. Spre exemplu, mai multe localități din Franța au adoptat numele unor localități din România. Savigny-sur-Orge a ales Săgeata, pentru faptul că numele celor două localități începeau cu aceeași

3. Complexul memorial al eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial din localitatea Săgeata

Cel de al treilea element al Complexului memorial de la Săgeata îl reprezintă ansamblul de cruci dedicat celui de-Al Doilea Război Mondial. Este vorba de un număr de 60 de cruci din piatră așezate ordonat într-un perimetru distinct, înconjurat cu un gard decorativ viu. Perimetrul are formă dreptunghiulară și este alcătuit din 11 rânduri de cruci, dispuse simetric în ordinea descrescătoare a înălțimii acestora, oferind o imagine oarecum similară unui pluton militar. Crucile sunt viu colorate cu simbolistica mitologică creștină cunoscută, iar părțile laterale și spatele acestora sunt văruiți în alb, subliniind și mai mult puritatea sentimentelor pentru care acești eroi și-au jertfit viața. Crucile sunt bine întreținute prin grija familiilor și a bisericii. Aceste cruci au fost înălțate de familiile care și-au pierdut o parte din membrii lor: soți, tați, frați, bunici copii, cumnați etc. în contextul celui de-Al Doilea Război Mondial. Ele consemnează laconic: *În amintirea soțului ei; Pentru fiul ei; În amintirea fiului lor Erou; Pentru fratele Erou; P[en]tru frate și cumnatul lor; Pentru bunicii lor eroi etc.*

Conform tipicului obișnuit, crucile menționează numele eroilor, numele celor care au ridicat aceste monumente precum și unele succinte informații referitoare la cel omagiat. Deși sec, mesajul lor este emoționant, înălțător și tragic. Astfel, pe unele cruci putem citi: *Mort pentru patrie; Căzut pe câmpul de onoare; Mort la datorie; Mort pe front; Serg[en]t erou mort pent[ru] patrie; Mort la datorie pe anul 1941; În amintirea soțului ei căzut la datorie; Căzut în luptele de la Cotul Donului; Decedat în 1942 pentru patrie; Mort pe front la Dalnic; Căzut la datorie în anu[l] 1944; Dispărut în anul 1944; Erou mort în lagăr etc.* Subliniem, de asemenea, faptul că jumătate din aceste cruci au menționat cu mândrie, și am putea spune cu obstinație, titlul de EROU pentru cel omagiat, suplimentar expresiilor similare: *Căzut pe câmpul de onoare; Mort pentru patrie etc.*²⁸⁰ Acest ansamblu monumental este menționat în lucrarea dedicată monumentelor și eroilor județului Buzău²⁸¹. O privire eshaustivă asupra acestui complex monumental generează conturarea a diverse considerații.

literă. Conform aceluși diabolic plan, unele localități ale comunei ar fi trebuit să dispară. (Relativ recent, amplasamentul acestui monument a fost mutat în interiorul perimetrului aparținând bisericii).

²⁸⁰ Anexa acestui studiu va reda numele eroilor înscriși pe aceste monumente omagiale și alăturat în paranteză inscripția crucii respective.

²⁸¹ Relu Stoica, *Monumente și eroi buzoieni (1877–1878, 1913, 1916–1919, 1941–1945, 1989)*, Ediția a II-a completată, Buzău, Editgraph, 2011, p. 280.

Momentul ridicării acestor cruci este diferit, anul înălțării acestora fiind menționat uneori pe monumentul respectiv. Unele din cruci au fost ridicate la 1–2 ani de la moartea eroului, altele monumentul a fost ridicat la o perioadă mai mare, chiar de 20 de ani de la terminarea războiului, unele monumente menționând ca ani de ridicare a lor anii: 1945, 1957, 1961, 1965. În acest complex sunt și câteva cruci colective, dedicate mai multor eroi, membri ai aceleiași familii ori rude apropiate sau, ca excepție, au consemnat și numele altor membri decedați ai familiei. Două din crucile acestui complex sunt frânte în două, dar frumos păstrate și așezate în rând cu celelalte.

Majoritatea acestor monumente au scrisul conservat în condiții foarte bune și bune. Trecerea timpului, însă, intemperii și calitatea pietrei au produs o deteriorare a înscrisurilor conținute pe unele cruci. O parte din acestea sunt serios afectate, un număr de 15 cruci, ceea ce înseamnă că 25% din totalul acestora au grade diferite de deteriorare, mergând de la descifrări parțiale până la nedescifrare totală (5 cruci, 8,33%). Această situație face ca la 70 de ani de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, un număr apreciabil de cruci să aibă deja scrisul ilizibil, dând uitării numele celor jertfiți pentru idealurile naționale și chiar ale celor continentale. Se poate observa și faptul că scrisul unor cruci, situat în partea de jos a acestora, pare a fi afectat prin cimentuirea rezultată în urma acțiunii de aliniere ulterioară. Spațiul restrâns a impus ca, uneori, unele cuvinte să fie scrise cu prescurtări după criterii diverse care au mers de la uzanța general consacrată, la cea a timpului, ori a unor reguli personale. Din informațiile lapidare, incomplete ori aleatorii a modului lor de scriere (uneori este menționat doar anul ridicării crucii, altele anii de naștere și de moarte sau doar anul decesului etc.), cuprinse în inscripțiile acestor monumente, prin criteriul dictat de aleatoriu și provizorat total, constatăm și vârsta câtorva din acești eroi: 22 de ani, 23 de ani, 24 de ani, 25 de ani, 26 de ani, 37 de ani, 45 de ani. Pe aceleași criterii, putem observa și o statistică a disparițiilor acestor eroi: unul în anul 1940, șapte în anul 1941, șase în anul 1942, șase în anul 1944, doi în anul 1945, unul în anul 1947. Deși total parțiale aceste date, ne oferă o oarecare imagine a fenomenului analizat.

Lectura inscripționărilor acestor monumente evidențiază integrarea în armată a bărbaților de rând desprinși de la treburile cotidiene. Majoritatea imensă a contingentelor militare au constituit-o gradele militare inferioare, cele mai înalte grade menționate fiind un subofițer (Apostol Georgescu), trei sergenți (Constantin Ioniță, Gheorghe R. Ispas, Constandin I. Mirea) și un fruntaș (Mihalache A. Cosma).

Descifrarea inscripționării acestor monumente omagiale nu e sigură

chiar peste tot, ea reprezentând, în fond, un punct de plecare care ar părea că nu este iremediabil pierdut descifrării depline, dacă am lua în considerație discuțiile care ar putea avea loc cu urmașii acestor eroi! Investigația noastră oferă de fapt imaginea cercetării „la prima vedere” a acestui fenomen după 70 de ani de la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, realizând o fotografie a „timpului prezent”, care indubitabil va deveni un reper al incommensurabilității eterne.

Crucile care conțin fotografiile eroilor sunt foarte puține și acestea par a fi din cele mai nou ridicate, turnate din ciment cu mozaic. Este cazul subofițerului Apostol Georgescu, al sergentului Constantin Ioniță și încă una ce conține două fotografii cu imaginea la vârste diferite a eroului al cărui nume nu l-am putut descifra. Mai există o cruce care are foarte bine conturat lăcașul de amplasare a fotografiei, dar fotografia nu se păstrează, sau poate nici nu a fost amplasată.

Demn de menționat este faptul că acest complex memorial s-a realizat prin voința, cheltuiala și acțiunea sătenilor, a familiilor eroilor. Monumentele au fost „strecurate” în curtea bisericii, prin voința individuală, discretă, confesională, „scăpată” cenzurii oficiale a epocii, într-o perioadă în care glorificarea eroilor căzuți în Est era interzisă. Trebuie să spunem că după cel de-Al Doilea Război Mondial, în țară s-au ridicat puține monumente, comparativ cu acțiunea de omagiere a Primului Război Mondial, și acestea numai pentru războiul purtat în Vest, „împotriva Germaniei fasciste, alături de Uniunea Sovietică”. Spunem „scăpate” cu ghilimelele respective, întrucât biserica și Complexul Monumental al Eroilor din Săgeata se aflau chiar în fața localului de atunci al Primăriei! Geamurile acesteia erau situate față în față, la aproximativ 20 de m, și deci imposibil de presupus că oficialii nu ar fi observat „mișcările” din curtea bisericii...

Eroii comunei au fost permanent omagiați de către Biserică, în sărbătoarea Zilei Eroilor, dar și de familiile acestora. La ceas de pomenire, văduvele ori rudele eroilor jertfiți veneau, aprindeau lumina și aduceau ofrandele lor la monumentele care simbolizau persoana și amintirea celui plecat. Imaginea văduvelor cu siluetele lor subțiri, din cap până în picioare înveșmântate în negru, ușor aplecate în față, distinse și resemnate, aveau cu adevărat ceva din aerul misterios al sfinților. Ele erau încarnarea deplină a unui comportament al decenței și al resemnării. Din copilărie păstrăm referențialul chipului Ioanei Boacă, al Vetei Ioniță etc., care se strecurau precum umbrele în neantul grijilor cotidiene ale deceniilor șapte-opt ale secolului trecut.

Nu este exclus ca în acest complex să fie integrate și monumente ale eroilor din Bordușani, satul vecin, care nu avea biserică și care a făcut permanent

parohie cu Săgeata. Este posibil ca acest complex memorial să nu cuprindă monumentele tuturor eroilor localității jertfiți în teatrele de operațiuni militare ale celui de-Al Doilea Război Mondial, iar numărul acestora să fie mai mare. Recentă lucrare monografică a comunei indica, pentru primii trei ani ai conflagrației, dispariția a 65 de eroi săgețeni și a altor 24 de eroi în anii 1944–1945, ceea ce ar ridica numărul eroilor localității la 89²⁸².

Aspectul de vechime excesivă a câtorva cruci și a scrisului accentuat ilizibil al acestora ar putea conduce la aprecierea că ar putea exista una-două excepții, în sensul că în acest complex să fie integrate și unele cruci ale eroilor din Primul Război Mondial. Probabilitatea pare însă extrem de mică, întrucât eroii primei conflagrații mondiale sunt consemnați în marmura impozantului monument dedicat acestui eveniment.

4. Monumente ale eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial în celelalte sate ale comunei

Practica înălțării unor monumente omagiale în curtea bisericii pentru eroii jertfiți în războaiele țării nu este specifică numai Săgeții; ea se întâlnește și în celelalte sate ale comunei (și evident, ale țării). Astfel, în satul Dâmbroca, în jurul crucii din preajma bisericii, dedicată eroilor Primului Război Mondial sunt amplasate mai multe cruci în cinstea celor jertfiți în cea de a doua conflagrație. De asemenea, în Cimitirul Vechi al satului sunt mai multe cruci ale eroilor căzuți în timpul operațiunilor militare din anii 1941–1945, înălțate de familiile acestora, unele dintre ele conținând și fotografiile eroilor respectivi²⁸³. Situația este asemănătoare și în satul Beilic, care păstrează în fața bisericii 15 cruci ale eroilor localității. Localitatea Găvănești are amplasată în centrul satului o cruce mare și foarte frumos decorată în amintirea eroilor războiului de întregire a neamului. Eroii sunt omagiați și în satul

²⁸² Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 89–91. Lucrarea dedicată monumentelor și eroilor buzoieni menționează pentru cel de-Al Doilea Război Mondial existența unui număr de 161 de eroi la nivelul întregii comune (Relu Stoica, *op. cit.* p. 282–283). Monografia localității Dâmbroca precizează numele celor 18 eroi ai satului (Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca – Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Suceava, Accent Print, 2013, p. 325). În ceea ce ne privește, în stadiul cercetării noastre, nu putem indica o cifră exactă a celor pieriți în timpul celei de a doua conflagrații mondiale la nivelul localității (și cu atât mai puțin al comunei). Considerăm că cercetarea studiilor publicate, a documentelor arhivelor centrale ori locale trebuie minuțios coroborate cu investigațiile de la fața locului (din ce în ce mai îngreunate de trecerea timpului).

²⁸³ Vezi și Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca – Curcubeu peste timp...*, p. 240–243, 325; Relu Stoica, *op. cit.*, p. 279.

Banița. În curtea bisericii de aici se află o cruce de dimensiuni considerabile dedicată eroilor celor două războaie mondiale care este înconjurată de alte 17 cruci ale eroilor celui de-Al Doilea Război Mondial²⁸⁴.

O manieră admirabilă de omagiere a eroilor comunei este aceea de atribuire a numelui acestora străzilor din comună. Localitățile Săgeata, Beilic și Bordușani au atribuit în integralitate străzilor lor nume de eroi²⁸⁵. Numele acestora sunt inscripționate pe plăcuțele uniforme și elegant realizate prin scriere cu alb pe fond albastru.

5. Scrisori și memorii din război

Conturarea unui tablou care să surprindă cât mai mult din profunzimea, dramatismul, diversitatea dimensiunilor și a fațetelor acestei teribile încleștări umane este susținută de o serie de izvoare istorice, unele încă inedite. În rândul acestora, un loc aparte îl au scrisorile și memoriile participanților. Vom încerca să punctăm acest aspect prin două exemple din spațiul comunei Săgeata. Este vorba de scrisorile (inedite) de pe front ale lui Alexandru Bădina din satul Beilic și însemnările memorialistice ale lui Nicolae Iordache din localitatea Dâmbroca.

Alexandru Bădina s-a născut în satul Bădinești, comuna Greceanca, județul Buzău. Părinții săi au fost Gheorghe și Zenovia, țărani cu șapte copii. A exercitat profesiile de contabil, administrator/econom la Școala Normală din Buzău, perceptor în comuna Bobocu, județul Buzău. Prin anul 1932 s-a căsătorit cu Ana Dinu, fiica lui Gheorghe (numit Dascălul, datorită profesiei exercitate la biserică) și a Mariei Dinu din Beilic. S-a stabilit aici și a început să-și construiască o casă. În momentul concentrării lui în armată, prin primăvara anului 1940, casa nu era încă terminată. A avut patru copii. Nu s-a mai întors de pe front, fiind dat dispărut. Probabil a pierit în contextul luptelor de la Cotul Donului. Ultima lui scrisoare către familie este datată 17 octombrie 1942. În anul următor s-a stins și soția lui. Copiii au intrat în grija bunicilor, croindu-și fiecare destinul său: Gheorghe (Georgică), secretar al Primăriei comunei Cilibia, județul Buzău, Maria (Marieta, căsătorită Enuș,

²⁸⁴ Relu Stoica, *op. cit.*, p. 279.

²⁸⁵ Vezi Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, Facultatea de Litere, Centrul de Onomastică, *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262. Textul este integrat lucrării de față.

învățătoare la Dâmbroca și apoi la Potoceni, comuna Mărăcineni, județul Buzău; Petrică s-a căsătorit în Timișoara (Elena, cel de al patrulea copil a decedat de mic).

În colecțiile familiei²⁸⁶ se păstrează un număr de opt cărți poștale pe care Alexandru Bădina le-a expediat soției sale. Patru sunt din perioada concentrării și a pregătirii operațiunilor militare și patru din timpul acțiunilor militare ale anilor 1941–1942. Analiza acestora conduce la conturarea câtorva constatări. Cărțile poștale sunt documente deschise, supuse cenzurii organelor militare abilitate, purtând însemnarea *Văzut* din partea persoanei, ori biroului îndreptățit. Parcurgerea textului lor reconstituie traseul armatei române din etapa concentrării și a pregătirii anilor 1940–1941 și a parcurșului de dincolo de graniță din anii 1941–1942. Scrisorile din etapa de început a concentrării (1940) denotă mai mult optimism (*Eu sunt sănătos ca și tunul cu care m-am înfrățit; Sunt sănătos și binișor*), autorul adresând întrebări de amănunt despre arat, despre lucrările la casă (*Cum ai ieșit cu zidării, cu tabla lângă horn?*), despre impozit, porcei, mielușei etc., narând chiar și unele povestioare cu subiect adiacent. Cu trecerea timpului, tonalitatea s-a schimbat. În vâltoarea gloanțelor, din 1941–1942 scrisorile lui sunt mult mai sumare, uneori chiar telegrafice, iar mesajul a devenit meditativ (*nu se știe...!*) sau chiar grav (*Era cam gata, dar D-zeu ne apără pe toți*). Aproape toate cărțile poștale conțin adăugiri pe marginile lor, pe ambele fețe, pentru a câștiga spațiu dorinței de comunicare. Din aceeași rațiune, în locul alineațelor pentru ideile noi, el folosește liniuțele în continuarea textului. Autorul are un scris foarte frumos, „extrem” de caligrafic, corect gramatical și cu nuanțe literare, plăcut citirii.

Textul acestor scrisori ni-l prezintă pe Alexandru Bădina stăpânit de puternica dorință de a menține controlul asupra întregii situații de acasă. Este dominat de responsabilitățile gospodăriei și familiei sale. Controlează și coordonează toate treburile cotidiene, aratul, semănatul, culesul (*Cu prășitul porumbului în ce situație te găsești; plătește și nu-l lăsa neprășit. Grâul cum se prezintă?*), îmbrăcatul copiilor (*Ce mai fac băieții, dar școlarul nostru, i-ai scos căciula și hainele?*; *Școlarul a luat vacanță, cum a ieșit cu școala, ce premiu a luat ca să știi să mă țin de promisiune cu ghetete!*), nevoile și cheltuielile casei. Toate gândurile, întreaga lui viață, speranțele și idealurile sunt concentrate și îndreptate spre acel loc sacru numit ACASĂ. El adresează solicitări insistente pentru a primi vești de acasă, chiar și despre cele mai mici detalii (*Răspunde-mi cum primești c[arta]. p[oștală]. și comunică-mi*

²⁸⁶ Familia Maria și Constantin Enuș din Buzău.

tot ce te întreb). Cere să-i scrie și Georgică, școlarul, pentru că... *nu se știe...*! Sentimentele sale de dragoste și responsabilitate față de soție și de copii, de afecțiune și considerație față de părinții-socri (*Mămițica s-a făcut bine? – Ce mai face Tăticu?; Sărutări de mâini lui Tăticu și Mămițichii.*), de atașament dârz față de viață sunt impresionante.

Scrisorile sergentului-major Alexandru Bădina însoțesc mersul armatei: *Pe aici a nins astăzi cu zăpadă* (28 octombrie 1940); *Eu sunt bine* (8 februarie 1941); *Acum sunt mult mai departe și o să vă văd mai rar* (9 iunie 1941); *Eu până azi când vă scriu sunt în viață. Cred că știți cum merg lucrurile acum. [...] Sunt prea departe dar nu vă uit* (23 iunie 1941); *Sunt foarte departe de voi, dar gândul meu este numai la voi și nu știu când ne vom mai revedea* (18 iulie 1941); *Astăzi trecând apa Niprului îmi îndrept ca anul trecut gândul spre Dvs, toți. Știu că mă doriți, știu că mă plângeți, dar gândul sus la D-zeu. Eu vă urez zile frumoase și să ne vedem sănătoși când D-zeu v-a hotărî. Vă îmbrățișez cu drag.* (27 august 1942); *Era cam gata, dar D-zeu ne apără pe toți* (17 octombrie 1942). Mesajul transmis soției în ultima lui scrisoare este emoționant, iar valoarea lui testamentară impresionantă: „Nu te văita că te simți cam bolnavă că dacă vin eu te fac ca pe o floare”! El, însă, nu a mai venit...²⁸⁷.

Nicolae Iordache (1914–1997) din Dâmbroca face parte din categoria

²⁸⁷ Redăm cu valoare de exemplu una din aceste scrisori:

CARTE POȘTALĂ MILITARĂ

Doamnei Anica Alexandru Gh. Bădina,
Comuna Săgeata – Beilic
Județul Buzău

28 Octombrie 1940

Anișoară,

Astăzi am înregistrat în suflet o bucurie pe care ți-o transmit și ție. Este o veste îmbucurătoare pe care ți-o aduc și ție și la băieți. Am cumpărat doi purcei de crescut pentru noi, sunt de mărimea celui negru pe care i l-am dat țățicii Necși; sunt frumoși; rămâne să ți-i trimit acasă.

– A terminat naș Stan porumbul? – Spune-i să facă ciocanii glugi în picioare să nu-i strice ploile.

– Dă-i neapărat 6 duble grâu să pună pogonul de pe Găvăneasca. Să-l solezi tu cu soluție de la tine, că am socoteală cu el. – Răspunde-mi în ce situație te mai găsești cu toate treburile, cum este timpul, cum ai ieșit cu zidarii, cu tabla lângă horn, porumbul, ciocanii și toate ...

(scris pe marginea din stânga a cărții poștale)

Roagă-l pe tăticu să-ți are și ție cele trei pogoane, cum ți-am mai scris, măcar cum o

celor norocoși, care s-au întors acasă. Oficiant sanitar al comunei, priceput, elegant și săritor, apreciat de toată lumea, „domnul Iordache” și-a început stagiul militar în anul 1936, a fost concentrat episodic în anii 1938–1939, pentru ca din 1940 să fie mobilizat și să nu se mai întoarcă decât în anul ... 1949. A participat la operațiunile militare din Est și a căzut prizonier în bătăliile de la Cotul Donului, la 22 noiembrie 1942. De la el ne-au rămas câteva pagini de însemnări emoționante, extrem de prețioase, despre războiul și prizonieratul său, publicate în excelenta monografie a satului. Însemnările sale intitulate *Viața mea* au fost realizate în anii '90 ai secolului trecut, spre sfârșitul vieții sale²⁸⁸. Deși consemnate la o distanță apreciabilă de timp de momentul întâmplărilor trăite, ele păstrează o „vioiciune” admirabilă.

Iată câteva repere ale calvarului său și ale armatei și soldaților români: „Am ocupat poziție de pe frontul de pe Nistru, și în 1940, Basarabia a fost ocupată de armata rusă... În 1941 am mers cu frontul până la Odesa, după care în 1942 am trecut în refacere... la Focșani... În luna iulie 1942 am fost din nou porniți în război. De la Odesa am mers fără întrerupere, până la Cotul Donului și aici ne-am instalat pe poziții... am fost stopați de un atac de mitraliere din partea partizanilor... au trecut camioane încărcate cu butoaie de benzină, pe care nemții le-au lansat peste pădure, unde au ars și pădurea și o mulțime de partizani... am fost dezarmați, ne-au încolonat rușii... am stat trei zile fără mâncare și fără apă... din nou la drum, dar pe cei care nu se mai sculau îi împușcau... am fost băgați într-un țarc de vaci... am ajuns în lagărul de la Tambou... s-au mai stins din viață circa 1200... a sosit vagonul (vagoane de boi) în care ne-a îmbarcat fără să ne dea de mâncare... în vagoane mureau oamenii pe capete de ger, de foame și de sete... loveau cu patul armei... îi dădeam jos și-i băgam în groapă pe cei înghețați, cu mâinile și picioarele îndoite. Se ordona să li se taie picioarele și mâinile, să poată

putea. – Ai dat banii D-lui Cățoiu? – Vezi că lotul îl luăm neapărat și pentru anul viitor. Ce mai fac băieții, dar școlarul nostru, i-ai scos căciula și hainele? – Sănătate. Alexandru

(scris pe marginea din dreapta sus, sub dată)

Pe aici a nins astăzi cu zăpadă

(față, în stânga adresei, viza compartimentului de avizare)

V/(Semnătura indescifrabilă)

(față, lateral stânga:)

Adresa: Serg. major Bădina Alexandru, Regimentul 28 Artilerie, Oficiul Poștal Militar 189.

²⁸⁸ Relatările fiului său, Mircea Iordache, din Suceava. (Corespondență electronică, aprilie 2015)

încăpea toți... am ajuns la lagărul Azbest, în Munții Urali... am fost mutat în lagărul Toghir Vogon... în 1948, luna decembrie, când în sfârșit a venit ziua cea mai scumpă de eliberare. În cursul acelei luni am împodobit vagonul cu lozinci și pancarde: „URSS”, „RPR”... Am ajuns la Sighetu Marmăției... la Ploiești... la Buzău... „- Domnul Nicolai, prizonierul?” ... „- Nai (sic) văzut și pe cutare?”...²⁸⁹”.

6. Concluzii

Eroii celui de-Al Doilea Război Mondial au fost omagiați prin monumente înălțate pe tot teritoriul țării, în orașe și sate, pe locul unor confruntări de referință, prin cimitire, plăci memoriale, atribuirea numelor unor străzi etc.

În acest context s-au integrat și monumentele omagiale din comuna Săgeata, județul Buzău. Aproape toate satele comunei au rezervat un loc special, în apropierea bisericii, unde au înălțat cruci memoriale. Complexul memorial de la Săgeata se impune prin numărul acestor monumente, prin amenajarea lor într-un spațiu privilegiat vederii, prin integrarea lor într-un complex memorial mai amplu, care omagiază eroii războiului de întregire națională, ai celei de a doua conflagrații mondiale și ai Revoluției anticomuniste din decembrie 1989.

Posibilitatea observării sentimentelor, a gândurilor și trăirilor personale ale celor chemați sub arme, prin intermediul scrisorilor de pe front ale sergentului-major Alexandru Bădina din Beilic, constituie o impresionantă mărturie care îndeamnă la reflecție și prețuire. Cei care nu s-au mai întors acasă și cărora viața li s-a curmat în mod brusc și nedrept, care aveau dreptul firesc la împlinirea idealurilor personale, la mângâierea, ocrotirea și devenirea copiilor lor sunt demni de prețuirea semenilor.

Suferințele degradante, tratamentul bestial aplicat celor privați de libertate în lagărele războiului, trăite și de Nicolae Iordache din Dâmbroca, devin o nouă chemare spre reflecție și înțelepciune. Traumele ulterioare ale invalizilor, ale familiilor și ale urmașilor celor care au pierit extind tabloul consecințelor dramatice ale războiului.

Însemnările din și despre război arată încă o dată că acesta este ceva oribil, în care uzul rațiunii este atrofiat și malformat spre suferința celor mulți. Războiul n-ar trebui să se mai repete, iar eroii și victimele lui trebuie perpetuu omagiați. Monumentele din Săgeata realizează acest fapt.

²⁸⁹ Mircea Iordache, Constantin Alece, *Dâmbroca – Curcubeu peste timp ...*, p. 43–51, 255–256.

ANEXĂ

Lista eroilor înscriși pe crucile Complexului memorial dedicat celui de-Al Doilea Război Mondial, din localitatea Săgeata, județul Buzău²⁹⁰

1. Gheorghe M. Albu (A. 1943, Ridicată de Sanda Ghe. M. Albu în amintirea soțului ei căzut la datorie Albu M. Gh., D. la 29 VIII 1941, Ștefan. Er...?)
2. Alexandru (Alexandru Capo...? N.1900 Dec 29 aug 1945)
3. Petru Anghel (Ridicată de Ioana Neculai Me. Anghel pentru fiul ei Petru...?)
4. Ion Baboi (Baboi Ion – Erou, N. 1907 – VII – 8, D. 1944 – VI – 11)
5. Ghiorghe I. Baboi (Această cruce e ridicat[ă] pentru Ghiorghe I Baboi Erou)
6. Pătrașcu Baboi (Ridicată de Mariea Pe Baboi pentru soțul său Pătrașcu ...)
7. Traian Baboi (Ridicată de Drăguța T. Baboi cu fii săi pentru soțul ei Traian dispărut în anul 1944. Morți: Marin și Mariea, Mariea)
8. Dumitru A. Bănescu (1961, Ri-di-t de Cristina D. Bănescu p-tru soțul ei Bănescu A. Dumitru, D. 1944?)
9. Nicolae Bănescu (Eroul Serg ...Bănescu Nicolae ...)
10. Ghiorghe P. Boacă (1945, Eroul Ghiorghe P. Boacă, Ctg. – 1927, Căzut la datorie în anu 1944)
11. Stelian Boacă (Ridicată de Alexandra Boacă pentru soțul ei Stelian, Erou + [D] 1944)
12. Nicolai Buleandră (Rid. de Gheorghe Buleandră cu soția p-tru frate și cumnatul lor Nicolai Erou mort în lagar 1947?)
13. Nicu G. Constantin (Aciastă Sf. Cr. s-a rid. de Ioana C-tin G. Nicu pentru soțul ei Nicu G. C-tin Erou)
14. Constantin (C-tin Erou ... Mihaica ... soția ...)
15. Mihalache A. Cosma (Eroul Fruntaș Cosma A. Mihalache mort la datorie pe ziua 23 august 1942, ridicată de soțiea lui Aurica M. Cosma, anul 1945)
16. Dumitru Crăciun, Vasile Scîrlet, Dedu Scîrlet (Rid. Nicu Crăciun cu soția pentru bunicii lor eroi Crăciun Dumitru, Scîrlet Vasile, Scîrlet Dedu)
17. Alecsandru A. Dinu (Eroul acesta sf-tă cruce s-a ridicat de Mariea A. Dinu pentru soțul ei Alecsandru A. Dinu, mort la datorie pe anul 1941)
18. Iancu Dinu (Ridicata de Rada Dinu pentru soțul ei Iancu, Erou)

²⁹⁰ Parantezele rotunde redau cât mai fidel inscripția fiecărei cruci, iar cele drepte conțin unele detalii ori constatări legate de respectivul monument omagial.

19. Dumitru (Rid. de Ion... pentru fiul lor Dumitru, Erou)
20. Apostol Georgescu (Eroul Subofițer Apostol Georgescu, căzut pe câmpul de onoare, 1914–1941?), [conține fotografia eroului]
21. Ilie Gheorghe (Aceasta sfință cruce s-a ridicat în amintirea eroului Ilie Gheorghe decedat în 1944 ...)
22. Ghiorghe ... (Eroul, Această [s]fântă cruce s-a ridicat de Aurica? ... pentru soțul ei Ghiorghe ...)
23. Mihai Ghiță (Ridicată de Ghiță M. Ghe cu soția sa Sanda p-tru tatăl lor Mihai Erou, 1965)
24. Costică Ioniță (Ridicată de Veta pentru soțul ei Costic[ă] Ioniță mort pe front la Dalnic, Nicolai Bița)
25. Constantin Ioniță (În memoria serg Ioniță Constantin Năs. 1906 Dec. 1941 mort în luptele de la Dalnic), [cruce mai nouă, mai mare și cu mozaic care conține fotografia eroului, e ridicată pentru același erou, Costică/Constantin Ioniță]
26. Gheorghe Ioniță (Aici odihnește Ioniță?? Gheorghe de 24 de ani, Mort pentru patrie, Ridicată de soția sa Stanca)
27. Gheorghe R. Ispas (Sg. Ispas R. Gheorghe, N. 1916 – D. 1942, Căzut în luptele de la Cotul Donului)
28. Oprișan Ispas (Ridicată de Nastea D.? Ispas pentru soțu ei Oprișan decedat 1942 pentru patrie)
29. Constantin N. Lungu (Ridicată de N-lai Pe Lungu cu soțiea sa Radna? în amintirea fiului lor Erou C-tin Ne Lungu decedat în anul 1945)
30. Alexandru Mirea (Ridi. de Mirea Floarea pentru soțul său Alexandru Erou)
31. Constandin I. Mirea (Aciastă cruce s-a ridicat de Maria C. Mirea pentru soțu ei Constandin I. Mirea Serg-t erou mort pent patrie în com... aușești (sic) jud la...)
32. Constantin Mirea (Ridicată de ... anu Mirea pentru fiu meu C-tin decedat pe ...)
33. Cristache Mirea (Erou Cristache Mirea, N 1919, D 1942)
34. Gheorghe Mirea (Erou Gheorghe Mirea, N 1919, D 1941)
35. Neacșu ..., Neculae ... (Această cruce s-a ridicat de Maria N. Neacșu pentru soțul ei Neacșu Erou, Neculae Erou, Floarea ...)
36. Neculai... (Acesta sf cruce s-a ridicat de... pentru soțul ei Neculai mort la datorie ...?)
37. Ion R. Negoită (Ridicată de frații Constandin D-tru Niculae în amintirea fratelui lor Ion R. Negoită Erou)
38. Nedescifrat (Ridicată de Ion Metra ...? ... pentru fratele Erou?)

39. Nedescifrat (Aci ... rid ... de ...Florea cu soția sa ...)
40. Nedescifrat (Morți Costantin, Tănase, Vergică, Stanca, Dobrița, Maria, Elisaveta ... 1940?)
41. Nedescifrat (Această cruce este ridicată ...)
42. Nedescifrat (Morți Dum... ero ...)
43. Nedescifrat (Aceasta sf. cruce s-a rid. de Aneta ...)
44. Nedescifrat (Ridicat ...)
45. Nedescifrat (Ridicată de Ion? ... pent ... fratele erou...?)
46. Nedescifrat (Stan D. Stanciu? p-tru fiu ...erou 1954?)
47. Nedescifrat (... 28 Aug 1945...), [Cruce turnată din ciment cu mozaic, ale cărui pietricele au sărit pe alocuri, cu două fotografii în ipostaze diferite ale eroului]
48. Nedescifrat
49. Nedescifrat
50. Nedescifrat
51. Nedescifrat
52. Nedescifrat
53. Niculai Stancu (Ridi. de Zenovia N. Stancu p-tru soțu ei Niculai mort pe front la 16 oct 1941?)
54. Ene Șerban (Ridi[cată]. de Iancu Șerban cu soția Stanca pentru Erou Ene 1957)
55. Tănase... (Această sfntă cruce s-a ridicat de Elisaveta... pentru soțul ei Tănase... mort la datorie pe anul 1941)
56. Toader... (Rid. de D-tra pentru soțul său Toader...)
57. Vasile... (Ridicat... pentru fratele său Vasile căzut în 1942)
58. Dumitru Zaharia (Rid. de Iancu Zaharia pentru fiul lor Dumitru, an 1942)
59. Ion Zaharia(R-cat de Mihai Ge Zaharia cu soția sa Alexandra, Morți: Ion, Dum...?)
60. Ion Zăbavă (Pentru Eroul Ion Zăbavă, D. 1944)

I.8. VICTOR ANDREICA, FLORENTIN STELIAN-ALBU, ÎN CĂUTAREA UNEI NOI ȘANSE. SĂGEATA²⁹¹

În ultima perioadă s-a remarcat o tendință spre realizarea unor monografii dedicate comunelor și localităților rurale. Această orientare trebuie salutată. Putem spune că ea vine chiar cu întârziere, dacă ne comparăm cu

²⁹¹ Acest text a fost publicat în Gheorghe Calcan, *Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu*, „Săgeata. Searching For A New Fortune”, *Editgraph Publishing House, Buzău*, 2010, 396 p.,

realizările istoriografice occidentale. Totuși, în contextul specificului național, aceste concretizări reprezintă, de fapt, de cele mai multe ori, o activitate de pionierat.

Acesta este și cazul lucrării lui Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu dedicată comunei Săgeata din județul Buzău. Comuna Săgeata este o comună mare, așezată în partea de câmpie a județului, pe malul stâng al râului Buzău, la aproximativ 17 km S-S-E de reședința județului. Comuna se compune din șapte sate: Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița și Banița (în ordinea așezării lor pe șoseaua principală, paralelă cu apa Buzăului), are o suprafață de 102 km² și o populație de 5483 de locuitori (99,23% români, 99,89% ortodocși, conform recensământului din anul 2002). În comună a existat și cătunul Șeineasca/Plevna, care a dispărut în ultimele trei-patru decenii.

Dâmbroca și-a luat numele de la ridicătura/dâmbul pe care s-a așezat localitatea, fiind menționată în anul 1833 (p. 12, 51). Numele Bordușanilor, întemeiat în 1814, a fost împrumutat de la cel al unui argat priceput și harnic al moșiei (p. 12). Săgeata, reședința comunei, este menționată în anul 1790, dar poate avea o vechime ce ar putea coborî până în timpul domniei lui Mihai Viteazul (1596). Numele localității provine, conform legendei, de la Stan Săgeată, care și-a așezat turma de oi pe malul drept al râului. Acesta, din cauza inundațiilor, dar și a expedițiilor de pradă ale turcilor, a hotărât trecerea apei și așezarea pe locul în care se află astăzi localitatea (p. 10–11, 42–47). Șeineasca/Plevna cu rezonanțe dacice, dar și turcești, a fost menționat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Localitatea a devenit Plevna, probabil după Războiul de Independență, atunci când mai mulți locuitori au fost împrumărați prin legea de împrumut a tinerilor însurați (p. 12, 48, 51). Denumirea de Beilic este de origine turcească, aici fiind un punct otoman de strângere a dărilor. În timpul războiului ruso-turc din anii 1806–1812, la Beilic au fost făcute fortificații puternice, localitatea putând exista, însă, cu mult înainte (p. 11, 41, 48, 261–262).

Găvăneștiul este cea mai veche localitate a comunei, zona fiind atestată în 1533, iar localitatea în 1547. Denumirea localității provine de la ocupațiile oamenilor care făceau găvane (alpii, copăi, blide, linguri) din lemnul pădurilor din jur (p. 9–10, 49–55). Aici s-a înălțat un important lăcaș de cult în anul 1847, astăzi monument istoric, care are o inscripție foarte importantă ce face referință la Mihai Viteazul, la eforturile și jertfele localnicilor

în fața prădălnicilor otomane, dar și la speranța realizării idealului național, al unirii depline sub un alt voievod Mihai: „Lăcaș D-nezeiesc, afieriesit marelui ierarh Nicolae și mă înalț pe un pământ dulce, pe care l-a dăruit Sf. Episcopii Buzău, marele Mihai, viteazul creștinătății, la an. 1598. Mult timp au fost pradat și pustiit de păgânătate și stropit de lacrimile creștinismului căzut. Din ruine m-a înălțat Prea Sfinția Sa Chesarie Episcopul, la an 1844, iar râvnitorul econom Filotei m-a săvârșit la anul 1847, decembrie 6. Astăzi auzi ruga umilă a românului creștin, fie ca mâine să serbez triumful eroului român sub un alt Mihai” (p. 178–179). Cătunul Movilița, întemeiat la sfârșitul secolului al XIX-lea, și-a luat denumirea de la movila pe/lângă care s-a așezat, iar Banița, înființată în 1892 sau 1894, a împrumutat numele de la ocupațiile oamenilor de a face banițe/duble din lemnul pădurii învecinate (p. 12, 55, 97).

Localitățile comunei au parcurs toate etapele istoriei naționale, împlindu-se și integrându-se în acestea: rezistență pasivă și activă împotriva dominației otomane, Unirea și reformele lui Alexandru Ioan Cuza, Războiul de Independență, Răscoala din anul 1907, războiul întregirii naționale, cel de-Al Doilea Război Mondial, comunizarea societății și cooperativizarea agriculturii, depopularea după anul 1989, toate foarte bine surprinse de cei doi autori.

Localnicii au însemnat uneori durabil implicarea lor în aceste evenimente. Luăm ca exemplu monumentele eroilor războiului reîntregirii naționale de la Găvănești și Săgeata. Monumentul de la Săgeata se remarcă în mod deosebit, fiind realizat în bronz, reprezentând un soldat fandat cu baioneta la armă, gata de atac, pe un soclu din bazalt, cu înălțimea 5,5 m, fiind opera celebrului sculptor Ion Jalea, și unul din cele mai frumoase din zonă și chiar din țară (p. 107–108).

Lucrarea este structurată în 18 capitole care analizează evoluția complexă a comunei sub raport istoric, economic, al situației agriculturii, ocupația de bază și tradițională a localnicilor, școala, familia, biserica, datinile, obiceiurile și portul, activitatea Primăriei, personalități ale lumii locale, localitatea în conștiința județului și a țării, bătrânii și tinerii, câteva linii de perspectivă etc. Un set de fotografii atașat textului întregesc și nuanțează prezentarea eshaustivă, interesantă și extrem de utilă.

Demersul documentar și intelectual parcurs de cei doi autori este într-un totu remarcabil. Documentația este excelentă, stilul plăcut invită la lectură, iar informațiile oferite sunt în majoritate copleșitoare, inedite. Lucrarea și cei doi autori ai săi au, indubitabil, merite incontestabile. În primul rând, ei au reușit să ofere un tot unitar, o monografie, prima de acest fel, și de altminteri, cu dimensiuni admirabile și într-un totu considerabilă.

Meritele lucrării sunt multiple și acestea pe paliere diverse. Lucrarea întărește accepțiunea specialiștilor despre importanța și rolul comunităților sătești, a obștilor sătești din zonele de câmpie, de-a lungul istoriei, legătura lor cu glia strămoșească, lucratul pământului, creșterea animalelor, dănuirea lor în glia străbună, râvnită, jefuită și supusă zeciuielilor de invadatori ori stăpânitori vremelnici. Monografia lui Victor Andreica și Florentin-Stelian Albu evidențiază și integrează rolul comunităților de câmpie în corpul unitar al spiritualității, tenacității și dănuirii neamului românesc. Viața spirituală, tradițiile și obiceiurile zonei nu sunt cu nimic inferioare celor de la deal și de la munte, privilegiate de faptul de a fi fost mai dinainte studiate, și astfel evidențiate (p. 204–228). Localitățile comunei au fost tangente și chiar integrate la realități ori fenomene geopolitice și strategico-economice ale zonei și chiar ale arealului național. Drumul Fierului care mărginește comuna înspre est a realizat pe parcursul Evului Mediu legătura și traseul negustorilor ardeleni spre porturile dunărene Brăila și Galați (p. 18, 51). Lacul Costeiului, atestat în 1713, a asigurat hrana de pește, stuful necesar construcțiilor și ascunzișul în vremurile de restriște (p. 36, 51).

Foarte bine a fost surprins procesul schimbărilor de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Confiscarea pământurilor și constituirea Cooperativelor Agricole de Producție (C.A.P.) a stârnit reacția și împotrivirea violentă a localnicilor. Lucrarea aduce în atenție „revoluția” de la Săgeata din anul 1962. Începută la Dâmbroca, revolta a cuprins aproape toate satele comunei. Masele de oameni au venit în reședința comunei, reacționând violent față de retribuția derizorie a muncii depuse. Reacția autorităților a fost brutală: bătăi, arestări, condamnări (p. 68–69, 252, 346). Cotele pe care țăraniii trebuiau să le predea statului în perioada anilor 1950 au devenit un laitmotiv tragic al etapei (p. 248, 342).

După tranziția dramatică a etapei de impunere a rânduielilor comuniste, societatea a intrat într-o stabilitate relativă care i-a permis comunei să aibă realizări remarcabile. Localitățile au fost electrificate, șoseaua principală asfaltată, s-au amenajat trotuarele însoțite de o bordură de flori și pomi fructiferi, s-au construit cămine culturale, dispensare, cabinete stomatologice; s-au amenajat o maternitate, grădinițe și școli (unele consolidate/modernizate), s-a introdus apa curentă, s-a ridicat un bloc pentru specialiștii comunei etc. (p. 274). În domeniul agriculturii s-au obținut producții foarte bune de grâu și porumb, s-au înființat ferme zootehnice și avicole, iar legumicultura realiza importante exporturi în Occident. Toate acestea au făcut să se poată vorbi de un veritabil brand al Săgeții (p. 346).

După anul 1989, ca în întreaga societate românească, și în Săgeata s-a

produs depopularea, îmbătrânirea satelor, migrația tinerilor (p. 174, 202, 277, 294), comuna căutându-și încă, de altfel ca întreaga societate românească considerăm noi, așa cum foarte inspirați și-au intitulat cei doi autori monografia, *o nouă șansă*.

Un merit cu totul aparte al lucrării și al celor doi autori îl constituie faptul că pentru realizarea investigației lor au dat cuvântul contemporanilor: bătrâni, tineri, specialiști, intelectuali, țărani. Rezultatul a fost cu totul unul admirabil. S-a putut realiza o radiografie a comunei și, prin extensie, a întregii societăți românești după anul 1989. Lucrarea realizează o excelență, subliniem, o excelență radiografie a societății românești contemporane. Putem observa aici imaginea și gândirea „României profunde”. Din acest punct de vedere, mesajul pe care îl transmite lucrarea depășește dezinvolt orizontul celor direct interesați de istoricul localității/comunei. Imaginea profundă a României de azi, situată la o distanță valorică mare, uriașă, față de aceea care ni se oferă prin talk-show-urile emisiunilor TV, o putem surprinde observând opiniile atât de mature și, din păcate, atât de anonime ale țăranilor, bătrânilor, tinerilor, intelectualilor și specialiștilor din mediul rural. Lectura lucrării conduce la consolidarea accepțiunii că satul continuă să rămână esența ființei naționale.

Micile reticențe pe care le-am avea: repetabilitatea, nerespectarea cu strictețe a principiului cronologic, o mai fermă sintetizare, „avantajarea actorilor în viață” surprinși de flash-ul investigației, se pierd involuntar în fața meritelor incontestabile ale lucrării. Monografia realizată de Victor Andreica și Florentin Stelian-Albu va rămâne, suntem siguri, un punct de referință care cu greu va putea fi egalat. Investigația este impresionantă: arhive locale, județene și naționale, literatură de specialitate minuțios și profesionist selectată, explorarea documentației episcopale, vizite, chestionare și interviuri de teren foarte bine realizate.

Victor Andreica este un intelectual autentic și de mare valoare, autor a numeroase volume documentaristice, cu un talent și o formație filologică care i-au permis să impună lucrării un stil doct, cu viziune științifică și literară. Florentin-Stelian Albu, fiu al Săgeții și al unui fost edil al comunei, este un tânăr și entuziast formator (profesor doctorand la Clubul Școlar Sportiv Buzău), care a translat dezinvolt o misiune ancestrală: cinstirea strămoșilor.

Distinsă apreciere și cinste lor!

Dintre personalitățile comunei care s-au impus la nivel național și chiar internațional, îl evidențiem pe Ion Coman, născut în Dâmbroca (1902–1987). Profesor și rector al Institutului Teologic București (1954–1962), studii la Strasbourg, Montpellier și Paris, studii doctorale la Strasbourg (istoria

religiilor) și București (limba și literatura elenă și teologie), participant la numeroase conferințe și congrese teologice în țară și străinătate, autor a numeroase tratate, lucrări, studii etc. (peste 8.000 pagini în română, engleză, franceză, germană) cu o tematică integrată universului teologic.

CAPITOLUL II

PERSONALITĂȚI. OAMENI. FAPTE

Motto:

„Dacă în viață am reușit să-mi creez o carieră se datorează numai muncii de zi și noapte, de abțineri și greutăți”.

Lt.-Col. Constantin Apostol,
Autobiografie, 1951

II.1. LOCOTENENT-COLONELUL MIHAIL V. GHEORGHIU (1889-?). EROISM ȘI CIVISM²⁹²

1. Introducere

În cele ce urmează ne propunem să surprindem personalitatea locotenent-colonelului Mihail Gheorghiu, remarcat în operațiunile războiului de reîntregire națională și, mai apoi, în acțiunea de ridicare a unui monument dedicat eroilor, în localitatea natală.

Sursele investigațiilor noastre au fost cele oferite de informațiile Arhivelor Militare Române de la Pitești, literatura de specialitate și mediul natal al acestuia.

2. Mediul familial și biografia

Mihail Gheorghiu s-a născut la 12 noiembrie 1889, în localitatea Săgeata, județul Buzău, ca fiu al Sandei și al lui Vasile I. Gheorghiu, țărani înstăriți,

²⁹² Acest text a fost publicat în Gheorghe Calcan, *Eroism și civism: locotenent-colonelul Mihail V. Gheorghiu (1889-?)*, în „Document”, *Buletinul Arhivelor Militare Române*, Anul XXIII, nr. 1 (87)/2020 p. 51–58. Lucrarea constituie dezvoltarea studiului nostru: Gheorghe Calcan, *A Model for the Society. On the Centenary of the First World War and of the National Great Union: Mihail V. Gheorghiu (A Case Study)*, Petroleum-Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, *Journal of Law and Administrative Sciences*, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, No.9/2018, pp. 59–65, (http://jolas.ro/?page_id=18).

fapt care i-a favorizat urmarea unor studii liceale în țară și apoi a unor cursuri universitare în străinătate. Casa familiei din localitate era una mare, înaltă, cu coridor/pridvor și arcade, văruiată în alb, care atrăgea atenția prin eleganță și poziție, fiind situată la șosea, în centrul satului, vizavi de școală.

Părinții locotenent-colonelului, Vasile I. Gheorghiu (1860–1934) și Sanda V. Gheorghiu (1870–1946), au fost posesorii uneia din cele mai mari averi funciare ale comunei²⁹³. *Anuarul Socec al României Mari* îl menționa pe Vasile Gheorghiu ca dublu proprietar de băcănie și de cârciumă²⁹⁴. Cavoul familiei se impunea în Cimitirul Vechi din Săgeata, fiind singurul, până prin anii '90 ai secolului trecut, cu un frumos obelisc din mozaic și o mică și elegantă cruce de marmură în vârf, având anexate medalioanele părinților²⁹⁵.

Mihail Gheorghiu a făcut studiile primare probabil în localitatea natală. Acestea au fost urmate de opt clase liceale, cursul real (cel mai probabil la Buzău) și doi ani și jumătate la Academia inginerescă de mine din Berlin. Pe latura militară, el a urmat cursurile Școlii de informații pentru căpitanii aspiranți la gradul de maior, în anul 1923, la Sfântul Gheorghe, în Transilvania²⁹⁶.

Mihail Gheorghiu s-a căsătorit la 1 noiembrie 1921 cu Ojoga Ulihanova și a avut un fiu, Petre, născut la 10 iulie 1922. A divorțat la 17 iulie 1926 și s-a recăsătorit cu Margareta Țițescu, la 27 ianuarie 1927²⁹⁷.

3. Debutul carierei militare. Intersectarea războaielor balcanice

Mihail Gheorghiu și-a început activitatea militară la vârsta de 22 de ani, la 1 noiembrie 1910, când a fost recrutat pentru satisfacerea stagiului militar. Acest stagiou a durat doi ani și a fost efectuat în cadrul Regimentului Buzău, nr. 8. Evident, primul său grad militar a fost cel de soldat. În anul 1911, a obținut gradele de caporal și sergent. În anul 1912, în contextul primului

²⁹³ Convorbiri cu prof. Const. Enuș (Buzău), 13 aprilie și 5 mai 2013.

²⁹⁴ *Anuarul Socec al României Mari*, Vol. II, *Provincia*, București, SOCEC & Co. Soc. Anon., 1924–1925, (Comuna Săgeata), p. 134, http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=gdc3&fileName=scd0001_20030122001ropage.db&recNum=141, (accesat în data de 27 decembrie 2019).

²⁹⁵ Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din comuna Săgeata, județul Buzău. Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”. Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262. Studiul este inserat în lucrarea de față.

²⁹⁶ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești, Fond Memoriei Bătrâni, Dos. Litera G, Lt.-colonei, art. 42, f. 1.

²⁹⁷ *Ibidem*.

război balcanic, a fost concentrat timp de două luni în vederea obținerii gradului militar de plutonier. Acest grad i-a fost acordat „în completare”, la concentrarea din anul următor, când România s-a implicat în operațiunile celui de-al doilea război balcanic. În același an, 1913, a fost demobilizat și repartizat la Regimentul Buzău, nr. 8, cu gradul de sublocotenent rezervă.

Declanșarea Primului Război Mondial i-a adus două concentrări temporare. Cea dintâi a fost în anul 1914, „pentru instrucție” (25 august–17 septembrie). Cea de a doua se va prelungi în cariera lui militară. Ea a început la 16 ianuarie 1915 și a avut același scop al instrucției militare. La 1 februarie 1915 a fost chemat temporar în activitate de serviciu pentru ca, după un an, la 1 februarie 1916, să fie „trecut în cadrele active ale armatei”. La 15 august 1916, când România a început operațiunile militare pentru eliberarea Transilvaniei, a fost mobilizat în război, ca șef de secție, în partea activă a Companiei de mitraliere²⁹⁸. Începea, astfel, implicarea sublocotenentului Mihail Gheorghiu în epopea războiului.

4. Eroism în timpul războiului de reîntregire națională (1916–1917)

Mihail Gheorghiu s-a afirmat în mod cu totul deosebit în timpul Primului Război Mondial. El a participat la aproape toate operațiunile militare ale primei conflagrații mondiale de pe teritoriul național. Mihail Gheorghiu a parcurs întreaga campanie a anului 1916, participând la trecerea Carpaților, la luptele din Dobrogea, și mai apoi la cele de apărare a Bucureștiului din zona Olt, Argeș și Neajlov, din toamna târzie a anului 1916. „Pe tot acest timp am luat parte la operațiunile din Ardeal, Dobrogea, Olt, Neajlov și București, ca comandant de companie”²⁹⁹, scria el într-o declarație postumă evenimentelor. Mihail Gheorghiu a participat și la marile bătălii din vara anului 1917, din zona triumphiului eroic Mărăști, Marășești și Oituz, unde s-a afirmat ca un brav oștean și unde a fost făcut prizonier de trupele germane.

Foile de observație din dosarul său militar păstrat la Arhivele militare din Pitești, consemnează în amănunt toate aceste detalii. Ele ne conturează un personaj energetic, devotat profesiei militare, corect, animat de un profund simțământ patriotic. Pentru perioada 15 august 1916 – 31 octombrie 1916, când România a început efectiv operațiunile armate, foaia sa calificativă consemna faptul că Mihail Gheorghiu „se prezintă bine, este sănătos și foarte

²⁹⁸ *Ibidem*, f. 2.

²⁹⁹ *Ibidem*, Declarațiune, f. 7.

rezistent – poate face campanie timp îndelungat, călărește bine [...]. Este inteligent și-și îndeplinește serviciul cu mult zel și conștiință [...]. Conduce foarte bine serviciul și Compania de Mitraliere. Se ocupă cu administrația și îngrijirea oamenilor, caiilor și materialului dat în primirea sa [...]. Notează pe subalterni just și fără părtinire”³⁰⁰.

Un alt document ne precizează faptul că Mihail Gheorghiu s-a aflat în rândul trupelor care, în momentul când România a declarat război Austro-Ungariei, au trecut Carpații intrând în Transilvania. Era sublocotenent, avea funcția de șef de secție la Compania de Mitraliere și făcea parte din Regimentul Buzău, nr. 8³⁰¹. Respectivul document, care are ca dată de începere a consemnării observațiilor sale ziua de 16 august 1916, ne indică faptul că Mihail Gheorghiu a luat parte la luptele din zona Vămii Buzăului. Aici, la „Bogza-Wam”, sunt consemnate primele evidențieri eroice ale lui Mihail Gheorghiu, el aducându-și contribuția „efectiv la capturarea unui Bat. Inamic”³⁰². Referindu-se la luptele din această zonă, Constantin Kirițescu, autorul unei excelente monografii a participării României la operațiunile Primului Război Mondial, scria: „Pe dreapta, inamicul e măturat ca pleava de furtună. Un întreg batalion de unguri, scos din tranșee de pe culmea Beldiei e înconjurat și capturat în Vama Buzăului, cu tot avutul lui. Grupele Predeluș, Bratocea și Tabla Buții ies din defilee; la 29 august Divizia a 5-a ocupă Săcele”³⁰³.

După aproape două săptămâni de la implicarea lui în bătăliile de la Vama Buzăului, îl vom vedea pe Mihail Gheorghiu pe frontul din Dobrogea. Aici luptele și implicarea lui efectivă s-au desfășurat într-o veritabilă cascadă. La 2 septembrie 1916, el era în luptă la Parachioi (azi, localitatea orașenească Băneasa din sud-vestul Dobrogei, județul Constanța)³⁰⁴, iar la 6 septembrie lupta pe dealul Caciamac-Osman-Bair, din zona Cobadin, unde a devenit comandant de Companie, după ce, în acea zi, comandantul companiei, locotenentul Grigore Sărățeanu, a fost rănit în luptă. S-a achitat de această datorie „în mod desăvârșit și brav conducând bine compania”³⁰⁵. „Regimentul 8 Buzău suferă pierderi mari, dar respinge atacul dușman. În fața Cobadinului,

³⁰⁰ *Ibidem*, f. 8.

³⁰¹ *Declarațiune, Ibidem*, f. 7.

³⁰² *Ibidem*, f. 10.

³⁰³ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916–1919*, vol. I, text stabilit de Costin Kirițescu, Mircea N. Popa și Lucia Popa, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 248.

³⁰⁴ <https://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%83neasa>, accesat în data de 28 februarie 2017.

³⁰⁵ *Declarațiune, Ibidem*, f. 7.

Regimentul bulgar 35 Vraca e aproape distrus și nu mai poate încerca al doilea atac” - consemna Constantin Kirițescu³⁰⁶.

La 21 septembrie 1916, Mihail Gheorghiu era în luptele de la Perveli (azi, localitatea Moșneni, Comuna 23 August, județul Constanța), unde „linia română înaintază sub formidabilul bombardament dușman și ajunge la marginea de nord a satului...”³⁰⁷, la 8 octombrie era la Cobadin, la 9 octombrie lupta la Pădurea Chitevelia (!) și Ferma Osmancea, iar la 11 octombrie era pe frontul de la Geabacu-Defica (probabil în zona localității de azi Țibrinu, comuna Mircea Vodă, județul Constanța)³⁰⁸. La 16 octombrie, era prezent în luptele de la Coium Punar (azi localitatea Fântâna Oilor, Comuna Dorobanțu, în sud-vestul județului Tulcea, în podișul Babadagului)³⁰⁹.

Referindu-se la această etapă, locotenent-colonelul Grigore Voicescu, cel care îi realiza caracterizarea eroului nostru, aprecia că Mihail Gheorghiu cunoștea foarte bine regulamentele militare, specificul mitralierei, iar „pe timpul absenței comandantului companiei de mitraliere care a fost rănit, le aplică cu multă cunoștință și pricepere”, reușind să obțină rezultate bune. Mihail Gheorghiu îi apărea șefului său ca un om devotat, ce în „timpul luptelor a fost totdeauna în fruntea unității de mitraliere”. Pentru toate calitățile și meritele dovedite, superiorul său făcea propunerea ca Mihail Gheorghiu să fie înaintat la gradul de locotenent,³¹⁰ fapt care s-a și petrecut la data de 1 noiembrie 1916³¹¹.

După etapa dobrogeană, pentru locotenentul Mihail Gheorghiu a urmat cea a Olteniei de est și a Munteniei de vest. La 12 noiembrie el lua parte la luptele de la Drăgoești-Verguleasa pe Olt, iar la 17 noiembrie participa la cele de la Talpa-Ionești (Teleorman)³¹². Urmând linia frontului, la 18 noiembrie, Mihail Gheorghiu lupta mai aproape de capitală, fiind la Letca Veche (județul Giurgiu)³¹³, la 20 noiembrie era la Matei Basarab, pentru ca pe 23 noiembrie 1916 să fie la Chitila, în calitate de comandant al Companiei a III-

³⁰⁶ Constantin Kirițescu, *op. cit.*, p. 362.

³⁰⁷ *Ibidem*, p. 375.

³⁰⁸ https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aibirinu,_Constan%C8%9Ba, accesat în data de 28 februarie 2017.

³⁰⁹ https://ro.wikipedia.org/wiki/F%C3%A2nt%C3%A2na_Oilor,_Tulcea, accesat în data de 28 februarie 2017.

³¹⁰ *Declarațiune*, Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 8.

³¹¹ *Ibidem*, f. 10.

³¹² [http://ro.getamap.net/harti/romania/romania_\(general\)/_talpaionesti/](http://ro.getamap.net/harti/romania/romania_(general)/_talpaionesti/), accesat în data de 28 februarie 2017.

³¹³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Letca_Veche,_Giurgiu, accesat în data de 28 februarie 2017.

a. Aprecierile de care s-a bucurat s-au înscris pe aceeași linie laudativă. Foia sa calificativă consemna faptul că „s-a distins prin bravură și bună comandă a unității sale în toate luptele, pentru care a fost decorat cu *Steaua României*”³¹⁴.

În perioada de refacere a armatei din iarna dintre 1916–1917, Mihail Gheorghiu a urmat cursurile unor școli speciale organizate de Divizia a V-a și Corpul 3 Armată „pe care le-a terminat cu succes strălucit”, și cu „distinguție”³¹⁵. În aceeași perioadă, el s-a ocupat de pregătirea corespunzătoare a companiei sale de mitraliere. Această acțiune s-a încheiat cu rezultate foarte bune la toate capitolele de instrucție. La inspecția realizată sub auspiciile Casei Regale, „compania sa a fost foarte bine cotate”. Continua să fie conștiincios și plin de zel. Avea simțul responsabilității, îngrijindu-se „în mod părintesc” de oamenii, caii și materialele pe care le avea în grijă³¹⁶.

Cea de a patra etapă a „războiului său” îl găsea pe Mihail Gheorghiu pe frontul din sudul Moldovei. Aici el a participat între 25 iulie 1917 și 1 august 1917 la luptele de la Pădurea Străjescu, podul Cosmești și Mărășești, unde a dispărut³¹⁷.

Într-o declarație proprie, Mihail Gheorghiu arăta că în perioada 1 aprilie 1917 – 1 august 1917 a fost comandantul Companiei 3 de Mitraliere, a Regimentului 8 Infanterie, Buzău și că „pe tot acest timp am luat parte la bătălia de la Mărășești (Doaga, pd. [pădurea – n.n., Gh. C.] Prisaca, capul de pod Cozmești)”³¹⁸.

Nota calificativă întocmită de superiorul său (31 octombrie 1916 – 1 august 1917) consemna participarea lui Mihail Gheorghiu la luptele de la Nămolosa, Mărășești și Doaga. El „s-a distins în lupta de noapte de la 24/25 și atacul și cucerirea satului Doaga mergând în linia 1-a cu mitralierele sale”. Faptele eroice ale locotenentului Mihail Gheorghiu au continuat: „S-a distins de asemenea în ziua de 25 iulie, respingând cu focul mitralierelor sale 3 atacuri germane în care luptă a concurat la distrugerea completă a 2 regimente prusace, 453 și 454 – apărând cu îndârjire satul Doaga”³¹⁹. Și cum totul tre-

³¹⁴ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 9.

³¹⁵ *Ibidem*, f. 10.

³¹⁶ *Ibidem*, f. 9.

³¹⁷ *Ibidem*, f. 1.

³¹⁸ *Declarațiune, Ibidem*, f. 7.

³¹⁹ Foia calificativă rezumativă a lui Mihail Gheorghiu, pentru perioada 16 august 1916 – 1 aprilie 1918, consemna aceste evenimente astfel: „În a doua parte a campaniei ia parte la organizarea poziției Nămolosa și la luptele de la Mărășești, unde se distinge la luptele de la Doaga și Pădurea Străjescu, ocupând satul și respingând prin focul mitralierelor sale repetațele atacuri inamice, decimând Reg^{tele} Prusace 453 și 454. În ziua de 2 august fiind înconjurat de forțe covârșitoare e luat prizonier”. (*Ibidem*, f. 10).

buia să aibă un preț, Mihail Gheorghiu a căzut prizonier în contextul acestor aprige bătălii. Iată cum descria, sumar, Foaița sa calificativă aceste momente: „A luat parte la atacul ... (indescifrabil – n.n., Gh. C.) 29 și apărarea de la 30–31 și 1 august – în care luptă – fiind înconjurat de forțe superioare inamice a fost făcut prizonier și dus în captivitate...”. Concluziile caracterizării sale au fost pe măsura faptelor: „Acest ofițer pe tot timpul campaniei a fost un brav ofițer, a luptat totdeauna în linia I-a, îmbărbătând pe soldații săi la luptă... (neclar în textul original – n.n., Gh. C.) provocând mari pierderi inamicului în toate luptele. Datorită devotamentului său, curajului și abnegației cu care a luptat merită a fi înaintat la gradul de căpitan în mod excepțional” în conformitate cu legea, înaintare care urma să se înfăptuiască după întoarcerea ofițerului din captivitate. Caracterizarea purta semnătura comandantului Regimentului Nr. 8 Buzău, colonelul Grigore Voicescu³²⁰.

Referitor la prizonieratul său, în declarația pe care Mihail Gheorghiu o semna, indica lagărul de la Stralsund, din nordul hanseatic al Germaniei³²¹, în perioada 1 august 1917 – 1 aprilie 1918³²². Alte documente ale dosarului său nota Krefeld³²³, oraș în vestul Germaniei³²⁴, ca loc al reținerii sale, iar data întoarcerii în țară era indicată a fi cea de 15 iunie 1918³²⁵. Este posibil ca locul detențiilor să fie prezentat succesiv, iar decalajul de date să apară din consemnarea datei adoptării deciziei de eliberare și data reîncadrării în armată.

5. Evidențieri în consolidarea României Mari și apărarea graniței estice a țării (1918–1921)

Revenit în țară, Mihail Gheorghiu a fost supus verificărilor specifice acelor care se întorceau din captivitate, din străinătate și a fost reintegrat în armată. I s-a încredințat comanda Companiei a 2-a Mitraliere a Regimentului 8 Buzău, pe care o instruia și administra „în bune condiții”. Perioada de prizonierat nu i-a atrofizat calitățile ostășești. Comandantul regimentului îl găsea sănătos și rezistent, inteligent și priceput, posedând o frumoasă cultură generală. Avea o educație militară aleasă și era un bun comandant de companie. Comandantul regimentului aștepta concluziile anchetei de cercetare a perioadei lui de prizonierat, pentru a putea face propunerea de avansare,

³²⁰ *Declarațiune, Ibidem*, f. 9.

³²¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Stralsund>, accesat în data de 28 februarie 2017.

³²² *Declarațiune*, Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare..., f. 7.

³²³ *Ibidem*, f. 12.

³²⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/Krefeld>, accesat în data de 1 martie 2017.

³²⁵ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 2.

fiind convins că Mihail Gheorghiu „va fi un bun căpitan”. Superiorul său era la curent cu faptul că Mihail Gheorghiu „a făcut școala de Mitraliere în prea bune condițiuni, în timpul campaniei” și că fostul comandant al regimentului făcuse aprecieri elogioase la adresa celui reîncadrat în armată. Mihail Gheorghiu era un om cinstit și cu evidente sentimente de familie³²⁶.

Comandantul Brigăzii a 10-a Infanterie își însușea „notele comandantului său de Regiment”, consemnând faptul că locotenentul Mihail Gheorghiu era „un foarte bun ofițer, stăruitor și conștiincios în serviciu”. Rememorând faptele de bravură ale locotenentului care a luptat la Mărășești în linia întâi, respingând mai multe contraatacuri inamice și distrugând două regimente, considera că acesta „merită recompensa de a fi înaintat la gradul de căpitan în mod excepțional” pentru faptele sale de eroism³²⁷.

În condițiile reluării de către statul român a operațiunilor militare, în toamna anului 1918, Mihail Gheorghiu s-a afirmat din nou. „La Galați, a fost c-dtul subsectorului Barboși în fața frontului german, a depus energie și activitate și cu un efectiv redus a împiedicat multe contrabande pe care le-a prins”³²⁸.

Calitățile și meritele sale nu l-au absolvit de sancționare atunci când a greșit, nefiind strict cu regulamentele militare. Astfel, la 27 august 1918, el a fost pedepsit cu 5 zile de închisoare „pentru ținută necorespunzătoare în oraș”³²⁹. Rubrica intitulată *Pedepse* din cadrul Foilor sale calificative conținea pentru prima dată o însemnare. Această sancțiune i-a fost administrată de Comenduirea Pieței Galați³³⁰. Nu putem preciza dacă această situație s-ar explica printr-o oarecare libertate (libertinaj) căpătată în timpul captivității sale, ori o „ieșire din mână” care a determinat „o uitare” a rigorilor militare, ori pur și simplu a fost vorba de o neglijență a locotenentului Mihail Gheorghiu ...!

Oricum, aprecierea de care se bucura Mihail Gheorghiu era unanimă. Superiorii săi cunoșteau faptul că în perioada războiului fusese comandant de companie, „însărcinare superioară gradului său”, și că după reluarea activității militare, avea o implicare ce se remarcă, compatibilă unui grad militar superior. Aceștia nu ezitau a face notații pe cât elogioase (uneori, impresionante), pe atât de reale: „În campanie în timpul luptelor a fost brav și s-a achitat prea bine de însărcinările avute. *A luptat cu mult avânt pentru îndeplinirea idealului țării*”³³¹ (subl. n., Gh. C.).

³²⁶ *Ibidem*, f. 11.

³²⁷ *Ibidem*.

³²⁸ *Ibidem*.

³²⁹ *Ibidem*.

³³⁰ *Ibidem*.

³³¹ *Ibidem*, f. 12.

Încheierea armistițiului general al războiului mondial, la 11 noiembrie 1918, nu a însemnat și încheierea războiului pentru România. Armatele române au continuat activitățile militare pentru consolidarea actelor de unire înfăptuite în anul 1918. Astfel, în anul 1919, armata română a desfășurat mai multe campanii în zona vestică a țării, ajungând apoi pe teritoriul Ungariei, până la Budapesta³³², iar pentru apărarea graniței estice, armata a fost în continuă veghe, răspunzând provocărilor săvârșite de unitățile armatei sovietice o perioadă mult mai îndelungată³³³.

Mihail Gheorghiu s-a afirmat și în această etapă. El s-a remarcat atât în acțiunile de consolidare internă, cât și în operațiunile de pe Nistru de apărare a Basarabiei unite cu România. Foile lui calificative aferente perioadelor 1 noiembrie 1918 – 31 octombrie 1919 și 1 noiembrie 1919 – 1 noiembrie 1920, nu conțineau a-l lăuda: „Pe frontul Nistrului contra bolșevicilor s-a achitat bine, este curajos, energic, vigilent [...], în campanie a fost brav și prea bine apreciat de foștii săi șefi”. Comandantul Regimentului 8 Buzău reținea că Mihail Gheorghiu a fost „brav în luptele de la... (ilizibil în text – n.n., Gh. C.) a respins un atac de caval[erie] inamic trăgând cu mitraliera așezată pe umărul unui soldat”. La rândul său, comandantul Brigăzii a X-a Infanterie consemna: „Pe frontul Nistrului cu ocazia inspecțiilor făcute în sectorul unităților (ilizibil în text – n.n., Gh. C.) constat cea mai desăvârșită ordine și vigilență din partea sa”³³⁴. Cu astfel de fapte, aprecierea de care se bucura Mihail Gheorghiu era una care contura personalitatea unui ofițer destoinic, curajos și chiar indispensabil unor acțiuni de intervenție militară: „Este un ofițer brav pe care se poate conta în orice împrejurare”³³⁵.

În registrul activităților interne, în perioada acțiunilor greviste care au afectat CFR din garnizoana Iași, Mihail Gheorghiu „a adus servicii reale depunând zel”, a făcut să fie arestați „toți capii greviști”. Pentru aceste fapte, comandantul garnizoanei „i-a adus mulțumiri pentru modul cum și-a îndeplinit această însărcinare”³³⁶.

Faptele de arme săvârșite și coordonate de locotenentul Mihail Gheorghiu

³³² Gheorghe Calcan, *Generalul Traian Moșoiu în epocă și în posteritate*, Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze, 2006, p. 76–90; Gheorghe Calcan, *România în relațiile internaționale ale Conferinței de pace de la Paris-Versailles, 1919–1920. Recunoașterea internațională a Marii Uniri*, Cluj-Napoca, Mega, 2013, p. 39–49, 157–158.

³³³ Gheorghe Calcan, *Unificarea administrativă a României întregite (1918–1925). Integrarea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei în structurile administrației românești*, Cluj-Napoca, Mega, 2016, p. 63, 67.

³³⁴ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 13.

³³⁵ *Ibidem*, f. 14.

³³⁶ *Ibidem*.

îi determinau pe șefii săi să deplângă neavansarea acestuia la gradul de căpitan. („Cred că este o eroare cu clasarea sa” - nota comandantul brigăzii sale). Situația lui militară după venirea din captivitate încă nu-i era definitivată. Procesul birocratic măcina timp. „A fost *clasat în bune condițiuni de comisia Div. a 13-a și clasat și de Curtea Marțială* (subl. în text), însă nu a trecut prin Consiliul Superior încă pentru a-l integra în drepturile sale și înainta la gradul de căpitan [...]. Afirm din nou că este un element destoinic și merită a înainta după cum a fost caracterizat și de șefii săi din timpul campaniei la gradul de căpitan excepțional...”³³⁷.

Caracterizarea lui Mihail Gheorghiu continua să fie un buchet de frumoase însușiri ostășești și umane: „bun camarad, cinstit, loial, fire veselă, sociabil”, „inteligent, priceput, judecă bine”, era preocupat de „instrucția și educația trupei, de bunul trai al soldatului, îngrijește bine de animalele și materialele statului”, „cu prestanță, bun instructor specializat în Mitraliere, energic, autoritar” etc. În cealaltă parte a trăsăturilor sale, se găsea notat faptul că avea (cel puțin uneori), o fire impulsivă³³⁸. Era prima apreciere cu conotații negative, apărută în foile lui calificative.

În data de 1 octombrie 1919, Mihail Gheorghiu a fost înaintat, în sfârșit, la gradul de căpitan. Statutul extrem de favorabil de care se bucura făcea deja să se vorbească de avansarea lui la gradul următor. „Dacă acest ofițer va trece în bune condiții Școala specială de infanterie, atunci îl caracterizez că merită a înainta la gradul de maior...”, nota comandantul Regimentului 8 Buzău (Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1919 – 1 noiembrie 1920). Comandantul Brigăzii a X-a Infanterie avea aceeași părere: „Dacă va da și va reuși la examenul de maior, merită a înainta” (22 decembrie 1920). Ideea nu era respinsă nici de Comandantul Diviziei 5, în grad de general (28 ianuarie 1921): „Mențin aprecierile, iar asupra propunerii mă voi pronunța după ce va trece examenul de maior”³³⁹. Se trecea parcă, de la o extremă, în cealaltă! E adevărat, însă, că vechimea în gradul de căpitan i-a fost luată în calcul începând cu 1 septembrie 1917. Era, evident, un act de dreptate, dar și de reparație morală.

Mihail Gheorghiu a continuat să-și facă datoria. A primit și alte însărcinări precum „controlul terenului de care s-a achitat bine”³⁴⁰. La 1 aprilie 1921, căpitanul Mihail Gheorghiu a fost „trecut pe picior de pace”³⁴¹.

³³⁷ *Ibidem*, f. 13.

³³⁸ *Ibidem*.

³³⁹ *Ibidem*, f. 14.

³⁴⁰ *Ibidem*, f. 15.

³⁴¹ *Ibidem*, f. 2.

6. Un frumos exemplu de implicare socială

În perioada interbelică, Mihail Gheorghiu a avut un alt moment strălucitor al vieții sale, de această dată în sfera activității publice, obștești. El a fost cel care a coordonat eforturile de ridicare a Monumentului eroilor din localitatea sa natală.

Ideea ridicării unui monument în cinstea eroilor căzuți în operațiunile Primului Război Mondial, în Săgeata, a apărut în anul 1923. Inițiatorul a fost învățătorul C. Cazan, acesta însă a devenit deputat și s-a mutat din localitate, iar ideea nu s-a putut concretiza repede. Eforturile de ridicare a monumentului au fost reluate în anul 1928. De această dată s-a constituit un comitet care l-a avut în frunte pe maiorul Mihail Gheorghiu³⁴². Acesta se bucura de o mare apreciere în localitate. Toată lumea știa că era „el însuși un erou în războiul” de întregire națională³⁴³.

Din comitet au făcut parte notabilitățile locale: primarul, preotul, secretarul comunei, fruntașii satului. S-a declanșat o intensă activitate de strângere a fondurilor. În comună au fost organizate diverse activități cultural-obștești, serate, baluri³⁴⁴, colecte etc. Au fost sensibilizate diverse instituții centrale și locale: Ministerul Instrucțiunii, Prefectura Buzău, Primăria Buzău, Societatea „Fii Apărători ai Patriei”, diverse personalități ale zonei etc.

Construcția monumentului a început în anul 1934³⁴⁵ și a fost finalizată în anul 1939³⁴⁶. S-a înălțat, astfel, un monument foarte frumos care depășește dezinvolt condiția monumentelor „rezervate” universului rural. El a fost realizat de celebrul sculptor Ion Jalea și a fost turnat în bronz, la București. El înfățișează un soldat, în mărime naturală, în poziție fandată de atac, cu mâna încheștată pe arma sa cu baionetă și privirea concentrată către inamic. Poziția lui denotă forță, dârzenie, motivație și patriotism.

Monumentul are o înălțime de 5,5 metri și alcătuiește un complex pozițional foarte armonios. Acesta conține: platforma complexului monumental, postamentul și statuia unui soldat infanterist în poziție de atac cu baioneta la armă. Platforma este din piatră dură alcătuită din trei rânduri de

³⁴² Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata...*, p. 256.

³⁴³ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 19.

³⁴⁴ Relatare a inginerului Dumitru Petre, Primăria Săgeata (2012).

³⁴⁵ Relu Stoica, *Monumente și eroi buzoieni (1877-1878, 1913, 1916-1919, 1941-1945, 1989)*, Ediția a II-a completată, Buzău, Editgraph, 2011, p. 280.

³⁴⁶ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010, p. 108.

trepte. Această platformă susține un postament din piatră de bună calitate alcătuit din trei corpuri. Corpul de bază al postamentului este solid și are gravate în mod alegoric însemnele armatei, corpul central este paralelipipedic și zvelt și poartă medalioanele inscripționate în marmură cu numele eroilor, iar corpul superior scund și aplatizat este scos în evidență de un frumos brâu și constituie suportul de susținere a statuii de bronz³⁴⁷.

Acest monument, amplasat în perimetrul bisericii din localitate, în loc vizibil, central, la șosea, a constituit întotdeauna un reper de venerație, respect și admirație pentru toți locuitorii comunei. Valențele lui educative, surprinse în epocă, au translat timpul păstrându-și viabilitatea, în mod peren: „nu există școală mai frumoasă pentru educația patriotică a tineretului acestei comune decât acest monument care va vorbi tuturor cu limbă de lumină și taină despre părinți și frați, cu oase putrezite în nimb de glorie...”, se scria în broșura ocazionată de înălțarea acestui monument³⁴⁸.

7. Continuitate și sfârșit de carieră. Recompense

Pe plan militar, Mihail Gheorghiu și-a continuat activitatea, ajungând a se intersecta și cu cea de a doua conflagrație mondială. După trecerea „pe picior de pace” din 1921, evoluția lui militară a continuat pe o traiectorie oarecum comună. Ea nu a mai fost însă spectaculoasă, a avut sușuri și coborâșuri, uneori dramatice, cu anumite neîmpliniri pe plan familial, care s-au răsfrânt sever asupra carierei sale profesionale. Căsătoria sa, apariția copilului și apoi divorțul l-au afectat puternic emoțional. Trăirile personale s-au răsfrânt și asupra atitudinilor lui de militar. Aprecierile notelor calificative sunt elocvente în acest sens. A suferit mai multe sancțiuni. Refacerea vieții de familie i-a adus în bună parte restabilirea echilibrului intern.

La 1 octombrie 1928 a devenit maior, iar la 1 iunie 1938 locotenent-colonel. S-a pensionat pentru limită de vârstă în noiembrie 1940, a fost concentrat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și a desfășurat diverse activități specifice în spatele frontului. La 15 iunie 1944 a fost trecut în retragere din armată, din motive de ordin medical³⁴⁹.

³⁴⁷ Gheorghe Calcan, *Complexul memorial al eroilor din Comuna Săgeata, județul Buzău*, în *Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova. Revistă de istorie*, vol. 12, București-Chișinău, p. 312–332, (https://www.academia.edu/22247365/Analele_ANTIM_vol_12_Chi%C8%99in%C4%83u_2015, accesat la data de 2 martie 2017). Studiul este înserat în lucrarea de față.

³⁴⁸ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 19.

³⁴⁹ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 2.

Mihail Gheorghiu a fost un militar destoinic care a strălucit prin eroism în timpul Primului Război Mondial. Aprecierea superiorilor săi, consemnată în Foaia calificativă conform căreia el „a luptat cu mult avânt pentru îndeplinirea idealului țării”³⁵⁰, rămâne definitivă. Activitatea sa militară, devotamentul și eroismul său din timpul luptelor au fost răsplătite prin numeroase medalii. Astfel, pentru participarea sa la cel de al doilea război balcanic a primit *Medalia Avântul Țării* din 1913. Pentru participarea la operațiunile militare ale Primului Război Mondial, Mihail Gheorghiu a fost decorat, după cum am observat, cu *Ordinul Steaua României în gradul de Cavaler* (Clasa a V-a), în anul 1917, *Crucea comemorativă 1916–1918*, în anul 1918, iar după încheierea războiului i-au fost atribuite *Medalia „Victoria” a războiului din 1916*, în anul 1921 și *Semnul Onorific de 25 de ani serviciu*, în anul 1936³⁵¹.

8. Un gest de recunoaștere publică a valențelor personalității sale

Consătenii săi nu i-au uitat numele. Monumentul din localitate, ca și faptele de arme ale „maiorului” Mihail Gheorghiu au rămas permanent în memoria și aprecierea acestora. La 29 ianuarie 2010, Consiliul comunal Săgeata a hotărât atribuirea de nume străzilor localității³⁵². Numele atribuit străzii principale, care străbate întreaga localitate, a fost cel al lui Mihail Gheorghiu. A fost, neîndoind, o recunoaștere oficială a meritelor celui care s-a aflat în fruntea comitetului de înălțare a Monumentului eroilor și care s-a remarcat prin eroism în operațiunile militare ale războiului de întregire națională. A fost un frumos și un drept gest. A fost și este un exemplu!

9. Concluzii

În mod evident, faptele locotenent-colonelului Mihail V. Gheorghiu au fost cu totul remarcabile. El a fost un erou al Primului Război Mondial. El s-a remarcat, însă, și în viața publică. A fost sufletul înălțării unui monument admirabil în localitatea natală. Mihail Gheorghiu s-a bucurat constant de apreciere din partea consătenilor săi, datorită formației lui intelectuale, mediului familial elită, eroismului său din timpul războiului. El a devenit însă o personalitate a localității mai ales după implicarea lui în înălțarea Monumentului. Oficial, acest statut i-a fost acordat la mult timp după dispariția sa, în anul 2010, prin atribuirea numelui său străzii principale a localității natale.

³⁵⁰ *Ibidem*, f. 12.

³⁵¹ *Ibidem*, f. 1.

³⁵² Arhiva Primăriei Comunei Săgeata, județul Buzău, 2010.

De reținut că în memoria colectivă nimeni nu vorbește de locotenent-colonelul Mihail Gheorghiu, ci de maiorul Mihail Gheorghiu, gradul pe care el l-a avut atunci când s-a implicat în înălțarea monumentului și care, de altfel, este gravat pe monument. De asemenea, evidențiem faptul că înălțarea monumentului are la bază implicarea unui om care a făcut războiul, care s-a distins prin eroism, care a putut vedea limita atât de fragilă dintre viață și moarte, care a acumulat determinarea necesară și a putut aprecia mai bine decât alții valoarea unui monument de omagiere a celor jertfiți pentru înălțarea patriei.

Prin acțiunea sa de ridicare a monumentului, Mihail Gheorghiu a dat dovadă de un profund civism. El rămâne un exemplu elocvent pentru contemporanii tuturor timpurilor, acela de a face ceva care să fie apreciat și să devină un reper pentru urmași. De la un brav erou al războiului unității naționale, el a devenit o personalitate recunoscută a localității natale. Nu se poate uita faptul că Mihail Gheorghiu a rămas un exemplu de dăruire profesională, curaj și eroism în războiul care a realizat unitatea națională a poporului român.

Omagiem acest exemplu și personalitate! Concomitent, trebuie să reținem că Mihail Gheorghiu nu este unic prin ceea ce a făcut. El se încadrează în rândul unor șiruri întregi de eroi, în spiritul epocii sale.

II.2. LOCOTENENT-COLONELUL CONSTANTIN APOSTOL (1903–1995): O STEA A SPORTULUI HIPIC MILITAR ROMÂNESC. DE LA GLORIE LA UMILINȚĂ³⁵³

1. Introducere

În textul de față ne propunem să reconstituim viața și cariera locotenent-colonelului Constantin Apostol. Aprofundăm și dezvoltăm astfel câteva din concretizările noastre anterioare³⁵⁴. Constantin Apostol a fost un mare

³⁵³ Acest text a fost publicat în Gheorghe Calcan, *O stea a sportului hipic militar românesc: locotenent-colonelul Constantin Apostol (1903–1995). De la glorie la umilință*, „Document”, Buletinul Arhivelor Militare Române, Anul XXIII, nr. 4 (90)/2020 p. 71–89.

³⁵⁴ Gheorghe Calcan, *The Participation of Constantin Apostol in the Military Operations of World War II*, Petroleum – Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, *Journal of Law and Administrative Sciences*, Petroleum – Gas University Publishing House of Ploiești, p. 15–24, (http://jolas.ro/?page_id=18); Gheorghe Calcan, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol, a Glory of the Romanian Military Sport*, International Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 225–229; Gheorghe Calcan, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol: From Glory to Unfair Humiliation*, International

reprezentant al hipismului militar românesc. El a participat la zeci și zeci de concursuri naționale și internaționale, obținând numeroase premii care au adus faimă țării sale. A participat la operațiunile militare ale celui de Al Doilea Război Mondial pe ambele fronturi, evidențiindu-se și fiind decorat. După instalarea comunismului, personalitatea, viața și cariera sa au intrat în umbră. A fost marginalizat, șicanat și închis pe nedrept.

Cele mai multe și importante informații pentru concretizarea demersului nostru le-am obținut prin investigarea dosarului personal al lui Constantin Apostol din cadrul arhivelor militare române de la Pitești. Nu am neglijat, apoi, restrânsa bibliografie dedicată acestui personaj, investigarea mediului natal al acestuia și arhiva comunei sale natale.

2. Mediul familial, studii, carieră, statut social

Constantin Apostol s-a născut în casa părinților săi, Constantin Gh. Apostol și Dumitra (născută Lungu), agricultori din comuna Săgeata, județul Buzău, la 20 aprilie 1903³⁵⁵. Familia Apostol a făcut parte din familiile de elită ale localității, fiind una dintre cele mai înstărite. Tatăl locotenent-colonelului era menționat în *Anuarul Socec al României Mari* ca proprietar de cârciumă³⁵⁶. Casa acestuia se păstrează încă în localitate³⁵⁷. Un frate al tatălui eroului nostru a fost și el locotenent-colonel în armată. Constantin C. Apostol a avut trei frați și o soră. Toți frații lui au fost învățători. Unul dintre aceștia (Dumitru) a pierit în luptele pentru eliberarea Transilvaniei din anul 1944³⁵⁸.

Studiile sale au fost următoarele: 4 clase primare, în comuna Săgeata³⁵⁹

Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 230–233.

³⁵⁵ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești, Fond Comisariatul Militar, Oraș Buzău, Dos. Lt-colonei, art. 6, *Extract din Registrul Stării civile*. (Filele acestui dosar conțin mai multe rânduri de numerotări, fapt care îngreunează/alterează citarea cu precizie a paginii).

³⁵⁶ Anuarul Socec al României Mari, Comuna Săgeata, Buzău, p. 134, On-line, http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=gdc3&fileName=scd0001_20030122001ropage.db&recNum=141, accesat în data de 4 februarie 2018.

³⁵⁷ Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262. Studiul este inserat în lucrarea de față.

³⁵⁸ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 23 (*Autobiografie*).

³⁵⁹ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *Personalități buzoiene, 1918–2018. 500 pentru România*, Buzău, Alpha MDN, 2018, p. 48.

și 8 clase la Liceul Teoretic „B.P. Hasdeu” din Buzău (1924)³⁶⁰, urmate de cele militare: Școala de ofițeri de cavalerie, Târgoviște, 2 ani (1926), Școala specială de cavalerie Sibiu, 1 an (1929) și Școala de echitație Sibiu, 1 an (1930). Cunoștea limbile franceză și germană³⁶¹.

În etapa buzoiană a fost component al echipei de oină a liceului și al echipei de fotbal „Vârtejul” Buzău³⁶². Constantin C. Apostol a fost un elev bun. A încheiat Școala Militară de Cavalerie „Regele Ferdinand I”, Târgoviște, cu media generală 8,02, „clasându-se al 4-lea din 44 de elevi”³⁶³. Foaia sa calificativă de la finele anului al II-lea consemna laude. Comandantul său de escadron, căpitanul Chiricuță, îl considera sănătos și rezistent, cu o frumoasă educație militară. Avea aptitudini militare, încăleca bine și avea multă putere de muncă. Își îndeplinea atribuțiile cu conștiinciozitate și judecată. Avea „frumoase calități de instructor”, iar dacă-și continua drumul, „va deveni un foarte bun ofițer de cavalerie”.

Comandantul Divizionului, maiorul Ionescu îl vedea „un foarte bun element din toate punctele de vedere”. Poseda calități intelectuale și morale, avea o bună condiție fizică fiind „un foarte bun sportsman”. Era foarte serios și conștiincios, cu calități reale de instructor, argumente ce-l făceau pe acest comandant să estimeze: „Îi prevăd un viitor frumos în carieră”. Comandantul Școlii de cavalerie, în grad de colonel, menținea „bunele aprecieri” făcute de subalternii săi³⁶⁴.

Constantin C. Apostol a fost un bun cursant și al Școlii speciale de cavalerie ale cărei cursuri le-a urmat în anul 1929. El a încheiat cursurile cu media 7,16, clasându-se al șaselea din 41 de absolvenți³⁶⁵. Aprecierile acordate aspectelor de „Atenție dată cursului” și „Rezultatele obținute” au fost concretizate în calificativul „F. Bine”³⁶⁶. Comandantul școlii, colonelul Alexandrescu, îl găsea sănătos și rezistent, disciplinat și conștiincios, cu ținută îngrijită, cu abilitățile de a conduce bine un pluton și chiar un escadron. Depunând zel, „a dovedit că este un element f. serios. Merită a înainta la vechime”. Întru totul de acord cu aceste concluzii era și comandantul școlilor de cavalerie, în grad de general³⁶⁷.

³⁶⁰ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare..., f. 3.

³⁶¹ *Ibidem*, f. 1. (*Fișa alfabetică de serviciu*).

³⁶² Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat, Oameni de ieri, oameni de azi*, vol. I, Buzău, Alpha MDN, 1999, p. 161–162.

³⁶³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 58 (*Foaie calificativă*).

³⁶⁴ *Ibidem*.

³⁶⁵ *Ibidem*, f. 62.

³⁶⁶ *Ibidem*, f. 63.

³⁶⁷ *Ibidem*, f. 62.

Constantin C. Apostol a încheiat în anul 1930 și cursurile Școlii de echitație. Calificativul final a fost „F. Bine”. Locotenent-colonelul Șendrea îi remarcă dragostea față de călărie. Putea lucra și cu caii dificili. Calitățile ecvestre îi erau evidențiate astfel: „sare în acord cu calul și cu mult elan”, iar „dacă va continua să lucreze cu aceeași dragoste va da rezultate f. frumoase”³⁶⁸. Comandantul Școlii speciale de cavalerie, colonelul Alexandrescu, îl găsea și în cel de al doilea an de școală și instrucție la fel de sănătos și rezistent, de disciplinat și conștiincios, cu abilități de a încăleca impecabil calul. Era „un prea bun ofițer”, iar comandantul școlilor de cavalerie, în grad de general, confirma: „De acord”³⁶⁹.

Carierea sa militară a început la 1 octombrie 1924, la Școala de cavalerie Târgoviște, ca voluntar (elev anul I). Evoluția sa a fost următoarea: caporal la 1 februarie 1925; sergent la 1 iulie 1925 (O.Z. 275); plutonier la 1 iulie 1925 (O.Z. 276); sublocotenent la 1 iulie 1927; locotenent la 1 aprilie 1930; căpitan la 24 ianuarie 1938; maior la 6 septembrie 1943 și locotenent-colonel la 15 februarie 1946³⁷⁰.

De-a lungul carierei și-a desfășurat activitatea ca elev al Școlii de ofițeri de cavalerie de la Târgoviște (1 octombrie 1924 – iulie 1926); comandant de pluton, Regimentul 11 Roșiori, Cernăuți (iulie 1926 – septembrie 1930); instructor de călărie, Școala specială de cavalerie Sibiu (septembrie 1930 – ianuarie 1938); comandant de escadron, Regimentul 6 Călărași, Brașov (ianuarie – octombrie 1938); instructor de călărie, Școala specială de război București (octombrie 1938 – august 1943); comandant de divizion, Grup 5 Cercetare (august 1943 – iulie 1945), comandant de garnizoană, CT. Buzău (iulie 1945 – ianuarie 1948)³⁷¹ și antrenor al echipei hipice a armatei (1 octombrie 1953 – 1 martie 1954)³⁷².

Conform notațiilor din dosarul personal, în anul 1940, Constantin Apostol era căsătorit a doua oară cu Stela Ionescu, viticultoare din com. Zilișteanca, județul Buzău, casnică și fără apartenență politică. Avea doi copii, aparținând soției din prima sa căsătorie: Doina (n. 1935) și Dan (1938)³⁷³.

³⁶⁸ *Ibidem*, f. 66.

³⁶⁹ *Ibidem*.

³⁷⁰ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 56 (*Servicii și diverse pozițiuni*).

³⁷¹ *Foaie de serviciu* din 1956, pentru perioada iulie 1945 – ianuarie 1948, consemna că era trecut în rezervă, de CT. Buzău, probabil o încercare de ascundere/edulcorare a percepției acestei perioade (*Ibidem*, f. 19 – *Foaie de serviciu*).

³⁷² *Ibidem*, f. 20 (*Foaie de serviciu*).

³⁷³ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 9 și f. 23 (*Autobiografie*).

3. Începutul carierei militare

Constantin Apostol și-a început cariera militară în calitate de Comandant de pluton, la Regimentul 11 Roșiori, din Cernăuți. Perioada petrecută aici a fost de patru ani (iulie 1926 – septembrie 1930). Această perioadă s-a caracterizat prin familiarizarea tânărului ofițer cu activitatea de comandă, prin devotamentul său față de profesia aleasă, pasiunea, seriozitatea și devotamentul său față de instrucția hipică, prin atenția acordată perfecționării lui profesionale. Consemnările Foilor calificative ale acestei perioade sunt edificatoare. Astfel, Foaia calificativă a perioadei 1 august – 31 octombrie 1926, realizată de comandantul Regimentului 11 Roșiori Cernăuți, cu gradul de colonel, nota că militarul Constantin C. Apostol era un „ofițer nou”, căruia i-a fost „încredințat comanda unui pluton”. Acesta s-a integrat în campania de toamnă a regimentului, iar concluzia era clar pozitivă: „Îmi face impresia unui bun și serios ofițer”³⁷⁴.

Aprecierile favorabile s-au consolidat în mod constant. Foaia calificativă aferentă anului 1927 îl considera sănătos și rezistent, cu ținută îngrijită și disciplinat, capabil a face campanie militară în orice condiții. Poseda cunoștințele militare compatibile gradului său militar, îndeplinindu-și cu pricepere și devotament atribuțiile militare, unitatea sa prezentându-se bine din toate punctele de vedere. Constantin Apostol a participat la exercițiile și aplicațiile militare organizate, achitându-se onorabil de atribuțiile care i-au revenit. Se preocupa de oamenii și caii pe care-i avea în grijă. „Cu inferiorii se poartă sever și cu dreptate”, fiind „un prea bun ofițer cu calități intelectuale și morale solide și frumoase”, conchidea același colonel, comandant al Regimentului 11 Roșiori³⁷⁵.

Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1927 – 31 octombrie 1928, realizată de colonelul Lupu, comandantul regimentului, reținea calitățile fizice și militare, aplecarea spre studii și o „cultură generală și profesională în curs de dezvoltare” a proaspătului ofițer. La inspecțiile de grupă și de pluton a primit calificativul „Bine”. Concluzia finală se subsuma ideii că „slt. Apostol este un ofițer bun...”³⁷⁶.

Aprecierile pozitive s-au păstrat și pentru perioada 1 noiembrie 1928 – 31 octombrie 1929. Foaia calificativă consemna participarea lui Constantin C. Apostol la stagiul de instrucție de la Școala de cavalerie de la Sibiu. Era inserată propunerea de înaintare în grad la împlinirea vechimii în funcția

³⁷⁴ *Ibidem*, f. 59 (Foaie calificativă).

³⁷⁵ *Ibidem*, f. 60.

³⁷⁶ *Ibidem*, f. 61 (Foaie calificativă).

pe care o deținea. Această foaie apreciativă conținea trei semnături: cea a colonelului Lupu, comandant al Regimentului 11 Roșiori, a generalului M. Constantin, comandant al Brigăzii 6 Roșiori și cea a generalului comandant al Diviziei 2 Cavalerie³⁷⁷.

Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1929 – 31 octombrie 1930 reflecta statutul oarecum „itinerant” al tânărului ofițer, finalizat atât prin schimbarea arealului geografic al activității sale, cât și prin recunoașterea și încurajarea dexterităților sale cu caracter hipic. Documentul semnat de colonelul comandant al Regimentului 11 Roșiori consemna participarea locotenentului Constantin C. Apostol la cursurile anului al II-lea la Școala specială de cavalerie de la Sibiu, întoarcerea acestuia la Regimentul din Cernăuți unde i s-a încredințat comanda unui pluton și apoi detașarea la Școala specială de cavalerie Sibiu. Pentru scurta perioadă petrecută la Regimentului 11 Roșiori, comandantul acestuia arăta că ofițerul a luat parte la toate aplicațiile militare și manevrele militare organizate. „S-a condus prea bine sub toate raporturile și am constatat că este un ofițer de viitor” (subl. n., Gh. C.). Referitor la detașarea acestuia la Sibiu, același comandant consemna: „Regimentul regretă plecarea acestui ofițer de elită”³⁷⁸ (subl. n., Gh. C.).

Evident, ultimele remarci ale acestei caracterizări atrag atenția, prefigurând, într-un fel, cariera de glorie care-i era deschisă tânărului ofițer.

4. Pe culmile gloriei sportive

La Sibiu, Constantin C. Apostol a devenit imediat „instructor la ofițerii elevi” de cavalerie. Vreme de 14 ani a fost profesor al Școlii speciale de echitație din acest oraș³⁷⁹. S-a evidențiat de la început în întrecerile sportive. Putem spune că transferul lui la această școală a coincis cu debutul afirmării lui de excepție. Foile sale calificative evidențiază aceste fapte. Pentru perioada anilor 1931–1934, aceste foi au fost completate de colonelul Pleniceanu, comandantul Școlii speciale de cavalerie de la Sibiu.

Sosit la Sibiu, Constantin Apostol și-a desfășurat activitatea ca ajutor, iar după plecarea titularului, „a instruit efectiv... repriza din martie până la finele anului școlar obținând rezultate bune”. Ofițerul își menținea o stare fizică bună: „încalecă bine și cu mult curaj”. A început să participe la întrecerile

³⁷⁷ *Ibidem*, f. 64 (Foaie calificativă).

³⁷⁸ *Ibidem*, f. 67 (Foaie calificativă).

³⁷⁹ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 48. Vezi și Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010, p. 305–306.

sportive. „S-a remarcat la toate concursurile hipice din țară câștigând frumoase premii și o cupă în cel mai greu parcurs de la Sibiu”. Avea o „educație aleasă, modest, muncitor și perseverent”. A acumulat o frumoasă pregătire în instrucție și la aplicațiile pe hartă. La finalul anului 1931, comandantul său aprecia că acesta era: „ofițer bun și de nădejde”³⁸⁰.

Aceste frumoase aprecieri s-au consolidat în anul următor. Comandantul școlii sibiene îi remarcă calitățile intelectuale și morale, precum și starea lui de sănătate. Comandantul ținea să precizeze că locotenentul Constantin C. Apostol „a confirmat în totul bunele aprecieri de anul trecut”. Grație încrederii câștigate, i s-a încredințat „comanda de repriză”. În mod evident, era un „*pasionat al calului* și cu mult avânt cavaleristic” (subl. n., Gh. C.). Colonelul Pleniceanu observa că acesta „are cei mai mulți și frumoși cai, proprietate, toți de pursânge”. În privința perspectivei, se întrezărea un „călăreț de mare viitor, s-a afirmat în toate concursurile hipice”. A rămas la fel de conștiincios, participând la toate instrucțiile de teren și aplicațiile pe hartă. Avea o „purtare exemplară”. Concluzia generală (1932) era aceea că locotenentul Constantin C. Apostol era un „ofițer foarte bun și cu frumoase speranțe pentru viitor”³⁸¹.

Pentru anul 1933, comandantul sibian reconfirma calitățile fizice ale locotenentului Apostol, exprimându-și satisfacția că acest ofițer a probat încrederea pe care i-o acordase încredințându-i „repriza” care reprezenta o „țintă ce o urmăresc toți cei mutați în cadrele școlii ca subinstructori”. Eroul nostru s-a prezentat foarte bine la toate activitățile specifice acestei arme. Constantin C. Apostol era un „ostaș pasionat de cai și de concursurile hipice, unde a obținut rezultate f. apreciable”. Cunoștea regulamentele și a participat la toate activitățile specifice organizate. Avea o „purtare f. bună”, fiind în general „un ofițer cu frumoase speranțe pentru viitor”³⁸². Participând cu echipa Școlii de aplicație a cavaleriei la concursurile hipice „Cupa Cavalerie” organizate la Botoșani, a obținut cu calul său *Bucurie*, locul I. În același an obținea locul al II-lea la proba de înălțime a concursului organizat la Napoli, Italia³⁸³.

Locotenentul Constantin C. Apostol și-a menținut calitatea de instructor de repriză și în anul următor, „obținând aceleași frumoase rezultate la dresaj, carier și călărie militară”. A continuat să „obțină cele mai frumoase succese” la concursurile hipice naționale, avea „caii cei mai buni, pentru care face

³⁸⁰ *Ibidem*, f. 69 (Foaie calificativă).

³⁸¹ *Ibidem*, f. 70 (Foaie calificativă).

³⁸² *Ibidem*, 6, f. 71 (Foaie calificativă).

³⁸³ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

mari sacrificii”. Un succint și elocvent portret al său era cu lejeritate schițat de comandantul său (1934):

„Estate 31 de ani.
Vechime în grad, I.IV.1930.
Avere nu are.
Promite a deveni un foarte bun ofițer.
Se distinge între camarazii promoției sale.
Ofițer de multă nădejde.
Merită a înainta „*la alegere*”³⁸⁴ (subl. în text).

Aprecierile și recomandarea „de a înainta la gradul de căpitan „*la alegere*”, erau agreeate și de Comandantul Școlilor de Cavalerie în grad de general³⁸⁵.

Constantin Apostol a devenit membru al echipei hipice naționale alături de alți sportivi precum Petre Chivulescu, Zehei, Tudoran etc. la specializarea obstacole³⁸⁶. În anul 1934, a obținut locul al II-lea la „Cupa Cavalerie” de la Constanța, și același loc la competiția hipică tip ștafetă „Lupta regimentelor” organizată la Arad³⁸⁷. Pe planul întrecerilor internaționale a obținut în Italia medalia „Mussolini”, cu același cal, cu numele *Bucurie*³⁸⁸.

Rezultatele hipice deosebite obținute în anul 1935 au făcut ca Apostol să fie evidențiat prin citare prin Ordin de zi de către Inspectoratul General al Cavaleriei. Foaia sa calificativă din acest an conținea notările mai multor comandanți. Primul care-l caracteriza era colonelul Pleniceanu, comandant al Școlii de aplicație a cavaleriei. El îl cunoștea deja destul de bine pe locotenentul Constantin C. Apostol și menținea aprecierile făcute. Acesta și-a păstrat calitatea de instructor de repriză. La 15 noiembrie „a fost detașat la echipa națională la Buc.[urești]”. A participat la concursurile hipice internaționale unde a obținut rezultate foarte bune, fiind citat de Inspectoratul General al Cavaleriei prin Ordinul de zi nr. 11 din 28 iulie 1935. Se distingea între camarazii săi. Avea o stare materială bună, obținută „prin câștigurile de la concursuri”. Constantin Apostol promitea să devină un foarte bun ofițer și merita avansat „*la alegere*”³⁸⁹.

Comandantul Școlilor de cavalerie, în grad de general, îl caracteriza pentru perioada 1 noiembrie 1934 – 1 august 1935 drept „un prea bun ofițer,

³⁸⁴ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 71 (*Foaie calificativă*).

³⁸⁵ *Ibidem*.

³⁸⁶ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 161–162.

³⁸⁷ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

³⁸⁸ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 161–162.

³⁸⁹ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 72 (*Foaie calificativă*).

care se distinge din toate punctele de vedere”. Era un „bun călăreț, bun instructor, cu solide cunoștințe profesionale”, putea conduce un escadron. Și acest comandant evidenția frumoasele rezultate internaționale obținute de Constantin C. Apostol și evidențierea lui prin Ordin de zi, iar recomandarea sa era de a înainta „la alegere”.

„Frumoasele aprecieri ce i s-au dat” erau prelungite pentru perioada 1 august – 31 octombrie 1935 de un alt general (Constantin Atanasescu), comandant al Școlilor de cavalerie. Și acesta conchidea că locotenentul Constantin C. Apostol „este un f. bun ofițer, conștiincios și un f. bun călăreț”. Din inspecția pe care generalul a realizat-o, s-a convins „că are toate însușirile intelectuale și posedă toate cunoștințele pentru a comanda un escadron”. De aceea și el se pronunța pentru promovarea „la alegere” a lui Constantin C. Apostol.

Rezultatele sale hipice au fost următoarele: la concursurile interne, locul I la competiția organizată de Societatea Hipică „Dobrogeanca”, la Constanța, cu calul numit *Dracu Știe*, și Premiul „Sf. Gheorghe”, cu caii *Bucurie* și *Dracu Știe*, la Sibiu. La concursurile internaționale: locul II la probele de înălțime organizate la Napoli și Nisa, locul II la *Premiul Urbe* și *Cupa de aur* la Roma, locul II împreună cu echipa, la *Cupa orașului Aachen* (iunie 1935), 9 premii împreună cu echipa la întrecerile de la Florența. Constantin Apostol a fost considerat cel mai bun sportiv în competiția *Cupa Cavaleriei Belgiene* și al treilea în *Cupa Cavaleriei Italiene*³⁹⁰. El se integra astfel în „grupul de elită” al cavaleriei naționale, alături de Henri Rang, Constantin Zehei, Toma Tudoran, Felix Țopescu, Ioan Epure și Vasile Hințea³⁹¹.

În anul 1936, comandantul Școlii de aplicație a cavaleriei, colonelul Grigore Vulturescu, considera că locotenentul Constantin C. Apostol avea aptitudini fizice „excepțional de frumoase”, încăleca admirabil, dovădindu-se un „călăreț internațional de *mâna întâia* (subl. în text), activitatea sa equestă în acest an a atins o prea frumoasă culme demnă de admirat și remarcat”. Alegerea lui în echipa de reprezentare națională „a fost din cele mai fericite, dânsul dovedind că-și merită renumele mondial ce și-a creat (sic) în această direcțiune”. Erau neîndoielnic, cuvinte foarte frumoase.

Colonelul Vulturescu nota în Foia calificativă faptul că în acel an Constantin C. Apostol a participat la concursurile internaționale de la Varșovia, Dusseldorf, Munchen, Aachen și Viena „unde s-a acoperit de mare glorie”. Argumentele erau evident imbatabile: „În total a câștigat 30 premii

³⁹⁰ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

³⁹¹ Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *Calul – prietenul meu. Pagini din istoria călăriei românești*, București, Ceres, 1982, p. 49.

și 7 mențiuni, din care 2 premii I și trei cupe”. Mai mult „*la concursul de la Viena a bătut recordul austriac și român de înălțime atingând 2¹⁰ m pe care i-a sărit cu calul său după 7 baraje*” (subl. în text). O publicație recentă considera că acest record încă nu a fost egalat³⁹². Aprecierile comandantului sibian treceau de la nivelul local la cel național și chiar internațional: „Toate succesele equestre ale acestui ofițer au contribuit la ridicarea prestigiului armeei noastre peste hotare și la dezvoltarea unei frumoase propagande românești”. Aprecierile șefului său sunt fără rezerve și chiar neobișnuite stilului strict cazon. Prin tot ce a făcut Constantin C. Apostol „îndatorește toată recunoștința”. Poseda aptitudini militare foarte bune, dispunea de o bună cultură profesională pe care și-o consolida în mod admirabil, era „un admirabil gospodar, priceput, zelos”. Concluziile colonelului Vulturescu erau un frumos elogiu: „În concluzie l-tul Apostol C-tin este un element de mare folos armeei noastre căci grație lui, ea poate să se facă cunoscută în străinătate, sub raportul equitației, dovedindu-se ca o armă, în compunerea căreia se găsesc ofițeri destoinici, îndrăzneți și f. pricepuți călăreți. Pentru meritul cel mare ce a avut de a se fi afirmat în mod strălucit în țară și în străinătate ca excelent călăreț, aducând reale servicii țării, îl propun *la înaintare „la alegere” la gradul de căpitan*” (subl. în text)³⁹³.

Comandantul școlilor de cavalerie, generalul Constantin Atanasescu își însușea aprecierile colonelului Vulturescu, notând că locotenentul Constantin C. Apostol era „un distins călăreț și un f. bun ofițer de cavalerie”. Era curajos și muncitor, modest, depunând „cea mai mare conștiinciozitate în toate însărcinările ce i se încredințează”. Își reconfirma propunerea anterioară de înaintare „la alegere” la gradul de căpitan³⁹⁴.

Nuanțând rezultatele obținute de Constantin Apostol în acest an, este de menționat că în cadrul *Cupei orașului Aachen* – care era „visul oricărui călăreț”³⁹⁵ (20–29 august 1936), a obținut locurile I și II din *Premiul Armatei Străine*, Marele Trofeu și *Salatiera* (din argint), locul II la *Premiul Hainelor Roșii* la Grand Palais de Centenaire – Bruxelles, a dominat întrecerile de la proba înălțime în cadrul *Premiului Saint Michel*, locurile II și X la Cupa Națiunilor și locul II la Varșovia la Premiul Armatei Poloneze, a fost prezent la Concursul Hipic Internațional de la Paris (6–12 mai 1936). De asemenea, el s-a înscris la cea mai dificilă probă a Jocurilor Olimpice de la Berlin (Marele Premiu al Națiunilor, secțiunea obstacole). Concurând cu

³⁹² Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

³⁹³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 75 (*Foaie calificativă*).

³⁹⁴ *Ibidem*.

³⁹⁵ Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 199.

Dracu Știe, și-a adus contribuția ca țara noastră să se claseze la probele hipice pe locurile II și III (din 18 națiuni participante)³⁹⁶. A obținut locul I la înălțime, la Viena. Prin toate rezultatele echipei, România se impunea în elita hipică mondială. Prezența românească la concursurile internaționale începuse a genera fiori publicului spectator, neobișnuit cu perturbarea și schimbarea unui clasament consacrat, făcându-l a murmura interogativ: „Ce vor face românii?”³⁹⁷. Evident, „se formase în acele timpuri o școală românească de călărie”³⁹⁸ recunoscută și respectată pe plan internațional, iar Constantin Apostol era unul din componenții ei de bază.

Comentând rezultatele întrecerii desfășurate „în sanctuarul de la Aachen”, o lucrare consacrată hipismului românesc, referindu-se la concurenții români Rang, Apostol și Zehei, aprecia că „cei trei magnifici ai sportului ecvestru au fost la înălțime...”. Cu privire la Constantin Apostol, respectiva lucrare menționa: „În «Premiul Armatei Străine», Constantin Apostol îl întrece pe cel mai valoros concurent al probei... Constantin Apostol! Această figură de stil ne-a fost sugerată de clasamentul final în care Apostol cucerește primele două locuri cu *Idila* și *Bucurie*, adjudecându-și astfel două treimi din podiumul de premiere”³⁹⁹.

Presă vremii a elogiât rezultatele deosebite obținute de hipismul românesc. Ziarul „Universul” din anul 1936 sublinia omogenitatea și valoarea echipei naționale, modul în care „ofițerii noștri de cavalerie” „au știut să-și servească țara”, făcând „să fie admirați și aplaudați frenetic de milioane de oameni [...], reprezentând strălucit calitățile poporului român și ale calului românesc cu străvechi renume”⁴⁰⁰.

Aprecierile și rezultatele excepționale ale lui Const. Apostol au continuat. În anul 1937 comandantul său, colonelul Grigore Vulturescu, menținea „în totul” aprecierile trecute. În plus, semnala „cu satisfacție că și în anul acesta Lt. Apostol și-a păstrat același preafrumos renume mondial de călăreț internațional întrecându-se pe el însuși în nenumărate concursuri hipice internaționale la care a luat parte în cursul anului și în care a cules numai lauri de victorii spre cinstea armeei și a țării”. Ca o recompensă și recunoaștere a acestor merite, Constantin C. Apostol a fost citat printr-un nou Ordin de zi (Nr. 114/1937). În cursul anului s-a achitat „fără niciun reproș” de toate celelalte îndatoriri care i-au revenit, îmbogățindu-și

³⁹⁶ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

³⁹⁷ Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 84.

³⁹⁸ *Ibidem*, p. 200.

³⁹⁹ *Ibidem*, p. 204.

⁴⁰⁰ *Ibidem*, p. 206–207.

concomitent cunoștințele profesionale. Recomandarea finală era de înaintare la gradul de căpitan⁴⁰¹.

Inspectorul general de armată și al cavaleriei, în grad de general-adjutant, își însușea aprecierile colonelului Vulturescu, notând că locotenentul Constantin C. Apostol „s-a distins la concursurile hipice din străinătate în mod cu totul deosebit”⁴⁰².

Ordinul de zi nr. 114 din 27 septembrie 1937 era semnat de comandantul Școlii de aplicație a cavaleriei, colonelul Grigore Vulturescu. Acest document menționa că în acel an locotenentul Constantin C. Apostol, instructor de călărie, alături de alți doi colegi a participat la concursurile hipice de la Paris, Bruxelles, Varșovia, Londra, Düsseldorf, Insterburg (actualul Cerniakovsk), Berlin, Munchen și Aachen. Constantin C. Apostol a obținut cele mai multe premii, numărul acestora ajungând la... 39, cu următoarea distribuție: Paris – 2 premii, Bruxelles – 7 premii, Varșovia – 12 premii, din care un premiu I, Düsseldorf – 1 premiu, Berlin – 8 premii, Munchen – 1 premiu și Aachen – 8 premii.

Ordinul de zi făcea următoarele aprecieri: „*Prin frumoasele succese obținute în probe foarte grele disputate de călăreți desăvârșiți, aleși ai tuturor națiunilor cu caii de cea mai mare clasă, acești trei ofițeri au dovedit calități excepționale de admirabili călăreți încercați și hârjiți într-o muncă pricepută și de lungă durată ce le-a mărit considerabil experiența și le-a hărăzit un renume mondial. Activitatea lor internațională din anul acesta cât și din anii trecuți este o fală pentru națiune, oștire și în special pentru cavaleria noastră. Școala de Aplicație a Cavaleriei, leagănul activității lor zilnice de antrenament, este fericită de a număra în cadrele ei asemenea prețioase elemente. Comandantul și ofițerii acestei instituții le aduce pe această cale prinusul lor de recunoștință și admirație. Cei în drept se vor conforma*” (subl. n., Gh. C.)⁴⁰³.

În sezonul competițional 1937, conform unor aprecieri, Constantin Apostol a obținut cele mai multe premii, ocupând locul I, într-un clasament neoficial, întrucât a sărit 5 obstacole în 8 secunde⁴⁰⁴. Insistând asupra performanțelor obținute de acest sportiv militar la Varșovia, Emanuel Fântâneanu și Nicolae Șerbănescu notau în lucrarea lor *Calul – prietenul meu. Pagini din istoria călăriei românești*: „cel care a impresionat pe toți datorită remarcabilei sale rezistențe a fost Constantin Apostol care merită a i se acorda un premiu de regularitate. În proba de forță concurează cu trei

⁴⁰¹ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 77 (Foaie calificativă).

⁴⁰² *Ibidem*.

⁴⁰³ *Ibidem*, f. 76 (Copie după Ordinul de zi).

⁴⁰⁴ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Niçoară, *op. cit.*, p. 49.

cai – *Bucurie, Dracu Știe și Idila* – cucerind locurile 2 și 10. După această ispravă participă la «Premiul Armatei poloneze» – probă cu doi cai, și se clasează al doilea cu *Dracu Știe și Bucurie*. Remarcabil om de echipă, Apostol a contribuit de asemenea și la victoria din «Cupa Națiunilor»⁴⁰⁵. Lucrarea menționată evidențiază ecoul succeselor românești de către presa poloneză: „Kurjer Polski” – „drapelul României a fost arborat în trei rânduri consecutive”; „Kurjer Poranny” – „Românii au călărit cu bravură”; „Gazeta Polska” și „Kurjer Warszawsky”⁴⁰⁶.

În anul 1937, Constantin Apostol a devenit membru al prestigiosului club londonez „International Royal Horse”⁴⁰⁷.

Și pentru anul 1938 erau consemnate rezultate foarte frumoase, foaia sa calificativă realizată la Școala de aplicație a cavaleriei conținea aprecierile celor doi comandanți care s-au succedat la conducerea acestei școli. Pentru perioada 1 noiembrie 1937 – 1 mai 1938, funcția a fost deținută de colonelul Grigore Vulturescu. Acesta preciza faptul că și în acest an căpitanul Apostol a îndeplinit aceleași funcțiuni ca și în anul precedent „cu aceeași râvnă și aceleași frumoase rezultate”. Semnatarul aprecierilor nota că el își menținea „în totul aprecierile ce am făcut asupra sa în foile calificative anterioare”. În acest an a luat parte „la concursurile hipice internaționale de la Nisa, Roma și Varșovia, unde a cules din nou laurii biruinței ca în trecut”. El era „un excelent călăreț care face cinste armeei cavaleriei și foarte necesar Școlii de aplicație a armeei, unde poate fi o adevărată pildă pentru tinerele generații de ofițeri de cavalerie”.

Pentru perioada 1 mai – 31 octombrie 1938, aprecierile erau semnate de colonelul V. Măinescu, comandantul Școlii de aplicație a cavaleriei, care nota faptul că eroul nostru „a depus și pe tărâmul științei militare aceeași bună voință ca și pe cel al călăriei, evidențiat prin probele la care a luat parte și al rezultatelor obținute. Îndeplinind și funcția de ofițer cu cazarmarea a depus cea mai deosebită atenție în executarea lucrărilor. Cu ocazia aplicațiilor pe hartă și în teren cu cadrele, a dovedit că posedă o bună pregătire în conducerea unui divizion întărit, aplicând cu multă pricepere și logică principiile regulamentare. Din motive pentru stagiul, a cerut să fie mutat la un regiment unde am convingerea că prin calitățile sale prea frumoase intelectuale

⁴⁰⁵ Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 210.

⁴⁰⁶ *Ibidem*, p. 210–211.

⁴⁰⁷ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 161–162. Pentru performanțele lui Constantin Apostol, vezi și Muzeul Județean Buzău, *Buzău. Mică enciclopedie istorică*, Buzău, Alpha MDN, 2000, p. 136; Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 305–306; Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata ...*, p. 254–262.

și morale își va instrui, educa și conduce escadronul său cu rezultate prea frumoase. Fiind nou în grad nu face obiectul unei propuneri⁴⁰⁸.

Și rubrica șefilor ierarhici conținea două semnături. Prima era a comandantului școlilor de cavalerie, generalul Florescu, care își însușea „frumoasele aprecieri ale comandantului Școlii”. C-tin Apostol „era un excelent călăreț care și-a câștigat renume atât în țară, cât și în străinătate”. Cea de-a doua semnătură era a generalului Atanasescu, inspector general al cavaleriei, care-și însușea și el aprecierile șefilor direcți ai lui C-tin Apostol. Acesta era „un foarte bun călăreț și instructor. Are frumoase calități ostășești”⁴⁰⁹.

La concursul de la Nisa, Apostol s-a remarcat din nou alături de Tudoran, evoluând „cu multă sârguință, reușind să cucerească un număr impresionant de premii în disputa cu cei mai buni călăreți” ai continentului⁴¹⁰. După participarea la concursul de la Varșovia din anul 1938, Constantin Apostol s-a retras din activitatea competițională. Evident, se încheia o importantă etapă a vieții lui profesionale. Prin realizările sale sportive, el „a devenit un nume în cartea de aur a călăriei românești”⁴¹¹. Comentând momentul retragerii, autorii lucrării menționate mai sus subliniau faptul că de numele acestuia se legau o întreagă serie de rezultate de prestigiu ale acestui sport. „Aproape întotdeauna prezent pe podium, Apostol a devenit un remarcabil om de echipă și un bun camarad. Împreună cu Toma Tudoran și Constantin Zehei a alcătuit ultimul terțet din acel mănunchi de călăreți ale căror panașe au fluturat victorioase timp de un deceniu la cele mai mari concursuri hipice organizate în perioada interbelică”⁴¹².

Constantin Apostol a făcut parte din acea echipă a deceniului patru al secolului trecut care a impus valoarea și specificul hipismului românesc pe plan internațional. Referindu-se la această echipă, un jurnalist o prezenta ca „un bloc cimentat” și un admirabil „snop de energie” care purta „neconținut dincolo de hotare icoana Patriei”, dedicând, cu dezinvoltura energiei lor, aceste rezultate patriei. Acești călăreți, „jerba aceasta a locotenenților Zehei, Apostol și Tudoran, în frunte cu iscusitul căpitan Rang” la care se mai adăuga Țopescu, „sub comanda competentă a maiorului Kirculescu”⁴¹³ prin rezultatele lor au sensibilizat și atenția marelui istoric Nicolae Iorga. Acesta evidențiază în ziarul său „Neamul Românesc” aportul acestor sportivi în con-

⁴⁰⁸ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 78 (Foaie calificativă).

⁴⁰⁹ *Ibidem*.

⁴¹⁰ Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 219.

⁴¹¹ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

⁴¹² Emanuel Fântâneanu, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 219.

⁴¹³ *Ibidem*, p. 196.

solidarea prestigiului și identității naționale peste hotare. Într-un articol dedicat succesorilor hipice românești, marele savant nota: „Dintr-o țară în alta – ca și aviatorii cu care ne mândrim, călăreții români merg cu stegulețul nostru și, izbutind, îl ridică sus deasupra celorlalte”⁴¹⁴. Neîndoielnic, vorbim de o recunoaștere unanimă a unor rezultate de excepție. Ziarul „Universul” l-a răsplătit pe Constantin Apostol cu placheta de aur pentru toate performanțele obținute⁴¹⁵.

Activitatea militară a lui Constantin Apostol continua. Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1938 – 20 septembrie 1939 era realizată la Regimentul 6 Călărași. Comandantul acestui regiment, colonelul I. Antonescu, îl aprecia ca fiind „un excelent călăreț care și-a câștigat renume atât în țară, cât și în străinătate”⁴¹⁶. Documentul menționat oferă detalii deosebit de valoroase pentru conturarea profilului militar și uman al lui Constantin Apostol. La acel moment, Constantin Apostol avea gradul de căpitan și vârsta de 36 de ani. Dispunea de aptitudini militare corespunzătoare, era disciplinat și avea „simțul datoriei din convingere”. Caracterizarea sa era un sumum de calități: era „demn, moral, integru, modest, manierat”. Abilitățile sale gospodărești impresionau: întreținea și vopsea, ameliora, aranja bucătărie, dormitoare, magazine, harnașament etc. Oamenii săi erau „vioi, energici și bine echipați”, iar „caii frumoși și foarte curați”.

Redăm cu valoare de exemplu însemnările colonelului Antonescu, document sugestiv atât pentru profilul personalității lui Constantin Apostol, cât și pentru temeinicia cu care se realizau aceste lucruri în armată. (Precizăm că punctele de suspensie reprezintă cuvinte indescifrabile.).

„I. Aptitudini fizice

Înfățișare fizică plăcută, foarte sănătos și rezistent. Călăreț excelent ce face cinste armeei, a luat parte la concursurile hipice de la București și Brașov unde s-a plasat în diferite premii.

Ținută foarte îngrijită în fața trupei.

II. Aptitudini militare

În teren se orientează ușor și îl întrebuințează în mod judicios în diferite situații tactice.

Dotat cu un spirit de metodă dezvoltat.

Cultură generală și militară în plin progres.

⁴¹⁴ Cf. Felix Țopescu, *Un prieten dintotdeauna*, București, Sport-Turism, 1989, p. 69–70.

⁴¹⁵ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 305; Vezi și Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata – zbor printre vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 665–666.

⁴¹⁶ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 78 (*Foaie calificativă*).

Instrucția armei o posedă în mod cât se poate de bine.

III. Educația militară

Disciplinat, autoritar, simțul datoriei din convingere.

Bun camarad cu mult curaj al răspunderii, demn, moral, integru, modest, manierat, cu o conduită exemplară.

V. Îndeplinirea serviciului⁴¹⁷

Comand. Esc. 4 detașat la Mizil ord. de zi 18 din 1/XI 1938 este în curs de stagiu.

În perioada III de instrucție ofițerul a depus o muncă elogioasă din punct de vedere ad-tiv întrucât această subunitate se găsea în cea mai mizerabilă situație lăsată de predecesorul său.

Căpitanul Apostol a amenajat grajdul introducând lumina, apa [...] vopsindu-l în ulei etc. transformându-l de așa manieră încât a fost admirat de toți ce l-au văzut. La fel a procedat cu dormitoarele trupei, cu bucătăria, orzăria, magazii [...] etc. punându-l într-o stare de întreținere demnă de toată lauda.

A reparat harnașamentul, echipamentul și încălțăminte, confecționând căpestre de piele tuturor cailor precum și două căruțe necesare transportului aprovizionărilor. Sârguința și înfăptuirile realizate de Cpt. Apostol Constantin constituie un exemplu de excelent gospodar.

La inspecția făcută la sfârșitul Perioadei I am constatat următoarele:

- Oameni vioi, energici și bine echipați
- Caii frumoși și foarte curați
- Harnașamentul foarte curat, bine ajustat și bine întreținut
- Instrucția călare foarte bine
- Instrucția tehnică cu și fără armă bună

Instrucția de luptă f. bună în perioada a II-a, ofițerul a instruit escadronul în astfel de condiții încât se poate conta pe o unitate ce va aduce folos Div. pe lângă care este atașată.

Căpitanul Apostol își iubește cu pasiune oamenii, animalele și materialele escadronului îngrijind în condiții ce îi fac cinste și atrag [...] șefilor săi ierarhici.

Punctual la serviciu.

VI. Relațiuni diferite

Etate 36 de ani, Vechime în grad 24 I 1938.

Nu are defecte și nici pasiuni.

VII Concluzii

Ofițer eminent din toate punctele de vedere⁴¹⁸.

⁴¹⁷ În Foaia calificativă se trece de la punctul III direct la punctul V, ceea ce ar putea fi o greșeală de numerotare (Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 79–80, Foaie calificativă).

⁴¹⁸ *Ibidem*.

5. Constantin Apostol și faptele sale de eroism în cel de Al Doilea Război Mondial

Constantin Apostol a participat la operațiunile militare ale celui de Al Doilea Război Mondial atât pe frontul de Est, cât și pe frontul de Vest. În ambele direcții s-a remarcat prin fapte de eroism și a fost decorat. Încercăm în paginile următoare să surprindem aceste aspecte.

5.1. Constantin Apostol pe frontul de Est

Constantin Apostol a continuat în contextul apăsător al apariției spectrului declanșării, și apoi al desfășurării celei de a doua conflagrații mondiale să fie un excelent ofițer, cu rezultate hipice notabile și cu un comportament și aprecieri cu totul deosebite.

Din foaia calificativă a perioadei 21 septembrie – 31 octombrie 1939, deducem faptul că în această etapă în care războiul mondial era declanșat, iar România era în neutralitate, Constantin Apostol era detașat cu unitatea sa într-o anumită zonă a țării, achitându-se în mod admirabil de sarcinile încredințate. Șeful de Stat-Major al Diviziei a 5-a, în grad de colonel, nota că eroul nostru „a avut comanda Escadronului 5 cavalerie afectat pe zona Div. 5-a”. Constantin Apostol era un om destoinic, ordonat și priceput. Își conducea cu pricepere unitatea sa, avea grijă de oameni și de cai. Ordinea și disciplina erau atuuri de bază ale comenzii sale. Se putea conta pe el în orice împrejurări. Iată descrierea acestui șef de stat-major: „Ofițer priceput, bun gospodar și serios în actele sale de conducere a unității mi-a dovedit în aceste vremuri excepționale o energie pe care se poate pune întreg temeiul. Am văzut Escadronul său în nenumărate rânduri și într-o perioadă de neconținute schimbări în zonă și când greutățile de conducere erau mult mai accentuate. Cpt Apostol le-a biruit pe toate, realizând o gospodărie și o disciplină în unitatea sa destul de frumoasă. Caii sunt bine întreținuți, iar trupa bine instruită. Destul de departe de P/C. al Diviziei (cc. 40 Km), căpitanul Apostol a pus unitatea sa în foarte bune condițiuni de cazare și de instrucție. Tot materialul cu care este dotat acest Escadron se prezintă bine sub raportul îngrijirii și depozitării sale. Nu am decât cuvinte de mulțumire față de acest ofițer care se deosebește prin muncă, pricepere și devotament. Ofițer de nădejde și pe care se poate conta în vremuri grele. Nou în grad, nu poate face obiectul unei propuneri”⁴¹⁹.

Comandantul Diviziei a 5, generalul Traian Iliescu, întârea cele

⁴¹⁹ *Ibidem*, f. 80 (Foaie calificativă).

consemnate anterior. Generalul era „complet de acord cu frumoasele aprecieri ale șefului de stat major. Cu o înfățișare într-adevăr ostășească, căpitanul Apostol Constantin este un ofițer pe deplin conștient de misiunea sa. Disciplinat, activ și zelos își conduce escadronul în condiții foarte bune. Are o deosebită grijă de materialul, oamenii și caii săi. În concluzie un ofițer cu o educație aleasă care face cinste oștirii”⁴²⁰.

Superiorii săi au continuat să aibă aceleași aprecieri frumoase despre Constantin Apostol. Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1939 – 1 septembrie 1940 alcătuia deja cunoscutul buchet de superlative: „excelent călăreț”, „prestanță în afirmarea comenzii”, „metodic”, „gospodar prin excelență”, „autoritate asupra subalternilor săi din convingere”, „ofițer de nădejde”, „corect, cinstit, manierat și respectuos”, „conduită exemplară”, „ofițer foarte moral”, „pasionat de cal, îi acordă acestuia o îngrijire părintească, ca și oamenilor și materialului ce are în primire” etc. Pe timpul deplasării la est de Prut, în zona Basarabiei toate operațiunile au fost executate exemplar chiar dacă au fost misiuni care au trebuit efectuate la mari distanțări. „Foarte capabil și moral” în toată activitatea îl considera și generalul Iliescu, care întărea astfel aprecierile precedente⁴²¹.

⁴²⁰ *Ibidem*, f. 79 (Foaie calificativă).

⁴²¹ Șeful de Stat-Major al Diviziei a V-a Infanterie nota:

„I. Aptitudini fizice

Destul de prezentabil, sănătos.

Foarte rezistent la orice greutate a unei campanii de lungă durată.

Sportiv. Excelent călăreț. Ținută corectă și regulamentară.

Concluzii: foarte bune aptitudini militare.

II. Aptitudini militare și capacitate

Multă prestanță în afirmarea comenzii sale, se evidențiază destul de bine în teren și aplică judicios principiile tactice la teren.

Metodic în actele sale. Cultură generală în formare, cea profesională în continuă propășire.

Instrucția cavaleriei o posedă destul de bine. Devotat serviciului.

Concluzie. Bune aptitudini militare.

III. Capacitate

Bun instructor în arma sa.

Gospodar prin excelență, am văzut de multe ori instrucția unității sale și am rămas f. mulțumit.

Are autoritate asupra subalternilor săi din convingere datorită însușirilor sale alese intelectuale și sufletești.

Ofițer de nădejde în arma sa.

Concluzii: Ofițer foarte capabil.

IV. Educație militară

Corect, cinstit, manierat și respectuos.

Foia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1940 – 10 mai 1941 era realizată de comandanții Diviziei a V-a, generalii Iliescu și Vlădescu. Generalul Iliescu nota: „Și în acest an și-a condus escadronul în condiții demne de toată lauda”, iar generalul Vlădescu aprecia: „Pe zona de concentrare (1–21 iunie) Căpitanul Apostol a depus multă muncă și conștiință [...], pentru a-și putea îndeplini misiunea pe câmpul de luptă, în bune condiții⁴²².”

La 22 iunie 1941, România a intrat în război alături de Germania, împotriva Uniunii Sovietice. Pentru România a fost un război drept. Rațiunea acestui gest a fost eliberarea Basarabiei, care i-a fost răpită de Uniunea Sovietică în anul precedent. Spre sfârșitul lunii iulie 1941, Basarabia era eliberată și reintegrată în granițele țării. După 22 iunie 1941, Constantin Apostol s-a aflat pe front. Foia sa calificativă consemna: „A luat parte la războiul contra Rusiei Sovietice, la toate luptele Diviziei de la 6 Iulie – 16 Octombrie îndeplinindu-și misiunea cât se poate de bine, dovedind pe lângă pricepere și destoinicie și mult curaj. A capturat mult material de război și prizonieri, în special în manevra ce a executat în flancul inamic la Nord de Javorlâk (Ucraina). A fost decorat cu Ord. Steaua României cl. V. cu spade și panglică de Virtute Militară⁴²³ (subl. n., Gh. C.). Se propunea avansarea „la alegere când va avea vechimea”⁴²⁴.

Duce o viață plină de pilduri. Deși necăsătorit este un temperament liniștit. Disciplinat și autoritar, demn și modest. Cu o conduită exemplară.

Concluzie: ofițer foarte moral.

V. Îndeplinirea serviciului

L-am văzut la muncă: cu gospodăria unității sale și instrucția acesteia, la Corpaci, Chelmenți (Basarabia) și pe timpul decreșării din situația inițială până la poziția de la Est Siret.

În tot acest timp unitatea sa a fost disciplinată, unitară în executarea mișcărilor, caii bine întreținuți.

O unitate neobosită, cu însărcinări de scurtă durată, dar la mari depărțări executate în f. bune condiții.

Ofițer vrednic, destoinic și neconținut în mijlocul trupei sale, pe care o stăpânește în orice moment.

Pasionat de cal, îi acordă acestuia o îngrijire părintească, ca și oamenilor și materialului ce are în primire.

Ofițer pe care se poate pune mare temeii.

Concluzie. Ofițer foarte bun de cavalerie”.

Comandantul Diviziei a 5, generalul Traian Iliescu, consemna: „Complet de acord cu frumoasele aprecieri ale Șefului de Stat Major. Dealtfel în acest timp mă refer și la nota ce i-am dat în anul trecut. Cu foarte bune aptitudini fizice și militare. Foarte capabil și moral și-a condus și în anul acesta Escadronul în foarte bune condiții cu toate greutățile ce a avut de învins. Foarte bun ofițer” [*Ibidem*, f. 81 (*Foaie calificativă*)].

⁴²² *Ibidem*, f. 82 (*Foaie calificativă*).

⁴²³ *Ibidem*.

⁴²⁴ *Ibidem*.

Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1941 – 31 octombrie 1942 continua elogios: „cunoștințele profesionale superioare gradului”, „foarte conștiincios din convingere, autoritar și cu mult prestigiu”, „curajos cu simțul onoarei și răspunderii dezvoltat”, „educație aleasă și manierat”, „excellent camarad”, „drept cu subalternii” „s-a evidențiat imboldul, uniformizarea metodei de instruire a căpitanului Apostol Constantin”, „nu are defecte și nici pasiuni” etc. S-a ocupat de două escadroane, dovedind pricepere și o „experiență temeinică de instructor”. Inspecțiile realizate au evidențiat motivația acestuia. El avea „înfățișare normală și simpatică” cu o „ținută îngrijită în fața trupei”. Se orienta foarte bine în teren, avea „mult bun simț și sânge rece”. Avea 39 de ani, iar vechimea în ultimul grad curgea din data de 24 ianuarie 1938⁴²⁵.

După participarea lui Constantin Apostol la primul val al atacului românesc pe frontul de Est, el s-a întors la Mizil. Aprecierile au fost la fel de laudative. Pentru perioada 20 februarie – 1 mai 1942, caracterizarea i-a fost făcută de colonelul Budescu, comandantul Regimentului 6 Călărași. Acesta consemna faptul că eroul nostru a îndeplinit funcția de șef al Biroului de Mobilizări, la Mizil, unde a fost dislocat acest birou. Avea în responsabilitate pregătirea grupurilor de cercetare și a formațiilor sanitare ale Corpului 5 Armată. Prin eforturile și perspicacitatea sa, el „a reușit a avea lucrările de mobilizare la punct, studiate în cele mai mici amănunte, astfel că în cursul lunilor iunie și iulie, mobilizarea s-a putut face în condițiile cele mai bune”. Era considerat a fi un ofițer foarte bun, care merita să fie înaintat în grad „la alegere”⁴²⁶.

Referindu-se la perioada 1 mai – 7 august 1942, colonelul V.C. Botezat, comandantul Regimentului 6 Călărași, făcea următoarele precizări: „Primind Biroul Mobilizări cu o situație, nu destul de clară, a depus o muncă încordată pentru a pune ordine în acest birou, operație pe care a reușit-o.

Numai după punerea în ordine a Biroului a putut întocmi lucrările pregătitoare de mobilizare în baza cărora s-a putut concentra și pleca pe front grupurile 55, 5, 6, 13, Cercetare, Spitalele de Campanie Nr. 2 și Nr. 22, Ambulanțele divizionare Nr. 5, 6 și 13 și Infirmeriile de gară 31 și 32”. De asemenea, acest comandant evidenția eforturile pe care le-a făcut Constantin Apostol să completeze necesarul în cai al grupului de Cercetare 55. A luat legătura cu Cercul de Recrutare Brașov, a făcut verificări la fața locului „deplasându-se la toate centrele din județ, din care operațiune a reușit să

⁴²⁵ *Ibidem*, f. 83 (Foaie calificativă).

⁴²⁶ *Ibidem*.

aducă un număr de 146 cai”, toți tineri, apți operațiunilor militare. „Datorită muncii și râvnii depusă de acest ofițer”, toate formațiunile militare mobilizate „au putut pleca pe front cu necesarul de oameni și rechiziții aproape complet”. Căpitanul Apostol făcea „încă o dată dovada capacității, energiei și puterii de muncă ce-l caracterizează”. Comandantul Regimentului 6 Călărași, care-i făcea caracterizarea, îl propunea pentru înaintare în grad „la alegere”⁴²⁷.

Pentru etapa 1 noiembrie 1942 – 4 aprilie 1943, Șeful Statului-Major al Corpului 5 Teritorial constata că ofițerul Constantin Apostol, în calitate de comandant al părții sedentare a Regimentului 6 Călărași și șef al Biroului Mobilizări, „a depus o deosebită muncă în repararea Cazarmei” pe care a făcut-o „cum nu se poate mai confortabilă, curată și frumoasă”. A reparat întregul echipament, a „organizat și a urmărit instrucția școlară a instructorilor pentru recruți” cu rezultate remarcabile în toate direcțiile de pregătire individuală și a grupei. Capitanul Apostol s-a achitat de toate sarcinile „în mod elogios”, fiind considerat un ofițer foarte bun „din toate punctele de vedere”⁴²⁸.

Atunci când Regimentul 6 Călărași s-a întors de pe front, la 4.IV.1943, colonelul V.C. Botezatu remarca: „cu o deosebită mulțumire și satisfacție am constatat că ofițerul în calitate de comandant al P.S. și cu ajutoare extrem de reduse a depus o activitate foarte rodnică, în primul rând schimbând complet în bine fața acestei cazărmi. [...] ordine și curățenie desăvârșită, caii foarte frumoși și oamenii cu ținută curată și în ordine”. Colonelul Botezatu constata cu satisfacție: „Căpitanul Apostol a rămas același ofițer energic, priceput, conștiincios și muncitor”, menținându-și propunerea de înaintare în grad a acestuia „la alegere”. Superiorul său constata că acesta a realizat cu responsabilitate evidențele regimentului, a situației celor plecați pe front, a contopit mai multe grupe în regiment, a fost atent cu situația desconcentrărilor, a ținut evidența unor spitale de campanie, toate operațiunile fiind „duse la bun sfârșit”⁴²⁹.

Dintr-o altă notație aflăm că în sarcina lui Constantin Apostol, în calitate de șef al Biroului Mobilizări, se afla și clasificarea situației ofițerilor și soldaților care au luat parte la luptele de pe front, a realizării comunicării către cercurile teritoriale a numelui celor morți ori dispăruți în război, a întocmirii documentației și corespondenței cu familiile decedaților și invalizilor

⁴²⁷ *Ibidem*, f. 84 (Foaie calificativă).

⁴²⁸ *Ibidem*, f. 85 (Foaie calificativă).

⁴²⁹ *Ibidem*.

de război, astfel încât acestea să intre cât mai repede în posesia drepturilor cuvenite. În toate aceste activități, el s-a dovedit a fi „priceput și energic”.

Pe data de 23 mai 1943, căpitanul Apostol a fost degrevat din funcția de șef al biroului mobilizării și numit Comandantul Divizionului de Instrucție Recruți. La predarea serviciului (6 iunie 1943), „s-a constatat că nu a avut nicio neregulă în sarcina sa”. De la 23 mai și până la 25 iunie, el a urmat cursul de Comandant de Divizion la Centrul de Instrucție al Cavaleriei Sibiu, căpătând abilitățile de a „conduce și comanda în foarte bune condiții un Divizion”. Activitatea de instrucție pe care o desfășura îl făcea pe superiorul său să aprecieze că „merită a înainta la gradul de Maior. Alegere”⁴³⁰.

În perioada 15 iulie – 31 octombrie 1943, Constantin Apostol a devenit profesor de călărie pentru ofițerii elevi ai Școlii Superioare de Război, manifestând „un deosebit interes și conștiinciozitate”, fapt care-l făcea să se numere „printre ofițerii de valoare de cavalerie”. Acest lucru era semnalat și de generalul Codreanu, comandantul acestei școli, care remarca faptul că acesta era „un f. bun ofițer de cavalerie și priceput instructor de cavalerie”⁴³¹. La 6 septembrie 1943, Constantin Apostol a fost înaintat la gradul de maior.

Foaia calificativă a perioadei 1 noiembrie 1943 – 31 octombrie 1944 a fost realizată la Școala Superioară de Război. Aceasta conținea mai multe notații. Prima aparține colonelului Mihail, care preciza că eroul nostru „a continuat să îndeplinească funcția de profesor de călărie dând dovadă de aceleași frumoase calități”⁴³². Generalul Codreanu nota: „De acord”⁴³³. La 27 iunie 1944, Constantin Apostol a fost repartizat pentru a fi mobilizat la Regimentul 3 Călărași⁴³⁴.

5.2. Constantin Apostol pe frontul de Vest

După schimbarea politico-militară survenită în țară la 23 august 1944, a urmat cea de a doua implicare efectivă a lui Constantin Apostol în operațiunile celui de Al Doilea Război Mondial. De această dată a fost vorba de operațiunile de pe frontul de Vest, de eliberare a țării, de urmărire a inamicului și de înfrângere a Germaniei.

Mobilizat pentru operațiuni, i s-a încredințat comanda Divizionului 1 al Regimentului 3. Continua să fie sănătos și rezistent. „A instruit și comandat

⁴³⁰ *Ibidem*, f. 85–86 (Foaie calificativă).

⁴³¹ *Ibidem*, f. 87 (Foaie calificativă).

⁴³² *Ibidem*, f. 88 (Foaie calificativă).

⁴³³ *Ibidem*.

⁴³⁴ *Ibidem*.

în f. bune condiții Divizionul, până la data începerii operațiunilor”. Urmău însemnările laudative ale locotenent-colonelului Pleșoianu, comandantul regimentului, care remarca: „De la data începerii operațiunilor mi-a fost un colaborator prețios. Astfel, în operațiunile din regiunea Ploiești, cât mai ales în luptele din Transilvania a dat dovadă de pricepere în comanda unității, sânge rece, calm și curaj. De subliniat acțiunea de la Mureș unde a comandat Divizionul și condus regimentul în timpul unei absențe temporare a mea în condiții excepțional de bune. Aici mi-a făcut o strălucită probă a calităților sale de luptător curajos și comandant priceput. Disciplinat, bun camarad. Pentru faptele de arme în care s-a distins a fost propus la decorare cu ordine de război. Apreciez pe Maiorul Apostol ca pe un f. bun ofițer de cavalerie căruia i se pot încredința misiuni oricât de grele pe câmpul de luptă”⁴³⁵. Aceste aprecieri aveau să fie confirmate de evenimentele în curs.

Comandantul Regimentului 3 Călărași continua să noteze în caracterizarea lui Constantin Apostol: „Maiorul Apostol a fost sub comanda mea de la 1.XI.1944 – 1.I.1945 având tot timpul comanda” unui divizion pe care l-a comandat „cu multă destoinicie în toate operațiunile ce s-au continuat în Ardeal; Tisa – Ungaria”. El s-a remarcat în diverse operațiuni. Astfel „pe Tisa sectorul său a fost cel mai bine organizat și apărat”. Ca argumente suplimentare, șeful său arăta că „la inspecția comand[antului] aliat – rus a fost dat de exemplu cum și-a organizat sectorul”. Mai apoi, „în operațiunile de trecere a Tisei și urmărire a inamicului”, unitatea comandată de maiorul Apostol s-a remarcat în operațiunile de avangardă, dovedind tact și curaj. Unitatea sa, „prinsă în capătul a două capete de pod”, a pus stăpânire pe cursul unui râu și a respins inamicul peste apă. Acțiunile întreprinse sub comanda lui Constantin Apostol în Ungaria „au fost dintre cele mai vrednice”. Acțiunile lui individuale au fost cu totul remarcabile: „numai prin intervenția sa personală în mod spontan și energic Esc I nu a fost scos de pe digul ce apăra”. A stat în fruntea ostașilor „la 50 m de inamic”.

Concluziile superiorului său sunt mai mult decât elocvente: „Orice misiune încredințată maior[ului] Apostol, oricât de grea, a condus-o personal și-a dus-o la bun sfârșit cu [...]”⁴³⁶ curaj și destoinicie. Totdeauna în mijlocul soldaților preferă să comande dinainte înapoi, încât orice situație o trăia la teren. În toate aceste operații este singurul ofițer superior ce am avut și m-a ajutat în mod prețios în toate operațiunile la care R[egimentul] 3 Căl[ărași] a luat parte. Este un prea bun ofi[țer] superior și desăvârșit ofi[țer] de război. Faptele

⁴³⁵ *Ibidem*.

⁴³⁶ Punctele de suspensie reprezintă cuvinte indescifrabile.

de arme și conduita sa pe câmpul de luptă îl califică și-l apreciez cu toată convingerea că este un ofițer] superior de elită și excelent comandant de război. Când ofițerul] va îndeplini condițiunile de vechime pentru înaintare în grad, pentru faptele de arme săvârșite pe front «merită a înainta la alegere»⁴³⁷.

Comandantul Diviziei 8 Cavalerie, generalul Fortunescu, era „de acord cu elogioasa notă a cdt. de Regiment” dată maiorului Apostol, considerându-l un foarte bun ofițer de război. În plus, acesta regreta „plecarea sa de pe front”, care s-a produs în condițiile în care ofițerul avea frați pierduți pe câmpul de luptă. Avansa ideea, „când va fi propozabil”, să fie înaintat la gradul de locotenent-colonel „la alegere”⁴³⁸.

La 1 ianuarie 1945, Constantin Apostol a revenit de pe front cu aprobarea Marelui Stat-Major. El și-a reluat activitatea de instructor de călărie pentru ofițerii elevi, odată cu reluarea cursurilor Școlii Superioare de Război. Concomitent, el a fost și Director al căminului S.S.R. și ofițer cu informațiile.

Directorul Administrator al Școlii Superioare de Război, îi făcea o elogioasă caracterizare pentru perioada 1 ianuarie – 1 iunie 1945. Astfel „în administrația căminului avariat de bombardamentele aeriene a reușit să-l redea prin o muncă chibzuită și bine repartizată în stare de locuire în minimum de timp”, ordinea și curățenia tronau, ofițerul realizând activități de control „zi și noapte”. Referitor la funcția sa de ofițer de informație, acesta „s-a remarcat prin a mă informa de tot ceea ce se petrecea la timp și precis, astfel că s-a putut lua măsuri la timp de combatere”. În plus, „lucrările biroului au fost ținute în cea mai perfectă ordine”. Întreaga lui activitate era elogios apreciată, maiorul Apostol înscriindu-se în rândul ofițerilor de elită, meritând „cu prisosință” a fi înaintat în grad. Munca continuă „din zi până-n noapte”, cinstea și credința în serviciu, spiritul de frumoasă camaraderie erau însușirile remarcate la acest ofițer⁴³⁹.

În a doua parte a anului 1945, Constantin Apostol a fost transferat la Cercul Teritorial I Buzău. Aici se aflase că maiorul Apostol participase activ la operațiunile militare: „A luat parte în calitate de comandant de divizion la luptele contra germanilor și ungurilor, calități de comandant și luptător militar”. Stagiul său pe front era de opt luni, și-și îndeplinise „cu prisosință misiunile încredințate”, fapt pentru care fusese „elogios notat de cd-ții săi în lupte”. Era propus la înaintare pentru funcția de locotenent-colonel⁴⁴⁰. Șefii ierarhici, generalii Codreanu și Mihail, comandanți ai Școlii Superioare de

⁴³⁷ *Ibidem*, f. 89 (Foaie calificativă).

⁴³⁸ *Ibidem*.

⁴³⁹ *Ibidem*, f. 89–90 (Foaie calificativă).

⁴⁴⁰ *Ibidem*, f. 91 (Foaie calificativă).

Război și generalul Băldescu, comandantul Corpului V Teritorial, erau de acord cu aceste caracterizări și ajungeau la aceeași concluzie: înaintarea în grad a maiorului Apostol⁴⁴¹.

Rezumând, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, Constantin Apostol a participat efectiv la două campanii militare. Prima a fost 22 iunie – 3 noiembrie 1941, pe frontul de Est, până la Odesa, în cadrul Grupului 5 Cercetare, unde a fost comandant de grup. *Foia de serviciu* din 1954, consemna că el „nu a luat parte la luptele contra partizanilor și a populației civile”⁴⁴². Cea de a doua campanie a fost între 23 august – 28 decembrie 1944, în care a luptat la Ploiești și pe frontul de Vest, în Transilvania, pe Mureș și în Ungaria, până în apropierea frontierei cu Cehoslovacia. A făcut parte din Regimentul 3 Călărași, în care a deținut funcția de comandant de divizion. A fost decorat cu medalia „Victoria” din partea guvernului (Prezidiul Sovietic Suprem) URSS⁴⁴³.

6. Constantin Apostol în perioada de tranziție a țării spre „democrația populară”, 1945–1947

Am putea spune că această etapă se suprapune atingerii pentru un scurt timp a unui vârf profesional-militar și începutului unui perpetuu declin profesional-militar, care a declanșat lunga etapă de umilire și penitență a lui Constantin Apostol, în etapa comunistă.

Momentul de apogeu al gradelor și funcțiilor militare este dat de faptul că la 15 februarie 1946, Constantin Apostol a devenit locotenent-colonel⁴⁴⁴, iar o perioadă a devenit comandantul garnizoanei și al Cercului Teritorial Militar Buzău. Conform unor notații, această perioadă ar fi iulie 1945 – ianuarie 1948⁴⁴⁵.

⁴⁴¹ *Ibidem*, f. 89 (*Foiaie calificativă*). Facem precizarea că în foaia sa calificativă pentru perioada 1 ianuarie 1945 – 16 iunie 1945, în rubrica șefilor ierarhici erau mai multe caracterizări. Prima aparținea comandantului Școlii Superioare de Război, generalul Codreanu, care nota: „De acord cu elogiile aprecieri. Of. f. bun din toate punctele de vedere”. Cea de-a doua era a generalului Mihail, comandantul Școlii Superioare de Război (probabil a fost o succesiune la comanda acestei unități), care nota: „De acord. F. bun ofițer din arma cavaleriei”. A treia notație era a unui alt general, comandant al unei alte structuri, ce menționa: „Merită a înainta la alegere”. Cea de a patra notație îi aparținea generalului Băldescu, comandantul C.V.T.: „De acord. Ofițer f. bun. Merită a înainta la alegere”. Cea din urmă notație era a generalului Mihail, inspectorul general al armatei, care scria un singur cuvânt: „Alegere”. (*Ibidem*).

⁴⁴² *Ibidem*, f. 1. (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 13 (*Foiaie de serviciu*).

⁴⁴³ *Ibidem*, f. 1. (*Fișa alfabetică de serviciu*), și f. 11.

⁴⁴⁴ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 56 (*Servicii și diverse pozițiuni*).

⁴⁴⁵ Lucrarea autorilor Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*,

Din această etapă sunt păstrate în dosarul său din cadrul arhivelor militare două foi calificative. Prima acoperea perioada 1 august – 31 octombrie 1945 și a fost realizată la Cercul Teritorial Buzău. Aceasta era semnată de comandantul acestuia cu gradul de colonel, care nota: „Maiorul Apostol C. la același nivel ca în anii trecuți. Conduce Bir 5 Pensii (dacă am reușit descifrarea corectă – n.n., Gh. C.) cu destulă competență. Este un f. bun ofițer. A fost caracterizat anul acesta la alegere. Stagii: 22.VI.41 – 3.XI.41 – 4 luni, 11 zile – cdt. esc. – În luptă”. Foaia conținea în mod ordonat stadiile pe care le parcursese Constantin Apostol în perioada războiului. Acestea erau consemnate astfel: „22.VI.41 – 3. XI.41 – 4 luni, 11 zile – cdt. esc. – În luptă; 3.XI.41 – 23.VIII.44 – 2 ani, 9 luni, 20 de zile – profesor călărie – zs. (?); 23.VIII.44 – 1.I.45 – 4 luni, 7 zile – Cdt. Dvz. – În luptă; 1.I.45 – 12.V.45 – 4 luni, 12 zile, Prof călărie – zs/ZD”⁴⁴⁶ (?). Conform acestor însemnări, constatăm faptul că ofițerul Apostol a participat efectiv la operațiunile militare pe front 8 luni și 18 zile, divizate aproape simetric pe frontul de Est și pe frontul de Vest.

Cea de a doua însemnare acoperea perioada 1 noiembrie 1945 – 1 septembrie 1946, și era realizată în Nota de carnet a locotenent-colonelului Apostol C-tin. Era realizată la Cercul Teritorial Buzău și semnată de comandantul acestuia cu gradul de colonel. Nota consemna faptul că ofițerul avea un caracter hotărât și avea „curajul răspunderii dezvoltat”, posedă o cultură generală și profesională „la un nivel ce-i face cinste”, era un „ofițer f. conștiințios, cu dragoste de carieră”, fapt pentru care „i se poate încredința comanda de unitate corp”. Această notă mai consemna faptul că „Lt. col. Apostol C. a condus Bir. 5 și-a fost un timp și însărcinat cu primirea și trimiterea cailor trimiși de U.R.S.S.”⁴⁴⁷.

Schimbarea Foi calificative în Nota de carnet și absența caracterizării pentru întreaga perioadă ne conduce cu gândul la faptul că în maniera de organizare și funcționare a armatei se produceau anumite transformări determinate de această perioadă „de tranziție” în organizarea țării. „Tranziția” îl afecta și i se aplica, de fapt, și lui Constantin Apostol.

După înlăturarea monarhiei și preluarea întregii puteri de către partidul comunist la sfârșitul anului 1947, când schimbarea regimului politic al țării a fost completă, s-a declanșat și calvarul vieții lui Constantin Apostol.

p. 48, notează anul 1946 ca debut al deținerii de către Constantin Apostol a acestor funcții.

⁴⁴⁶ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 92 (*Foai calificativă*).

⁴⁴⁷ *Ibidem*, f. 93 (*Notă de carnet*).

7. Constantin Apostol în calvarul epocii comuniste

Pentru faptul că a refuzat să se înscrie în partidul comunist⁴⁴⁸, în anul 1948, Constantin Apostol a fost trecut în rezervă. A început caruselul terorizării și al degradării sale morale și materiale, al umilirii ingrate și al unei penitențe nedrepte. Fără pretenția a putea reconstitui în amănunt parcursul vieții sale în această perioadă, putem totuși contura principalele etape ale acestui segment al vieții eroului nostru. Acestea au fost următoarele:

– 1948: Constantin Apostol a fost trecut în rezervă.

– 1950: a fost evacuat din locuința sa de pe strada Democrației, nr. 43 din Buzău. Locuința a fost transformată în cantina Partidului Muncitoresc Român. Constantin Apostol a fost învinuit că nu și-a plătit impozitele și imobilul a fost scos la licitație⁴⁴⁹.

– perioada ianuarie 1951 – 4 decembrie 1956: este tehnician de călărie la Comitetul Central al Sindicatelor Muncitorilor agricoli – Asociația sportivă „Recolta” București⁴⁵⁰. O însemnare realizată la data de 11 septembrie 1953 arăta că la acea dată, Constantin Apostol se ocupa cu munca la via și pământul pe care îl avea⁴⁵¹. O altă însemnare arăta că în intervalul 1 octombrie 1953 – 1 martie 1954 a fost antrenor al echipei hipice a armatei⁴⁵². Conform unei lucrări recente, Constantin Apostol a deținut funcția de tehnician de călărie pentru toate școlile de călărie din țară. În această calitate, el a pregătit lotul național hipic de obstacole pentru olimpiadele de la Helsinki (1952) și Stockholm (1956). O anumită perioadă a fost antrenor de hipism la Clubul Sportiv „Petrolul” Ploiești⁴⁵³.

– 1 septembrie 1959: Constantin Apostol a fost trimis în judecată.

– 15 aprilie 1960: a fost condamnat de Tribunalul Militar București la 6 ani închisoare corecțională pentru uneltire contra orânduirii sociale și 3 ani de interdicție corecțională, cu confiscarea totală a averii personale. A executat condamnarea la centrele de detenție Jilava, Periprava și Grind.

– 15 aprilie 1964: a fost pus în libertate de Penitenciarul Jilava⁴⁵⁴.

– 3 ianuarie 1964: Constantin Apostol a fost trecut în retragere pentru limită de vârstă⁴⁵⁵.

⁴⁴⁸ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 48.

⁴⁴⁹ *Ibidem*.

⁴⁵⁰ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 6–7.

⁴⁵¹ *Ibidem*, f. 54 (*Fișa informativă secretă ...*).

⁴⁵² *Ibidem*, f. 20 (*Foai de serviciu*).

⁴⁵³ Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 49.

⁴⁵⁴ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 1–2 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 13.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*).

Cauzele care au generat parcursul vieții lui Constantin Apostol după instaurarea comunismului își au sorgintea în ideologia noii puteri politice instaurate în țară. Între acestea, putem enumera: stare materială bună, proveniența dintr-o familie înstărită de „foști chiaburi”, acumularea gloriei sportive și profesionale în perioada „burghezo-moșierească”, starea materială bună a soției și familiei acesteia („foști chiaburi”), o cultură ce-i permitea cunoașterea limbii franceze etc. În fața acestor „păcate”, nu au contat medaliile și onoarea adusă țării, comportamentul său ostășesc exemplar, faptele de vitejie de pe front, caracterizările elogioase ale șefilor săi ierarhici, nu a contat absolut nimic.

Referitor la starea lui materială, fișele sale de serviciu din etapa comunistă oferă o serie de informații utile. Deși în consemnările acestora sunt unele fluctuații informaționale, explicabile prin momentul la care ele au fost realizate sau chiar de zelul celor care le-au întocmit, putem avea repere interesante ale acestui aspect. Referindu-se la starea materială a ofițerului înainte de 23 august 1944, era menționată o casă de locuit, iar după momentul 23 august nu mai era consemnat nimic. Ca origine socială, atât pentru el, cât și pentru soție era notat: „Foști chiaburi”. *Foaia de serviciu* întocmită în 1956 îi menționa și o casă de locuit în Sibiu. Constantin Apostol a vândut această casă și a cumpărat 7,5 ha teren arabil. Mai poseda 8 ha vie altoită și 1,5 ha teren arabil în comuna Săgeata⁴⁵⁶. Referitor la starea materială a părinților săi, aceleași documente consemnau 10 ha teren arabil și o casă de locuit deținute înainte de 23 august 1944 și 1,5 ha teren arabil, vie hibridă și o casă de locuit după momentul 23 august (restul pământului fiind cedat conform legii 308/1953). În cazul părinților soției, averea acestora era de 8 ha vie și două case de locuit în orașul Buzău înainte de 23 august 1944 și mențiunea „fără avere” după respectiva dată⁴⁵⁷. Casele au fost naționalizate, iar viile au fost cedate statului conform decretului 308/1953. Părinții săi, ca și ai soției, nu au făcut vreun fel de politică⁴⁵⁸.

Autoritățile epocii cunoșteau bine meritele și calitățile lui Constantin Apostol. Simpla enumerare a medaliilor și a distincțiilor acestuia în documentele pe care le realizau este edificatoare: Meritul Cultural pentru Sport (1935), Ordinul „Coroana României” în gradul de Cavaler (1937), Insigna de 7 ani Serviți în Școala Specială de Cavalerie (1937), Ordinul „Steaua României” cu spade și panglică de „Virtute Militară” cl. a V-a (1941)⁴⁵⁹, ordinul „Victoria” – conferit de autoritățile URSS⁴⁶⁰.

⁴⁵⁶ *Ibidem*, f. 17 (*Faie de serviciu*).

⁴⁵⁷ *Ibidem*, f. 1–2 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f 17 (*Foaie de serviciu*).

⁴⁵⁸ *Ibidem*, f. 11 (*Foaie de serviciu*).

⁴⁵⁹ *Ibidem*, f. 55 (*Foaia matricolă*).

⁴⁶⁰ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*).

Urmărirea și șicanarea lui Constantin Apostol s-a declanșat vizibil după trecerea lui în rezervă în anul 1948. Invizibil, e posibil ca urmărirea să fi demarat mai devreme.

Unul din vecinii săi, Gh. Ionescu, invalid de război, încerca la 10 aprilie 1951 să-l ajute, oferind noilor organe ale puterii comuniste informații pozitive despre locotenent-colonelul Constantin C. Apostol. Referințele oferite erau, de altfel, corecte și oneste. Nu deformau realitatea. Fiind corecte, îl ajutau. Aceste referințe îi fuseseră solicitate semnatarului. Acesta știa că vecinul său fusese scos din armată și că-i fusese naționalizată casa de pe strada Democrației. Relata, apoi, că locotenent-colonelul Constantin C. Apostol, pe care îl cunoștea „de când era încă necăsătorit”, se comportase ca un model în armată, că a participat la concursuri internaționale, având însă grijă ca în noile condiții să menționeze numai țările socialiste, că acesta era un model și în relațiile cu toți vecinii săi, că era fiu de țăran, că-și muncea singur pământul, indicând via de la Merei, că nu făcuse niciun fel de politică și că atât el, cât și familia lui se comportau ca „adevărați democrați”. Aceste însemnări au fost integrate într-o mică secțiune a dosarului său intitulată *Material complementar*, alături de alte câteva referințe. Acestea au fost scrise de mână, pe o foaie de caiet și semnate⁴⁶¹.

În luna următoare (4 mai 1951), o comisie condusă de un căpitan propunea scoaterea locotenent-colonelului Constantin C. Apostol din rândul cadrelor superioare ale armatei și acesta să fie „trecut la trupă”, pentru că avea avere și nu putea fi „alături de clasa muncitoare”, neprezentând, astfel, încredere. Aceasta, deși, se preciza în respectivul document, el „nu a făcut și nu face politică” și participase la numeroase concursuri hipice internaționale⁴⁶².

Degringolada continua. Fișa informativă secretă realizată de lt. Ursache Ștefan în data de 11 septembrie 1953 consemna faptul că locotenent-colonelul Constantin C. Apostol „este de origine socială chiabură” și coroborat cu notația că „tatăl lui având 20 ha teren arabil, iar al soției 11 ha vie și 2 case în Buzău”, alcătuiau premise care îl făceau să nu poată fi considerat un element de încredere pentru noua putere politică a României. Cea dintâi concluzie a rezultatului studiului materialului realizat de comisia de luare în evidență a

⁴⁶¹ *Ibidem*, f. 27–28 (*Material complementar, Referințe*).

⁴⁶² Iată textul acestei note: „Se trage din țărani mijlocași. Este căsătorit cu doi copii. Ca stare materială are 8 ha vie și 9 ha pământ arabil. Nu a făcut și nu face politică. Datorită stării lui materiale nu poate fi alături de clasa muncitoare. A făcut parte din echipa hipică națională luând parte la concursuri în străinătate. Nu prezintă însă încredere. Comisia propune să fie scos din cadre și trecut la trupă. Președinte, Cpt. ... (indescifrabil)”. (*Ibidem*, f. 26 (*Foaie de notare*)).

ofițerului de rezervă, ca să folosim termenii din fișa informativă, era aceea că „pe timpul războiului contra URSS a fost caracterizat ca un ofițer foarte bun, ca unul ce a capturat material și prizonieri sovietici, fiind astfel decorat”, consemnare care nu-i putea fi deloc favorabilă, în noile condiții politice ale țării aflate practic sub ocupație sovietică. Și însemnarea că „a fost în Germania, Franța, Italia, Austria și Belgia cu echipa hipică a armatei” putea fi supusă interpretării în noul context. Chiar dacă realitatea că „în prezent se ocupă cu munca la via și pământul ce-l posedă, nu era neobservată de slujitorii noii construcții statale, faptul imaginativ că „starea materială a părinților săi și a soției nu-i garantează atașament față de clasa muncitoare”⁴⁶³, ca și intenția punitivă care în mod evident nu era declarată erau cele care aveau să conteze în deciziile care aveau să fie luate în privința sa.

La 4 decembrie 1956, lui Constantin Apostol i-au fost completate două Foi de serviciu, tipizate ale Ministerului Forțelor Armate ale Republicii Populare Române, cu 20 de pagini fiecare, cu rubrici foarte amănunțite despre militar și familia acestuia. Din faptul că aceste documente, aproape identice, au fost semnate de Constantin Apostol, deducem că ele i-au fost comunicate acestuia⁴⁶⁴. Fișa medicală realizată la aceeași dată de către Comisia Medicală Militară a Cercului Militar al raionului Buzău consemnează faptul că lui Constantin Apostol i s-au realizat următoarele examene medicale: ocular, ORL, neuropsihiatric, chirurgical, medicină internă. Rezultatele și concluzia comisiei s-au concretizat în aprecierea că acesta era „apt”⁴⁶⁵.

Documentele perioadei consemnau faptul că Apostol nu era candidat și nici membru al Partidului Muncitoresc (Comunist) Român (4 decembrie 1956)⁴⁶⁶, că era apt pentru serviciul militar⁴⁶⁷, că nu a făcut politică, nefiind înregistrat în nicio formațiune politică înainte de 1944 și că nici părinții săi nu au făcut vreodată politică.

Ceea ce-i fusese prescris de noua putere a statului nu a putut fi evitat. Constantin Apostol a fost trimis în judecată și la 20 iulie 1959 a fost condamnat la 6 ani închisoare corecțională pentru uneltire contra ordinii sociale și 3 ani de interdicție corecțională, cu confiscarea totală a averii personale, de Tribunalul Militar București, la 15 aprilie 1960. A făcut recurs, dar cum era aproape evident în cazul proceselor fabricate de către statul comunist, sentința a rămas definitivă. Ea a fost luată cu unanimitate de voturi. Culmea

⁴⁶³ *Ibidem*, f. 54 (*Fișa informativă ...*).

⁴⁶⁴ *Ibidem*, f. 5–13, 14–22 (*Foaie de serviciu*).

⁴⁶⁵ *Ibidem*, f. 29 (*Fișa medicală ...*).

⁴⁶⁶ *Ibidem*, f. 7.

⁴⁶⁷ *Ibidem*, f. 6–7.

cinismului era că lt. col. Constantin Apostol era obligat să plătească și cheltuielile de judecată (400 lei). Semnatarii hotărârii au fost: lt. maj. Nistor Ioan (președinte), cpt. Ciobotaru Ion, Gemenți Iacob (asesori populari), Bălan Ștefan (grefier). De remarcat faptul că toți semnatarii aveau grade militare inferioare locotenent-colonelului Constantin C. Apostol.

Acesta a executat condamnarea la Jilava, Periprava și Grind. A fost pus în libertate de Penitenciarul Jilava la data de 15 aprilie 1964⁴⁶⁸. Fișele sale de serviciu aveau însemnat în susul paginii, în mod succesiv „calificativele”: „Necorespunzător”, respectiv „Arestat”⁴⁶⁹. Câtă deosebire față de calificativele și cuvintele atât de elogioase din perioada de dinainte...! Deosebirea era dată de faptul că aprecierile din perioada comunistă au fost nesincere, fabricate și voit malițioase.

Constantin Apostol a fost trecut în retragere pentru limită de vârstă, la 3 ianuarie 1964. Și-a continuat viața la domiciliul său din Buzău (str. Transilvaniei, nr. 27)⁴⁷⁰, uitat de lume, privindu-și nostalgic numeroasele sale trofee care au făcut atâta faimă țării în străinătate. Muzeul Județean Buzău păstrează o serie de fotografii, plachete și medalii obținute de acest mare sportiv⁴⁷¹. O alinare a durerilor acestei perioade i-a putut produce fiul său, Dan Mihăilescu, cel care i-a moștenit pasiunea pentru hipism și pe care l-a antrenat de la vârsta de 4 ani, obținând în perioada anilor 1954–1971 nu mai puțin de 6 titluri de campion național al României, participând concomitent la 28 de competiții internaționale⁴⁷².

În autobiografia sa semnată în 7 aprilie 1951, Constantin Apostol își descria cu sinceritate viața, realizările, situația. Acest document reprezintă un veritabil exercițiu de onestitate și demnitate. Autobiografia reprezintă concomitent un emoționant îndemn spre reflecții. Redăm, cu valoare de exemplu, câteva fragmente din aceasta, referitoare la perioada de după anul 1944:

„La 7/VII 1944 am fost repartizat după cerere Reg. 3 Călărași purtat cu care am făcut Răz. din «Vest» în calitate de Comand. de Divizion, pentru distrugerea ultimelor rămășițe a trupelor hitleriste.

La data de 28/XII 1944, am fost adus de pe front conf ord. M. St. M. Nr. 10943, deoarece își reîncepea cursurile Șc. Sp. de Răzb.

Subsemnatul înainte de 23 Aug 1944, nu am făcut nici un fel de politică și

⁴⁶⁸ *Ibidem*, f. 1–2 (*Fișa alfabetică de serviciu*), f. 13.

⁴⁶⁹ *Ibidem*, f. 1–2 (*Fișa alfabetică de serviciu*).

⁴⁷⁰ *Ibidem*, f. 1 (*Fișa alfabetică de serviciu*).

⁴⁷¹ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 162.

⁴⁷² Emanuel Fântâneau, Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 78, 245, 286, 288, 291; Valeriu Nicolescu, Valeriu Avram, Marius-Adrian Nicoară, *op. cit.*, p. 308–309.

nu am fost înscris în nici un fel de partid. Nu am deținut nici un fel de post administrativ în afară de cadrele armatei și nici nu am fost în slujba vreunui conducător de răspundere de sub regimul trecut.

După 23 Aug. 1944 Subsemnatul cât și întreaga familie am simpatizat cu actualul Regim.

În anul 1946 luna Noiemb. în timpul alegerilor generale în calitate de Comand. al C.T. Buzău mi s-a încredințat securitatea tuturor Comisiilor de alegere din oraș și Jud. Buzău.

În urma alegerilor luate a dus la succesul Blocului Partid. Democratice în cea mai perfectă ordine.

Nu am lucrat contra partidelor Democratice și nici nu am împrăștiat idei contra partidului.

Am luptat în U.R.S.S. până la Odesa în calitate de comand al grupului 5 Cercetare. După care am fost reținut în țară.

Am luptat pe frontul de vest de la 23/VIII 1944 până la 31/XII 1944 în apropiere de frontiera cehoslovacă.

Am luat parte la luptele de pe Mureș, de pe Tisa și de pe Bodrog.

În timpul Războiului am primit ca decorații Coroana României în gradul de Cavaler, Steaua României și o medalie din partea URSS, pentru luptele din vest.

Nu am alte decorații străine. Nu am fost rănit. Nu am întrerupt serviciul [...]

Nu am fost judecat de nici un fel de instanțe.

Iau parte la munca de partid în organizația de masă.

Dacă în viață am reușit să-mi creez o carieră se datorează numai muncii de zi și noapte, de abțineri și greutate.

Mă ocup în prezent personal cu agricultura terenului pe care îl posed, arătat în această autobiografie⁴⁷³.

O tardivă și postumă reabilitare a umilinței sale a realizat-o localitatea sa natală. În anul 2010, consiliul comunal Săgeata, județul Buzău a hotărât acordarea numelui său străzii aflată chiar în vecinătatea casei în care el s-a născut și a copilărit⁴⁷⁴. Evident, e puțin pentru un sportiv cu performanțe internaționale de excepție, dar deosebit de semnificativ, instructiv și onorant pentru localitatea lui natală. Indubitabil, semnificațiile acestui gest depășesc limitele cadrului său local.

⁴⁷³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice..., f. 23–24 (*Autobiografie*).

⁴⁷⁴ Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata...*, p. 254–262.

8. Concluzii

Locotenent-colonelul Constantin C. Apostol a fost unul din marii sportivi militari ai României din domeniul hipismului. Calitățile lui umane, intelectuale, morale și militare au fost deosebite, fiind remarcate pe parcursul întregii sale vieți. S-a remarcat încă din timpul școlii militare de cavalerie, terminând al 4-lea din 44 de cursanți. Superiorii săi i-au remarcat pasiunea și dragostea lui deosebită pentru cai. A fost chemat la Școala specială de cavalerie de la Sibiu. Comandanții lui și-au exprimat fie regretul față de transferarea și astfel pierderea unui ofițer de elită, fie aprecierile superlative față de succesele sportive, activitatea administrativă, ori faptele de eroism pe câmpul de luptă.

A fost selecționat în echipa hipică națională, participând la numeroase concursuri internaționale. Premiile obținute i-au adus aprecieri extrem de laudative. Comandanții săi nu au făcut economie la superlative, uzitând cuvinte și expresii mari, circumscrise sintagmelor „patriotism” și „faimă a țării”. A fost citat de mai multe ori prin Ordin de zi pe unitate. A fost medaliat.

Constantin C. Apostol a fost concentrat pe frontul operațiunilor militare ale celui de Al Doilea Război Mondial, unde s-a comportat în mod eroic, atât pe frontul de Est, cât și pe cel de Vest. A capturat prizonieri și material, a avut fler și inițiativă, a determinat obținerea unor victorii, s-a aflat în primele rânduri. A fost decorat pentru ceea ce a făcut și în Est, și în Vest. Absolut toate foile calificative au fost elogioase, atât în timp de pace, cât și în timp de război.

În perioada de reșezare politică a țării dintre anii 1944–1947, Constantin Apostol a încercat să se adapteze și să supraviețuiască ca militar și ca profesie. Nu a reușit. Regimul comunist l-a marginalizat, batjocorit, umilit, șicanat, terorizat și în cele din urmă l-a închis numai pentru faptul că era un om înstărit și cu personalitate, că se născuse într-o familie de țărani înstăriți (integrată în categoria stigmatizată a chiaburilor), că era căsătorit cu o femeie înstărită. Avea gloria epocii trecute (cu avere, premii și călătorii în democrațiile occidentale, putea conversa în franceză și germană). Concret, din aceste motive el devenise un indezirabil al noii organizări sociale. El trebuia eliminat și stigmatizat. Aceste „bube” (cum se spunea în jargonul epocii) nu au putut fi „spălate” nici de cumpătarea lui atitudinală de după 23 august 1944, ori de angajamentele de adeviere/simpatie la principiile noii societăți, nici de faptul că el însuși a participat la lupta de înfrângere a hitlerismului până aproape de frontierele Cehoslovaciei, nici de medalia sovietică ce i s-a acordat și nici de faptul că unul din frații săi și-a dat jertfa supremă pe câmpul

de luptă pentru eliberarea Transilvaniei, ori că unul din frații săi învățători, împreună cu soția au devenit membri ai partidului comunist, fiind „verificați” de acesta, nici de faptul că prin funcția avută a asigurat victoria „forțelor democratice” în alegerile din anul 1946, sau că el avea referințe pozitive, de model în armată și societate. Totul a fost în zadar. Nu prezenta „încredere”. Scos din cadrele superioare ale armatei, stigmatizat, judecat, condamnat, i-au confiscat întreaga avere, lipsindu-l de drepturi sociale.

Superlativele care i-au fost atribuite pe drept în perioada de dinainte de 23 august 1944 conturează o discordanță monstruoasă cu situația care i-a fost atribuită după această dată. Cariera sa militară și sportivă a fost un impresionant parcurs de dăruire și talent. Autobiografia sa reprezintă un veritabil exercițiu de sinceritate, onestitate și patriotism, care îndeamnă la varii reflecții.

Atribuindu-i numele său uneia din străzile localității de naștere, comuna sa natală a înfăptuit pe lângă un act cu tentă educativă și o firească reabilitare a marelui sportiv și militarului Constantin Apostol. Acest gest transcende prin semnificațiile sale îngustul cadru al universului specific unei localități rurale.

Literatura consacrată i-a rezervat campionului hipic Constantin Apostol spații și aprecieri extrem de onorante, care i-au consolidat constant statutul.

ANEXE

1. Autobiografie

Apartinând Locotenentului Colonel de Rezervă, Constantin Constantin Apostol din Cavalerie, născut în Com. Săgeata, Regiunea Buzău, din părinți țărani mijlocași. Fiu al lui Constantin Gh. Apostol, în vârstă de 68 de ani și al Dumitrei, moartă, născută Lungu, din aceeași comună.

Am fost *cinci frați* (subl. în text), subsemnatul primul copil.

Al doilea, Nicolae de ani 45, *învățător* (subl. în text) în Com. Săgeata, căsătorit cu 2 copii minori, elevi, atât el cât și soția membri de partid verificați.

Al treilea, Dumitru, fost *învățător* (subl. în text) în Com. Bentu, Regiunea Buzău, căsătorit cu 2 copii minori, elevi, mort pe frontul de Vest în luptele contra trupelor hitleriste, în Com. Oaia, lângă Sf. Gheorghe.

Al patrulea, Maria, moartă, după urma căreia a rămas un copil minor.

Al cincilea, Ioan, căsătorit, cu un copil minor, învățător în Com. Padina, Reg. Buzău.

Tata posedă 5 ha pământ arabil pe care îl lucrează personal. Frații nu au altă avere decât aceea de la părinți. Tata mai are două surori agricole

în Com. Săgeata și un frate fost în armată Lt. Col., în prezent funcționar la Sfatul Popular din Râmnicu Vâlcea.

Subsemnatul sunt căsătorit cu fosta D-na Stela N. Ionescu născută în 1912 în Com. Zilișteanca, Reg. Buzău. Tatăl ei, Nicu Ionescu, mort, fost viticultor, mama Alexandrina, în viață de ani 56, născută din părinți agricoli. Posedă 3 ha vie. Soția mea singurul lor copil. Locuim cu toții în str. Transilvaniei Nr. 27. Am doi copii ai soției din prima căsătorie: Doina de ani 16, elevă; Dan de ani 13, elev.

Nu întreținem nici un fel de legături cu străinătatea.

Soția posedă 8 ha vie care este a copiilor și în stăpânirea căruia a intrat acum 5 ani.

Subsemnatul posed 9 ha pământ arabil pe care mi-l lucrez personal.

Am făcut clasele primare în Com. Săgeata, Reg. Buzău, satul natal, după care am urmat 8 clase la liceul „Hașdeu” din Buzău. După care am urmat școală de cavalerie la Târgoviște în anii 1924–1926 în urma căreia am fost avansat la gradul de sub-lt. și repartizat la Reg. 11 Roșiori, unde am rămas până în anul 1928, când am fost chemat a urma cursurile Școlii Speciale de Cavalerie în Sibiu. La terminare am fost selecționat a urma cursul de perfecționare al Școlii de Echitație. La sfârșitul acestui al doilea an am fost cerut de Șc. Sp. de cavalerie pentru a fi încadrat ca instructor. Aici am rămas până în anul 1938. În timpul cât am contat în cadrele Șc. Sup. de Cavalerie și ulterior am fost selecționat pentru echipa internațională haptică unde am apărut culorile naționale la cavalerie din: Cehoslovacia, Franța, Italia, Anglia, Belgia, Polonia, Austria și Germania.

La aceste concursuri am fost trimis de stat și am câștigat numeroase premii, printre care și recordul național de săritură în înălțime obținut la Viena în 1937, unde am sărit 2,10 record pe care îl dețin și azi. La data de 1 noiemb. 1938 am fost mutat după cerere la Reg. 3 Căl. în calitate de Comand de Esc cu care am făcut Răzb. nefast contra U.R.S.S. până la Odesa, în calitate de Cnd al Grup 5 Cercetare. După întoarcerea de la Odesa am rămas în interior până la 1/VIII 1943 când am fost mutat la Șc. Sup. de Război ca instructor de călărie.

La 7/VII 1944 am fost repartizat după cerere Reg. 3 Călărași purtat cu care am făcut Răz. din „Vest” în calitate de Comand. de Divizion, pentru distrugerea ultimelor rămășițe a trupelor hitleriste.

La data de 28/XII 1944, am fost adus de pe front conf ord. M. St. M. Nr. 10943, deoarece își reîncepea cursurile Șc. Sp. de Răzb.

Subsemnatul înainte de 23 Aug 1944, nu am făcut nici un fel de politică și nu am fost înscris în nici un fel de partid. Nu am deținut nici un fel de post

administrativ în afară de cadrele armatei și nici nu am fost în slujba vreunui conducător de răspundere de sub regimul trecut.

După 23 Aug. 1944 Subsemnatul cât și întreaga familie am simpatizat cu actualul Regim.

În anul 1946 luna Noiemb. în timpul alegerilor generale în calitate de Comand. al C.T. Buzău mi s-a încredințat securitatea tuturor Comisiilor de alegere din oraș și Jud. Buzău.

În urma alegerilor luate a dus la succesul Blocului Partid. Democratice în cea mai perfectă ordine.

Nu am lucrat contra partidelor Democratice și nici nu am împrăștiat idei contra partidului.

Am luptat în U.R.S.S. până la Odesa în calitate de comand. al grupului 5 Cercetare. După care am fost reținut în țară.

Am luptat pe frontul de vest de la 23/VIII 1944 până la 31/XII 1944 în apropiere de frontiera cehoslovacă.

Am luat parte la luptele de pe Mureș, de pe Tisa și de pe Bodrog.

În timpul Războiului am primit ca decorații Coroana României în gradul de Cavaler, Steaua României și o medalie din partea URSS, pentru luptele din vest.

Nu am alte decorații străine. Nu am fost rănit. Nu am întrerupt serviciul.

Am fost trecut în Rez pe data de 1/I 1948 conf. legii 293.

Nu am făcut nici un fel de studii politice.

Nu am urmat alte școli speciale afară de cele arătate.

Posed în parte limba franceză și germană.

Nu am fost judecat de nici un fel de instanțe.

Iau parte la munca de partid în organizația de masă.

Dacă în viață am reușit să-mi creez o carieră se datorează numai muncii de zi și noapte, de abțineri și greutateți.

Mă ocup în prezent personal cu agricultura terenului pe care îl posed, arătat în această autobiografie.

Buzău, 7 aprilie 1951

Locotenent Colonel de Rez.
Constantin Constantin Apostol

(Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești,
Fond Comisariatul Militar, Oraș Buzău, Dos. Lt-colonei, art. 6,
f. 23–24 (*Autobiografie*))

2. Referința lui Gh. Ionescu despre Constantin Apostol

Sub. Gh. Ionescu, inv de război din orașul Buzău, str. Crinului N 36
Cunosc bine pe fostul Lt. Colonel Apostol C-tin din str. Democrației 43 de când era încă necăsătorit. Ca Locot. de cavalerie a fost un ofițer model, ca călăreț a luat parte la concursurile hipice din diferite țări ca Polonia, Cehoslovacia etc.

Ca vecin, la fel de bun, și un gospodar model. Se ocupă cu via ce o are la Merei, unde tot timpul anului este mai mult pe acolo.

Este un bărbat de la țară și după cum am auzit este un fiu de țăran.

S-a purtat f. bine cu toți vecinii și este un adevărat Democrat atât el cât și familia.

De când a ieșit din armată de 3 ani, cred că nu a făcut nici un fel de politică. În prezent este scos din casele după Str. Democrației, unde s-a instituit o cantină, iar dânsul locuiește la soacra D-lui pe str. Transilvaniei iar ca ocupație în prezent după cum am arătat mai sus este un muncitor, și se ocupă personal de via soției sale care o are la Merei.

Gh. Ionescu

I.O.V.R. Str. Crinului 36
10.IV.1951

(Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești,
Fond Comisariatul Militar, Oraș Buzău, Dos. Lt-colonei, art. 6,
f. 27–28 – *Material complementar, Referințe*)

3. Hotărârea de condamnare a lui Constantin Apostol

Extras din hotărârea penală nr 722 din 20 iulie 1959

R.P.R.

Tribunalul Militar București

Sentința a rămas definitivă prin respingerea recursului declarat de condamnat conf. deciziei nr. 2886 a Trib. Mil. a R. 2 M. (mențiune în colțul din dreapta sus al foii)

Cu unanimitate de voturi... 6 (șase) ani închisoare corecțională și 3 (trei) ani de interdicție corecțională cu suspendarea exercițiului drepturilor prev. de art. 58 pct. 2–4 c. p. cu confiscarea totală a averii personale pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale ... îl obligă să plătească suma de 400 lei, cheltuieli de judecată...

Data și citită în ședință publică astăzi 20 iulie 1959

Președinte, lt. maj. Nistor Ioan

Asesori populari, cpt. Ciobotaru Ion, Gemenți Iacob

Grefier Bălan Ștefan

Prezentul extras a fost făcut după originalul aflat la dosarul acestei instanțe Nr. 707/959.

S-a eliberat conform adresei Comisariatului Militar Buzău înregistrat la nr. 12.886 din 10. 05. 1960.

(Pe verso notat de mână) La data de ... cpt ... Ioan membru al comisiei de partid de pe lângă Secția politică a C. M. Reg. Buzău a luat un exemplar după acest extras original. pt. conf...

(Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești,
Fond Comisariatul Militar, Oraș Buzău, Dos. Lt-colonei, art. 6,
f. 30 – *Extras din hotărârea penală...*)

II. 3 ALTE PERSONALITĂȚI ALE LOCALITĂȚII

1. Jean (Ion) Bănescu (1910–1988?)

Jean Bănescu a fost un cântăreț de operă și lied (bas) și un profesor cunoscut la nivel național. S-a născut la 25 octombrie 1910, în localitatea Săgeata. A fost absolvent al Academiei de Muzică Regională București și al Conservatorului din București. A avut profesori celebri precum: Gheorghe Folescu (canto), Mihail Vulpescu (operă), Ioan D. Chirescu (teorie-solfegiu), Constantin Brăiloiu (istoria muzicii, folclor), Gheorghe Cucu (armonie), Ion Filionescu (pian).

În anii 1934–1935, Jean Bănescu a făcut studii de perfecționare la Paris, urmând cursurile Școlii Cantorum și cele de la École „César Frank”, unde l-a avut profesor pe Albert Gébelin, la canto.

În perioada 1939–1941 a fost profesor suplinitor la catedra de canto/dicțiune din cadrul Academiei de Muzică Regională București.

În anul 1943, Jean Bănescu a debutat pe scena Operei Române din București, cu spectacolul *Rigoletto* al lui Giuseppe Verdi. (A interpretat rolul lui Sparafucile). A fost solist al Operei Române din București în perioada 1945–1970.

Carierea lui didactică a continuat, cunoscând următoarele repere: asistent universitar (1945–1948) și conferențiar universitar (1948–1975), la Catedra

de Canto la Conservator. În paralel a activat și la Conservatorul „Astra” din București (1947–1948), la Ansamblul artistic al UTC din București (1953–1964) și la Corul Madrigal din București (1963–1964).

Repertoriul său liric a cuprins peste 50 de roluri de comprimă în operele *Carmen*, *Tosca*, *Nunta lui Figaro*, *Bărbierul din Sevilla*, *Oedip* (de George Enescu). A avut și roluri de eroi de compoziție în *Aida*, *Rigoletto*, *Traviata*, *O noapte furtunoasă* (de Paul Constantinescu), *Motanul încălțat* (de C. Trăilescu), *Ora spaniolă* etc.

Jean Bănescu s-a remarcat și în operele românești *Cassanova* (de M. Daia), *Ion Vodă cel Cumplit* (de Gh. Dumitrescu), *Amorul doctor* (de P. Bentoiu), *Apus de soare* (de M. Barberis) etc. A cântat în numeroase recitaluri și concerte, precum Oratoriul *Patimile Domnului* (P. Constantinescu) etc.

A întreprins un turneu artistic în Franța.

Între elevii lui s-au aflat: Nicolae Herlea, Valentin Teodorian, Dumitru Constantin, Elizeu Simionescu, Constantin Gabor⁴⁷⁵.

În calitate de profesor la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București, Jean Bănescu, alături de regizorii Alexandru Bocăneț și Horea Popescu și de celebra Mireille (Hartuch), profesoară la „Petit Conservatoire de la Chanson”, din Paris au alcătuit echipa care a pregătit reprezentantele României, Anda Călugăreanu, Luminița Dobrescu și Mihaela Mihai, la Festivalul Internațional „Cerbul de aur”, Brașov, 1969. Câștigătoarea Marelui Trofeu a fost Luminița Dobrescu⁴⁷⁶. Profesorul Jean Bănescu s-a ocupat și de pregătirea reprezentanțelor României la cea de a patra ediție a Festivalului Internațional „Cerbul de aur”, din anul 1971. Corina Chiriac a obținut „Cerbul de bronz” (locul al III-lea)⁴⁷⁷.

A fost distins cu Ordinul Meritul Cultural cls a V-a, în anul 1967. A încetat din viață probabil în anul 1988, în București⁴⁷⁸. A lăsat o frumoasă amintire în memoria studenților săi de la Conservatorul bucureștean. Era elegant, avea o voce foarte frumoasă, era metodic și înțelegător⁴⁷⁹.

⁴⁷⁵ Viorel Cosma, *Interpreți din România. Lexicon. Dirijori-cântăreți-instrumentiști-regizori*, Vol. I (A-F), București, Galaxia, 1996, p. 65; Viorel Cosma, Luminița Vartolomei, Constantin Catrina, *Enciclopedia Muzicii Românești, de la origini până în zilele noastre*, Vol. I (A-B), București, ARC 2000, 2005, p. 483–484.

⁴⁷⁶ *Mari artiști români ai Diasporei: Luminița Dobrescu*, <http://culturaromana.it/mari-artisti-romani-ai-diasporei-luminita-dobrescu/>, accesat în data de 19 ianuarie 2020.

⁴⁷⁷ *Corina Chiriac. Cronică biografică*, <https://corinachiriac.ro/cronologie-biografica>, accesat în data de 19 ianuarie 2020.

⁴⁷⁸ Viorel Cosma, *op. cit.*, p. 65; Viorel Cosma, Luminița Vartolomei, Constantin Catrina, *op. cit.*, p. 483–484.

⁴⁷⁹ Convorbire cu prof. Alex. Bădulescu, 17 ianuarie 2020. (Alex. Bădulescu n. 1929,

Vizita la mormântul părinților din Cimitirul Vechi din Săgeata, efectuată la 1 august 2020, de fiica bucureșteancă a familiei învățătorilor Filița și Iordache Ieremia, mi-a confirmat prin discuția avută că (tenorul) Jean Bănescu a fost frate cu dl. Bănescu (Nicolae Bănescu, oficianul sanitar de notorietate al localității Săgeata, prin anii '50 ai secolului trecut⁴⁸⁰).

Reconfirmarea filiațiunii acestuia apare indubitabil în lucrarea profesoarei Constanța (Boacă) Albu, *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*, publicată în 2020. Jean Bănescu provine din neamul Băneștilor, reprezentat în sat prin mai multe familii. S-a afirmat prin vocea sa de excepție la biserică. Talentul său l-a făcut să „zboare” din spațiul strâmt al satului și să cânte în lăcașuri mult mai cunoscute⁴⁸¹. Muzicologul Alexandru Bădulescu din Ploiești, fost student al acestuia, evidențiază rolul episcopului din Buzău care, remarcându-i vocea de excepție l-a încurajat și susținut pe Jean Bănescu în lansarea carierei lui profesionale⁴⁸².

2. Nicolae Efrimescu

Nicolae Efrimescu (1856–1945) a absolvit Seminarul Teologic din Buzău în anul 1876⁴⁸³. El a fost cel dintâi învățător cu studii de specialitate al localității. Acesta și-a început activitatea didactică aici în anul 1882. Construirea primei școli a localității „cu două clase și o cancelarie” în anul 1893 este legată de numele acestuia⁴⁸⁴. El a lăsat contemporanilor săi o puternică impresie. „Perfect cunoscător al materiei pe care o predă, competent și persuasiv, sever în aparență, dar de o blândețe cuceritoare, respectat și iubit, învățătorul

Pietroasele, Buzău – d. ian. 2021, Ploiești, a deținut importante funcții pe filieră culturală în fosta Regiune Ploiești).

⁴⁸⁰ „Domnul Bănescu” a avut trei copii: Veronica, profesor la Facultatea de Biologie, Universitatea București; Emilia, contabilă și Constantin (Tică), învățător și profesor suplinitor la Săgeata și Dâmbroca. (Constanța Albu, *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*, Buzău, 2020, p. 37).

⁴⁸¹ *Ibidem*, p. 38.

⁴⁸² Alex. Bădulescu mi-a relatat faptul că știa „de la d. Nedelcu, în vârstă de 97 de ani” că Jean Bănescu a fost apreciat pentru vocea lui de excepție de către Episcopul Buzăului, care l-a sprijinit în ascensiunea lui muzicală. De altminteri, Alex. Bădulescu a fost cel care mi-a semnalat cel dintâi, cu câțiva ani mai devreme, personalitatea lui Jean Bănescu, în calitate de fost student al acestuia. Tot domnia-sa mi-a pus la dispoziție, cu amabilitate, lucrările de specialitate care fac referință la personalitatea lui Jean Bănescu. Era interesat de realizarea unei ceremonii religioase la Biserica din Săgeata, pentru omagierea acestuia.

⁴⁸³ Florea Oprea, *Scurtă istorie*, (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [p. 11].

⁴⁸⁴ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata – Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Editura Accent Print, Suceava, 2020, p. 352.

Nicolae Efrimescu și-a făcut din catedră un adevărat apostolat⁴⁸⁵. În semn de omagiere a activității acestuia, școala gimnazială din localitate i-a atribuit numele, acesta devenind „patronul spiritual al Școlii Săgeata”⁴⁸⁶. Panoul de onoare al școlii situat în holul de intrare oferă alături de cele câteva date biografice și fotografia lui Nicolae Efrimescu⁴⁸⁷.

Nicolae Efrimescu a fost și preot al localității. A fost hirotonit ca preot al bisericii din Săgeata în anul 1893, slujind aici până în anul 1945⁴⁸⁸. Avea har și s-a bucurat de aprecierea localnicilor⁴⁸⁹. A asigurat serviciile religioase și pentru satul Bordușani. Fiul său Constantin i-a urmat tradiția preoțească, devenind la rândul său paroh al localității, timp de 51 de ani⁴⁹⁰, bucurându-se de același mare prestigiu (Popa Costică)⁴⁹¹.

Personalitatea lui Nicolae Efrimescu este învăluită în izul legendar al întemeierii și devenirii localității sale. În tradiția orală a familiei este cultivată accepțiunea că Nicolae Efrimescu ar fi chiar un urmaș al lui Stan Săgeată, „descălecătorul” și întemeietorul localității Săgeata. Stan Săgeată ar fi avut un fiu care nu ar fi dorit să treacă apa Buzăului odată cu tatăl său și cu marea majoritate a comunității sale, rămânând pe loc, pe malul drept al râului. Nicolae Efrimescu ar fi un urmaș al acestui fiu, care ar fi purtat numele Ifrim (deși apare întrebarea de ce nu a purtat numele tatălui său). Acest nume a fost deținut și de Nicolae Efrimescu. Posibila înregistrare eronată a numelui, ar fi făcut ca numele să fie consemnat în acte, Efrem.

⁴⁸⁵ <https://scoalasageata.wordpress.com/>, accesat în data de 4 ianuarie 2019.

⁴⁸⁶ Vezi Gheorghe Calcan, *Convențional și neconvențional în numele din spațiul public al comunei Săgeata din județul Buzău*, în *Proceedings of the Third International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Conventional/Unconventional in Onomastics*, September 1–3, 2015, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2015, p. 628–637. Acest text este inserat în lucrarea de față.

⁴⁸⁷ Vizualizare a panoului din holul Școlii Săgeata, 27 august 2015. Despre activitatea didactică a preotului Nicolae Efrimescu am aflat și din povestirile bunicului meu (Nicolae N. Calcan, 1880–1976), care l-a avut ca învățător pe acesta, și cu sprijinul căruia a pătruns în universul literelor și al cifrelor, păstrându-i la anii senectuții o amintire puternică. Pentru acest ultim aspect vezi și Aurel Burlacu (C. Trentea și Florea Oprea, consultanți), *Săgeata, file de monografie*, în „Viața Buzăului”, an II, nr. 362, 17 aprilie 1969.

⁴⁸⁸ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 352.

⁴⁸⁹ Pentru a ilustra marea apreciere de care se bucura preotul Nicolae Efrimescu, redăm mărturia profesorului Florea Oprea: „Tatăl meu, Radu T. Oprea (n. 14 noiembrie 1904 – decedat 30 decembrie 1980) îmi spunea că a ales la cununia religioasă ca patron al casei pe Sf. Nicolae tocmai pentru că numele era purtat și de preotul bisericii, Popa Neculai”. Cf. Florea Oprea, *Scurtă istorie* (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), p. 11.

⁴⁹⁰ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 353.

⁴⁹¹ Preotul Nicolae Efrimescu, în afara preotului Costică, a mai avut doi fii: Virgil (Dom’ Vergică), contabil și Anghel, colonel. Cf. Florea Oprea, *op. cit.*, p. 11–12.

Astfel, în tinerețe, preotul și învățătorul Nicolae Efrimescu purta numele Efrem⁴⁹². Familia păstrează documente prin care învățătorul Neculai Efrem era transferat de la școala din Șarânga, la școala din Săgeata. De asemenea, în arhiva familiei se păstrează adeverința cu semnătura ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin care Preotului „Efrem N., învățător provisor la școala din comuna Săgeata”, îi era certificat că „în urma recomandățiunii subscrisului M[ajetății] Sa[le] Regele, prin înaltul Decret N. 4510 din a.[nul] c.[urent] a binevoit să vă acorde titlul de învățător definitiv pe temeiul examenului depus conform art. 50 din Legea învățământului primar și normal primar”⁴⁹³.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea (cert, în anul 1899), când preotul și învățătorul satului a preluat în administrare moșia Săgeata de Sus, de la Sofia Bagdat, el purta deja numele Efrimescu. Schimbarea numelui poate fi explicată prin „modă” înnobilării numelui prin adăugarea terminației *escu*, ce începuse a-și croi drum în societatea românească, atingând și zonele elitare ale mediului rural⁴⁹⁴.

Tumulul permutărilor politice survenite în țară spre și la jumătatea secolului al XX-lea a afectat puternic și familia Efrimescu. În amintirile descendenților se păstrează vii episoade terifiante din acțiunile legionarismului și teroarea atroce practică de noul regim comunist⁴⁹⁵.

În centrul satului, peste drum de biserică, se păstrează și astăzi, cu valoare monumentală am putea spune, casa Efrimescu⁴⁹⁶, mare, largă, acoperiș din tablă și cu verandă din geam pe toata lungimea clădirii și care a găzduit vremelnice, grădinița și apoi dispensarul comunal.

3. Florea R. Oprea

Născut la 1 martie 1942, în Săgeata. Biolog, arhivist, prof. univ. dr. Părinți: Radu Oprea, agent veterinar și agricultor și Anica Oprea, gospodină casnică. Copilăria și școala generală în localitatea natală. Studii medii la Buzău (Școala medie nr. 3 și Liceul „B.P. Hașdeu”), studii superioare la Universitatea din

⁴⁹² Constanța Albu, *op. cit.*, p. 14–15.

⁴⁹³ A se vedea copia acestor documente în *Ibidem*, p. 19–20.

⁴⁹⁴ *Ibidem*, p. 15–16.

⁴⁹⁵ A se vedea *Ibidem*, p. 67–72, 94–95.

⁴⁹⁶ Casa a fost construită de Costache Scârlet, care vreme de aproximativ 30 de ani a fost succesiv și gradual funcționar, notar și primar al comunei. Casa a fost moștenită de fiica acestuia, Safta, care s-a căsătorit cu preotul Costică Efrimescu, devenind astfel „casa Efrimescu” (*Ibidem*, p. 94–95).

București: Facultatea de Biologie. În anul 1971, și-a susținut teza de doctorat în biologie, cu o temă dedicată cercetării unor bacterii.

Treptele evoluției sale profesionale au cuprins următoarele etape: profesor, Liceul din Pogoanele, județul Buzău (1965–1970); cercetător științific la Academia de Științe Agricole și Silvicultură, București (1970–1972); cercetător științific la Arhivele Naționale ale României, București (1972–2005), specializarea conservarea și restaurarea patrimoniului arhivistic, unde a deținut funcția de șef al direcției de specialitate; cadru didactic universitar la facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București, începând cu anul 1998 (lector, conferențiar și din 2004, profesor universitar) cu predarea unor discipline înrudite biologiei pentru conservarea și restaurarea documentelor și operelor din patrimoniul cultural.

A devenit unul dintre pușinii specialiști la nivel național care s-a ocupat de problematica conservării documentelor de arhivă, prin combaterea bacteriilor care produc distrugerea acestora.

A realizat mai multe cursuri de perfecționare atât în țară, cât și în străinătate în domeniile microbiologiei (Israel, 1971), conservarea și restaurarea documentelor istorice (Arhivele Naționale din Washington – SUA 1977 și București 2001), paleografie chirilică, aprofundarea limbilor engleză și franceză etc.

Activitatea sa științifică și profesională este impresionantă. Este autorul a șase cărți, coautorul a altor două, redactorul coordonator al alteia, semnatul a trei lucrări în manuscris aflate la Arhivele Naționale, ori în arhivele altor instituții, autorul a peste 60 de articole științifice, membru al Consiliului Internațional al Arhivelor, a contribuit la realizarea unui film despre restaurarea documentelor, prezentat la cel de al VIII-lea Congres al Consiliului Internațional al Arhivelor (Washington D.C. 1976), expert restaurare carte și documente, cel dintâi cercetător român care a experimentat radiațiile gama în dezinfecția documentelor etc.⁴⁹⁷.

A elaborat mai multe scrieri care au abordat istoricul localității natale. A cercetat în arhivele naționale, a avut posibilitatea de a face investigații în arhivele din Chișinău și a depistat două hărți vechi care poziționează Săgeata la sfârșitul secolului al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea. A schițat

⁴⁹⁷ Redăm cu valoare de exemplu titlurile a trei din cărțile lui Florea Oprea: *Biologie pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural*, București, Maiko, 2006, 534 p.; *Manual de restaurare a cărții vechi și a documentelor grafice*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, Ediția I, 2009, 546 p. și Ediția a 2-a, revăzută și adăugită, 2013, 564 p.; *Premisele naturale ale religiilor timpurii*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2015, 548 p. (Lista completă a lucrărilor profesorului Florea Oprea ca și un CV extins al acestuia pot fi văzute în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 511–515; 676–678).

interesante traiectorii despre evoluția incipientă a localității, a rememorat momente din etapa cumplită a comunismului românesc aplicat comunității săgețene, a realizat un scurt repertoriu al personalităților satului etc.⁴⁹⁸ Toate notațiile sale sunt caracterizate prin claritate, probitate și exactitate. Cea mai mare parte din aceste scrieri au fost integrate în monografia comunei, realizată de Mircea Iordache și Constantin Alecse în anul 2020⁴⁹⁹.

„Profesorul Florea Oprea este cel mai cunoscut expert din țara noastră în branșa prezervării, conservării, restaurării manuscriselor și formatelor tipografice pe suport de hârtie”⁵⁰⁰.

4. Alexandru Stancu (1886–1965)

S-a născut în Săgeata în anul 1886, într-o familie de țărani harnici⁵⁰¹ și cu o stare materială bună⁵⁰². Părinții săi, Ene și Maria Stancu, au avut încă trei fete.

După absolvirea studiilor primare în localitatea natală, în anul 1898 s-a înscris la Liceul „Al. Hasdeu” (astăzi „B.P. Hasdeu”) din Buzău. În amintirile familiei se păstrează încă admirația pentru copilul Alexandru, care a plecat singur de acasă și a devenit bursier al școlii din Buzău. Istoricul liceului îl menționa pe elevul Stancu E. Alexandru din clasa I B, ca premiant al anului școlar 1899–1900⁵⁰³. În anul 1906, a obținut diploma de absolvire a acestui prestigios liceu, fiind primul menționat între elevii care s-au distins⁵⁰⁴.

⁴⁹⁸ Florea Oprea, *op. cit.*, [19p.]; Idem, [*Documente referitoare la com Săgeata, în cartea lui Mihail Regleanu Episcopia Buzău. Indice cronologic nr. 3*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1958], (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [9p.]; Idem, *Prima atestare documentară*, (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [1p.]. Toate aceste lucrări mi-au fost transmise de către dl. profesor prin e-mail.

⁴⁹⁹ A se vedea spre exemplu, Florea Oprea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 19–29. (Copil fiind, l-am cunoscut pe tatăl d-lui profesor Florea Oprea, un om înalt, ușor adus de spate, subțirel, cu o eleganță a ținutei și o luminozitate a chipului, „față subțire”! Trecea din când în când prin fața „casei noastre” în drum spre fratele său, Alexandru. Începând cu 2018, am purtat o elegantă conversație electronică cu dl. profesor. Mi-a transmis cu generozitate scrierile domniei-sale despre Săgeata, pe care am reușit, parțial, să le fructific în publicațiile mele. În anul 2022, m-am bucurat de privilegiul de primi două din cărțile domniei-sale, conținând fiecare un onorant autograf).

⁵⁰⁰ Lucian Chișu, „Premisele unei provocări”, în Florea Oprea, *Premisele naturale ale religiilor timpurii*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2015, p. 7.

⁵⁰¹ Radu M. Calcan, *Măreția memoriei*, Buzău, Editgraph, 2017, p. 124.

⁵⁰² Amintirile profesoarei Constanța Albu (născută Boacă), strănepoata mamei profesorului Alexandru Stancu, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 705.

⁵⁰³ Ion Șt. Moldoveanu, *Istoricul Liceului „B.P. Hasdeu din Buzău”, 1867–1967*, București, 1974, p. 94.

⁵⁰⁴ *Ibidem*, p. 105.

Alexandru Stancu a urmat cursurile Facultății de Matematică din cadrul Universității din București. Prin concurs a devenit bursier al facultății. În anul 1911, a absolvit cursurile acestei facultăți, devenind profesor suplinitor de matematică la Liceul „Al. Hasdeu”. A mai predat fizica și geografia.

S-a remarcat de la începutul carierei, prin activități extracurriculare. Dintre acestea remarcăm implicarea lui în constituirea *Ligii patriotice* (1912), Alexandru Stancu devenind secretarul acesteia. Scopul Ligii era acela de a contribui prin strângerea unor fonduri la înființarea unei flote maritime a României. Era energic și activ. Nu-și neglija mai micii lui colaboratori. În zilele de 7–8 mai 1912, a organizat o excursie cu elevii clasei a VII-a, pe Valea Buzăului, la Nehoiu și Gura Siriului⁵⁰⁵.

În anul 1913, a obținut o bursă pentru doctorat și a plecat la Berlin. Izbucnirea celui de al doilea război balcanic în același an, a determinat rechemarea în țară a tânărului Alexandru Stancu și, regretabil, sistarea studiilor doctorale.

A continuat să fie profesor la Liceul „Al. Hasdeu”, iar în anul 1915 și la Seminarul Teologic „Chesarie Episcopul” din Buzău.

În perioada operațiunilor militare ale Primului Război Mondial a fost mobilizat în timpul anilor **1916–1918. A participat la bătăliile din vara anului 1917, din zona Mărăști.**

Reîntors la vatră, în anul 1920, după promovarea examenului de capacitate, Alexandru Stancu a devenit profesor titular al Liceului „B.P. Hasdeu”, unde a funcționat până la pensionarea sa din anul 1947⁵⁰⁶.

Alexandru Stancu a fost directorul Liceului „B.P. Hasdeu” din Buzău în trei perioade: 1922–1926, 1931, 1933–1938, remarcându-se prin realizări notabile⁵⁰⁷. Din cele mai semnificative înfăptuiri ale sale menționăm: a refăcut complet mobilierul școlii după război, a pus piatra de temelie a noului internat (10 decembrie 1925), organizând o impozantă ceremonie⁵⁰⁸, a extins

⁵⁰⁵ *Ibidem*, p. 122–124.

⁵⁰⁶ Alexandru Stancu a mai predat la Pensioanele de fete „Modestia” și „Modern”, la Școala Normală de băieți și la Liceul Comercial, iar după pensionare, până în anul 1958, la Școala Medie de Protecția Plantelor, Școala Medie Mecanică (Fostul Liceu Industrial de Băieți) și la Secția serală a Liceului „B.P. Hasdeu”, toate instituții școlare în orașul Buzău (Radu M. Calcan, *op. cit.*, p. 124).

⁵⁰⁷ Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 266–267.

⁵⁰⁸ Pentru construcția internatului au fost cumpărate terenuri din vecinătatea liceului, planurile clădirii au fost executate de arhitectul-șef al Ministerului Instrucțiunii, Ion Paxino, iar la ceremonie au fost prezenți, între alții, episcopul Buzăului Ghenadie Niculescu, fostul prefect, inspectori, profesori și alți invitați de seamă. Valeriu Nicolescu, *Buzău – Râmnicu Sărat*.

incinta liceului achiziționând noi terenuri⁵⁰⁹, a înființat uzina electrică a liceului, cinematograful și orchestra școlii⁵¹⁰, a înființat două burse pentru absolvenții merituoși, a organizat colonii ale elevilor la munte și la mare (1937)⁵¹¹, a îmbogățit fondurile bibliotecii și dotările laboratorului de fizică-chimie și muzeului de științe naturale, a renovat amfiteatrul liceului etc⁵¹².

A fost președintele comisiei de obținere a diplomei de absolvire din anul școlar 1921–1922, (23 de candidați). Dintre „diplomații” aceluși examen, unul a devenit contraamiral și comandant al marinei militare române, altul comandant al școlii militare de geniu și șef de stat major al trupelor de geniu din România, unul conferențiar la Institutul Politehnic București, altul conferențiar la facultatea de Filologie din București, unul prorector al Institutului Pedagogic din Galați, altul...⁵¹³.

Pe plan cultural și obștesc, Alexandru Stancu s-a remarcat în mod deosebit. A făcut parte din „Cercul studențesc buzoian”, care s-a înființat în anul 1909, el fiind membru al acestui comitet⁵¹⁴. Prin grija comitetului s-a fixat în peretele Amfiteatrului liceului placa memorială a camarazilor pieriți în războiul de întregire națională. A fost președinte al Cercului didactic secundar și primar din Buzău, Președintele Ligii Culturale – Secția Buzău (organizând importante evenimente culturale în frumoasa sală a Teatrului „Moldavia”, conferințe în oraș și la sate, șezători cu lecturi, evenimente cu orchestra Regimentului 8 Buzău), Președintele Băncii „Solidaritatea” (de împrumut și ajutor pentru cadrele didactice) etc⁵¹⁵.

În anul 1926, Alexandru Stancu a rostit un memorabil discurs cu ocazia dezvelirii în holul de sus al liceului, a bustului din bronz al marelui profesor,

Oameni de ieri – Oameni de azi, Volumul II, partea 2, Evenimentul Românesc-Editura-S.A., 2001, p. 313–314; Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 142.

⁵⁰⁹ În anul 1923, Alexandru Stancu a reușit să achiziționeze 12.000 m² pentru liceu. Această achiziție a fost considerată „cu adevărat baza de dezvoltare viitoare a liceului”, care până atunci era „strâns ca într-un clește”. Acest lucru a cerut sacrificii. Părinții elevilor au plătit în anul școlar 1923–1925 taxe școlare foarte mari. (Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 139). Admirație și recunoștință tuturor!

⁵¹⁰ Alexandru Stancu l-a chemat pe căpitanul Lăcătuș, dirijorul orchestrei militare a Regimentului 8 Infanterie, Buzău, să conducă orchestra liceului, plătindu-l din fondurile Comitetului Școlar (anul școlar 1924–1925). Orchestra liceului a susținut serbările organizate de liceu și șezătorile Cercului Comitetului didactic primar și secundar, al cărui președinte era Alexandru Stancu. (Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 142).

⁵¹¹ *Ibidem*, p. 160.

⁵¹² *Ibidem*, p. 267.

⁵¹³ *Ibidem*, p. 136–137.

⁵¹⁴ Valeriu Nicolescu, *op. cit.*, p. 314; Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 118.

⁵¹⁵ Valeriu Nicolescu, *op. cit.*, p. 314; Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 267.

director și om de cultură, Bazil Iorgulescu⁵¹⁶, autor al *Dicționarului geografic al județului Buzău*, lucrare referențială, premiată de Academia Română. În anul 1932, l-a elogiât pe fostul său profesor Petru Zaharescu, cu ocazia pensionării acestuia, considerându-l „un simbol al cinstei și al energiei”⁵¹⁷. În anul 1935, a scris articolul *Flori de primăvară*, din primul număr al revistei cu același nume, care apărea în Liceul „B.P. Hasdeu” din Buzău⁵¹⁸.

În anul 1938, Alexandru Stancu a cuvântat în cadrul omagierii activității profesorilor care s-au pensionat în oraș, între care Filip Mișa, medicul liceului. Cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la realizarea Marii Uniri, la 1 decembrie 1938, Alexandru Stancu, președinte al secției Buzău a Ligii Culturale, a organizat manifestări omagiale în întregul județ. În frumosul program s-au aflat „coruri, recitări patriotice și dansuri naționale”, chiar și în eleganta sală „Moldavia”. Aici a fost invitat pentru o conferință profesorul universitar Radu Vlădescu, absolvent al liceului⁵¹⁹. A făcut parte din comitetul pentru ridicarea Monumentului eroilor din localitatea natală⁵²⁰.

Ca dascăl, Alexandru Stancu a fost extrem de metodic și eficient⁵²¹. „Vorbea clar, elocvent, entuziast, umplând tabla, într-o ordine desăvârșită, cu simboluri și formule matematice”. A rămas un model pentru că s-a „ridicat numai și numai prin muncă” și pentru că „ajuns în asemenea posturi și funcții” a știut a le purta cu „devotament și cinste”⁵²². Mulți din elevii săi au devenit specialiști recunoscuți și personalități ale vieții științifice.

Schimbarea politică survenită în România după cel de Al Doilea Război Mondial, prin instaurarea comunismului, i-a adus suferință și umilință profesorului Alexandru Stancu. Fiind căsătorit cu o fiică de preot, a fost integrat în categoria chiaburilor. În anul 1949, i-a fost „naționalizată” (confiscată) casa, situată pe strada Bucegi, nr. 20. A fost obligat să trăiască într-o parte a acesteia, „în două camere și o bucătărioară, deși casa fusese croită să aibă patru apartamente, pentru cei patru copii pe care îi avea”⁵²³. Cu greutate

⁵¹⁶ Ion Șt. Moldoveanu, *op.cit.*, p. 103, 142.

⁵¹⁷ *Ibidem*, p. 153.

⁵¹⁸ *Ibidem*, p. 157.

⁵¹⁹ *Ibidem*, p. 163.

⁵²⁰ Dumitru Bălănescu, *În amintirea Eroilor din Comuna Săgeata*, Buzău, 1934.

⁵²¹ Discuție cu prof. univ. dr. ing. Siro Boris, de la Universitatea „Petrol-Gaze” din Ploiești, septembrie 2015. În contextul celui de Al Doilea Război Mondial, acesta s-a refugiat împreună cu familia sa din Basarabia la Buzău. Aici a urmat și absolvit Liceul „B.P. Hasdeu” din Buzău. L-a avut profesor de matematică pe Alexandru Stancu, vorbind elogios despre acesta.

⁵²² Radu M. Calcan, *op. cit.*, p. 125–126.

⁵²³ Amintirile profesoarei Constanța Albu, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 706.

a reușit să obțină acordul pentru susținerea unor ore suplimentare, după ieșirea la pensie. S-a stins, nedrept, în sărăcie și în mâhnire. Copiii săi s-au realizat în viață: fiul cel mare, Alexandru, a fost medic chirurg la Spitalul Militar București, fiica Silvica a fost farmacistă, sora mai mică, Zoica, a devenit soția unui medic, iar cel din urmă copil, Gheorghe, a fost profesor de geografie. Au păstrat legătura cu bunicii și Săgeata⁵²⁴.

Lucrările care se ocupă de istoria prestigiosului Liceu „B.P. Hasdeu” din Buzău rețin în paginile lor memorialistice numele lui Alexandru Stancu, menționându-l în cinstire și exemplu de dăruire și profesionalism⁵²⁵. „Profesor de elită, distins pedagog și om de cultură, a excelat prin inteligență și probitate morală, prin «cumpăna dreptății»”⁵²⁶. Este inserat în dicționarul personalităților buzoiene⁵²⁷. Lucrările care fac referință la personalitatea sa inserează câteva fotografii ale acestuia⁵²⁸.

II.4. OAMENI DE VAZĂ AI LOCALITĂȚII, 1934

Orice sat și orice epocă își are oamenii săi de vază. Ei se remarcă prin faptele lor, prin atitudinea, cumpătarea și influența pe care o exercită asupra colectivității. Evident, e dificil a realiza un astfel de tablou și a integra o persoană sau alta în această categorie extrem de onorantă. Subiectivismul poate fi multiplu. Fiecare epocă își poate avea criteriile sale. Un autor sau altul poate fi influențat de propriul său univers spiritual, referențial ori informațional. Și totuși, oameni de vază au fost și sunt...!

Pentru un orizont al perioadei interbelice, apelăm la inserarea numelor cuprinse în *Actul de temelie* al Monumentului eroilor din Săgeata, realizat în anul 1934. Este neîndoielnic, un document nepărtinitor pentru timpul prezent (2023). În plus, este vorba despre implicarea voluntară a acestora în

⁵²⁴ Constanța Albu, *op. cit.*, p. 97.

⁵²⁵ La festivitățile organizate la 12 septembrie 2017, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la înființarea Liceului „B.P. Hasdeu”, la care au fost invitați absolvenții tuturor promoțiilor, directorul în funcțiune al liceului, prof. Ionel Banu, l-a menționat pe Alexandru Stancu, în galeria marilor personalități și directori ai acestei instituții (Mărturie personală, Gh. Calcan).

⁵²⁶ *Dascăli de renume ai Colegiului Hasdeu*, site-ul oficial al Colegiului Național „B.P. Hasdeu” din Buzău: <https://bphasdeu.ro/>, accesat în data de 16 ianuarie 2020.

⁵²⁷ Valeriu Nicolescu, *op. cit.*, p. 313–314.

⁵²⁸ Fotografii ale lui Alex. Stancu pot fi văzute în: Ion Șt. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 117; Veronica Vulpe, *Monografia Liceului Comercial de Băieți, Buzău, „Marele Voevod Mihai”, 1922–1954, Continuator legitim: Liceul Economic, 1966–1990; Grupul Școlar Economic Administrativ și de Servicii, 1990–prezent*, Buzău, 1997 (o fotografie cu autograf, din perioada în care Alex. Stancu a fost profesor și la Liceul Comercial); Constanța Albu, *op. cit.*, p. 99; Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 705.

realizarea unui fapt durabil. În mod cert, documentul nu a putut cuprinde pe toți oamenii de seamă ai localității, dar, la fel de cert este faptul că acest document a cuprins o bună parte (dacă nu cumva, cea mai mare parte) din oamenii de vază ai comunității. Unora dintre aceste nume le-au fost dedicate descrieri speciale.

Așadar, conform *Actului de temelie* al monumentului, persoanele care merită recunoștința colectivității pentru fapta și implicarea lor sunt următoarele (în ordinea enumerării acestora în document):

Mihail Gheorghiu, Maior, președintele comitetului pentru ridicarea monumentului⁵²⁹,

C.N. Efrimescu, preot paroh⁵³⁰, vicepreședintele comitetului pentru ridicarea monumentului,

Costache Scârlet⁵³¹, primarul comunei, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Traian Ciupu, notar, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Constantin (Costache) Cazan, învățător, deputat, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului⁵³²,

D.M. Sburănescu, perceptor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Iancu C. Calcan⁵³³, secretar, fost primar, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Constantin (Costică) Ciurea, învățător, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Iancu D. Sburlan⁵³⁴, învățător, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

⁵²⁹ A se vedea medalionul dedicat, în cartea de față.

⁵³⁰ A se vedea medalionul dedicat, în cartea de față și referințele profesoarei Constanța Albu, în *Rădăcinile nu se uită. Neam de săgețean*, Buzău, 2020.

⁵³¹ Costache Scârlet a lăsat o puternică amintire, acesta fiind singurul nume de primar pe care l-am putut reține în copilărie din povestirile bunicului și discuțiile bătrânilor. A se vedea și referințele profesoarei Constanța Albu, *Ibidem*.

⁵³² A se vedea medalionul dedicat, în cartea de față (subcapitolul *Săgețeni în Parlamentul și „Adunarea reprezentativă” a României*).

⁵³³ Nume reținut din copilărie.

⁵³⁴ Pe „dl. Iancu” l-am cunoscut în copilărie. Era pensionar. Înalt, uscățiv, cu aer de severitate. Casă mare, albă, înaltă, elegantă, care se evidenția. Este încă în picioare, păstrându-și distincția. Se învecinează cu Parcul, pe latura dinspre câmp a acestuia. A avut doi copii roștuiți la București: fiica, Nona, profesoară și băiatul, Tică, ce lucra pare-se, pe la Minister. La

C.M. Popescu, învățător, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Alexandru M. Sburlan, învățător, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Nicolae Sburlan, învățător pensionar, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Nicolae L. Șerban, fost primar, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Neagu N. Albu, casier, Banca Populară, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Sava N. Mirea, fost primar, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Radu N. Ispas, fost casier, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

State R. Albu, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Ion G. Ioniță, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Stan Neacșu, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Zaharia Ciurea⁵³⁵, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Gheorghe C. Baboi, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Radu A. Ghiță, agricultor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului.

bătrânețe s-a retras la copii, în capitală. Casa a fost înstrăinată. Bunicul îmi spunea că a fost un om deștept, cum erau cei din neamul Sburlăneștilor. S-a căsătorit cu „Coana Mihaica”, fiica lui Pahone Lungu, care posedă o avere considerabilă! A se vedea și referințele profesoarei Constanța Albu, *op. cit.*, p. 35–36. O fotografie de prin anul 1960 îl prezenta pe cel care a fost un „învățător de reputație” (aprecierea îi aparține lui Florea Oprea), „după ce venise din pușcărie”, alături de o clasă de elevi. (Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata – Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 446; 660).

⁵³⁵ L-am cunoscut în copilărie pe „moș Zaharia”. Înalt, mai degrabă subțirel, ușor încovoiat, pălărie neagră, cămașă. Nelipsit de la Biserică: invariabil cămașă albă/deschisă, pantalon negru. O figură distinsă care degaja comprehensiune și acceptare. Casa mare, stil vagon, văruiată alb, cu ferestre mari, pe care nu o ocoleam cu datinile de sărbători. S-a aflat în vecinătatea directă, dinspre câmp a Primăriei de astăzi. O perioadă am mers împreună cu aceeași remorcă la ferma de la Beilic, pentru recoltarea legumelor (roșii, castraveți, mazăre). Era un bătrân agreabil și serios, care accepta și munca la fermă și coabitarea cu junii!

Placheta omagială a lui Dumitru Bălănescu, *În amintirea Eroilor din Comuna Săgeata*, realizată în același an îi cuprinde și pe următorii:

Alexandru Stancu⁵³⁶, profesor, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Costică Georgescu, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului,

Ion G. Negoită, membru al comitetului pentru ridicarea monumentului.

II.5. DINTRE FIII DESTOINICI AI SĂGEȚII

1. Aurel Burlacu

Ziarist, n. 27 mai 1943, în Săgeata. Studii primare și generale în localitatea natală, și apoi Școala Pedagogică Experimentală de 6 ani de la Buzău, devenind învățător la Dâmbroca⁵³⁷. A continuat prin cursurile (fără frecvență) ale Facultății de Filosofie din cadrul Universității din București, ajungând profesor la Liceul din Pătârlagele. Cu colaborări din 1964, în anul 1970 și-a început activitatea ca redactor al ziarului „Viața Buzăului”, și apoi al ziarului „Opinia”, atunci când după evenimentele din 1989, cel dintâi s-a transformat în cotidian „independent de opinie și informație”⁵³⁸. Din 1990, membru fondator al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România,⁵³⁹ adunând o experiență în branșă de peste patru decenii.

Ziarist recunoscut pentru talentul, obiectivitatea și acuratețea stilului său. „Om extrem de echilibrat, jovial, hâtru, și mereu cu zâmbetul în colțul gurii”⁵⁴⁰, a oferit informații cu predilecție din sfera cetățenească din localitățile și comunele județului, cu relevanță și în contemporaneitate⁵⁴¹.

Aurel Burlacu a efectuat interviuri⁵⁴², reportaje și a oferit importante

⁵³⁶ A se vedea medalionul dedicat, în cartea de față și referirile profesoarei Constanța Albu, *op. cit.*, p. 96–99.

⁵³⁷ Prof. Const. Enuș și învă. Marieta Enuș, dascăli ai școlii din Dâmbroca aveau constant aprecieri laudative la adesa inteligenței și seriozității lui Aurel Burlacu. (Aprecieri pe care le rețin din diverse conversații în cadrul vizitelor de familie la care am luat parte).

⁵³⁸ Valeriu Nicolescu, *Buzău – Râmnicu Sărat, Oameni de ieri – Oameni de azi*, Volumul II, partea 1, Evenimentul Românesc-Editura-S.A., 2001, p. 309; Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse, Săgeata*, Buzău, Editgraph, 2010, p. 313.

⁵³⁹ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 313; *Jurnaliștii buzoieni își reorganizează filiala*, <https://uzp.org.ro/17/02/2018/jurnalistii-buzoieni-isi-reorganizeaza-filiala/>, accesat în data de 22 martie 2022.

⁵⁴⁰ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *op. cit.*, p. 312.

⁵⁴¹ Valeriu Nicolescu, *op. cit.*, p. 309.

⁵⁴² Mi-l amintesc pe Aurel Burlacu, activ și perseverent, venind pentru a-l intervieva pe

detalii istorice despre localitatea și comuna natală. Semnalăm cu valoare de exemplu documentația *Săgeata, file de monografie*, „Viața Buzăului” (1969)⁵⁴³. Monografia comunei din anul 2020, introduce câteva pasaje din autobiografia ziaristului, care surprind cu savoare, exactitate „fotografică” și luciditate câteva instantanee din cotidianul vieții copilului și adolescentului ce mergea cu vaca la păscut, ce „fugea la fotbal”, ce-l însoțea pe tata la arat pe Valea Costeiuului, ce instantaneu visa la devenirea lui profesională, totul în contextul rostuirii vieții cotidiene a unei familii de „cojani” săgețeni⁵⁴⁴.

2. Ieromonahul Neofit Florea

Nicolae Florea (26.03.1926 – 24.10.2008) a fost duhovnicul mănăstirii Dealu, de lângă Târgoviște. S-a născut în Săgeata, ca fiu al lui Lupașcu⁵⁴⁵ și al Stancăi Florea. Din tinerețe a manifestat înclinație față de viața monahală. Din cele știute, a avut viață monahică, într-o primă etapă în Oltenia. După desființarea unui mare număr de mănăstiri de către regimul comunist, s-a stabilit și a lucrat la Brașov (unde locuiau doi frați ai săi) unindu-și destinul cu Ana, care avusese și ea o viață monahică. Relaxarea produsă în viziunea comunistă asupra vieții religioase și permiterea unei activități monahice mai largi, a făcut ca Nicolae și Ana să își reia, în mod separat, viața monahică.

Nicolae Florea a ajuns la mănăstirea Peștera Ialomiței, județul Dâmbovița, situată la poalele Babelor din Munții Bucegi. În anul 1986, el a susținut, după cum arată pisania acestui lăcaș de cult, „cu cheltuiala” sa, pictura întregului interior al bisericii acestei mănăstiri. Pictura a fost realizată „pe suport de pânză aplicat pe scândură”⁵⁴⁶, este foarte frumoasă și bine conservată până în zilele de astăzi.

bunicul meu Nicolae N. Calcan, veteranul localității prin anii 70, demersuri concretizate în însemnări inserate în ziarul „Viața Buzăului”.

⁵⁴³ Aurel Burlacu, Consultanți C. Trentea și Florea Oprea, *Săgeata, file de monografie*, „Viața Buzăului”, an II, nr. 362, 17 aprilie, 1969. Vezi și Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata – Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Suceava, Accent Print, 2020, p. 663.

⁵⁴⁴ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 509–511.

⁵⁴⁵ Puțul lui Moș Lupașcu, era „celebru”. Aproape toți „susenii” veneau aici pentru a lua „apă de băut”, „de colivă” și chiar „de spălat” (rufe). În anumite zile și la anumite ore „se făcea coadă” sau „se termina” apa.

⁵⁴⁶ Iată textul pisaniei Mănăstirii Peștera Ialomiței, Județul Dâmbovița:

„Pisanie

Această biserică s-a construit în anul 1901 de către preot protosinghel Eronim Popa, pr. Neofit Gațiu, monahul Eronim, monah Nicanor, Mihail Bădilă stareț, Nicolae Bogdan, Ghe. Ghimbășanu C. și Manolescu C. (epitropi). Biserica a fost sfințită în anul 1911 cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Anastasie de către starețul Dionisie al Mănăstirii Sinaia și cu sobor.

După această etapă, Nicolae Florea a devenit până la sfârșitul vieții sale membru al comunității obștești de la mănăstirea Dealu, ieromonah⁵⁴⁷, slujind în altarul acestui important lăcaș care adăpostește capul marelui voievod Mihai Viteazul. Mormântul său se află în curtea acestei mănăstiri.

În perioada etapei brașovene, își vizita părinții și rudele⁵⁴⁸. În etapa călugăriei de la Dealu a fost vizitat de rude și consăteni⁵⁴⁹, veniți aici ca pelerini sau ca turiști.

3. Ion (Jean) Mușat

Profesor de economie și director al Liceului Economic din Buzău. Fiul unei familii de seamă a localității (Pandele, perceptor și Marița Mușat). Și-a început activitatea ca învățător la Săgeata. Aici s-a confruntat cu umilințele regimului comunist, aplicate de altfel întregului corp didactic, care prin scenarii grotești, a încercat alungarea lui din localitatea natală⁵⁵⁰.

Placa de marmură din holul Liceului Economic din Buzău gravează anii în care Jean Mușat a fost directorul instituției: 1966–1979.

Numele lui Jean Mușat este inserat în onorantul calendar realizat de Primăria Buzăului în anul 2016, intitulat *Primăria Municipiului Buzău, 120. O galerie a personalităților buzoiene*. Respectivul calendar făcea precizarea

Biserica a fost renovată în anul 1961 din binecuvântarea P.F. Justinian Marina. În anul 1986 interiorul este pictat pe suport de pânză aplicat pe scândură de (?) stareț fiind P.R. Macarie Marinoiu, PR. Drăghici și pr D-tru Breajen. *Lucrarea s-a făcut cu cheltuiala Pr. Neofit Florea* (subl. n., Gh. C.). În anul 2013 prin binecuvântarea Î.P.S. Părintele Mitropolit Dr. Nifon Arhiepiscopul Târgoviștei se execută lucrări de consolidare și întreținere a edificiului prin atenta îndrumare a arhimandritului Calinic Dadu starețul mănăstirii Peștera Ialomiței.”

Pisania este scrisă cu vopsea albă pe tablă și are un fond gri. Scrisul este încadrat într-un chenar de aceeași culoare albă. Cuvintele „Pisanie” și „Mitropolit Dr. Nifon” sunt scrise cu culoare roșie. (Vizită la mănăstirea Peștera Ialomiței și fotografie a pisaniei, februarie 2022).

⁵⁴⁷ Călugăr cu funcție de preot. (*Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Academiei, 1975, p. 413).

⁵⁴⁸ Prin anii '70 îi vizita și pe părinții mei (tata fiind frate cu mama sa, pentru mine, aceasta fiind „mama Stanca”). Era însoțit de „tanti Ana” și erau primiți „cum se cuvine” în antreu și cu dulceață. Mult mai târziu l-am vizitat de câteva ori pe „nea Neculai”, la Dealu. L-am găsit „în altar” sau în chilia sa decentă și foarte bine poziționată. Era același om binevoitor, cu inima și sufletul ce degajau bunătate și un zâmbet discret pe figură, pe care le moștenise de la mama sa. Posed ca amintire o frumoasă Biblie, pe care mi-a dăruit-o într-una din vizitele la Dealu.

⁵⁴⁹ Uneori săgețenii au ajuns la mănăstirea Dealu și l-au întâlnit pe „călugărul Nicolae”. O astfel de ocazie a fost și un pelerinaj organizat de preotul Florin Stanciu, cu enoriașii parohiei Săgeata. (Informație relatată „la acea perioadă” de „doamna Tanța”, fiica „d-lui Stelian” Lungu).

⁵⁵⁰ Vezi Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 661–662.

că avea menirea de a aduce „în atenție numele a 120 de buzoieni ... nemuritori, oameni cu calități morale și profesionale deosebite, care prin eforturile lor s-au afirmat pe plan local, la nivel național și internațional”. Fiecare filă/lună a calendarului prezenta zece personalități dintr-un anume domeniu profesional: medici, poeți/scriitori, preoți, militari, politicieni, artiști, avocați etc. Luna aprilie a calendarului a fost ilustrată cu numele a zece directori de școli care au rămas în conștiința publică. Lista era deschisă de celebrul Basil Iorgulescu. Al șaselea în această „selecție” era Ion Mușat. Scurtul medalion care îi era dedicat sublinia faptul că el a fost cel care a pus bazele Liceului Economic din Buzău, instituție care și-a deschis porțile la 1 septembrie 1966 („după apariția legii de înființare a liceelor de specialitate”). Se reînnodea, în fapt, tradiția fostului Liceu Comercial de Băieți, existent în perioada interbelică. Jean Mușat a fost, astfel, cel care a ghidat făgașul evoluției noii instituții. Medalionul îi consemna anii vieții sale: 1921–1997⁵⁵¹.

Monografia liceului insista asupra „calităților deosebite pe linie profesională și organizatorică” pe care le-a posedat Jean Mușat. A stăruit și acționat mai mulți ani pentru a convinge autoritățile locale despre necesitatea reînființării acestei instituții. S-a îngrijit de recrutarea elevilor, selectarea cadrelor, asigurarea mobilierului, a materialelor didactice și mai ales pentru localul școlii. După o perindare prin mai multe localuri școlare, liceul a reușit în timpul mandatului său (1976), după „multe greutăți ... și la insistența directorului” să reintre în posesia impozantei clădiri a fostului Liceu Comercial de Băieți, unde funcționează și astăzi⁵⁵².

A lăsat o extrem de frumoasă amintire contemporanilor săi. „Decența, modestia, punctualitatea erau atributele forte ale inimosului dascăl buzoian”⁵⁵³.

⁵⁵¹ *Primăria Municipiului Buzău, 120. O galerie a personalităților buzoiene* [Calendar, 2016]. Nepotul lui Jean Mușat ne precizează că datele exacte ale vieții acestuia sunt: 16 decembrie 1921 – 8 octombrie 1992. (Conversație electronică cu Mihai Mușat, 31 martie 2022).

⁵⁵² Veronica Vulpe, *Monografia Liceului Comercial de Băieți, Buzău, „Marele Voevod Mihai”, 1922–1954, Continuator legitim: Liceul Economic, 1966–1990; Grupul Școlar Economic Administrativ și de Servicii, 1990–prezent*, Buzău, 1997, p. 57–58. (Lucrarea este dactilografiată și aflată în cabinetul directorului instituției, care cu amabilitate ne-a pus-o la dispoziție, 1 aprilie 2022).

⁵⁵³ Valerica Dinu, *Remember*, Liceul Economic – Buzău, „Quo vadis adolescență?”, Ediție specială dedicată aniversării a 75 de ani de învățământ economic buzoian, Anul IV, Nr. 18, noiembrie 1997, p. 34. Informații și materiale oferite de nepotul profesorului Jean Mușat, Mihai Mușat, martie 2022. Soția lui Jean Mușat a fost învățătoarea Penelopa (Penița) Mușat, născută în Beilic (29 noiembrie 1924 – 12 august 2013). Și ea a predat o perioadă la Săgeata, iar presa vremii i-a surprins abnegația tinereții și chipul când a fost evidențiată „Învățător fruntaș”. Unicul lor fiu, Dan /Bebe (1 sept 1946 – 8 iun 1999), absolvent al Facultății de Geografie, a predat o perioadă la Săgeata și Dâmbroca, fiind și directorul școlii din Dâmbroca (1981–1984).

Ediția specială a revistei liceului, dedicată aniversării a 75 de ani de învățământ economic buzoian, insera și fotografia acestuia⁵⁵⁴.

4. Mihail (Mănel) Mirea

Profesor, preot, dirijor, n. 11.01.1941 în Săgeata. Personalitate complexă și puternică afirmată pe plan local, județean și național. Fiul respectabilului dascăl bisericesc din Săgeata, Staicu Mirea. Școala generală în localitatea natală, Seminarul Teologic Buzău și Institutul Teologic cu Grad Universitar București (1964), unde era profesor și rector celebrul fiu al Dâmbrocii, Ioan G. Coman.

În perioada anilor 1964–1971, a fost profesor de muzică în mai multe unități școlare din județele Vrancea și Buzău. Peste tot (inclusiv în perioada efectuării stagiului militar) s-a remarcat prin muncă și talent: formații corale mici și mari, formații de dansuri cu măști și buciumași, taraf cu acordeoane, concursuri, evidențieri. Etapa sa didactică la Săgeata s-a întins pe parcursul unui deceniu (1971–1981). Venirea la Săgeata a fost facilitată de Const. Enuș, director de coordonare al școlilor din comună, care l-a remarcat pe scena unui festival desfășurat la Buzău. Ca profesor de muzică la școala din Săgeata, activitatea artistică a lui Mihail Mirea a atins apogeul. În anul 1971, el a preluat conducerea corului din localitate, pe care îl înființase cu numai un an în urmă inimosul „domn Săndel” (prof. Alexandru Sandu). Corul s-a consolidat constant ajungând să aibă peste 110 membri în anul 1975: învățători, profesori, funcționari, elevi, studenți, țărani cooperatori etc. Între performanțele acestui cor menționăm: locul I la Festivalul „Ciprian Porumbescu”, secțiunea copii, Buzău, 1974; locul I la Festivalul Național „Ciprian Porumbescu”, Ediția a III-a, Suceava, 1975; locul III la Festivalul Național „Cântarea României”, Focșani, 1975; apariția corului la mai multe emisiuni radio și TV; deschiderea unui spectacol al Cenaclului „Flacăra”, condus de Adrian Păunescu prin interpretarea a trei piese.

În perioada anilor 1974–1975, Mihail Mirea a înființat la nivelul școlii Săgeata un valoros grup vocal folcloric (laureat al Festivalului „Cântarea

L-am cunoscut, sau mai bine zis l-am văzut în copilărie de câteva ori pe dl. Jean, la Săgeata: o statură bine încheată, o mimă sobră, serioasă, cu mustață. I-am cunoscut și pe părinții lui (tatăl meu și mama lui fiind veri primari). Aveau o casă mare, în stil tradițional, la șosea, învecinată cu moara (din Săgeata de sus). Mai toți copiii știau via lui Moș Pandele, „la movilă” (pe Suseanca, lângă sat), datorită poziționării ei, dar mai ales datorită strugurilor albi (lucru destul de rar aici) învăștrați printre cei negri, tradiționali. În apropierea viei și a movelei, la drum, era Puțul lui Moș Pandele, înconjurat de un lăstăriș des, plăcut privirii și trecerii, în zona noastră atât de plină de „zăpușeală” vara.

⁵⁵⁴ Valerica Dinu, *op. cit.*, p. 34.

României”, 1974) și un cor de cameră. Activitatea lui dirijorală a depășit limitele locale: a dirijat Corul de Cameră „Lira” din Buzău la un festival desfășurat la Mangalia, participând cu această formațiune la un turneu în Cehoslovacia; a dirijat Corul municipal al Buzăului la un spectacol organizat la Cazinoul din Sinaia și a participat la un turneu în Bulgaria.

Mihail Mirea s-a implicat activ și în activitatea sportivă a localității, în special cea de fotbal (dar și de volei).

Din perioada copilăriei păstrez puternic amintirea animației care se crea pe terenul de fotbal al localității și efervescența emoțională generată în mentalul colectiv de activitatea corală („foiala” coriștilor, autobuzul, zvonul premiilor, „defilarea” plină de mândrie prin sat a celor „cu voce” etc.), toate „avându-l în spate” pe „domn Mănel”.

Din anul 1981, Mihail Mirea a devenit preot la Găvănești, fiind hirotonisit de Antonie Plămădeală, pe atunci episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat prin realizarea reparațiilor exterioare, repictarea interioară a acestui valoros monument istoric și vocea sa atât de valoroasă.

Ca o continuitate a legăturii lui Mihail Mirea cu localitatea natală, să amintim faptul că fiul acestuia, Emanuel, este directorul școlii din Săgeata⁵⁵⁵.

5. Florea Al. Oprea

Născut în 03.09.1958, fiul lui Alexandru (Lixandru) și al Ilincăi Oprea. Copilăria și școala generală în localitatea natală. Și-a început activitatea ca ofițer în anul 1986. În anul 2009, a devenit șeful Inspectoratului Județean de Poliție Brașov⁵⁵⁶. Avansând în grad, a devenit chestor de poliție (general). În anul 2013, a fost numit secretar de stat adjunct la Secretariatul de Ordine Publică din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, în timpul guvernului condus de Victor Ponta⁵⁵⁷. În anul 2016 și-a încetat activitatea profesională, la cerere⁵⁵⁸.

⁵⁵⁵ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 369, 451–452, 574–577, 590, 659, 709–710.

⁵⁵⁶ Florea Oprea și Ioan Aron făcuți chestori, <http://www.brasovultau.ro/articol/stiri/florea-oprea-si-ioan-aron-facuti-chestori.html>, accesat în data de 23 martie 2022. Cunoscând în contextul activității mele trei-patru șefi ai Inspectoratului Județean de Poliție Prahova, realizez, prin analogie, importanța, responsabilitatea și greutatea unei astfel de funcții, într-un județ cu așa greutate industrială și turistică, ca cea a Brașovului.

⁵⁵⁷ Mircea Iordache, Constantin Alecse, *op. cit.*, p. 664; *Chestorul Florea Oprea numit Secretar de stat pe probleme de ordine publică*, https://www.dcnews.ro/chestorul-florea-oprea-numit-secretar-de-stat-pe-probleme-de-ordine-publica_346218.html, accesat în data de 23 martie 2022; *Poliția Brașov are un nou șef. Florea Oprea a fost promovată la București*, https://adevarul.ro/locale/brasov/politia-brasov-nou-sef-florea-oprea-fostpromovat-bucuresti-1_512daef900f5182b85abd501/index.html, accesat în data de 23 martie 2022.

⁵⁵⁸ Brașov: Chestorul Florea Oprea este pensionar. Update 16 februarie 2016, <http://www.>

Florică a fost un copil vesel și prezentabil, iar părinții săi oameni respectabili, harnici, ce întrețineau o curte permanent ordonată, care nu putea scăpa admirației involuntare⁵⁵⁹.

II.6. SĂGEȚENI ÎN PARLAMENTUL ȘI ÎN ADUNAREA REPREZENTATIVĂ A ROMÂNIEI

Comună mare și remarcabilă, Săgeata a avut reprezentanți în Adunarea reprezentativă și în Parlamentul României. Evident, cea mai onorantă situație este cea a reprezentării în Parlamentul României democratice, de până la instaurarea regimului comunist. În perioada 1933–1937, învățătorul Constantin Cazan, din Beilic, învățător o perioadă și la Săgeata, membru al Partidului Național Liberal, a devenit deputat în parlamentul țării.

În perioada comunistă, parlamentul a fost substituit prin ceea ce s-a numit Marea Adunare Națională. Formal, aceasta a fost organismul legislativ al țării, care deținea „funcția supremă în stat”. În realitate, a fost o anexă cu caracter pur decorativ a Partidului Comunist, care executa obedient (sau pur și simplu mima/ repeta), ceea ce decidea partidul unic.

Cum perioada regimului totalitar nu poate fi scoasă din istorie, considerăm util, fie și sub titlu informativ, punctarea acesteia. În această perioadă, în Adunarea reprezentativă au fost de-a lungul anilor trei săgețeni: Gheorghe N. Calcan, Stanca Ciurea și Alexandrina Iordache.

Realizăm în continuare o prezentare a acestora, utilizând atât informații publicate, cât și anumite amintiri și considerații personale.

1. Constantin (Costache) Cazan

Născut la 3 noiembrie 1899, în localitatea Beilic, comuna Săgeata, județul Buzău. A urmat cinci clase primare în localitatea natală cu preotul satului Voicu Ionescu. În anul 1914, a intrat la Școala Normală din Buzău, clăsându-se primul din cei 400 de candidați⁵⁶⁰.

brasovultau.ro/articol/stiri/brasov-inca-un-chestor-se-pensioneaza.html, accesat în data de 23 martie 2022.

⁵⁵⁹ Mi-am intersectat copilăria cu Florică, iar pe părinții lui i-am cunoscut destul de bine, fiind oarecum vecini, despărțindu-ne doar patru case. În plus, conform practicilor regimului comunist, ei aveau în „posesie” o parte din via ce fusese proprietate a părinților și bunicului meu. Tanti Ilinca, mama lui Florică, mi-a făcut (croșetat) un ilic bătut cu un model foarte frumos, care mi-a plăcut mult și pe care l-am purtat o vreme îndelungată, de care îmi amintesc cu mare plăcere și acum (după mai bine de 50 de ani)!

⁵⁶⁰ Relu Stoica, *Parlamentarii de la Curbura Carpaților (1831–2020)*. Dicționar, Buzău, Editgraph, 2017, p. 62.

A fost învățător la școala din Săgeata în perioada 1921–1926. În perioada săgețeană s-a implicat în acțiunea de ridicare a frumosului și impunătorului Monument al eroilor din localitate⁵⁶¹. El a fost cel care, în anul 1923, a lansat în premieră această idee. Plecarea din localitate a însemnat și abandonarea pentru un timp a inițiativei. Când ideea a reînviat prin implicarea maiorului Mihail Gheorghiu⁵⁶², Constantin Cazan a fost alături de noul comitet de inițiativă, sprijinindu-l cu eficiență⁵⁶³.

După ce a plecat din Săgeata, Constantin Cazan a devenit dascăl al mai multor instituții școlare din Buzău⁵⁶⁴: Școala Normală, școlile de băieți nr. 4, nr. 3 și nr. 1. A fost director al Școlii nr. 1 de băieți, în perioada 1942–1943.

A ocupat funcția de director general și mai apoi pe cea de secretar general (1947–1949) în Ministerul Învățământului. (Se spune că s-a bucurat de sprijinul lui Ștefan Voitec în această ascensiune). În urma unui accident de mașină, s-a pensionat în anul 1949.

Constantin Cazan a avut o activitate didactică susținută, remarcându-se și prin calitatea de autor sau coautor al mai multor manuale, lucrări didactice și metodice. Cele mai semnificative sunt următoarele: *Contribuții la metoda scris-cititului* (1931), *Primele cunoștințe geografice*, *Geografia județului Buzău*, pentru clasa a II-a primară (1933), *Cartea unică*, manual unic pentru clasele a V-a, a VI-a și a VII-a, partea literară și partea științifică (1946). A colaborat la revista învățătorilor buzoieni, „Vlăstarul”⁵⁶⁵.

Constantin Cazan s-a implicat și în viața politică. A făcut politică liberală. A devenit deputat în Parlamentul României în legislatura 1934–1937. În această perioadă a deținut funcția de secretar al blocului parlamentar al corpului didactic. S-a implicat în ridicarea unui local de școală în zona natală. O lucrare din epocă îl caracteriza astfel: „fii de țăran, ridicat prin muncă

⁵⁶¹ Vezi Gheorghe Calcan, *Complexul memorial al eroilor din Comuna Săgeata, Județul Buzău*, Conferința Internațională Istorie, Cultură și Civilizație în Europa de Sud-Est, 28–29 aprilie 2015, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, <http://antim.md/stiri/267-conferinta-internationala-istorie-cultura-si-civilizatie-in-europa-de-sud-est-28-29-aprilie-2015>. Volum în format PDF). Textul este integrat în lucrarea de față.

⁵⁶² Despre Mihail Gheorghiu, a se vedea Gheorghe Calcan, *A Model for the Society. On the Centenary of the First World War and of the National Great Union: Mihail V. Gheorghiu (A Case Study)*, Petroleum and Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, *Journal of Law and Administrative Sciences*, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, No. 9/2018, pp. 59–65.

⁵⁶³ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 18–19.

⁵⁶⁴ Dând concurs, Constantin Cazan a devenit institutor, ceea ce însemna a fi învățător pentru oraș, ne-a precizat prof. Constantin Enuș. (Convorbire din 24 decembrie 2018).

⁵⁶⁵ Relu Stoica, *op. cit.*, p. 62–63.

proprie și merite distincte ... Spirit democrat, cultivat la marea școală a celor mulți – deputatul Comunei Săgeata – prezintă izbânda unui crez politic și a unei dreptăți sociale”⁵⁶⁶.

După schimbarea regimului politic din august 1944, Constantin Cazan a devenit membru al Partidului Social Democrat, ocupând funcția de președinte al organizației Buzău. În această etapă a fost și președinte al Sindicatului Învățătorilor. După „unificarea” celor două partide de stânga în anul 1948, Constantin Cazan⁵⁶⁷ a devenit membru al Partidului Muncitoresc Român (Partidul Comunist Român, după 1965). În anul 1964 a primit o pensie specială, ca membru al PMR. Unii colegi de breaslă au catalogat activitatea sa din etapa comunistă ca fiind una de tip „neadecvat”⁵⁶⁸.

Personalitatea lui Constantin Cazan este una pregnantă, cu realizări notabile (evident, peste medie) în domeniul său profesional și în cel social-obștesc. Cariera lui politică a depășit dezinvolt o evoluție obișnuită, el devenind deputat în Parlamentul României Mari în perioada cea mai prosperă a acesteia. După anul 1944, versat și atins de microbul politicii și al puterii a trebuit probabil să realizeze un slalom între principii și un „modus vivendi” specific perioadei totalitarismului de stânga românesc.

2. Gheorghe N. Calcan

Lucrarea lui Relu Stoica, *Parlamentarii de la Curbura Carpaților (1831–2020)*, oferă date puține despre acesta, precizând că nu deține „informații despre data și locul nașterii” și nici despre studiile acestuia⁵⁶⁹. Informațiile oferite de lucrarea menționată sunt următoarele: Gheorghe Calcan a fost de profesie muncitor. În alegerile din 28 martie 1948 a fost ales deputat de Buzău în Marea Adunare Națională, pentru legislatura martie 1948 – 25 septembrie 1952. La aceste alegeri el a candidat pe listele Frontului Democratic Popular. În anul 1959, Gheorghe Calcan a fost vicepreședinte al Biroului Executiv al Sfatului Popular al Bucureștiului⁵⁷⁰.

⁵⁶⁶ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 17.

⁵⁶⁷ Numele lui Constantin Cazan (dl. Cazan) mi-a fost cunoscut din copilărie. Mama mea fiind originară din Beilic, se înrudea oarecum cu acesta. (Copil fiind, nu am dat importanță însă gradului sau filierii înrudirii). Ceea ce am reținut însă cu exactitate este faptul că prin intermediul acestei relații, părinții mei au reușit în perioada comunistă ca în actele de la primărie să nu fie înregistrați cu întreaga suprafață de pământ pe care o aveau, și astfel să nu fie trecuți în categoria/„pe lista” chiaburilor.

⁵⁶⁸ Relu Stoica, *op. cit.*, p. 63.

⁵⁶⁹ *Ibidem*, p. 59.

⁵⁷⁰ *Ibidem*.

Întrucât l-am cunoscut direct pe Gheorghe N. Calcan, în calitate de nepot de frate, pot adăuga unele punctări în legătură cu acesta. Gheorghe N. Calcan a fost unul din fiii lui Nicolae N. Calcan⁵⁷¹ din Săgeata. S-a născut înainte de Primul Război Mondial și a decedat după 1990, în vârstă de peste 80 de ani. A plecat de mic, singur, la București. S-a angajat la Atelierele CFR de aici. S-a integrat în mișcarea de stânga. În timpul acțiunilor greviste din anul 1933, făcea parte din Uniunea Tineretului Comunist a Ateliereleor Grivița⁵⁷².

După schimbarea politică survenită în societate în anul 1944, a avut o însemnată ascensiune politică și socială. Astfel, la 12 iulie 1949, Gheorghe N. Calcan semna, în calitate de secretar, Legea votată de Marea Adunare Națională, prin care se ratifica Tratatul de Prietenie, Colaborare și Asistență Mutuală dintre România și Polonia (semnat la București, la 26 ianuarie 1949)⁵⁷³.

⁵⁷¹ Nicolae N. Calcan (1880–1976) a avut zece copii, doi au murit de mici, iar opt au rămas în viață: Gheorghe, cel la care ne referim (București); Constantin (Costică), proprietar al cunoscutului restaurant „Pomul Verde”, de pe strada Marghiloman/Dobrogeanu Gherea din Buzău, căsătorit cu Luxa/Lenuța, fiica lui Ghiță Ionescu din Dâmbroca, sora preotului prof. univ. dr. Ioan Gh. Coman; Marin (Nicu), absolvent al Academiei de Studii Economice, București, funcționar superior la CFR-București, cu ușoare simpatii pentru extrema dreaptă, pare-se; Radu, proprietar de pământ și de vite (stână proprie), Săgeata, încadrat în categoria chiaburi, cu simpatii de dreapta (liberale) – se pare, a făcut detenție politică la Canal; Ion, tatăl meu, proprietar de pământ și de vite (stână proprie), Săgeata, nu a făcut politică; Stanca, căsătorită cu Lupașcu Florea, Săgeata („Fântâna lui Moș Lupașcu” era renumită și căutată pentru apa ei bună), unul din fiii săi, Nicolae, a ajuns duhovnicul mănăstirii Dealu, ieromonahul Neofit Florea; Ioana, Săgeata, rămasă văduvă după cel de Al Doilea Război Mondial, fiul său Ion Boacă a înființat o asociație agricolă după anul 1989; Smaranda/Mândița, căsătorită cu Tudorică Bârsan, proprietar de magazin, Buzău. Nicolae N. Calcan se bucura de apreciere în sat, participant la răscoala din anul 1907, făcuse primul război, avuse avere, avea copii realizați, a devenit veteranul satului, nu a făcut politică, era sfătos, purta o lungă barbă albă. Presa vremii a făcut referință la numele său: Aurel Burlacu (autor), C. Trentea și Florea Oprea (consultanți), *Săgeata. File de monografie*, în „Viața Buzăului”, anul II, Nr. 362, 17 aprilie 1969.

⁵⁷² *A glorious Page in the History of the Revolutionary Struggle of Our Working Class*, p. 18, <https://books.google.ro/books?id=TcmbkBK48oYC&pg=RA2-PA18&lpq=RA2-PA18&dq=Gheorghe+Calcan,&source=bl&ots=wjOFax1Lm8&sig=ACfU3U07M9YReWu0OikfPBUnQxXcsbdhNQ&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwilvP2x3qnoAhUBqxoKHVF9AyI4KBDoATAegQIChAB#v=onepage&q=Gheorghe%20Calcan%2C&f=false>, accesat în data de 20 martie 2020. A se vedea și Gh. Calcan, *16 februarie 1933*, Comunicare prezentată în ședința festivă a Academiei R.P.R. Din ziua de 17 februarie 1958, Anuarul Academiei R.P.R., 1958, vol. VIII, p. 163–169, Cf. Robert Deutsch, *Istoricii și știința istorică din România, 1944–1969*, București, Editura Științifică, 1970, p. 311, 627.

⁵⁷³ *Lege nr. 20 din 13 iulie 1949 pentru ratificarea Tratatului de Prietenie, Colaborare și Asistență Mutuală între Republica Populară Română și Republica Polonă, semnat la 26 ianuarie 1949*,

În familia lărgită a acestuia era cunoscut faptul că fusese „prim viceprimar al capitalei”, și că ar fi avut unele implicări informale (până la Revoluție), în repararea și funcționarea podului de la Vadu Pașii, care asigura legătura mai lesnicioasă a săgețenilor, și întregii „linii – Buzău – Vadu Pașii – Robeasca”, cu orașul reședință de județ.

3. Stanca Ciurea

A avut funcția de brigadier la Cooperativa Agricolă de Producție (CAP) Săgeata. A devenit membră a Partidului Muncitoresc Român (PMR)/ Partidul Comunist Român (PCR).

A fost deputat în Marea Adunare Națională, în legislatura martie 1965 – decembrie 1968. A reprezentat circumscripția Ziduri (localitatea situată mai aproape de Râmnicu Sărat decât de Buzău), din fosta Regiune Ploiești. În anul 1969 a devenit deputat a Consiliului Popular Județean Buzău⁵⁷⁴.

Am cunoscut-o pe Ciurea Stanca. O vedeam aproape zilnic trecând spre și de la C.A.P. Folosea bicicleta. De când devenise „mare”, remarcam cum mergea pe lângă bicicletă însoțită de mai mulți bărbați, vorbind și chiar gesticulând. Căpătând funcție, începuse să capete alură de „cucoană”, legându-și basmaua/eșarfa la ceafă. Avea o casă îngrijită la șosea⁵⁷⁵. A avut o fiică, Tanța (Tănțica). La un moment dat (probabil datorită promovării în funcții), s-a mutat la Buzău. A încetat din viață, pare-se la o vârstă relativ tânără⁵⁷⁶.

<http://www.monitoruljuridic.ro/act/lege-nr-20-din-13-iulie-1949-pentru-ratificarea-tratatului-de-prietenie-colaborare-si-asistenta-mutuala-intre-republica-populara-romana-si-republica-polona-semnat-la-26-ianuarie-1949-22155.html>, accesat în data de 20 martie 2020.

⁵⁷⁴ Relu Stoica, *op. cit.*, p. 84.

⁵⁷⁵ Casa acesteia era situată vizavi de casele lui Mitu Ioniță și Mitu Gagiu și lângă casa familiei Chirilă cu care, se pare, se și înrudea.

⁵⁷⁶ Copil fiind, eu am perceput că țărani, consătenii săi o priveau cu un sentiment ce era un amestec între superioritatea că ei nu s-au amestecat în astfel de „afaceri” și un sentiment de ușor și nevinovat dispreț, numind-o mai tot timpul în conversațiile lor informale (ca și când ar fi vrut „să o ia peste picior”), așa cum aceasta era apelată în mod oficial – „tovarășa Ciurea Stanca ...”. (După ce-i pronunțau apelativul oficial, strecurau în zâmbet și ca relaxare, ca o distracție involuntară ... o înjurătură comună, nevinovată și „candidă”!). Era neîndoielnic un ușor, dar vădit iz de dispreț și chiar de naivă zeflema, în sensul că ea nu avea nici un fel de calități prin care să se remarce pentru așa funcții ... Pur și simplu Partidul (PCR), în politica lui de promovare propagandistică a femeii, o trecuse pe *Listă* (a alegerilor) ... și așa deodată a devenit ... „tovarășa Ciurea Stanca ...”.

4. Alexandrina Iordache

Țărancă din localitatea Beilic, comuna Săgeata. A devenit deputat în Marea Adunare Națională, în legislatura februarie 1957 – decembrie 1960. A reprezentat circumscripția Scurtești, vecină comunei Săgeata. A fost înscrisă la alegerile din 3 februarie 1957 pe listele Frontului Democrat Popular⁵⁷⁷.

Cu siguranță și în cazul Alexandrinei Iordache⁵⁷⁸ a fost vorba despre o integrare aleatorie a acesteia pe listele electorale întocmite de Partidul Muncitoresc Român (PMR). În fond, era vorba despre politica artificială a acestuia, dar mult trâmbițată, de a se asigura o reprezentare „democratică” a societății în actul decizional. Toate categoriile sociale, urmau să fie implicate pe baza înfrățirii „dintre clasele fundamentale ale societății românești, țărănimea și muncitorimea în alianță cu intelectualitatea”⁵⁷⁹.

⁵⁷⁷ Relu Stoica, *op. cit.*, p. 189.

⁵⁷⁸ Este posibil ca fiul acesteia să fie Ionel Iordache (șofer/maistru), casătorit cu Aurica, fiica lui Ion zis „Șușteru” (vânzătorul de la Mat/Birt) din Săgeata (și care a locuit în casa socrilor săi, la Săgeata). Cum mama mea provenea din Beilic, sat mic, unde toți se cunosc și mai toți se înrudes, am înțeles că și ea s-ar fi înrudit cu această familie!

⁵⁷⁹ Amintindu-și de Lixândrina (așa cum era aceasta cunoscută în epocă), profesorul Constantin Enuș (în vârstă de 87 de ani) confirma că aceasta era „nevinovată”/ „novice” față de tot ceea ce i se întâmpla. A ajuns acolo „pentru că trebuia să fie cineva” pe listă. Referitor la Ciurea Stanca, aceasta părea să mimeze „intrarea în rol” și „asumarea rolului”, în sensul că părea să aibă/să manifeste ceva „nerv” pentru noua orientare politică a țării! (Convorbire cu profesorul Constantin Enuș, București, 24 decembrie 2018).

ÎNCHEIERE

Localitatea Săgeata, pe scara timpului, este un sat nou și cu o mare vitalitate.

Deși în zonă au existat localități mai vechi precum Găvăneștiul și Beilicul, Săgeata le-a întrecut demografic, ca potențial economic și prestigiu, reușind să devină comună și chiar să le înglobeze administrativ (în anul 1968 Găvănești, iar Dâmbroca a fost reintegrată comunei în același an).

Evoluția istorică a localității Săgeata poate fi considerată realmente spectaculoasă, prin „viteza” ei de aliniere, integrare și impunere. Acest fapt se poate explica generic, pe lângă caracterul și psihicul uman intrinsec, și prin elanul și energia care caracterizează orice colectivitate nou „născută” care face eforturi impresionante de afirmare și conservare.

În ceva mai bine de două secole, saltul a fost de-a dreptul uriaș. De la târlă și bordeie, la casele cu una sau două încăperi din împletitură și cu stuf, apoi la cele mult mai spațioase din zid și acoperite cu țiglă sau tablă, mai nou unele chiar etajate, cu concretizări utilitare realizate „în dialog cu timpul”, de la opaiț și lampă, la electricitate, la asfalt și trotuar, iar mai nou la apa de la robinet și la iluminatul public cu leduri!

Punctele tonifiante ale referențialului nostru spiritual și existențial au fost hărnicia, dârzenia, altruismul și omenia săgețenilor, întinderile generoase ale moșiei „străbune”, fertilitatea solului. Localitatea noastră a generat de-a lungul timpului fapte și fii destoinici, oameni și personalități cu afirmare atât în universul colectivității natale, în spațiul județean, cât și la orizontul referențialului național, creionând o faimă zonală a acestei localități.

Săgeata traversează astăzi, din păcate, precum întreaga societate românească, tristețea depopulării, îmbătrânirii populației, scăderii natalității, restrângerii efectivelor școlare, „abandonării caselor”, migrației masive spre mediul citadin, dar și în afara granițelor țării, părăsirii unor activități tradiționale precum creșterea animalelor, grădinaritul sau a altor mici îndeltniciri agrare și meșteșugărești etc.

În conturul acestui tablou ne apare astfel, foarte inspirat și mai ales

meditativ titlul monografiei comunei din anul 2010: *În căutarea unei noi șanse!*

Să scrutăm deci spre un nou orizont! Îl putem crea! Acesta poate depinde și de noi! Nutrim speranța!

Speranțele noastre nu par a fi neîntemeiate! Identificăm germeni care pot da energie: reabilitarea șoselei care ne leagă de Buzău și de localitățile din jur, extinderea transportului orășenesc în localitate, reabilitarea/reconstrucția instituțiilor școlare și sanitare, parcul nou creat care adună laolaltă în mod spontan și atât de jovial copiii și tinerii noștri, înălțarea unor frumoase construcții etajate, viața spiritual bisericească demnă și profundă etc.

Nădărdim, deci! Păstrăm convingerea că „minunea” poate veni și de la noi, din fiecare! Expresia „spic cu spic” nu poate rămâne o simplă figură de stil! Să încercăm astfel, fiecare, o introspecție! Cu siguranță ceva durabil se va petrece, trebuie să se petreacă! Iar noi suntem subiecți ai acestui univers! Ne șoptește glasul cel tainic al pământului...!

PART TWO

Motto:

If I have succeeded to build a career in my life, that has been exclusively due to my day and night hard work, restraints and difficulties”.

Lieutenant Colonel Constantin Apostol,
Autobiography, 1951

A. STUDIES

I. A MODEL FOR THE SOCIETY. ON THE CENTENARY OF THE FIRST WORLD WAR AND OF THE NATIONAL GREAT UNION: MIHAIL V. GHEORGHIU (A CASE STUDY)⁵⁸⁰

1. Introduction

The First World War was an event of major importance in the history of mankind, with notable repercussions in the history of Europe and of the world. As it is very well-known, this event had a special significance in the history of the Romanian society as well. Romania entered the conflict in 1916, with the well-defined and declared purpose of liberating the territories that were at that time under foreign domination⁵⁸¹. In 1918, after a sinuous journey between heroism and grandeur on the one hand, and tragedy, despair and humiliation, on the other, Romania was in the end in the victorious party, and, therefore, Bessarabia, Bukovina and Transylvania united with their motherland⁵⁸².

By uniting all these provinces, there was fulfilled the long-lasting national ideal, due to the efforts and sacrifice of hundreds of thousands of Romanian soldiers. In the year of celebrating the centenary of the Great Union, and in the context of the general tribute paid to the WW I heroes, we focus our attention, through a case study, on one of the hundreds of thousands of known or unknown soldiers who made the national ideal possible. We

⁵⁸⁰ The text was published in: Gheorghe Calcan, *A Model for the Society. On the Centenary of the First World War and of the National Great Union: Mihail V. Gheorghiu (A Case Study)*, Petroleum – Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, Journal of Law and Administrative Sciences, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, No. 9/2018, pp. 59–65.

⁵⁸¹ Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. II, *De la Independență la Marea Unire*, Coordinator Gheorghe Platon, Bucharest, 2003, p. 241.

⁵⁸² See Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916–1919*, vol. II, Bucharest, 1989, p. 40–410.

therefore highlight and honour the life and heroic deeds of lieutenant Mihail V. Gheorghiu who participated in almost all the military operations of the Romanian Army during the First World War. After the end of the war, he also got involved in erecting an imposing monument dedicated to the heroes in his native village. We would like to mention the fact that the information related to his participation in the military operations has never been published before and was found during our investigation of the Romanian Military Archives located in Pitești.

2. Mihail V. Gheorghiu: Biographical data

Mihail Gheorghiu was born in 1889 in Săgeata village, Buzău county, in a family of wealthy peasants. After graduating from high school in Romania, he attended Mining Academy of Berlin for two years and a half. He began his military career as a soldier, during his service in 1910, later on becoming a corporal and a sergeant. In the context of the summoning during the Balkan wars of 1912–1913, he got the military rank of plutonier and sub lieutenant in reserve. In 1916, he became an active force in the army, obtaining the rank of lieutenant. There followed the ranks of captain in 1919, of major in 1828, and that of lieutenant colonel – in 1938. He was retired for old age in November 1940, but was again convoked during the World War II operations, when he carried out various military activities behind the front. On June 15, 1944, he was definitely retired from the army for medical reasons. He was married twice and had a son from his first marriage⁵⁸³.

3. Mihail V. Gheorghiu during the First World War

Mihail Gheorghiu got distinguished especially during the First World War, when he participated in almost all military operations held on the national territory, deploying the whole campaign from 1916, by crossing the Carpathians, fighting in Dobrogea, participating in the defence of Bucharest and later, in the summer of 1917, in the fights from Mărășești area, where he was taken prisoner by the German troops.

His record of service, stored at the military archives in Pitești, charts that he took part in the fighting from Transylvania, starting with 16 August

⁵⁸³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești, Fond Memorii Bătrâni, Dos. Litera G, Lt-colonei/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești, Fund of The Elders' Memoirs, G Letter File, Lietenant-colonels, art. 42, p. 1–2.

1916 in Vama Buzău area, where he “effectively contributed to the capture of an entire enemy battalion”⁵⁸⁴. After nearly two weeks, Mihail Gheorghiu fought on the front in Dobrogea, participating in the entire campaign from this region.

For this stage of Gheorghiu’s military career, his qualifying sheet records the following: “He looks well, he is healthy and very resistant. Therefore, he may participate in the campaign for a long time. He rides well.” His superior estimated that Mihail Gheorghiu knew military regulations, as well as the secrets of the machine gun, which got him good results. He was considered in the same record as being “intelligent, zealous and conscious in his service”; “during battles, he has always been at the forefront of the machine-gun unit”. All assessments throughout the period 15 August to 31 October 1916 are extremely appreciative, Mihail Gheorghiu being praised equally for his military and administrative skills, dealing with his subordinates “fairly and impartially” and taking good care of the horses⁵⁸⁵.

After Dobrogea stage, there followed the campaigns in East Oltenia and West Wallachia where he took part, on 12 November, in the battle from Drăgoești-Verguleasa on river Olt and, on 23 November 1916, in Chitila fighting, as the commander of Company III.

The fourth stage of “Mihail Gheorghiu’ war” is set on the front of Southern Moldavia, where he participated, from 25 July 1917 to 1 August 1917, in the fightings from Străjescu Forest, Cosmești Bridge and Mărășești where he vanished⁵⁸⁶.

His record of service from the period 31 October 1916 – 1 August 1917 maintains the same laudatory assessments. During the winter 1916–1917, Mihail Gheorghiu attended special schools and prepared his company for the battles to come, taking care in a rather “fatherly” manner of his people, horses and materials. He was conscientious and impassioned. There followed the stage of Nămolosa, Mărășești and Doaga. “On the night of 24/25, he was noted due to the night attack and conquest of Doaga village, by going in the first line with his machine guns.” His heroic deeds continued and “he was distinguished on 25 July, when he managed to reject three German attacks with machine-gun fire, to completely destroy two Prussian regiments, 453 and 454 respectively, while fiercely defending Doaga village”. Nevertheless, Mihail Gheorghiu was taken prisoner in the context of these fierce battles. In his qualifying sheet it is noted: “He took part in the attack on 29 July and in

⁵⁸⁴ *Ibidem*, p. 10.

⁵⁸⁵ *Ibidem*, p. 7–8.

⁵⁸⁶ *Ibidem*, p. 1.

the defensive battles on 30–31 July and 1 August, when, surrounded by superior enemy forces, he was taken prisoner”. The concluding paragraph of his sheet summarizes his deeds as follows: “Throughout the campaign, this officer proved brave, would fight in the front line, permanently encouraging his soldiers to fight and causing important losses to the enemies in all battles”⁵⁸⁷.

His dedication and heroism during the war were rewarded with numerous medals⁵⁸⁸. At his return home, he was reintegrated into the army and his military career continued on a trajectory somewhat ordinary after the end of World War I. It was not a spectacular career, with its ups and downs, sometimes dramatic ones, with several failures on personal level that severely affected his professional career. Nevertheless, Mihail Gheorghiu is to be remembered as a worthy man-at-arms that shone during the First World War through heroism. In this respect, we consider eloquent another appreciation made by his superiors in the qualifying sheet: “he impetuously fought for the achievement of national ideals”⁵⁸⁹.

After being detained in Germany, Gheorghiu returned to his home country and was reintegrated into the army where he played an active role in the battles from Galați area, as well as in the defense of the eastern border from the Dniester river against the Bolsheviki. His military evolution continued, on a rather common trajectory after the end of the First World War military operations. Nevertheless, it was not spectacular anymore, it had ups and downs, sometimes dramatic ones, with some failures on the personal level that seriously affected his professional career as well.

4. Mihail V. Gheorghiu and the Heroes Monument from his home village

In the interwar period, Mihail Gheorghiu had another brilliant moment of his life, this time in the sphere of public activity, namely that of coordinating the efforts to erect in his birthplace a monument dedicated to the heroes of the World War I. The idea to erect such a monument in Săgeata village emerged in 1923 and belonged to C. Cazan, a primary school teacher that would later become a deputy and left the village. Therefore, the idea did not materialize immediately and the efforts were resumed in 1928. At that moment, there was constituted a committee headed by Major Mihail

⁵⁸⁷ *Declarațiune, Ibidem*, p. 9.

⁵⁸⁸ *Ibidem*, p. 11–13.

⁵⁸⁹ *Ibidem*, p. 11.

Gheorghiu⁵⁹⁰, highly esteemed in the village, as everyone knew he was “himself a hero in the war of national unification”⁵⁹¹.

The committee was made up of local notables: the mayor, the priest, the secretary of the commune and other village leaders. An intense fundraising activity was initiated and in the village there were organized various public cultural activities, parties, proms, collections and so forth. To this public effort, there joined various central and local institutions, such as The Ministry of Education, Buzău Prefecture, Buzău Mayor House, “The Sons Defenders of the Homeland” Society, as well as various personalities in the region.

The actual construction of the monument began in 1934⁵⁹² and was completed in 1939⁵⁹³. A very beautiful monument was erected, a monument that exceeded what had been previously considered to be the condition of the rural universe. Created by the famous sculptor Ion Jalea, the monument was cast in bronze in Bucharest and represents a life-size soldier in lunge position attack, with his hand clutching the gun with a bayonet and his gaze fixing the enemy. Body position denotes strength, boldness and patriotism.

The 5.5-metre monument represents a very harmonious compositional complex which comprises a platform and a pedestal. The hard rock platform is composed of three rows of steps and supports a three-part good quality stone pedestal. The base body is solid and allegorically engraved with the army’s insignia, the central body is rectangular and slender, decorated with marble medallions, whereas the upper body, smaller and flattened, is highlighted by a beautiful belt and stands as the base for the bronze statue⁵⁹⁴.

This monument, located on the church perimeter, in a central, visible place, on the main road has always been a mark of reverence, respect and

⁵⁹⁰ Gheorghe Calcan, *Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău*, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 256.

⁵⁹¹ Dumitru Bălănescu, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934, p. 19.

⁵⁹² Relu Stoica, *Monumente și eroi buzoieni (1877–1878, 1913, 1916–1919, 1941–1945, 1989)*, 2nd edition, revised, Buzău, Editgraph Publishing House, 2011, p. 280.

⁵⁹³ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata (Searching For A New Fortune, Săgeata)*, Buzău, Editgraph Publishing House, 2010, p. 108.

⁵⁹⁴ Gheorghe Calcan, *Complexul memorial al eroilor din comuna Săgeata, județul Buzău*, în „Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova. Revistă de istorie” (The Annals of the National Association of the Young Historians of Moldavia), vol. 12, Pontos, București/Chișinău, p. 312–332, https://www.academia.edu/22247365/Analele_ANTIM_vol._12_Chi%C8%99in%C4%83u_2015, last retrieved on 5th May 2018.

admiration for all the inhabitants of Săgeata village. Its educational valences transcend time and maintain their viability, becoming perennial: “there is no better and more beautiful school for the patriotic education of this village youth than this monument which will always speak the language of light and mystery about their parents and siblings with rotting bones in the halo of their glory”⁵⁹⁵.

5. A decision of the local public administration: Mihail V. Gheorghiu Street

The monument and the deeds of Major Mihail Gheorghiu have permanently remained in the collective memory of local inhabitants. On 29 January 2010, the Council of Săgeata Village decided to name the streets of this village⁵⁹⁶ and the main street that runs through the entire locality was named after Mihail Gheorghiu. This decision represented a formal recognition of the person to head the efforts of erecting a Heroes Monument in Săgeata, and of the soldier whose heroism was noted throughout the First World War military operations.

6. Conclusions

As a conclusion, the actions of Lieutenant-Colonel Mihail V. Gheorghiu were truly remarkable. He was both a hero of the First World War and a personality noted in public life, mainly due to his admirable effort to erect a Heroes Monument in his hometown. Mihail Gheorghiu has constantly enjoyed appreciation from his fellow villagers due to his intellectual formation, elite family environment and to his wartime heroism. His involvement in the erection of the Heroes Monument in Săgeata transformed him into a local personality, status officialized in 2010 when his name was assigned to the main street of the homevillage.

One is to highlight the fact that this monument was erected due to the involvement of a man who made war and was distinguished due to his heroism, who saw the fragile boundary between life and death, had the necessary determination and could appreciate better than others the true value of a monument that would pay tribute to the ones dying for their homeland.

By erecting such a monument Mihail Gheorghiu showed a profound civic spirit and became a very beautiful example for his contemporaries and a

⁵⁹⁵ Dumitru Bălănescu, *op. cit.*, p. 19.

⁵⁹⁶ Archives of Săgeata Village Town Hall, Buzău county, 2010.

benchmark for the descendants. From a brave hero of the WW I, also known as the war of national unification, he has become over time an important personality of his native village.

II. LIEUTENANT COLONEL CONSTANTIN APOSTOL, A GLORY OF THE ROMANIAN MILITARY SPORT⁵⁹⁷

1. Introduction

In this paper we aim to present the outstanding activity and interwar achievements of Lieutenant-Colonel Constantin Apostol in the field of horse riding. At the beginning of our analysis, we shall consider his family environment, we shall continue with his studies and further military evolution.

In order to materialize our aim, besides reading the already published information on Constantin Apostol, we conducted investigations both at the Romanian military archives in Pitești and in the native village of our hero.

2. Personal background: family environment, studies, career

Constantin Apostol was born in Săgeata commune, Buzău County, on April 20, 1903, as a son of the farmers Constantin Gh. Apostol and Dumitra (born, Lungu)⁵⁹⁸. The Apostol family, in which Constantin C. Apostol was born, was one of the wealthiest families in Săgeata. The name of Gheorghe Apostol, the father of Lieutenant-colonel Constantin Apostol, was mentioned in Socec Yearbook of Great Romania as the owner of a pub⁵⁹⁹, while one of the uncles of C. Apostol was a lieutenant colonel in the army. Constantin C. Apostol had three siblings and a sister, all four working as primary school teachers.

After attending primary studies in his native commune, he attended

⁵⁹⁷ The text was published in: Gheorghe Calcan, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol, a Glory of the Romanian Military Sport*, International Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 225–229. Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești, Military Commissariat Collection, Buzău, Dos. Lt Colonel, Art. 6, f. 1–80.

⁵⁹⁸ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești, Military Commissariat Collection, Buzău, Dos. Lt Colonel, Art. 6, f. 1–80.

⁵⁹⁹ Socec Yearbook of Great Romania, Săgeata Village, Buzău, p. 134, On-line, http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=gdc3&fileName=scd0001_20030122001ropage.db&recNum=141, accessed on February, 4, 2018.

eight classes at “B.P. Hasdeu” Theoretical Lyceum, from Buzău, which he completed in 1924. He was a member of the high school’s oina team and a player at “Vârtejul” Buzău football team⁶⁰⁰. Constantin Apostol continued his intellectual and professional training through military studies, namely: The Cavalry Officers School from Târgoviște (2 years, graduated in 1926), The Special Cavalry School from Sibiu (1 year, graduated in 1929) and the Equestrian School in Sibiu (1 year, graduated in 1930). He also learned French and German⁶⁰¹.

Constantin C. Apostol was a good student. He completed “King Ferdinand I” Military School from Târgoviște, with a general grade of 8.02, “ranking 4th out of 44 students”⁶⁰². His record sheet at the end of the second year recorded the following appreciations: the squadron commander, Captain Chiricuță considered him healthy and resilient, with a beautiful military education. He proved military skills, work power, conscientiousness, right judgement and rode really well. Furthermore, Apostol had “beautiful qualities of an instructor”, and if he were to continue his journey, “he would become a very good cavalry officer”.

The Commander of the Division, Major Ionescu perceived him as “a very good element from all points of view”. In the commander’s opinion, Apostol showed intellectual and moral qualities, had a good physical condition, being a very good sportsman as well. He was very serious and conscientious, with real instructor qualities, which made his commander state: “I foresee a very beautiful career.” The Colonel who was the commander of the Cavalry School strengthened all the appreciations made by his subordinates⁶⁰³.

Constantin C. Apostol was also a good student while at the Special Cavalry School, whose courses he attended in 1929. He completed the courses with the average grade of 7.16, ranking sixth out of 41 graduates⁶⁰⁴.

In 1930 Constantin C. Apostol completed the Equestrian Schools, his final qualification being “very good”. Lieutenant-colonel Șendrea noticed his love for horseback riding and the fact that he could work with difficult horses. Apostol’s skills were obvious: “he jumps properly feeling the movement of the horse and with great enthusiasm,” and “if he continues to work

⁶⁰⁰ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat. The Now and Then People*, vol. I, Buzău, Appha MDN Publishing House, 1999, p. 161–162.

⁶⁰¹ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești ..., f. 1–80.

⁶⁰² *Ibidem*.

⁶⁰³ *Ibidem*.

⁶⁰⁴ *Ibidem*.

with the same love, he will have good results”⁶⁰⁵. The Commander of the Special Cavalry School, Colonel Alexandrescu, considered Apostol, in his second year of school and training, as being equally healthy and resilient, disciplined and conscientious, with good riding skills, as in the first year and “a very good officer”. The general commanding the Cavalry School agreed with the appreciations of his subordinates about Constantin C. Apostol⁶⁰⁶.

His military career started on October 1, 1924, at Târgoviște Cavalry School, as a volunteer (1st year student). His evolution was the following: a corporal (February 1, 1925), a sergeant (July 1, 1925), a plutonier (July 1, 1925), a sub-lieutenant (July 1, 1927), a lieutenant (April 1, 1930), a captain (January 24, 1938), a major (September 6, 1943) and a lieutenant-colonel on February 15, 1946⁶⁰⁷.

Throughout his career, Constantin Apostol started as a student of the Cavalry School of Târgoviște (October 1, 1924 – July 1926) and later worked as: a platoon commander of the Roșiori Regiment of Cernăuți (July 1926 – September 1930), a horseback riding instructor at Sibiu Special Cavalry School (September 1930 – January 1938), a squadron Commander of 6th Călărași Regiment, Brașov (January – October 1938), a riding instructor at the Special War School in Bucharest (October 1938 – August 1943), as a division commander of Group 5 Research (August 1943 – July 1945), a commandant of CT. Buzău garrison (July 1945 – January 1948) and as the coach of the army’s horseriding team (1 October 1953 – 1 March 1954)⁶⁰⁸.

3. On the heights of sport and military glory

After his first military stage in Cernăuți, in 1930, Constantin C. Apostol was transferred to Sibiu. At his departure, the commander of the 11th Roșiori Regiment, noted in the officer’s record sheet: “He behaved very well under all circumstances, and I found him to be a very promising officer. The Regiment regrets the departure of this elite officer”⁶⁰⁹. In Sibiu, Constantin C. Apostol immediately became “an instructor to the students studying to become cavalry officers” and was remarked from the start due to his achievements in sports competitions. In his 1931 score sheet, it was noted that: “he

⁶⁰⁵ *Ibidem.*

⁶⁰⁶ *Ibidem.*

⁶⁰⁷ *Ibidem.*

⁶⁰⁸ *Ibidem.*

⁶⁰⁹ *Ibidem.*

is very good at all horse races in the country, winning several important prizes and a cup in the hardest race in Sibiu”⁶¹⁰.

Every year, the appraisals of his superiors were laudatory, highlighting his passion for horses (“He owns the most numerous and beautiful horses, all of pure blood”), his sport related dexterity (“a Horseman with a brilliant future”), education, general culture, behaviour towards both his superiors and inferiors (“exemplary conduct”). He was considered a “very good and promising officer”⁶¹¹. Colonel Pleniceanu, the commander of the Cavalry Application School in Sibiu, noted in the qualificative sheet for the year 1934 that lieutenant Constantin C. Apostol obtained “the same beautiful results in training, as well as in his military career and horseriding activity”. He continued to “get the most beautiful successes” at the national horse races and clearly distinguished himself among the comrades of his promotion, which made him a worthy candidate to be advanced in the military rank⁶¹².

Constantin C. Apostol became a member of the national horseriding squad (together with Petre Chivulescu, Zehei and Tudoran), specialization Obstacles. In 1934, he won the “Mussolini” medal with horse “Joy” in Italy⁶¹³. He also had remarkable results in 1935, for whom his name was mentioned by the General Inspectorate of the Cavalry in the Day Order⁶¹⁴.

The assessment sheet of 1936, recorded at the Cavalry Application School in Sibiu, was written by Colonel Grigore Vulturescu, who considered Lieutenant Constantin C. Apostol to have “exceptionally beautiful” physical skills, an admirable ability to climb the horse, being a “*first-hand* international horseman (our highlight – Gh.C.) as his horseriding activity of this year has reached a very beautiful peak worthy to be admired and remarked.” His selection in the national team “was one of the happiest, and Apostol proved that he really deserves the world-wide reputation he has gained in this field”.

Colonel Vulturescu insisted that Constantin C. Apostol participated in the international contests in Warsaw, Dusseldorf, Munich, Aachen and Vienna “where he reached great glory”. The arguments were obvious and unbeatable: “In total, he won 30 awards and 7 mentions, of which – two first prizes and three cups”. Moreover, “*within the competition in Vienna he broke*

⁶¹⁰ *Ibidem.*

⁶¹¹ *Ibidem.*

⁶¹² *Ibidem.*

⁶¹³ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 161–162.

⁶¹⁴ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești ..., f. 1–80.

both the Austrian and Romanian record at heigh jump, reaching 2.10 m, which he jumped with his horse over seven obstacles (our highlight)”.

The appreciation of the commander surpassed the local level and reached a national and even international level, when considering: “All the successes of this officer in the field of horseriding contributed to a higher prestige of the Romanian army abroad and to a beautiful propaganda in favour of Romania”. Such appraisals were totally honest and unusual for the strict military style. Through all that Constantin C. Apostol did, he was considered to “have deserved all our gratitude”. He proved very good military skills, had a good professional culture that he would constantly strengthen, he was “an admirable, skilled and zealous person”.

The conclusions of colonel Vulturescu represented a beautiful eulogy: “To conclude, lieutenant Apostol Constantin is an element of great importance to our army and the field of horse riding, because due to him these can be known abroad, as domains with capable and brave officers that proved to be also very skilled horsemen. Therefore, for his great merit of having brilliantly affirmed in the country and abroad as an excellent horseman, thus bringing real services to the country, I propose [Apostol] *to be promoted “at choice” to the rank of captain (our highlight)*”⁶¹⁵.

The commander of the Cavalry School, general Constantin Atanasescu acknowledged the appreciation of colonel Vulturescu noting that lieutenant Constantin C. Apostol was “a distinguished rider and a good cavalry officer”, courageous, hard-working, modest, making “with the greatest conscientiousness all the assignments entrusted to him”⁶¹⁶.

The appreciations and remarkable results of Constantin C. Apostol continued. In 1937, his superior proudly stated: “I am pleased to note that this year, Lt. Apostol has retained the same precious world renown as an international rider, participating in countless international horseriding competitions in which he took part throughout the year, and in which he gathered only laurels of victories for the army and the country”. As a reward and recognition of these achievements, the name of Constantin C. Apostol was registered once again in the Day Order.

Day Order No. 114 of September 27, 1937, mentioned that Lieutenant Constantin C. Apostol, a riding instructor, together with two colleagues, participated in the contests of Paris, Brussels, Warsaw, London, Dusseldorf, Insterburg, Berlin, Munich and Aachen. Constantin C. Apostol won 39

⁶¹⁵ *Ibidem.*

⁶¹⁶ *Ibidem.*

awards, the most numerous ones, of which one first prize. He won these awards as follows: in Paris – 2 awards, in Brussels – 7 awards, in Warsaw – 12 awards, with one first position, in Dusseldorf – 1 award, in Berlin – 8, in Munich – 1 and in Aachen – 8 awards.

General Constantin Atanasescu, the commander of the Cavalry Schools, continued the laudative words of Colonel Vulturescu, noting that: “By their beautiful successes obtained in very difficult tests, disputed by perfect horsemen representing all nations, and riding highest class horses, these three officers have proven exceptional qualities of admirable riders, excellent skills and long-lasting work that greatly increased their experience and brought them a world-wide renown.

Their international activity from this year and the previous ones is real reason for the nation, the army and especially for our cavalry to be proud.

The Cavalry School of Education, the cradle of their daily workout, is honoured to have such valuable members.

Therefore, the commander and the officers of this institution would like to express their gratitude and admiration.

Those in charge will conform”⁶¹⁷.

In 1937, Constantin Apostol became a member of the prestigious “International Royal Horse” London Club⁶¹⁸. In the following year, further outstanding results were recorded, Constantin C. Apostol taking part in “the international fair competitions of Nice, Rome and Warsaw, where he won again the laurels of victory, as in the past”⁶¹⁹.

Remarkable sport results and well-deserved appraisals continued. Prior to the announcement of World War II, in September 1939, in his qualifying sheet, there was written: “Pleasant physical appearance, very healthy and resilient. Excellent rider, who honours his field, took part in the horse races from Bucharest and Braşov, where he won various awards”⁶²⁰.

Furthermore, Constantin C. Apostol participated in the military operations of the Second World War in both the East and West campaigns, being remarked and decorated for his military actions on both fields.

The establishment of the communist regime in August 1944 created the premises of the unnatural situation that gradually led to the psychic and physical humiliation and degradation of lieutenant-colonel Constantin Apostol.

⁶¹⁷ *Ibidem*.

⁶¹⁸ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *op. cit.*, p. 161–162.

⁶¹⁹ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești ..., f. 1–80.

⁶²⁰ *Ibidem*.

After World War II, even if he trained the national team for the Olympics in Helsinki and Stockholm (1952, 1956) and was the coach of Petrolul Ploiești Sports Club, was sent to jail by the communist regime for the simple reason that he was part of the old national Romanian elite.

A late sign of rehabilitation for the humiliation that Constantin C. Apostol had to endure during the communist regime was the decision of the authorities from his native village to give his name to one of the main streets in Săgeata, in 2010⁶²¹.

Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol is still considered to be the most prestigious representative of the Romanian horse riding, along with Felix Țopescu⁶²².

4. Conclusions

Constantin C. Apostol was, undoubtedly, one of the most prominent national military athletes, who proved a great passion for horses throughout his lifetime. During his military studies, he was permanently remarked for his good results and therefore, later on, he was chosen to be a member of the national horse riding team, participating in numerous international competitions. Apostol won many awards, and for these results, his name was repeatedly recorded in the Day Order, with extremely gratifying words.

Constantin C. Apostol was sent to the frontline of World War II military operations, where he proved heroism on both the Eastern and the Western fronts.

It is regrettable and reprehensible the fact that, after such a brilliant sports and military career, the communist regime humiliated him after 1944.

Constantin C. Apostol died in 1995. At the County Museum of Buzău, one can find a series of photographs, plaques, as well as the medals that this prominent sportsman won throughout his career.

⁶²¹ Gheorghe Calcan, *Street Names in Săgeata, județul Buzău*, in *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262.

⁶²² Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata (Searching For A New Fortune. Săgeata)*, Buzău, Editgraph Publishing House, 2010, p. 305–306.

III. THE PARTICIPATION OF CONSTANTIN APOSTOL IN THE MILITARY OPERATIONS OF WORLD WAR II⁶²³

1. Introduction

Constantin Apostol was born in Săgeata commune, Buzău County, in 1903, in a family of wealthy peasants. He attended primary school in his native commune, high school studies in Buzău and continued with military cavalry studies in Târgoviște and Sibiu. Later on, Constantin Apostol chose a military career and was gradually promoted up to the rank of a lieutenant-colonel.

In the inter-war period, Constantin Apostol was remarked particularly due to his participation in horse-riding competitions. He participated in numerous national and international races, where he received several awards, among which we mention: Aachen (Grand Prize – Silver Cup), Belgium – 1937, Berlin – 1936 (The Olympics), Naples – 1933 and 1935, Nice – 1934 and 1938, Poland – 1934 and 1936, Vienna – 1936, etc.⁶²⁴.

He was also a member of the “International Royal Horse” London Club⁶²⁵. Furthermore, the record sheets existing in the military archives contain overwhelming appreciations of his behaviour, attitude, education, military skills, patriotism, dedication and devotion to his horses, army, nation and country. As a result of his performance, the name of Constantin Apostol was quoted several times in the Unit’s Day Order.

During World War II, as presented in the following pages, Constantin Apostol remarked himself through several deeds of heroism.

After the war, as a result of the communist regime coming to power, Constantin Apostol’s personality, life and career entered the shadow, for the mere reason that he had a good material state, which was incompatible with the ideology of the new political regime. Marginalized and slumped for a while, he was imprisoned under the pretext of “scheming against the new social order”, was dropped from civil rights and all his fortune was confiscated. After being released from prison, Constantin Apostol continued to

⁶²³ The text was published in: Gheorghe Calcan, *The Participation of Constantin Apostol in the Military Operations of World War II*, Petroleum – Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio – Administrative Research, *Journal of Law and Administrative Sciences*, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, No.11/2019, p. 15–24.

⁶²⁴ Buzău County Museum, *Buzău. Historical Enciclopedia*, Buzău, Alpha MDN Publishing House, 2000, p. 136.

⁶²⁵ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat, Now and Then People*, vol. I, Buzău, Alpha MDN Publishing House, 1999, pp. 161–162.

conduct activities in the field of horse training until his death in 1995⁶²⁶. In 2010, as a modest and, yet, well-deserved consideration, the authorities of the commune he was born in decided to give his name to an important street in Săgeata village⁶²⁷.

2. Constantin Apostol on the Eastern Front

In the general turmoiled context of the forthcoming Second World War, Constantin Apostol continued to be an excellent and appreciated officer, with flawless conduct and notable results in the field of horse riding.

In 1938, General Florescu, commander of the Cavalry Schools, described him as “an excellent rider who gained a well-deserved renown both in the country and abroad”⁶²⁸.

His record sheet for the period of November 1, 1938 – September 20, 1939 offers particularly valuable details for the military and human profile of Constantin Apostol. At that time, he was a captain, and was 36 years old. Constantin Apostol proved military skills, was disciplined, and had “the sense of duty out of conviction”. His characterization, as presented in these sheets, was a sum of qualities: “dignified, moral, integral, modest, with manners.” The domestic skills also impressed his superiors: he was good at maintenance activities, dyed, repaired and took care of the kitchen, bedrooms, sheds, harness, etc. His subordinates were “lively, energetic and well-equipped” and his horses – “beautiful and very clean”⁶²⁹.

The commander of the 5th Division, whose part the regiment of Constantin Apostol was, considered in 1939 that this officer “has proven in these exceptional times an energy that we can fully rely on”. Due to all his accomplishments, captain Apostol was described as a “reliable officer one could count on in hard times”⁶³⁰.

Laudatory appraisals continued in 1940, when Constantin Apostol was

⁶²⁶ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata (Searching for A New Fortune, Săgeata)*, Buzău, Editgraph Publishing House, 2010, p. 305.

⁶²⁷ See Gheorghe Calcan, *Street Names in the Villages of Săgeata Commune, Buzău County*, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”. Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega, Argonaut, 2013, p. 254–262.

⁶²⁸ *Qualifying Sheet*, Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești, Military Commissariat Fund, Buzău City, Lt-colonels Files, art. 6, f. 78.

⁶²⁹ *Ibidem*, f. 79–80.

⁶³⁰ *Ibidem*, f. 80.

described as having a very good physical condition and as being able to bear “any hard condition of a long-lasting campaign”. He proved “authority” in applying his orders, was a hard-working person par excellence and possessed rare qualities, which made him “have authority over his subordinates, due to their conviction and trust in his intellectual and spiritual attributes.” Moreover, Constantin Apostol was characterized as “very moral”, living “a life worth taking as a model”, always passionate about horses to whom he gave “a parental care”, as well as to his subordinates. The commander of the 5th Division also noted: “Although unmarried, he has a quiet temperament. Disciplined and authoritarian, dignified and modest, with exemplary conduct.”⁶³¹.

As the moment when Romania was to enter the war was approaching, the unity commanded by Constantin Apostol was sent to Bessarabia where they proved exemplary conduct and discipline in executing the orders, even if these actions were to be executed “in the far distance”⁶³².

On June 22, 1941, Romania entered the war in order to support Germany against the Soviet Union. It was a fair war for Romania, as this was the only possibility to free and regain the territory of Bessarabia, which had been conquered by the Soviet Union one year before. By the end of July 1941, Bessarabia had been liberated and reintegrated in the Romanian borders.

Constantin Apostol took part in these military operations. General Vlădescu commander of the 5th Division, remarked the squadron of Captain Apostol for their efficiency. In the concentration area, in the period prior to the attack – June 1–21, 1941, “captain Apostol invested a lot of hard work and consciousness [...], in order to accomplish his mission on the battle field”.

After June 22, 1941, Constantin Apostol took active part in the front battles. His qualification sheet recorded the following: “He participated in the war against the Soviet Union, in all the battles of the 5th Division from July, 6 to October 16, accomplishing his missions as efficient as possible, and proving, besides military skills, a lot of courage. He captured war material and prisoners, especially during the attack executed in the North of Javorlâk (Ukraine). Apostol was decorated with *Steaua României* Order, 5th Class with swords, and a ribbon for Military Virtue”⁶³³.

After this first wave of the Romanian attack on the Eastern front, Constantin Apostol went back to Mizil, where the appraisals he received were equally laudatory. He was in charge with two squadrons, proving talent and

⁶³¹ *Ibidem*, f. 81.

⁶³² *Ibidem*.

⁶³³ *Ibidem*, f. 82.

“solid experience in training”. During the inspections, Apostol was appreciated for his enthusiasm, “a unified training method”, for his “normal and pleasant physical appearance” and “groomed aspect in front of his squadron”. He could easily orientate in the field and proved “both decency and cold blood”. Furthermore, Apostol was “very hard-working, authoritative and had a lot of prestige”, an “excellent comrade” and “fair to his subordinates”⁶³⁴.

For a while, Constantin Apostol was in charge with the Mobilization Bureau where he was responsible for preparing the Research Groups and the Sanitary Formations of the 5th Corp. Due to the energy and zeal he deployed in 1942 in June and July, “mobilization could be done under the best conditions”⁶³⁵. Referring to the period May 1 – August 7, 1942, Colonel V.C. Botezat, Commander of Regiment 6th Călărași, highlighted the efforts made by Constantin Apostol to complete the needs in horses of Research Group 55, “travelling to all centers in the county, from which he managed to bring a number of 146 horses.” Because of his efforts, all the mobilized military formations “could go to the front with the people and requisitions necessary almost complete.” Therefore, the Commander of Regiment 6th Călărași proposed him for being promoted „of choice”⁶³⁶.

For the following stage of the operations, November 1, 1942 – April 4, 1943, the Head of the Major State, 5th Territorial Corp, considered that Constantin Apostol, the Commander of the sedentary part of the Regiment 6th Călărași and head of the Mobilization Bureau, “has done a great job in repairing the Cazarme” transforming it into a “more comfortable, clean and beautiful” place. In addition, he “organized and tracked the training of the recruits trainers” with remarkable results. Captain Apostol fulfilled all his duties “eulogiously”⁶³⁷.

When Regiment 6th Călărași returned from the front, on April 4 1943, Colonel V. C. Botezatu remarked: “With great gratitude and satisfaction I found that the P.S. commander, with extremely low aids, had a very fruitful activity, first and foremost completely changing the aspect of this barracks, [...] in perfect order and cleanliness, with very beautiful horses, and clean and orderly men”⁶³⁸.

From another characterization sheet we find out that one of the tasks of Constantin Apostol, as head of the Mobilization Bureau, was to classify

⁶³⁴ *Ibidem*, f. 83.

⁶³⁵ *Ibidem*.

⁶³⁶ *Ibidem*, f. 84.

⁶³⁷ *Ibidem*, f. 85.

⁶³⁸ *Ibidem*.

the situation of the officers and soldiers who had taken part in the fighting on the front, to communicate the names of the deceased or of the ones that had disappeared in war, to draw up the documentation and correspondence with the families of the deceased and of the war invalids, so that these could receive financial support as soon as possible.

On May 23, 1943, Captain Apostol was relieved from his position as head of the Mobilization Bureau, and was appointed commander of the Recruiter Training Division. When handing over his prior job and responsibilities, “it was found that there was no irregularity in his charge”. From this moment until June 25, he attended training activities for the position of Division Commandant at the Training Center of the Sibiu Cavalry, thus acquiring the skills to “lead and command a division in very good conditions”⁶³⁹.

Between July 15 and October 31, 1943, Constantin Apostol became a horseback riding trainer for the senior officers of the Superior School of War, proving “a great interest and conscientiousness,” which made him count “among the cavalry valuable officers”⁶⁴⁰. The same opinion was also reported by General Codreanu, the Commander of this school who remarked that Apostol was “a good cavalry officer and a skilled cavalry instructor”⁶⁴¹.

On September 6, 1943, Constantin Apostol was promoted in rank of a Major, and on June 27 1944, he was mobilized for Regiment 3rd Călărași⁶⁴², where, under new conditions, he took over the command of a division. He was as healthy and resistant as always and “trained and commanded his division efficiently, until the beginning of the operations”.

3. Constantin Apostol on the Western Front

After the political and military change from August 23, 1944, Constantin Apostol engaged again effectively in the operations of the Second World War, this time on the Western Front, for the liberation of his country and for crushing the enemy, i.e. Germany.

Lieutenant Colonel Pleșoianu, Commander of the 3th Călărași Regiment, noted: “Since the commencement of the operations, he proved a precious collaborator. Thus, during the operations from Ploiești region, and especially in the battles from Transylvania, he proved his skills in commanding with cold blood, calm and courage.

⁶³⁹ *Ibidem*, f. 85–86.

⁶⁴⁰ *Ibidem*, f. 87.

⁶⁴¹ *Ibidem*.

⁶⁴² *Ibidem*, f. 88.

It is also worth mentioning the action in Mureș where he ordered the Division and led the regiment during a temporary absence of mine in exceptionally good conditions. On this occasion, he gave me a brilliant test of his qualities as a brave and skillful commander. Disciplined and a good comrade.

For his deeds of weapons, he was proposed to be decorated with war orders.

I appreciate Major Apostol as a very good cavalry officer to whom we can entrust however heavy missions on the battlefield.”⁶⁴³

The Commander of the 3th Călărași Regiment continued to note in the characterization of Constantin Apostol: “Major Apostol was under my command from November 1, 1944 – January 1, 1945”, when he commanded a division “with great seriousness in all the operations that continued in Transylvania; Tisa – Hungary”. He was remarked in various operations. Thus, “on Tisa river, his sector was best organized and defended”. As additional arguments, his superior pointed out that “during the inspection of the allied Russian commander, Apostol was mentioned as an example, for how well his sector was organized”. Furthermore, “in the Tisa crossing operations and the pursuit of the enemy”, the unit commanded by Major Apostol was noted in avant-garde operations, proving tact and courage. His unit, “trapped at the end of two hatchways” took control of a river and rejected the enemy over the water. The actions undertaken under the command of Constantin Apostol in Hungary “were among the most worthy”. His individual actions were also quite remarkable: “Only due to his personal spontaneous and energetic intervention the Squadron I was not removed from the dike they were defending.”

The conclusions of his superior are more than eloquent: “Any mission entrusted to Major Apostol, however tough, was led by him personally and ended with [...] courage and seriousness. Always in the middle of the soldiers, he prefers to command back in advance, and to experience all situations on the battlefield. In all these operations, he is the only superior officer I have had and who has given me precious support in all the operations that the 3th Călărași Regiment has participated in. He is an extremely good superior officer and a perfect war officer.

His deeds of weapons and his conduct on the battlefield qualify him and I fully appreciate him as a superior, elite officer and an excellent war commander.

⁶⁴³ *Ibidem.*

As soon as the officer meets the age-old conditions for advancement, the deeds of weapons on the front recommend him “to advance”⁶⁴⁴.

The commander of the 8th Cavalry Division agreed with the eloquent note of the Regiment’s commander on the activity of Major Apostol. Moreover, he regretted his “departure from the front”, which occurred when the officer lost some of his brothers on the battlefield. The commander proposed Apostol to be promoted to lieutenant colonel “at choice”⁶⁴⁵.

On January 1, 1945, Constantin Apostol returned from the front with the approval of the Major State. He resumed his activity as a horseriding instructor, as well as the courses of the Superior War School. At the same time, he was head of the S. S. R. and an Information Officer.

The Administrative Manager of the Superior War School depicted an eloquent characterization of Constantin Apostol for the period from January 1 to June 1, 1945: “when administrating the building damaged by air bombardment, he managed to renovate it and make it liveable again in minimum time, through a well-thought-out effort”, and “as an informant, the officer remarked by informing me of everything that was happening in time and precisely, which enabled us to take combat measures in time.” In addition, “the activity in the office was in perfect order”. His entire activity was eulogistically appreciated, Major Apostol being one of the elite officers, that fully deserved to be advanced to grade⁶⁴⁶.

In late 1945, Constantin Apostol was transferred to the Territorial Circle I from Buzău, where the fact that Major Apostol had participated in military operations was well-known: “He took part as a division commander in the battles against the Germans and Hungarians, when he proved a qualified commander and military fighter.” His internship on the front had lasted for eight months, during which he had successfully “fulfilled the assignments”, deeds for which he had been “eulogiously noted by his superiors in battles” and proposed to be promoted to Lieutenant Colonel⁶⁴⁷.

His hierarchs, Generals Codreanu and Mihail, commanders of the Superior War School, and General Băldescu, Commander of the 5th Territorial Corp, agreed with these characterizations and reached the same conclusion: Major Apostol was fully worthy to be advanced in rank⁶⁴⁸.

To sum up, during the Second World War, Constantin Apostol actually

⁶⁴⁴ *Ibidem*, f. 89.

⁶⁴⁵ *Ibidem*.

⁶⁴⁶ *Ibidem*, f. 89–90.

⁶⁴⁷ *Ibidem*, f. 91.

⁶⁴⁸ *Ibidem*, f. 89.

participated in two military campaigns. The first lasted for almost six months, June 22 – November 3, 1941, on the Eastern Front up to Odessa, within the 5th Research Group, where he was the Group Comnadant. In the worksheet it was noted that “he did not take part in the battles against the partisans and the civilian population”⁶⁴⁹. The second campaign took place from August, 23 1944 to December 28, 1944, when Apostol fought in Ploiesti and on the Western Front, in Transylvania and Hungary, to the border of Czechoslovakia, within the 3rd Regiment Călărași Regiment, as a division commander. He was decorated with Victoria medal by the Soviet Union government⁶⁵⁰.

On February 15, 1946, Constantin Apostol became a Lieutenant Colonel⁶⁵¹.

4. Conclusions

A military athlete, Constantin Apostol took active part in the military operations of the Second World War. He participated in two military campaigns, on the Eastern front and on the Western front respectively, during which he was appreciated and decorated. Between the two military campaigns he was responsible with administrative and horseriding training activities. Absolutely all his qualifying sheets were eulogistic, both in peacetime and in time of war. On the front, he behaved bravely, proved initiative, ability to find ingenious solutions on the spot, to get victories, and to give a personal example.

After the political change of August 23, 1944, these deeds of weapons and merits on the Eastern front were overlooked, somewhat masked, or “cosmetized” in the new political context, as there was a risk for Apostol to be accused of having fought against the final and victorious ally, the Soviet Union. (It is a well-known fact that after August 23, 1944, the Soviet Union occupied the country, and became its actual master). This new situation was reflected in his qualifying sheets as well, as the superiors in charge with writing characterizations, did not emphasize his deeds of bravery on the Eastern front in order to protect him.

During the war, Constantin Apostol became a major, and immediately after – a lieutenant colonel. The end of the transitional period from the parliamentary democratic regime to the totalitarian socialist one (1944–1947)

⁶⁴⁹ *Alphabetical Job Description Sheet, Ibidem*, f. 1, 13.

⁶⁵⁰ *Ibidem*, f. 1, 11.

⁶⁵¹ *Ibidem*, f. 1, 56.

also meant the end of the normal evolution of Constantin Apostol's career. Starting with 1948, his work was less and less appreciated, he was left in reserve, pursued and finally condemned. Even if, after his release from prison, he was partially and tacitly rehabilitated by his integration into sports horseriding activities, the career and glory of Constantin Apostol were destroyed and tainted in the final years of his life.

IV. LIEUTENANT-COLONEL CONSTANTIN APOSTOL, FROM GLORY TO UNFAIR HUMILIATION⁶⁵²

1. Introduction

Constantin Apostol (1903–1995) was a prominent representative of the interwar Romanian horse riding⁶⁵³. He was born in Săgeata, Buzău County⁶⁵⁴, attended primary school in his home town, high school in Buzău and military studies in Târgoviște and Sibiu. As far as his military career is concerned, C. Apostol advanced up to the rank of a lieutenant-colonel.

He participated in various international competitions, winning many awards, including the first prize, in countries, such as: England, Austria, Belgium, Czechoslovakia, Yugoslavia, Germany, France, Italy, Poland.

He took part in the military operations of World War II, both in the East and in the West, being decorated for his actions on both war fields.

After the establishment of the communist regime, Constantin Apostol was continuously humiliated, and finally imprisoned. In our work, the author aims to present, for the first time ever, precisely this final stage of his life.

2. An Unfair Humiliation

The continuous shaking and humiliation of Constantin Apostol took place gradually, starting with the political change in 1944 and continuing more dramatically after the establishment of the communist regime in Romania. Immediately after August 23, 1944, he participated in military

⁶⁵² The text was published in: Gheorghe Calcan, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol, From Glory to Unfair Humiliation*, International Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 230–233.

⁶⁵³ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat, The Now and Then People*, vol. I, Buzău, Alpha MDN Publishing House, 1999, p. 161–162.

⁶⁵⁴ Victor Andreica, Florentin-Stelian Albu, *În căutarea unei noi șanse, Săgeata (Searching For A New Fortune, Săgeata)*, Buzău, Editgraph Publishing House, 2010, p. 305–306.

operations against Germany, both on the territory of the country and abroad, up to the borders of Czechoslovakia. He was promoted to the rank of Lieutenant-colonel (1946), and he even became the commander of the Buzău Territorial Center (July 1945 – January 1948).

Nevertheless, after the last monarch of Romania, King Michael, had been dethroned and the Communist Party had taken over the whole power, at the end of 1947 – when the change in the political regime of the country was complete -, the “carousel” of terror and degradation for Constantin Apostol’s life began.

In 1948, he was put in reserve, for the reason that he had a good physical condition and came from a family (like his wife, as well) with a good material state. For the communists, the “sin” of an “unwealthy” origin was more important than the medals and the honour paid to his country, his exemplary behaviour, the deeds of bravery on the front or the eulogistic characterizations of his hierarchical chiefs.

One of his neighbours, Gh. Ionescu, a war-invalid, attempted on April 10, 1951 to help him by offering the new organs of the Communist Power only positive information about Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol. The references provided were correct and honest and had been solicited by the authorities. The signatory knew that his neighbour had been dismissed from the army and that his house on Democrației Street had been nationalized. Ionescu mentioned that Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol had proved exemplary behaviour in the army, that he had participated in international competitions, taking care only to mention the socialist countries, that he was also a model in relations with all his neighbours, that he was the son of a peasant and worked his own land, that he had not been involved in politics, and that both Apostol and his family were acting as “true Democrats”⁶⁵⁵.

In the following month, i.e. May 1951, a commission headed by a captain proposed the removal of Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol from among the upper cadres of the army, as he was wealthy and couldn’t be trusted in: “He owns 8 hectares of vineyards and 9 hectares of arable land.

He was not and, still, is not involved in politics. Because of his material condition, he can not be with the working class.

He was part of the national horse riding team, participating in several competitions abroad, but he was not to be trusted in.

⁶⁵⁵ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești/ The Center of Research and Preservation of the Historical Military Archives Pitești, Military Commissariat Collection, Buzău, Dos. Lt Colonel, Art. 6, f. 1–54.

The Commission proposes for Apostol to be taken out of higher ranks cadres and demoted to troup^s⁶⁵⁶.

Turmoil continues, as in the secret information sheet made by Lt. Ursache Ștefan on September 11, 1953, it was noted that Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol, “was rich, of unwealthy social origin”, that “his father has 20 hectares of arable land and his wife 11 hectares of living and two houses in Buzău” and, therefore, could not be considered an element of trust for the new political power in Romania. Even though “during the war against the USSR he had been characterized as a very good officer, as one who had captured Soviet material and prisoners, being thus decorated”, even if “Apostol had been in Germany, France, Italy, Austria and Belgium with the team of the army”, or even though at that time he was working his land and vineyard”, one could not neglect the fact that “the material state of his parents and wife does not guarantee his attachment to the working class”⁶⁵⁷.

According to the notes existing in his personal file, in Pitești Military Archives, we find out that on December 4, 1956, Constantin C. Apostol was working at the Central Committee of the Agricultural Workers’ Unions – “Recolta” Sports Association of Bucharest, as a riding technician (starting with January 1951). He was neither a candidate nor a member of the Romanian Communist Party (Communist Party), and he was considered fit for military service. He had not been involved in politics and therefore, he had not been registered in any political formation before 1944 and neither his parents⁶⁵⁸.

Nevertheless, what was in store for him, could not be avoided. Constantin Apostol was sent to court and, on July 20, 1959, he was sentenced by the Bucharest Military Court to 6 years in correctional jails as he had been considered against social ordering and 3 years in correctional bans, along with the total confiscation of his personal property. The sentence remained final, after the appeal being rejected, and was voted unanimously. The culmination of communists’ cynicism was that lieutenant-colonel Constantin Apostol was asked to pay the judgement costs amounting to 400 lei.

The signatories of the decision were: lieutenant-major Nistor Ioan (chairman), captain Ciobotaru Ion, Gementi Jacob (popular assessors) and Bălan Ștefan (clerk). It is worth mentioning that all the persons to have signed the decision had lower military ranks than lieutenant-colonel Constantin C. Apostol.

⁶⁵⁶ *Ibidem.*

⁶⁵⁷ *Ibidem.*

⁶⁵⁸ *Ibidem.*

He did all these conviction years in Jilava, Periprava and Grind prisons and was released from Jilava Penitentiary on April 15, 1964. From that moment, on the top of all his job records, there were mentioned “qualifiers” such as: “Inappropriate” or “Arrested”⁶⁵⁹.

Constantin Apostol was retired for old age on January 3, 1964, and during his final years, he resided in Buzău⁶⁶⁰.

In the autobiography lieutenant-colonel Apostol signed on April 7, 1951, he honestly described his life, accomplishments, and situation. This autobiography is a true exercise of honesty and dignity, and, in the same time, an invitation to reflection. Therefore, we wanted to quote several fragments Apostol wrote about his life after 1944: “On July 7, 1944 I was assigned, at request, to Regiment 3 Călărași with which I participated in the West-front war as a division commander, and ordered to destroy the last remnants of the Hitlerite troops.

On December 28, 1944, I was brought back from the front, as stipulated by M. St. M. No. 10943, because the Special War School was to resume its courses.

I, the undersigned, declare that, prior to August 23, 1944, I was not involved in any kind of politics and I was neither enrolled in any party. I did not hold any kind of administrative position, except for the army cadres, and I was not in the service of any ruler from the previous regime.

After August 23 1944, me, the undersigned, and my whole family, sympathized with the current regime. In November 1946, during the general elections, as the commander of C.T. Buzău, I was entrusted with the security of all electing committees in Buzău city and in the county.

The elections ended with the success of the Democratic Parties Block in the most perfect order.

I did not work against the Democratic parties, nor did I promote ideas against them.

I fought in the Soviet Union, up to Odessa, as a member of Group 5 Research, and I was detained in the country after that.

I fought on the Western front from August 23, 1944 to December 31 of the same year near the Czechoslovak border.

I took part in the fights on Mureș, Tisza and Bodrog.

During the war I received as decorations the Crown of Romania in the

⁶⁵⁹ *Ibidem.*

⁶⁶⁰ *Ibidem.*

rank of Knight, the Star of Romania and a medal on behalf of the Soviet Union, for the battles I participated in the West.

I do not have any other foreign medals or decorations. I was not hurt. I have never interrupted my military service [...].

I have not been tried by any kind of court.

I took part in the work of the Party as a member of the mass organization.

The career I have managed to accomplish so far is only due to my day and night work, to sacrifices and challenges I have overcome.

I am currently a farmer, working the land I own, as shown in this autobiography⁶⁶¹.

A late and posthumous rehabilitation for the humiliation he endured during his final years was the decision that the authorities of Săgeata Commune Council, Buzău County, took in 2010, namely to give his name to the street from the vicinity of the house he was born in and where he lived his childhood⁶⁶². Obviously, this was a small gesture, if one considers the outstanding international results of this sportsman, but a symbolic one, as it is instructive and honourable for Constantin C. Apostol native commune.

3. Conclusions

Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol was one of the most prominent representatives of the Romanian military horse riding in the inter-war period. During the communist regime, he was marginalized, mocked, humiliated, shocked, terrorized and imprisoned for the only reason that he was a wealthy man, that he was born in a family of wealthy peasants and that he was married to a wealthy woman. For these reasons, he had become an undesirable element of the new socialist society. He had the glory of the past epoch (with a significant wealth, several awards and trips in Western democratic countries, he could speak French and German). Therefore, he was to be eliminated and stigmatized. Such “boils” (as they were called in the epoch) could not be “healed” by mere “repentance” of the “quilty” one, nor by the adherence / sympathy commitments to the principles of the new socialist society, and not even by the fact that Constantin C Apostol himself participated in the battles to defeat Hitlerism up close to Czechoslovakia,

⁶⁶¹ *Ibidem*.

⁶⁶² Gheorghe Calcan, *Street Names in Săgeata, județul Buzău*, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Mega Publishing House, Argonaut Publishing House, 2013, p. 254–262.

or by the Soviet medal granted to him. The fact that one of his brothers died on the battlefield for the liberation of Transylvania, or that one of his brothers who was a primary school teacher together with his wife became members of the Communist Party, after having been attentively “verified”, or that Apostol had positive references in the army and society did not matter either, as he had “unhealthy” origin, a good material state and, therefore, could not be “trusted”. As a result, he was fired from the army’s upper cadres, stigmatized, judged, condemned and his entire fortune was confiscated.

By assigning his name to one of the streets in his birthplace, Săgeata village fulfilled in 2010 a well-deserved rehabilitation of Constantin C. Apostol.

V. VICTOR ANDREICA, FLORENTIN STELIAN-ALBU, SEARCHING FOR A NEW FORTUNE. SĂGEATA⁶⁶³

A trend for drafting some monographies dedicated to the communes and rural localities has been noticed lately. This is doubtless a salutary orientation. In comparison with the occidental historiographic researches, it can be even considered a delayed initiative. However, in the context of the national distinctiveness, all these achievements are actually a pioneer activity, in most cases.

This is also the case of Victor Andreica and Florentin Stelian-Albu’s essay dedicated to the Sageata commune in the Buzău county. Sageata is a large commune, placed in the plain area of the county, on the left bank of the Buzău river, approximately 17 Km S-SE away from the headquarter of the county. The commune consists of seven villages: Dâmbroca, Bordușani, Săgeata, Beilic, Găvănești, Movilița and Banița (in the sequence of their emplacement along the main road, parallel to the Buzău river); its surface stretches on 102 km² and the population is of 5483 inhabitants (99,23% Romanians, 99,89% Orthodox, according to the census from 2002). The commune also comprised the Seineasca/Plevna vill, which got out of sight in the last three-four decades.

Dâmbroca took its name from the eminence/hillock where the locality settled and it was quoted in 1833 (p. 12, 51). The Bordusan name, founded in 1814, was taken after a handy and diligent plough boy of the manor (p. 12). Săgeata, the residence of the commune, was quoted in 1790, but its ancient

⁶⁶³ The text was published in: Gheorghe Calcan, *Victor Andreica, Florentin Stelian-Albu, Searching For A New Fortune, Săgeata*, Buzău, Editgraph Publishing House, 2010, 396 p., *Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice*, Vol. LXIV, nr. 1 /2013, p. 81–84. (Review).

roots may descend to the Michael the Brave's reign (1596). Name of the commune comes, according to the legend, from Stan Sageata who placed his flock of sheep on the right bank of the river. Because of the floods but of the invasions, too, he decided to cross the river and chose the place where the locality has been settled nowadays (p. 10–11, 42–47). The Şeineasca /Plevna name, with Dacian, but also with Turkish sonorities, was quoted in the second half of the XIX–th century. The locality had become Plevna, maybe after the Independence War, when some inhabitants were provided with allotments based on the Law of allotment for the young couples (p. 12, 48, 51). The Beilic name has a Turkish origin and in that place was an Ottoman point of tax collection. Along the Russian-Turkish War between 1806–1812, strong fortifications were built in Beilic, but the origin of settlement could be dated a long time ago (p. 11, 41, 48, 261–262).

Găvăneşti is the oldest locality of the commune; this area was attested in 1533 and the locality in 1547. Name of the locality comes from the inhabitants' activity; they made domestic tools (troughs, vatfuls, dishes, spoons) of wood from the surrounding forests (p. 9–10, 49–55). An important halidom of worship was built there in 1847, a historic monument nowadays, with a very important inscription remembering the personality of Michael the Brave, the efforts and tributes of the inhabitants confronted with the Ottoman spoliations, as well as the hope of fulfilling the national ideal of a rounded unification under the reign of another Michael vaivode: „Halidom of God, dedicated to the great hierarch Nicolas and built on a blessed land endowed to the St. Bishopric of Buzau by the great Michael, the Christianity brave man, in 1598. It was spoiled and depleted by the heathendom for a long time and mourned by the defeated Christianity. His Sanctity Chesarie the Bishop renewed it from ruins in 1844 and the zealous Filoftei the Manciple completed it on the 6th of December, 1847. The simple pray of the Christian Romanian could be heard inside the halidom then and all the Christians prayed for the triumph of unification under another ruler like Michael the Brave” (p. 178–179). The Moviliţa vill, founded in the late XIX–th century, took its name from the mound where settled and Baniţa, founded in 1892 or 1894, from the people habit of making bushels of wood from the neighbouring forest (p. 12, 55, 97).

Localities of the commune have passed through all stages of the national history with a live interaction and integration: a passive and active strength against Ottoman domination, the Unification and Alexandru Ioan Cuza's reforms, the Independence War, the 1907 Rebellion, War of the National Replenishment, the World War II, the society translation into comunism

and the process of agricultural cooperativization, depopulation after 1989, all these aspects very accurately caught by the two authors.

The inhabitants marked sometimes a sustainable involvement in these events. Monuments of the heroes from the War of National Replenishment, placed in Găvănești and Săgeata, can be mentioned here. The monument in Săgeata is particularly remarkable because it is made of bronze and represents a soldier in thrust posture with the bayonet in top of the rifle, ready for assault, on a basalt basement, height 5,5 m, a masterpiece of the famous sculptor Ion Jalea, one of the most beautiful in the area, even in the whole country (p. 107–108).

The historical research has been structured per 18 chapters which analyze the complex evolution of the commune under some circumstances like history, economy, agricultural status, basic and traditional occupation of the inhabitants, education, family, religion, traditions, customs and wear, activity of the Town Hall, local personalities, the locality mapping within the county and country borders, old and young generation, some next steps for future, etc. A set of pictures attached to the text has come to round and tint this exhaustive, interesting and quite useful essay.

The documentary and intellectual approach of the two authors is absolutely remarkable. The documentation is excellent, the pleasant writing is inviting to reading and the information are mostly novel. The paper and the two authors have doubtlessly unarguable merits. Firstly, they have managed to provide an integer, a monography, the first of such kind and furthermore, a paper of admirable extent and entirely considerable.

The paper has multiple merits distributed on different levels. It enhances the experts' sense about the importance and role of the village communities, of the village collectivities in the plain areas along the history, their affinity with the ancestral land, soil cultivation, livestock care, their endurance in the ancestral land, hunted, despoiled and subjected to taxes by the conquerors or transient rulers. Victor Andreica and Florentin Stelian-Albu's monography emphasizes and integrates the role of the plain communities in the organic body of the Romanian nation spirituality, tenacity and perpetuation. The spiritual life, traditions and habits of the plain area are definitely no lower than those from the hilly and mountaineous areas which have the advantage of a previous research and, consequently, stand out (p. 204–228). Localities of the commune were tangent and even integrated in historicity or geopolitical and strategic-economic facts in the area and even within the national boundaries. The Iron Route, which borders the commune towards the Eastern side, traced the connection and the routing of the transilvanian

merchants to the Danubian harbours, Braila and Galati, during the Middle Age (p. 18, 51). The Costei lake, attested in 1713, provided the fish for feed, the reed for structures and the hiding-place during hard times (p. 36, 51).

The process of changes after the World War II has been accurately caught. Confiscation of the lands and setting up the Agricultural Cooperatives of Production (C.A.P.) incited the reaction and the violent resistance of the inhabitants. The paper brings into attention the Revolution in Sageata from 1962. The revolt started in Dâmbroca and then came over all the villages of the commune. The people came in the residence of the commune and fiercely responded to the pittance earned for their work. The authorities reactions were brutal: kicks, arrests, convictions (p. 68–69, 252, 346). The quotas which the peasants had to deliver to the state during the '50s became a tragic leit-motif of that period (p. 248, 342).

After the dramatic transition of the stage to imposing the communist rules, the society came into a relative stability which enabled the commune to get some remarkable achievements. The localities were electrified, the main road was asphalted, the side-walks laid out edging with flowers and fruit trees, community centers were built, also dispensaries, dental cabinets and even a maternity, kindergartens and schools (some of them reinforced/modernized), running water, a block for the experts of the commune was built, etc. (p. 274). In the agricultural field, very good harvests of wheat and corn had been achieved, zooculture and poultry farms had been founded and the truck farming delivered lot of products to the export in West. All these developed a real and acknowledged brand of the Sageata commune (p. 346).

After 1989, like in the whole Romanian society, depopulation, aging of the inhabitants in the villages and migration of the young also took place in Sageata (p. 174, 202, 277, 294); the commune is still searching for a new fortune, like the whole Romanian society, we think, and like the two authors, in a inspired way, have entitled their monography.

An absolutely special merit of this paper and of the two authors is that they called upon the present-day interlocutors for drafting their research: old and young, specialists, intellectuals, peasants. The outcome was absolutely admirable. A radiography of the commune and, by extension, of the whole Romanian society after 1989 has been accomplished. The paper performs an excellent,(it must be emphasized), **an excellent** radiography of the contemporary Romanian society. It can be noticed here the image and ideation of the „profound Romania”. In this respect, the message propagated by the paper overtakes by far the horizon of those directly interested in the history

of the locality/commune. The profound image of the present-day Romania, at a large, huge, value difference against what the TV talk-shows display, can be captured by listening to the so mature, but so anonymous opinions of the peasants, old and young men, intellectuals and specialists from the rural areas. Reading the paper enhances the sense that the village stays for ever the essence of the national core.

Some of our little reticences, like repeatability, stringently inobservance of the cronologic principle, a more decided integration, „prominence of the living actors” in the snapshot of the investigation, are involuntarily diluted in comparison with the unarguable merits of the paper. The monography accomplished by Victor Andreica and Florentin Stelian-Albu will be certainly acknowledged as a reference point which can be hardly equalized. The research is impressive: local, county and national archives, a literature thoroughly and professional selected, inquiry of the episcopal documentation, visits, questionnaires and interviews of high quality in site.

Victor Andreica is a genuine and invaluable intellectual, author of numerous documentary volumes, with a talent and philology background which enabled him to instil an erudite style to his paper, with a scientific and literary vision.

Florentin Stelian-Albu, a son of Sageata and of an ex-mayor of the commune, is a young and enthusiastic trainer (a post-graduate professor at the Sport School Club in Buzău), who has taken over an ancestral mission: the ancestors' glorification.

High appreciation and honor to them!

Among the personalities acknowledged at the national and even international level, Ion Coman, born in Dâmbroca (1902–1987) can be highlighted here. He was a professor and rector of the Theological Institute in Bucharest (1954–1962) with education acquired in Strasbourg, Montpellier and Paris and special doctoral studies – Strasbourg (the history of religions) and Bucharest (Hellenic language and literature and theology), participant in numerous conferences and congresses in Romania and abroad, author of many treaties, papers, researches, etc. (over 8.000 pages in Romanian, English, French, German) with a topic integrated in the theological universe.

B. ABSTRACTS

Foreword

This paper is based on our previous studies carried out throughout the years and published in the volumes of various scientific events or in the journals of certain institutions.

For a broader horizon on the spiritual universe of Săgeata commune, we have added the results of several new investigations, essentially dedicated to the sphere of personalities and other inhabitants from Săgeata that affirmed themselves both at the native and national level.

We have integrated in the work the excellent writing of Dumitru Bălănescu entitled *In memory of the heroes from Săgeata commune* (1934) which functions both as a general presentation and as an introduction.

Furthermore, the paper includes a section in English that comprises several studies and the summaries of all the topics covered.

Săgeata, its inhabitants and their monument (Dumitru Bălănescu)

On the occasion of erecting the Heroes' Monument in Săgeata, in 1934, Dumitru Bălănescu wrote a very beautiful presentation of this locality entitled *In memory of the heroes of Săgeata commune*, study that I have reproduced.

The work depicts an extremely suggestive picture of the past and present of the locality: the legend of the village foundation, its evolution until 1934, the household and the psychological profile of the people from Săgeata, ceremonial customs related to birth, marriage and death, as well as the economic, political, school and educational activity. An important part of the work refers to the erection of the Heroes' Monument. The committee to erect the monument, the names of the main donors and the names of all the heroes killed in the War of National Integration are presented.

The writing style of the work is very pleasant and succeeds in creating an extremely important image of the village from that time.

PART I. CHAPTER I. FROM THE HISTORY OF SĂGEATA COMMUNE

I.1. The Bagdats, The First Owners of Săgeata Estate, Buzău County

The paper aims to outline the personality of the first known owners of Săgeata estate from Buzău County, namely Alexandru Bagdat, Toma A. Bagdat and Sofia Bagdat. The property relations of the inhabitants from Săgeata village with the Bagdat family began in the late 18th century and the early 19th century, when this locality was founded. Alexandru Bagdat was a great philanthropist, trait inherited by his son, Toma. Toma Bagdat was a mayor in Râmnicu-Sărat, a deputy and a lover of literature and arts, whereas his daughter, Sofia, made remarkable marriages. The Bagdat family was closely related to local and national cultural and political elite of their time.

I.2. From the Toponymy of Săgeata Commune, Buzău County

The name of Săgeata locality comes from Stan Săgeata, the first inhabitant who settled on the territory of the present locality. Regarding the origin of the other commune localities' name: in the Beilic vilagge the Turkish created a zonal point of tax collecting, the Şeineasca or Plevana village reminds of the 1877 Independence war, Dâmbroca and Movilița are placed on a knoll/elevation, the inhabitants of Găvănești and Banița made pots and bushels of the nearby forest's wood. The Northern border of the commune consisted of *The iron road*, assuring the middle ages merchants' travel from the Carpathians to Brăila.

I.3. Street Names from Localities in Săgeata Commune, Buzău County

The streets of the villages in Săgeata commune, Buzău county, were named in 2010. Different criteria can be noticed in the selection of their names: paying homage to the heroes who died in the battle field of the country, glorifying the memory of some personalities of the local rural universe, paying homage to some sons of the village who became local or national personalities, defining some phenomena of the natural cycle of vegetation and universe, etc. We consider this process as a positive one, with an important role in acquiring the local history and fostering the feeling of proud and local patriotism, the more so as we meet sometimes personalities of national reputation. For example, Ioan Coman, a professor and rector (1954–1962) of the Theological Institute from Bucharest and Constantin Apostol, one of

the most esteemed representative of the Romanian horse-racing between the Two World Wars.

I.4. Conventional and Unconventional in the Names of Săgeata Village Public Space, Buzău County

Săgeata is a large village, consisting of seven smaller villages lying in the plains of Buzău County, and located approximately 20 km SE of Buzău. The paper analyzes the conventional and the unconventional in naming social, economic or cultural institutions of Săgeata village. There are considered public space names of economic units, shops, agricultural associations, workshops, mills, medical units, individual medical cabinets (human or veterinary), of schools, kindergartens, libraries, churches and so forth.

Our analysis demonstrates the diversity of the “rules” applied when naming public institutions, from typical, ordinary names of SRL-s to personalizing certain institutions by means of their names (e.g. “Nicolae Efrimescu” Secondary School, Săgeata).

I.5. “The Revolution” from Săgeata commune, Buzău county, against the “agriculture cooperativization”, October 1962

This work presents the peasants’ uprising from 1962 against the process of agriculture cooperativization from Săgeata commune, Buzău county. The uprising started in Dâmbroca locality and quickly spread in all commune’s villages. The deep cause was the confiscation of the lands – peasants’ own property. The immediate cause was the inobservance of the commitment of paying the peasants’ work. The peasants revolted, attacked the CAP premises from Dâmbroca and the Town Hall from Săgeata, they gathered in the localities’ streets and in front of the Town Hall and uttered anticommunist slogans, they drove away the party militants, they fought against the patrols which they defeated and drove away in the beginning.

The revolt was defeated by the rough and massive intervention of the army force. Some of the participants were arrested, ill-treated and imprisoned for one year and a half in the Periprava camp.

The specific feature of the revolt is the fact that it burst at the time when the Communist party declared the end of the agriculture cooperativization process. At the same time it is important that the peasants who participated in the revolt from Săgeata commune weren’t involved in a juridical process and they were freed in the context of elaboration the decrees of amnesty of the political prisoners from 1963–1964.

I.6. Names and Epitaphs in the Cemeteries of Săgeata, Buzău County

Săgeata is the residence of the commune with the same name from Buzău county. The names inscribed on the funeral monuments existing in the cemeteries of this locality are specific to the Romanian rural area. As far as their origin is concerned, one can note that 25,9% are biblical names, originating in Christianity and with religious connotation, 20,3% have Slavic etymology and were borrowed by means of Bulgarian mediation, whereas 7,4% are of Slavic origin and entered the Romanian language through Greek mediation.

Epitaphs represent messages or appeals to wisdom, “sung” sayings that express the regret of dying, appeals to remembering the deceased ones, resignation in front of destiny, grief of the dear ones, various formulas with philosophical character, and, sometimes, small prayers or personalized lyrics, etc. The oldest epitaph existing in the cemeteries from Săgeata dates back to 1892.

I.7. Memorial Complex of the heroes from Săgeata commune, Buzău county

Săgeata is one of the large communes from Buzău county, placed at about 20 km South-East away from Buzău town. It consists of seven villages. Săgeata, the commune’s residence, is remarkable due to a shapely memorial complex. This is frontally laid down within the area of the local church, overlooking the main road. This memorial complex consists of three elements: 1. The Monument dedicated to the heroes of the Nation Integration, 1916 – 1919; 2. Ensemble of Crosses of the heroes from the Second World War; 3. The Monument of heroes from the Revolution in December, 1989. The First World War Monumental was made by the renamed sculptor Ion Jalea and it represents a soldier attacking with the bayonete fixed on rifle and on a high pedestal. The Monument of December, 1989, is a beautiful marble cross set up by the Twinning Association, Savigny (France) and Săgeata. The Complex of crosses dedicated to the Second World War will be the subject of a detailed analysis in this work.

It’s about 60 crosses of stone orderly placed inside a distinct area, surrounded by a live decorative fence. The area is rectangular and consists of 11 rows of crosses simetrically deployed in the descending order of their height, rendering somehow an image similar to a military platoon. The crosses are versicoloured with the known Christian symbolistic and their sides and rear are white painted, additionally emphasizing the purity of feelings for which these heroes gave their life.

All these crosses were set up by the families who lost their husbands, fathers, grandfathers, children, brothers-in-law, etc. in the context of the Second World War. The crosses specify the name of heroes, of those who set up these monuments, as well as some brief information related to the celebrated person. Therefore, the text on some crosses is as follows: *Sergeant-hero, dead for the country, Dead on duty in 1941, Dead in the battle field, Defeated in fights at the Don Elbow, Dead in the battle field at Dalnic, Disappeared in 1944, Heroe, dead in the internment camp*, etc. It must be pointed out that almost all of these crosses are gravened, uncompromisingly and proudly, with the title HERO for the celebrated person.

There are still preserved the (inedited) letters of Alexandru Bădina from Beilic village to his family. He was insistently asking for receiving letters, because “who knows...!”. Selecting another thoughts: „While crossing the Nistru today I’m thinking about all of you, like last year”; “I am too far, but I don’t forget you!” and the last letter to his wife: “Don’t complain that you feel a little sick, ‘cause when I’m back I’ll make you like a flower!...”; but he no longer returned.

Nicolae Iordache from Dâmbroca has left some touching notes about the war and his imprisonment: “In July, 1942 we were again conducted in war ... we were disarmed, fell into a column by Russians ... got to the Tambou camp ... got to the Azbest camp ... moved to Toghir Vogon camp ... in 1948 ... the most wonderful redemption day came ...”.

Memory of the heroes sacrificed during the Second World War is also commemorated by giving their names to the streets of the commune. Săgeata, Beilic and Bordușani communes have integrally assigned names of heroes to their streets.

CHAPTER II. PERSONALITIES. PEOPLE AND THEIR DEEDS

II.1. Heroism and Civic Spirit: Lieutenant-Colonel Mihail V. Gheorghiu (1889-?)

Our paper presents the personality of Lieutenant-Colonel Mihail V. Gheorghiu, born in 1889, in Săgeata village from Buzău county. His actions were particularly remarked in the operations of the national reunification war, as he fought on almost all fronts of the Romanian army from 1916–1917: he was on the front line, directly contributing to the capture of several enemy regiments, he was a prisoner in Germany, and, after Romania’s resuming its military operations in 1918, he contributed to strengthening the eastern border of the country. After World War I, Mihail V. Gheorghiu got involved in erecting a monument in his hometown.

II.2. A Star of the Romanian Military Horse Riding Sport: Lieutenant Colonel Constantin Apostol (1903–1995). From Glory to Humiliation

Constantin Apostol (born in Săgeata commune, Buzău County) was one of the greatest equestrian military athletes of Romania in the interwar period.

He participated in various international competitions in England, Austria, Belgium, Czechoslovakia, Yugoslavia, Germany, France, Italy, Poland, where he won numerous trophies bringing glory to his country.

Constantin Apostol took part in the military operations of the Second World War, both on the Eastern and Western fronts, where he was awarded several decorations for his actions.

After the establishment of the communist regime, he was harassed, humiliated, and finally imprisoned for the mere fact that both him and his family belonged to the old elite of the Romanian society.

A small, yet late rehabilitation for this humiliation was carried out by the administration of Săgeata hometown, which, 15 years after his death, decided to give his name to one of the main streets of the commune where Constantin Apostol was born.

II.3. Other personalities of the commune

1. Jean (Ion) Bănescu (1910–1988?) Soloist of the Romanian Opera in Bucharest and an associate professor at the Conservatory from the same city with studies in Paris. He was part of the team that trained the representatives of Romania at the „Cerbul de aur”/ “Golden Stag” International Music Festival in Braşov (Luminiţa Dobrescu, winner of the Grand Trophy in 1969 and Corina Chiriac, winner of the “Bronze Stag”, i.e. 3rd place in 1971).

2. Nicolae Efrimescu (1856–1945). He was the first primary school teacher in the locality with specialized studies. He built the first school in the village, which today bears his name. Moreover, he became priest at the local church and was the administrator of Săgeata de Sus estate for a while.

3. Florea R. Oprea (n. 1942). Doctor in biology, scientific researcher at the National Archives of Romania in Bucharest and university professor with advanced studies in Israel and the USA. The author of more than 10 books and 60 specialized studies. He is one of the best-known experts in our country in the field of preservation and restoration of archival documents.

4. Alexandru Stancu (1886–1965). Mathematics teacher. He obtained a

scholarship for a doctorate in Berlin, that was interrupted by the outbreak of the Balkan war in 1913. He was the principal of the most valuable high school in the county, namely “B. P. Hasdeu” from Buzău (1922–1926, 1931, 1933–1938), where he had remarkable achievements: the gradual expansion of the school’s perimeter by means of land purchases, the consolidation and expansion of the building, the establishment of the electrical plant, of the cinema and of the high school orchestra, etc. President of the Cultural League, Buzău section.

II.4. Prominent inhabitants of the commune, 1934

This section presents 25 people who were involved in erecting the Heroes’ Monument in the locality. All these people were part of the Committee for the erection of the monument: 22 names were included in the *Foundation Act* of the Heroes’ Monument, drawn up in 1934, and the 3 other names were specified in Dumitru Bălănescu’s tribute *In Memory of the Heroes of Săgeata Commune*, also published in 1934. Some of these people have been given special descriptions in this work.

II.5. Among the worth-mentioning dwellers of Săgeata Village

1. Aurel Burlacu (n. 27 mai 1943). Primary school teacher, teacher and journalist at “Viața Buzăului” and “Opinia”. He conducted interviews and reports and provided important historical details about the locality and his native commune.

2. Ieromonahul Neofit Florea (1926–2008). Monk, priest (hieromonk) and cleric of the Dealu monastery in Târgoviște. He supported “at his expense” the painting of the church from Peștera Ialomitei Monastery, situated at the foot of the Bucegi Mountains, close to Babele spot.

3. Ion (Jean) Mușat (1921–1997). Teacher and principal for 14 years of the Economic High School in Buzău. He laid the foundations of this institution in 1966 by renewing the tradition of the Boys’ Commercial High School existing in the interwar period and moving this institution to the imposing building where it still operates today. The calendar commissioned by the Buzău City Hall in 2016 integrates I. Mușat into the gallery of Buzău personalities.

4. Mihail (Mănel) Mirea (b. 1941). Teacher, priest, conductor. With the choir from Săgeata, he obtained numerous national distinctions: 1st place at “Ciprian Porumbescu” Festival, children’s section, Buzău, 1974; 1st place at “Ciprian Porumbescu” National Festival, 3rd Edition, Suceava, 1975 and

the 3rd place at “Cântarea României” National Festival, Focșani, 1975. This choir appeared in several radio and TV shows. Moreover, Mihail Mirea conducted the choir of Buzău city with which he had a Tour in Czechoslovakia. There are other worth-mentioning achievements in the cultural and sports activity of his homecommune, of which we mention the fact that he took care of the repainting of the church from Găvănești village.

5. Florea Al. Oprea (b. 1958). Police Quaestor (General quaestor), Head of the Brașov County Police Inspectorate (since 2009), Deputy Secretary of State in the Ministry of Internal Affairs (2013–2016).

II.6. Săgeata dwellers in the Parliament and the Representative Assembly of Romania

1. Constantin (Costache) Cazan (b. 1899 in the neighbouring village Beilic –?). As a primary school teacher in Săgeata (1921–1926), he got involved in the efforts to erect the Heroes’ Monument in the commune. He held high positions in the Ministry of Education (1947–1949), was author or co-author of textbooks, didactic and methodical works. A member of the National Liberal Party, he was a deputy in the Romanian Parliament during 1934–1937.

2. Gheorghe N. Calcan (born before the first World War, deceased in the 1990’s). Worker, illegal member of the Communist Party; deputy of Buzău in the Great National Assembly (1948–1952); vice-president of the People’s Council of Bucharest (1959–?), a position similar to that of the today vice-mayor.

3. Stanca Ciurea, foreman at the Agricultural Production Cooperative (CAP) Săgeata. Member of the Romanian Communist Party. She was a deputy in the Great National Assembly (1965–1968).

4. Alexandrina Iordache. Peasant from the neighbouring town of Beilic, Săgeata Commune, deputy in the Great National Assembly (1957–1960). She represented the constituency of Scurtești, neighbouring Săgeata commune.

PART TWO

I. A Model for the Society. On the Centenary of the First World War and of the National Great Union: Mihail V. Gheorghiu (A Case Study)

In our work we aim to present the life and activity of one of the hundreds of thousands of heroes who played an active role in the Great War of 1916–1918, namely a case study on Mihail V. Gheorghiu, an impressive personality

from Săgeata Village, Buzău County, that may still be considered a vivid example in nowadays context of celebrating the centenary of the event. He participated in almost all the essential moments of this war: Gheorghiu was on the Transylvanian front when the Carpathians were crossed in 1916, he fought in Dobrogea, then in West Wallachia, as well as in battle to defend the city of Bucharest. In the summer of 1917, he took part in the combats from the heroic perimeter Mărăști, Mărășești and Oituz, was captured as a prisoner and detained in a camp in Germany. After having returned to his country, Gheorghiu played an active role in the battles from Galați area, as well as in the defense of the eastern border that was engaged on the Dniester river, where he fought permanently in the first line and proved remarkable deeds of heroism. During the interwar period, Mihail V. Gheorghiu got involved in erecting a beautiful monument to the WW I heroes in his native village and, since 2010, the main street in Săgeata has been bearing his name.

II. Lieutenant Colonel Constantin Apostol, a Glory of the Romanian Military Sport

Lieutenant Colonel Constantin Apostol (1903–1995) was born in a family of wealthy peasants from Săgeata commune, Buzău County. His studies were: primary school in his native town, high school in Buzău, followed by military studies, namely The Cavalry Officers School from Târgoviște, The Special Cavalry School and The Equestrian School in Sibiu.

His military career evolved as follows: from a high school student (1924) to being a caporal, a sergeant and a plutonier (1925), a sub-lieutenant (1927), a lieutenant (1930), a captain (1938), a major (1943) and, at the end of his activity, a colonel lieutenant (1946).

Constantin Apostol was considered one of the most prestigious representatives of the Romanian horse riding. He was an instructor and a teacher at the Equestrian School in Sibiu and at the Superior School of War. In the interwar period, Constantin Apostol represented Romania at numerous international equestrian contests, winning many awards, including the first prize in tournaments such as those from Aachen (The Great Trophy), Brussels, Belgrade, Berlin, Duseldorf, London, Munich, Naples, Nice, Paris, Rome, Warsaw, Vienna, etc. For such results, his name was mentioned several times in the Day Order. Constantin Apostol remained active even after his retirement, when, while in reserve, he prepared the Romanian national team for the Olympics in Helsinki and Stockholm (1952, 1956) and was also the coach of Petrolul Ploiești Sports Club.

III. The Participation of Constantin Apostol in the Military Operations of World War II

In our paper, we present the military activity of Constantin Apostol during World War II. One of the most prominent representatives of the Romanian military sport of the interwar period, Constantin Apostol participated in numerous international competitions where he received numerous awards. This study highlights the heroic facet of the sportsman, namely his participation in the World War II military operations, on both the Eastern Front and on the Western Front, for which he was appreciated and decorated. After the change of the political regime in Romania, in August 1944, the prestige of Constantin Apostol declined, and he ended imprisoned, for the simple reason of having a good material state.

IV. Lieutenant-colonel Constantin Apostol, from Glory to Unfair Humiliation

Lieutenant-colonel Constantin Apostol (1903–1995) was a glory of the Romanian horse riding. In the interwar period, he participated in numerous international competitions where he was remarked and won several prizes, including the first prize, in countries such as England, Austria, Belgium, Yugoslavia, Germany, France, Italy and Poland.

Constantin Apostol participated in the military operations of World War II, on both the the Eastern and Western fronts, where he was decorated for his military achievements.

The instauration of the communist regime in Romania led to the humiliation and psychological degradation of Lieutenant-colonel Constantin Apostol, as he was the descendent of a wealthy family, with a good material state, land and real estate properties, whom the communists would call “cubs”. Constantin Apostol was, therefore, accused of complotting against the social order and condemned to six years of correctional jail and to three years of correctional bans, with the total confiscation of his personal wealth. In job alphabetical records existing after the Second World War, Apostol was labelled as being “Inappropriate” or “Arrested”.

During the communist regime, Lieutenant-colonel Constantin C. Apostol was marginalized, mocked at, humiliated and unjustly terrorized.

V. Victor Andreica, Florentin Stelian-Albu,
Săgeata. Searching for a New Fortune

This review represents a brief analysis of the monograph on Săgeata Commune. The monograph written by Victor Andreica and Florentin Stelian-Albu consists of 18 chapters that present the history and development of the village constituting the commune from their foundation to contemporaneity.

CONCLUSIONS

Săgeata is a relatively new village with great vitality whose historical evolution in its almost two and a half centuries existence can be considered truly spectacular. The personalities, its talented inhabitants and the deeds of the whole community led to a regional fame of this locality.

Even if today the locality is going through the sadness of depopulation and the aging of the population, the hopes of the commune's revival are still alive, as the future depend on us too and the mysterious energy of the earth, we hope, can guide us.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare

- Arhiva Primăriei Comunei Săgeata, Județul Buzău, *Anexa la H.C.L. Nr. 1, 29 ianuarie 2010*.
- Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești, Fond Memorii Bătrâni, Dos. Litera G, Lt-colonei, art. 42.
- Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești, Fond Comisariatul Militar, Oraș Buzău, Dos. Lt-colonei, art. 6.
- Legea pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, 1 mai 1904.

Lucrări generale

- Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. II, *De la Independență la Marea Unire*, Coordonator Gheorghe Platon, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 241.
- Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016.
- Academia Română, Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul explicativ al limbii române, (DEX)*, Editura Academiei, Întreprinderea Tipografică Sibiu, București, 1975.
- Calcan, Gheorghe, *Istoria Românilor*, Editura Universității din Ploiești, 2005.
- Calcan, Gheorghe, *Generalul Traian Moșoiu în epocă și în posteritate*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2006.
- Calcan, Gheorghe, *Administrația publică românească în secolele XIX–XX. Legi și reforme importante*, Volumul I, *De la reformele lui Alexandru Ioan Cuza la cele ale Marii Uniri, (1864–1925)*, Editura Universitară, București, 2009.
- Calcan, Gheorghe, *România în relațiile internaționale ale Conferinței de pace de la Paris-Versailles, 1919–1920. Recunoașterea internațională a Marii Uniri*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.
- Gheorghe Calcan, *Unificarea administrativă a României întregite (1918–1925). Integrarea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei în structurile administrației românești*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2016.
- Calcan, Gheorghe, „Mărturiile ale eroismului prahovean din timpul Primului Război Mondial reflectate în presa din orașul Ploiești”, în *Anuar*, Fundația pentru Istoria

- Prahovei, Societatea de Științe Istorice, Filiala Prahova, Arhivele Statului, Filiala Prahova (VII), Silex, Ploiești, 1995, p. 97–99.
- Calcan, Gheorghe, *Mircea Iordache, Constantin Alecse, Dâmbroca – Curcubeu peste timp. Repere monografice, [Dâmbroca – A Rainbow Over Time. Monographic References]*, Accent Print Publishing House, Suceava, 2013, 372 p., Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, Vol. LXIV, nr. 2 /2013, p. 51–58.
- Calcan, Gheorghe, *Impresionant!*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Dâmbroca-Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Editura Accent Print, Suceava, 2013, p. 9–11.
- Calcan, Radu M. *Măreția memoriei*, Editgraph, Buzău, 2017.
- Chișu, Lucian „Premisele unei provocări”, în Florea Oprea, *Premisele naturale ale religiilor timpurii*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2015, p. 7- 10.
- Coman, Ioan Gh., *Patrologie*, volumul I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984.
- Coman, Ioan Gh., *Patrologie*, volumul II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.
- Coman, Ioan Gh., *Patrologie*, volumul III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
- Constantinescu, N.A., *Dicționar onomastic românesc*, Editura Academiei, București, 1963.
- Cosma, Viorel, *Interpreți din România. Lexicon. Dirijori-cântăreți-instrumentiști-regizori*, Vol. I (A-F), Editura Galaxia, București, 1996.
- Cosma, Viorel; Vartolomei, Luminița; Catrina, Constantin, *Enciclopedia Muzicii Românești, de la origini pînă în zilele noastre*, Vol. I (A-B), Editura ARC 2000, București, 2005.
- Deutsch, Robert, *Istoricii și știința istorică din România, 1944–1969*, Editura Științifică, București, 1970.
- Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Academiei, București, 1975.
- Dinu, Valerica, *Remember*, Liceul Economic – Buzău, „Quo vadis adolescență?”, Ediție specială dedicată aniversării a 75 de ani de învățământ economic buzoian, Anul IV, Nr. 18, noiembrie 1997, p. 34.
- Dobre, Claudia-Florentina, *Un pays derrière les barbelés. Brève histoire de la répression communiste en Roumanie*, Deuxième édition revue et augmentée, Editura Fundației Culturale Memoria, București, 2014.
- Dobre, Claudia-Florentina, *Avatarurile imaginarului: miturile comunismului românesc*, „Memoria”. Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (87–88), 2–3, 2014, p. 58–70.
- Fântâneau, Emanuel; Șerbănescu, Nicolae *Calul – prietenul meu. Pagini din istoria călăriei românești*, Editura Ceres, București, 1982.

- Giurescu, Dinu C. (coord.); Matei, Horia C.; Ionescu, Nicolae C.; Popa, Marcel D.; Rădulescu, Gheorghe; Stănciulescu, Alexandru, *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București, 2003.
- Leahu, Gabriel; Leoveanu, Relu, *Dicționar de termeni istorici*, Editura Conexiuni, Bacău, 1998.
- Jordan, Iorgu, *Toponimie românească*, Editura Academiei, București, 1963.
- Jordan, Iorgu, *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- Iordache, Mircea; Alecse, Constantin, *Dâmbroca – Curcubeu peste timp. Repere monografice*, Editura Accent Print, Suceava, 2013.
- Iorgulescu, Basil, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*. Stabilimentul Grafic I. V. Socecu, București, 1892.
- Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916–1919*, vol. I–II, Text stabilit de Costin Kirițescu, Mircea N. Popa și Lucia Popa, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
- Mihalcea, Alexandru; Stănescu, Mirel, *50 de ani de la eliberarea deținuților politici, „Memoria”*. Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (87–88), 2–3, 2014, p. 50–57.
- Mihalcea, Roxana, *Crucile de la Săpânța. O colecție de epitafuri din veselul cimitir maramureșean*, Editura ALL, București, 2017.
- Moldoveanu, Ion Șt., *Istoricul Liceului „B.P. Hasdeu din Buzău”, 1867–1967*, București, 1974.
- Muzeul Județean Buzău, *Buzău. Mică enciclopedie istorică*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2000.
- Narly, Constantin, *Pedagogie generală*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Text stabilit și studiu introductiv de Viorel Nicolescu, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1996.
- Nicolescu Valeriu; Petcu, Gheorghe, *Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi*, vol. I, Editura Alpha MDN, Buzău, 1999.
- Nicolescu, Valeriu, *Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri – Oameni de azi*, vol. II, partea 2, Evenimentul Românesc-Editura-S.A., 2001.
- Nicolescu, Valeriu; Avram, Valeriu; Nicoară, Marius-Adrian, *Personalități buzoiene, 1918–2018. 500 pentru România*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2018.
- Oprea, Florea, *Biologie pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural*, Editura Maiko, București, 2006.
- Oprea, Florea, *Manual de restaurare a cărții vechi și a documentelor grafice*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2009.
- Oprea, Florea, *Manual de restaurare a cărții vechi și a documentelor grafice*, Ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2013.

- Oprea, Florea, *Premisele naturale ale religiilor timpurii*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, București, 2015.
- Petcu, Gheorghe, *Râmnicu Sărat, un județ mândru de trecutul său*, Editgraph, Buzău, 2018.
- Petcu, Gheorghe, *Legende buzoiene, legende râmnicene*, Editgraph, Buzău, 2020.
- Pippidi, Andrei, *Despre statui și morminte. Pentru o teorie a istoriei simbolice*, Editura Polirom, Iași, 2000.
- Primăria Municipiului Buzău, 120. *O galerie a personalităților buzoiene* [Calendar, 2016].
- Rizea, Marian, „130 de ani de la sfârșitul marelui război de independență și începutul relațiilor diplomatice româno-ruse”, în *Monitorul de petrol și gaze, Serie nouă*, Revistă editată de Asociația „Societatea inginerilor de Petrol și Gaze”, VII (6), 2008 p. 43–49.
- Smeu, Georgeta; Radu, Homer, *Mic dicționar de istoria românilor*, Editura Tempus, Ploiești, 1994.
- Stănescu, Eugen; Cosma, Mircea; Preda, Gavriil; Stănescu, Iulia, *Jertfele prahovenilor. Monumentele recunoștinței*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Cuvânt-înainte de Gheorghe Calcan, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2013.
- Stoica, Relu, *Monumente și eroi buzoieni (1877–1878, 1913, 1916–1919, 1941–1945, 1989)*, Ediția a II-a completată, Editura Editgraph, Buzău, 2011.
- Stoica, Relu, *Parlamentarii de la Curbura Carpaților (1831–2020). Dicționar*, Editgraph, Buzău, 2017.
- „Tu vrei, mă banditul, să dărâmi regimul?”, *Interviu cu Mircea Nicolae, fost deținut politic, instalator la Cazinou, detașat la Canal*, în „Memoria”. Revista gândirii arestate, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, București, nr. (86), 1, 2014, p. 85–94.
- Țopescu, Felix, *Un prieten dintotdeauna*, Editura Sport Turism, București, 1989.
- Vulpe, Veronica, *Monografia Liceului Comercial de Băieți, Buzău, „Marele Voevod Mihai”, 1922–1954, Continuator legitim: Liceul Economic, 1966–1990; Grupul Școlar Economic Administrativ și de Servicii, 1990-prezent*, Buzău, 1997.

Lucrări speciale

- Albu, Constanța, *Rădăcinile nu se uită, Neam de săgețean*, Buzău, 2020.
- Andreica, Victor; Albu, Florentin-Stelian, *În căutarea unei noi șanse. Săgeata*, Editura Editgraph, Buzău, 2010.
- Bălănescu, Dumitru, *În amintirea eroilor din comuna Săgeata*, Buzău, 1934.
- Burlacu, Aurel (Trentea, C.; Oprea, Florea, consultantți), *Săgeata. File de monografie*, în „Viața Buzăului”, an II, nr. 362, 17 aprilie 1969.
- Calcan, Gheorghe, „Din toponimia comunei Săgeata, județul Buzău”, în *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică, Ediția I: Interferențe multietnice în antroponime*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, editor Oliviu Felecan, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011, p. 399–408.

- Calcan, Gheorghe, „Nume de străzi ale localităților din Comuna Săgeata, județul Buzău”, în *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Onomastics in Contemporary Public Space*, Baia Mare, May 9–11, 2013, edited by Oliviu Felecan, Editura Mega /Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2013, p. 254–262.
- Calcan, Gheorghe, *Convențional și neconvențional în numele din spațiul public al comunei Săgeata din județul Buzău*, în *Proceedings of the Third International Conference on Onomastics „Name and Naming”*. *Conventional/Unconventional in Onomastics, September 1–3, 2015*, Oliviu Felecan (Ed.), Mega, Argonaut, Cluj-Napoca, 2015, p. 628 – 637.
- Calcan, Gheorghe, „Complexul memorial al eroilor din comuna Săgeata, județul Buzău”, *Conferința Internațională Istorie, Cultură și Civilizație în Europa de Sud-Est*, 28–29 aprilie 2015, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (<http://antim.md/stiri/267-conferinta-internationala-istorie-cultura-si-civilizatie-in-europa-de-sud-est-28-29-aprilie-2015>), „Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova. Revistă de istorie” vol. 12, Pontos București-Chișinău, p. 312–332, https://www.academia.edu/22247365/Analele_ANTIM_vol._12_Chi%C8%99in%C4%83u_2015, accesat în 2 martie 2017.
- Calcan, Gheorghe, „«Revoluția» din comuna Săgeata, județul Buzău, împotriva „cooperativizării agriculturii”, octombrie 1962 (Testimonies on a revolt against collectivization. The revolution of Sageata, department of Buzau, October 1962), Fundația Culturală Memoria, Institutul de Investigații a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, Școala Națională de Științe Politice și Administrative, *Conferința Internațională „După 25 de ani. Istoriile și memoriile comunismului”*, București, 20–21 noiembrie 2014, p. 17, 18–19; „*Memoria*”. *Revista gândirii arestate*, Editată de Fundația Culturală Memoria, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Fondator Banu Rădulescu, Nr. 93 (4/2015), București, p. 7–21.
- Calcan, Gheorghe, Victor Andreica, Florentin Stelian-Albu, *Săgeata. Searching For A New Fortune*, Editgraph Publishing House, Buzău, 2010, 396 p., Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, Vol. LXIV, nr. 1 /2013, p. 81–84.
- Calcan, Gheorghe, *A Model for the Society. On the Centenary of the First World War and of the National Great Union: Mihail V. Gheorghiu (A Case Study)*, Petroleum – Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, *Journal of Law and Administrative Sciences*, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, No. 9/2018, p. 59–65.
- Calcan, Gheorghe, *Eroism și civism: locotenent-colonelul Mihail V. Gheorghiu (1889–?)*, în „Document”, Buletinul Arhivelor Militare Române, Anul XXIII, nr. 1 (87)/2020 p. 51–58.
- Calcan, Gheorghe, *O stea a sportului hipic militar românesc: locotenent-colonelul*

- Constantin Apostol (1903–1995). *De la glorie la umilință*, în „Document”, Buletinul Arhivelor Militare Române, Anul XXIII, nr. 4 (90)/2020 p. 71–89.
- Calcan, Gheorghe, *The Participation of Constantin Apostol in the Military Operations of World War II*, Petroleum – Gas University of Ploiesti, The Centre for Studies and Legal and Socio-Administrative Research, Journal of Law and Administrative Sciences, Petroleum and Gas University Publishing House of Ploiești, p. 15–24.
- Calcan, Gheorghe, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol, a Glory of the Romanian Military Sport*, International Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 225–229.
- Calcan, Gheorghe, *Lieutenant-Colonel Constantin Apostol. From Glory to Unfair Humiliation*, International Conference Knowledge-Based Organization, „Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, Vol. XXV, No 2, 2019, p. 230–233.
- Calcan, Gh., *Bagdații, primii proprietari ai moșiei Săgeata, județul Buzău*, Muzeul Județean Buzău, Analele Buzăului, XIV, Buzău, 2022, p. 113–126.
- Iordache, Mircea; Alecse, Constantin, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Editura Accent Print, Suceava, 2020.
- Ispas, Nicolae C., *Monografia Comunei Săgeata* (lucrare dactilografată), f. a.
- Oprea, Florea, *Scurtă istorie*, în Mircea Iordache, Constantin Alecse, *Săgeata. Zbor prin vremuri. Pagini monografice*, Editura Accent Print, Suceava, 2020, p. 19–29.
- Oprea, Florea, *Scurtă istorie* (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [19p.].
- Oprea, Florea [*Documente referitoare la com. Săgeata, în cartea lui Mihail Regleanu, Episcopia Buzău. Indice cronologic nr. 3, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1958*], (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [9p.].
- Oprea, Florea, *Prima atestare documentară* (lucrare redactată la calculator, nepublicată, 2018), [1p.].

Webografie/ Surse internet

- Anuarul Socec al României Mari, Comuna Săgeata, Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 22 aprilie 2013.
- Anuarul Socec al României Mari, Vol. II, *Provincia*, Editura SOCEC & Co., Soc. Anon. București, 1924–1925 (Comuna Săgeata), p. 134. http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=gdc3&fileName=scd0001_20030122001ropage.db&recNum=141, accesat în data de 27 decembrie 2019.
- Comuna Săgeata, Buzău, Wikipedia, Online s.v. http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u#Bibliografie, accesat în data de 4 octombrie 2011.

- Comuna Săgeata, Județul Buzău, Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 19 aprilie 2013.
- Comuna Săgeata, Buzău, https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u, accesat în data de 28 august 2015.
- Comuna Săgeata, Buzău. https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_S%C4%83geata,_Buz%C4%83u (accesat în 11 septembrie 2019).
- Comuna Săgeata, Județul Buzău. *Istorie comună*, <https://www.comunasageata.ro/comuna/istoric-comuna/>, accesat în data de 18 iunie 2022.
- Comuna Săgeata de la origini până astăzi. *Un site despre voi și pentru voi*, <https://comunasageata.wordpress.com/>, accesat în data de 18 iunie 2022.
- Consiliul Local, 2010, <http://www.comunasageata.ro/>, accesat în data de 19 aprilie 2013.
- Coman, Ioan G., Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_G._Coman, accesat în data de 19 aprilie 2013.
- Felecan, Oliviu, *Romanian-Ukrainian Connections in the Anthroponymy of the Northwestern Part of Romania*, în *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact, Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences, August 17–22 2008, York University, Toronto, Canada, 2009*, p. 399–407, <http://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/handle/10315/2901>; https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3973/icos23_399.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat în data de 3 septembrie 2019.
- Felecan, O., *A Diachronic Excursion into the Anthroponymy of Eastern Romania*, în *Philologica Jassyensia, an VI, nr. 1 (11)*, Editura Alfa, Iași, 2010, p. 57–80, http://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VI_1_Felecan.pdf, accesat în data de 11 septembrie 2019.
- Iordache, Mircea; Constantin Alecse, *Dâmbroca. Curcubeu peste timp. Repere monografice*. <http://dambroca.com/cap-4-primaria-a-asistenta-medicala-istoric.htm>, accesat în data de 29 aprilie 2013.
- Lefter, L.-V., „Prefață”, în *Crucile de la Săpânța. O colecție de epitafuri din veseli cimitir maramureșean, culese și comentate de Roxana MIHALCEA*, Editura ALL, București, 2017, p. 9–14, <https://www.libris.ro/crucile-de-la-sapanta-o-colecție-de-epitafuri-din-ALL978-606-587-515-9--p1251158.html>, accesat în data de 12 septembrie 2019.
- [Mihalcea, Roxana], *Crucile de la Săpânța: „Orice cuvinte ai alege, în fața morții doar culoarea va dăinui...”*, 2018, <http://allcafe.ro/blog/crucile-de-la-sapanta-orice-cuvinte-ai-alege-in-fata-mortii-doar-culoarea-va-dainui/>, accesat în data de 15 aprilie 2019.
- Păcuraiu, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, <http://biserica.org/WhosWho/DTR/P/MirceaPacurariu.html>, accesat în data de 13 mai 2013.
- Corina Chiriac, *Cronică biografică*, <https://corinachiriac.ro/cronologie-biografica>.

- Biserica Sf. Dumitru Bagdat Râmnicu Sărat*, <https://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=13410>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- Investiții în cartierele Alecu Bagdat și Costieni (2016–2022)*, <https://susramnicul.ro/2019/07/16/investitii-in-cartierele-alecu-bagdat-si-costieni-proiectele-ramnicului-2016-2022/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- Mari artiști români ai Diasporei: Luminița Dobrescu*, <http://culturaromena.it/mari-artisti-romani-ai-diasporei-luminita-dobrescu/>.
- Numărul de volume aflate în bibliotecile din județul Buzău*, http://www.portaleromania.ro/wps/portal/Eromania!/ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_hAAwNfSydDRwP_UGMzA0_XUEtv4-AQYwMDA_2CbEdFAAHKtQI!/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/eccultura/eromania/domenii/educatiesicultura/cultura/bznumaruldevolumeaflateinbiblioteciledinjudetulbuzau&categ=Buzau&auth=SubdomeniuBiblioteci, accesat în data de 27 iulie 2015.
- Programul “Biblionet – lumea în biblioteca mea”*, http://www.bjvubuzau.ro/new_page_6.htm, accesat în data de 27 iulie 2015.
- Rețeaua școlară a județului Buzău, 2014–2015*, http://www.isjbz.ro/retea_scolara.html, accesat în data de 27 iulie 2015.
- Râmnicul nostru*, <https://www.facebook.com/229170157139853/posts/859185970804932/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- Râmnicu Sărat – monumente istorice și de arhitectură, adevărate repere de identitate culturală*, „Opinia”, 30 de ani de presă liberă, <https://opiniabuzau.ro/ramnicu-sarat-monumente-istorice-si-de-arhitectura-adevarate-repere-de-identitate-culturala/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- Sărbătoarea Parohiei „Sfântu Dumitru” Badgat din Râmnicu Sărat*, octombrie 26, 2016, <https://arhiepiscopiabzvn.ro/sarbatoarea-parohiei-sfantul-dumitru-bagdat-din-ramnicu-sarat.html>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- Toma Bagdat în „Dicționarul literaturii române”*, <https://istoriiregasite.wordpress.com/tag/ramnicu-sarat/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.
- <https://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%83neasa>, accesat în data de 28 februarie 2017.
- https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aibrinu,_Constan%C8%9Ba, accesat în data de 28 februarie 2017.
- https://ro.wikipedia.org/wiki/F%C3%A2nt%C3%A2na_Oilor,_Tulcea, accesat în data de 28 februarie 2017.
- [http://ro.getamap.net/harti/romania/romania_\(general\)/_talpaionesti/](http://ro.getamap.net/harti/romania/romania_(general)/_talpaionesti/), accesat în data de 28 februarie 2017.
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Letca_Veche,_Giurgiu, accesat în data de 28 februarie 2017.
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Krefeld>, accesat în data de 1 martie 2017.
- <https://www.dgasp-buzau.ro/caminul-pentru-persoane-varstnice-alecu-bagdad-rimnicu-sarat/>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

https://moovitapp.com/index/ro/transport_public-Strada_Alecu_Bagdat-Buz%C4%83u-street_11439707-4672 accesat în data de 11 ianuarie 2021.

<https://destepti.ro/ansamblul-bisericii-sf-dumitru-bagdat-din-ramnicu-sarat-ramnicu-sarat>, accesat în data de 11 ianuarie 2021.

<https://dexonline.ro/definitie/st%C3%A2njen>, accesat în data de 2 februarie 2021.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Balta_Alb%C4%83,_Buz%C4%83u, accesat în data de 18 februarie 2021.

<https://scoalasageata.wordpress.com/>.

*

* *

Valeriu Antonovici despre fenomenul uitării – YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=czVxcd977n4>.

